

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.72

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.72

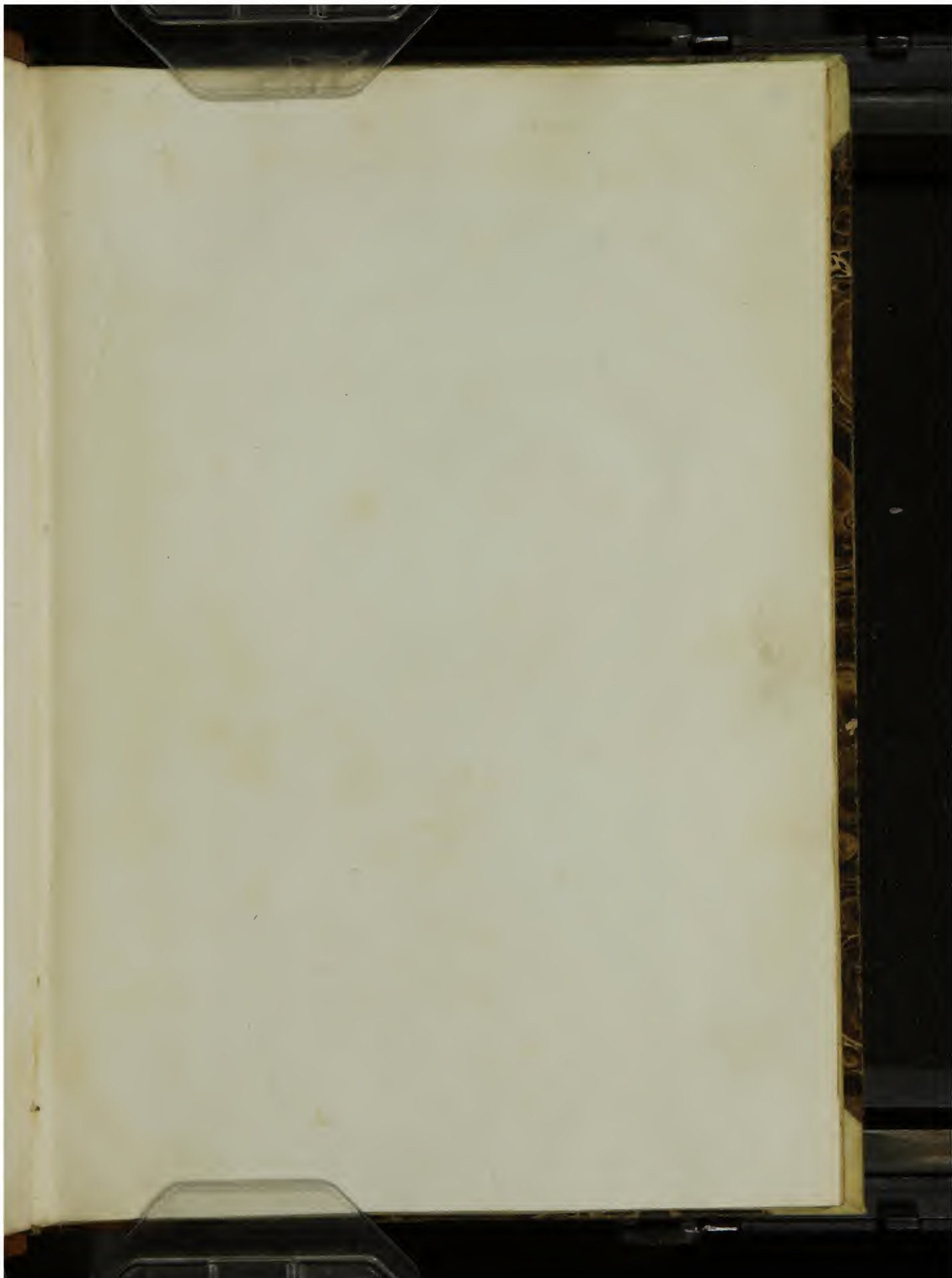
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.72

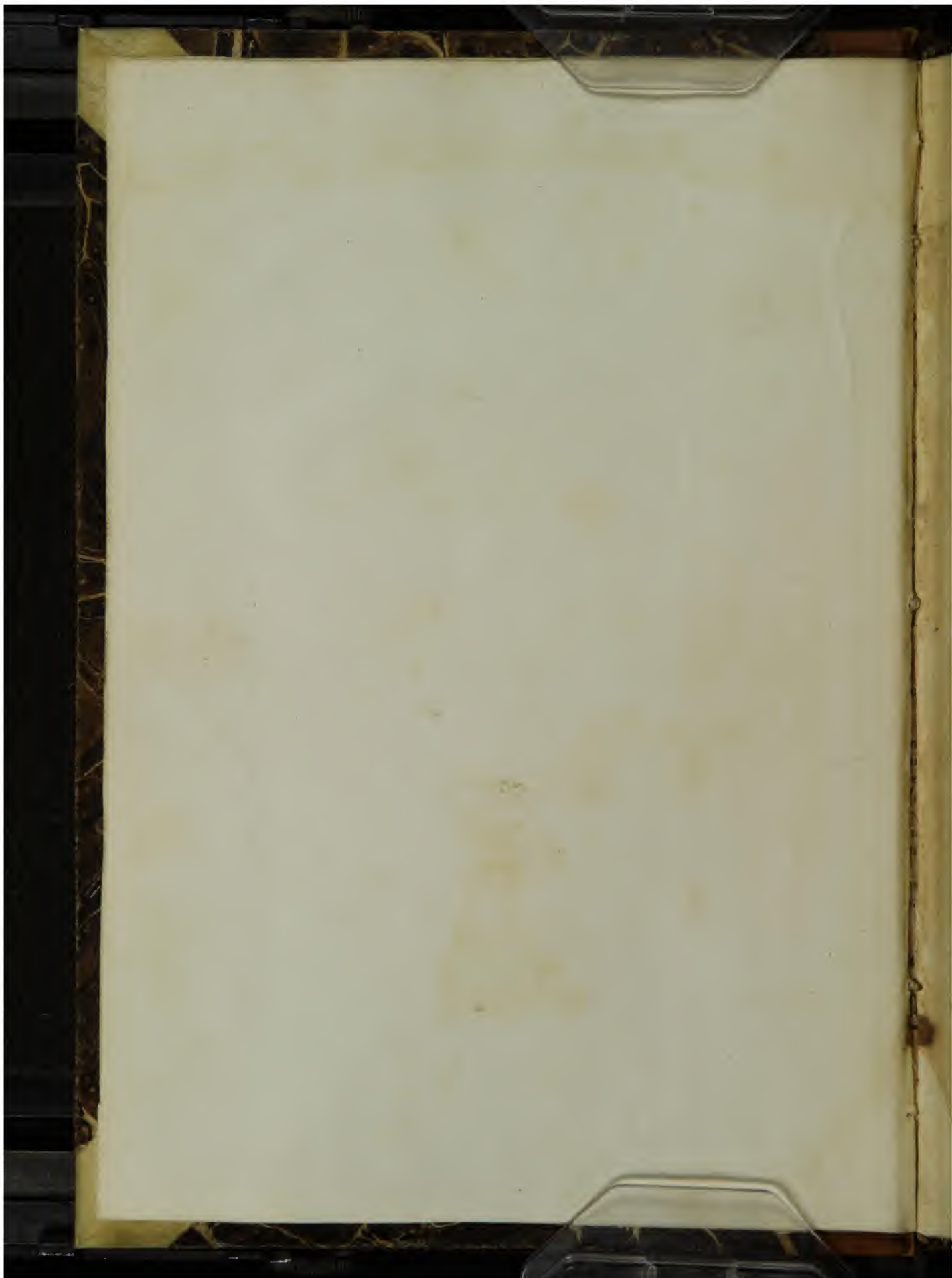
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.72

K. 6. 72

De Dictione.

Dictio qd est: Est mīma pars oīs p̄struete.
Que differētia ē iter syllabā ⁊ dictionē? Syl
laba est pars dictōis: et nihil p se significat. Dictio
aut p se significat. Dictio ūde dicitur: Et dicēdo q
dicat aliqd. h° est significet. Quot syllabaz ē maxi
ma dictio ap̄ latios: tredecī. dioclitāopolitāozm.

De Oratione.

Quid ē oratio: Est ordiatio dictionū congruā
sentētiā perfectāqz demōstrans.

Partes orōnis quot sunt: Octo. Nomē verbū par
ticipiū p̄nomē p̄positio aduerbiū inflectio ⁊ p̄iunctio.

Quot sunt partes oīs declinabiles: quatuor. No
men. Verbi. Participiū. ⁊ Pronomen.

Quot partes oīs indeclinabiles: quatuor. Pre
positio. Aduerbiū. Interiectio. et Cōiunctio.

De Nomine.

Quid est nomē: Est pars orōnis cum
p̄prie aut rē p̄prie cōiterue significā.

Unde dicit nomen: Nomē dicit quasi notam.
hoc notemus uniuscuiusqz substantie qualitatē. ut
a greco: quod est.

Quot accidunt nomini: quiqz. Species. Gen⁹ Nu
merus. figura. et Casus.

Quotuplex ē nomē: duplex. substantiū ⁊ adiecti

Quod ē nomen substantiū: Est illud cui (uū.
preponitur unum articulare tātum. ut hic liber. vel
duo ad summiū. ut hic ⁊ hec homo.

Quotuplex est nomē substantiū: simplex. propriū
et appellatiū.

Quod est nomē propriū: quod uni soli conuenit.
ut Pyrrhus et penelope.

Quod ē appellatiuū: qđ est cōe multorū. ut hic leo
Quod ē nomen adiectiuū: quod variatur p tres di-
uersas voces. ut prob⁹ pba probum. vel p tres arti-
culos. ut hic ⁊ hec et hoc felix.

Quot sunt spēs noīnz tā pprioz qz appellatioz
duo. pmitiua ut iul⁹ mōs. derivatiua ut iuli⁹ mōia⁹

Quot sunt spēs pprioz noīnz: quatuor. pronome
quod pponitur differēcie causa. ut Lneus. Nomen
quod est cuiusqz ppriū. ut Paulus. Cognomen qđ
est cognatiōis cōe. ut Scipio. Agnomen ab aliquo
euentū imponitur. ut africanus.

Quot sunt spēs tā pmitinoz qz derivatioz noīnz
cōes: viginti qz. corpale icorpale omonymū sv-
nōimū ppriū. appellatiuū. substantiuū. adiectiuū. ad
aliqd dictū. quasi ad aliqd dictū. gētile. patriū. iter-
rogatiuū. īfinitū. relatiuū. collectiuū. diduū. ficticiū.
gērale. spāle. ordiale. nūerale. absolutū tēpōale. loca

Qđ ē nomē corpale: qđ corp⁹ significat. ut hō. (le.
icorporale: qđ nō significat corp⁹. ut virtus

Omonima que sunt: que voce nō significatiōe pue-
niūt. ut nepos. fili⁹ filii vel luxuriosus.

Que sunt synonyma: que nō voce sed significati-
one cōueniūt. ut ensis. gladius. mucro.

Quod ē ad aliquid: quod sine ītellectu eius ad qđ
dicī pferri nō potest. ut filius pater.

Quasi ad aliqd quod ē: quod quāuis habeat ptra-
riū ⁊ quasi semp adherēs: tamē neqz ipso nomine
significat etiā illud nec secum īterimit. ut nox dies.

Gētile qđ est: quod gēte significat. ut grec⁹. latin⁹.

Patriū qđ est: quod a patria sumit. ut Roman⁹.

Quod ē interrogatiuū: quod cum interrogatiōe
proferitur. ut quis qualis quātus quot.

Infinitū quod est: qđ est interrogatio p̄tratiuū. ut
quis. q̄lis. quātus: cū graui accēn p̄feruntur.

Relatiuū quod est: quod refert ātecedens. ut qui
que quod et talis tantus.

Collectiuū quod est: quod ī singulari nūero mul-
titudinein significat. ut populus.

Diuiduū quod est: quod a duob⁹ vel a plurib⁹ ad
singulos hēt relatiōez. v̄l ad plures ī nūeros pares
distributos. ut uterqz. alter. quisqz. singuli.

Ficticiū quod est: quod a p̄prietate sonoz factum
est. ut turtur. grus. taratantara.

Quod est generale: quod in diuersas species pōt
diuidi. ut animal. arbor.

Quod ē speciale: qđ a gēre dīditur. ut hō. laur⁹.

Ordiale ē qđ ordinem significat. ut p̄m⁹ secūd⁹.

Quod ē nūerale: qđ nūerū sigīficat. ut un⁹. duo.

Quod ē absolutū: qđ p̄ se ītelligit. ut ens. deus.

Temporale ē qđ tēpus significat. ut mēsis. ān⁹.

Locale ē qđ locū significat. ut p̄p̄ius. lōgiqu⁹.

Quod sunt deriuatiōz nōiū spēs p̄p̄ie snouē
patrōymicū. posse ssiuū. cōpatiū. suplatiū. dīnuti-
uū. denōinatiū. verbale. participiale. aduerbiale.

Quod ē nomē patrōymicū: qđ a nōib⁹ p̄p̄iis
patrū deriuat: secūdū formā grecā. et sigīficat cum
gēitio p̄mutui filiū v̄l nepotē. ut aeacides. filius v̄l

Quod ē nomē posse ssiuū: qđ cuz (nepos aeaci.
gēitio p̄mutui sigīficat aliqd eoz que possidentur. ut
euādrius ensis. i. ensis euādri.

Cōparatiuū qđ est: quod sigīficat magis cū po-
situo. ut fortior. id ē s̄ magis fortis.

Que nōia cōparātur: āp̄pellatiā dūtayat quali-
tatē aut quātitatē significātia. qualitatem. ut bonus

malus. quātitatem : ut magnus parvus .

Quopatiuū cui casui seruit : ablatio utriusq; nūeri
sine ppositiōe. dicū. n. docuor illo v^l docuor illis .

Suplatiuū qđ est : quod p se. platiū intellectu habet
cum valde aduerbio positiui. v^l ad plures sui gēris
cōparatū : suppōitur oibus. ut aeneas piūssim⁹. id est
valde pius. optius teucroz. i. bon⁹ sup oēs teucros.

Suplatiuū cui casui seruit : genitiuo tātz plurali.
dicimus enī doctissimus poetarum .

Diminutiū qđ ē : qđ dimīutionez sui deriuatiui
absolute demōstrat. ut regulus. i. paruus rex .

Quot causis pferunt dimīutiā : trib⁹. necessarie
significatiōis : urbanitatis : et adulationis gratia. ut
santillus. ingeniolum. corculum .

Denōinatiā q̄ sunt : q̄ a noīe deriuāt. ut a saxo sa-

Verbalia que sunt : que a verbo deriuāt. (xosus.
tur. ut a domo domito.

Participialia q̄ sunt : q̄ a participiis deriuāt. ut a
māduz 7 reuerēd⁹. hoc est. dign⁹ amari 7 reuereri

Aduerbialia que sunt : q̄ ab aduerbiis deriuātur.
ut hodiernus. crastinus.

De gēribus nōiū

Quot sunt genera nōiū : septem masculinuz
femininū. neutz. cōe. dñe. p̄miscuū 7 icertuni

Masculinū : cui pponit unuz articulare p̄nomē hic
ut hic pyrrhus feminū : cui p̄pōit unū articulare
p̄nomē hec. ut hec penelope .

Neutrū : cui p̄pōit
unū articulare p̄nomē hoc. ut h^o aīal .

Cōe cui duo
articulabilia p̄nōia p̄ponūtur hic 7 hec. ut hic et hec
homo

Dñe : cui tria articulabilia p̄nōia p̄ponuntur.
ut hic 7 hec 7 hoc felix

P̄miscuū : qđ 7 epicenū dici
tur : qđ sub una voce 7 uno articulo denotat animalia

utriusq; sexus. ut hic passer. hec aquila. Incertus
quod nulla ratioe cogere: sola auctoritas veterū sub
diuerso gēre ptulit. ut hic vel hec siler. finis. talpa.
cortex. grus. dāma. dies. margo. bubo. pāthera. cli
nis. serps. lynx. alius. adeps. ol. adipēs.

Prima regula.

Pyrrhus cui⁹ generis: masculini. qre? qz oīa nōi
na ppria viroz cuiuscūq; sint īniatiōis: masculini

Secūda regula. (sunt gēris.

Penelope cui⁹ gēris: femini. qz omīa noīa muli
cruz: cuiuscūq; fuerit terminatiōis: femini generis
sunt. ut penelope. glicerium.

Tertia regula.

Pirus cui⁹ gēris: femini. qz oīa noīa arborū femi
nini sunt gēris. fructuū vero ⁊ lignoz ut plurimuz
neutri. Excipiuntur hic oleaster. et hec ficus p fru
ctu. nā hoc siler. hic rub⁹. et hic dumus non inueni
untur inter arbores.

Quarta regula.

Aprilis cui⁹ gēris: masculini. qz omnia nomina
mensium sunt gēris masculini.

Quita regula.

Decem cui⁹ gēris: oīs quia oīa noīa nūeralia a
quatuor usq; ad centū sunt omīs gēris ⁊ indeclābi
lia. Cetera vero ⁊ declinātur ⁊ discreta sunt. p̄ter
mille: qđ trium generum ⁊ indeclinabile est.

Sexta regula.

Metaurus cui⁹ generis: masculini. qz oīa nomina
flumioz sunt generis masculini.

Septima regla.

Cōmuna cuius gēris: Cōmūis. qz omīa noīa cuius
cūq; sint terminatiōis: si ex ipā significatiōe rerū ad

māres vel femīas solū ptinent: masculini vel feminini sunt generis. Sin utriusq; sex⁹ esse possunt: nisi diuersas habeāt voces: cōia sunt. Si i significatōne neutris etiā pūgi possunt: oīs sunt generis. ut hic vir. hec mulier. hic et hec parricida. hic et hec et hoc sospes.

Octaua regula.

Bon⁹ cui⁹ generis: masculini. qz est prima vox adiectiui. Bona feminini: qz est secūda vox adiectiui. Bonū neutri. qz est tertia vox adiectiui.

Nonā reglā.

Masa cui⁹ generis: feminini. qz oīa nomīa latīna q̄ i ntio singlarī desinūt in a: femīna sunt. ut aqua cera. pluralia vero i a desinētia: neut⁹ sunt. ut arma

Decima regula.

Greca noīa cuius generis: greca que i as vl i is lōgam desinūt et similiter in a apd eos desinentia: neutra. et qūqz terminationē suā seruāt gen⁹ suum apud nos seruant. ut hic boreas. crater. titan. sofia poeta. schema: et reliqua.

Undecima regula.

Lubile cui⁹ generis: neutri. qz oīa noīa q̄ i ntio singlarī in e correptā vl in i desinūt: neutra sunt. ut monile gūmi. excipiūtur a grīs pposita oīs gēris ut eiusmodi. Nā nihili: frugī: mācipi: obliqui sunt casus: cū oībus casib⁹ et gērib⁹ figurate adiuncti.

Duodecīa regula.

Sermo cui⁹ generis: masculini. qz oīa noīa que i ntio singlarī in o desinūt: nisi sint verbalia ātecedēte i: et nisi i do vl i go exeāt: o i i mutātia i grō que feminini sunt gēris. pter hīc ordo. cardo. et cupido pro deo, ut hec actio. oratio. dulcedo. origo:

masculia sunt. pter caro carnis qđ ē femīnuz. mar-
go tā masculī qz femīnū gēris iuenit. virgo at cōis.

Deciatertia regula.

Cornu cuius gēris neutri. qz oīa nomīa ī u. vl in c.
vel ī d. vl in l. vel in m. vel ī t. in nomīatio singula-
ri desinētia: neutra sunt. nt genu. lac. aliquod. cerui
cal. tēplum. caput. Excipit hic sal. quod tamē apđ
veteres neutrū iuenitur. hic pugil. hic sol. hic z hec
presul. exul. vigil. hic z hec et hoc nequā.

Deciaquarta regula.

Numen cuius gēris neutri. qz oīa nomīa ī n desinētia
si pducūt ultimā: aut si a canēdo cōponunt: masca-
lina sunt. Sin corripit: nisi a canēdo cōposita: neu-
tra sunt. ut hic lien. ren. splen. hoc solamē semē fla-
men. hic tubicen cornicē fidicē. Excipit hic pecten
hic flamē pro sacerdote. Greca vero ī n gen⁹ suum
suāt. ut hic titan. hic syrē. hic delphin. hec beleusin

Deciaquinta regula.

Laquear cuius gēris neutri. qz oīa nomīa desinētia ī
ar neutra sunt. ut instar. lacunar. Excipit hic bo-
star. hic lar. hic z hec z hoc par. et sua cōposita.

Deciasexta regula.

Cancer cuius gēris masculini. qz oīa nomīa in er de-
sinētia: masculia sunt. pter nomīa tertie declitionis: b
vel u loco cōsonantis āte r hntia. vel terre fetus sigi-
ficātia. ut hic puer. ager. auster. hoc tuber. suber. ca-
dauer. hoc siler. papauer. cicer. Excipit hic imber.
et ab eo cōposita. septēber. mulciber. hoc iter spiter
cancer p morbo. Degener. papauer. uber cōmunis
vel pou⁹ omnis sunt gencriis.

Deciaseptima regula.

Uir cuius gēris masculini. qz in ir desinētia nomīa:

masculina sunt. ut hic leuir. treuir. abadir. *Excipiuntur hoc gadir. 7 hoc ir.*

Decima octava regula.

Donor cuius generis masculini. quia omnia nomina in or desinentia masculina sunt. ut labor. lector. propter composita: quae composita sunt generis. Excipiuntur hic senior. hec arbor. hoc mar. mor. equor. ador. cor. hic et hec memor inemor. et a dedecore corpore vel colore composita. quae composita sunt. ut dedecor. bicorpor. discolor. Auctor etiam est compositi generis. nisi cum eum significat qui augeat. tunc enim auctrix facit femininum.

Decima nona regula.

Robur cuius generis neutri. quia in u desinentia nomina neutra sunt. ut iecur. guttur. propter nomina deorum vel gentilia. vel appellativa animi. vel x aut t ante ut habentia. quae masculina sunt. ut anxur. astur. turt. fur fur. verba. vero quae hominibus imponuntur: si sunt tertie declinationis: composita sunt. ut augur. fur. trifur. quibus additur ligur. Sin secunde: masculina. ut satur.

Vigesima regula.

Civitas cuius generis feminini. quia in as desinentia nomina feminina sunt. ut pietas. propter patria 7 gentilia. quae composita sunt. ut arpinas. capenas. archas. Excipiuntur hic mas maris. vas vadis. as assis. hoc vas vasis. fas. nefas. et nugas. omnis generis 7 indeclinabile.

Vigesima prima regula.

Surges cuius generis masculini. quia in es correpta desinentia: quae nullam significationis naturalem communionem habet cum feminis: masculina sunt. ut trames limes. Excipiuntur duo in ges. ut hec seges 7 tegetes. compositi compositis. Item in quies. quod omnis generis inuenit.

Vigesima secunda regula.

Datiuus et ablatiu⁹ plurales in is desinunt. remina tamē panca trāsfigurata ex masculis nō habētibz neutra q̄ per sexū discernūtur: faciūt dtiuz et ablatiuz ī bns. ut natab⁹. filiab⁹. liberab⁹. asinabus. His addūtur animab⁹. ābabus. ⁊ duabus.

Octaua regula.

Accusatiuus pluralis semp terminatur in as.

De modo examinādi.

Poeta que pars est? Nōmē est. Quid ē nomē? Est pars oōnis cū casu corp⁹ aut rem prope cōmuniterue significans.

Poeta ē pars decliabilis aut indecliabilis? Decliabilis. Quot sunt partes oōnis decliabiles? quatuor. Nomē. verbū. participiū. ⁊ pronomen. Quot sunt partes oōnis indecliabiles? quatuor. ppositio aduerbiū. īteriectio. et cōiunctio. Quare dicī nomē: quasi notamē. q̄ hoc notemus uniuscuiusqz substātie qualitatē. vel a greco: quod est.

Nomini quot accidūt? qnqz. Spēs. Gen⁹. Nūc⁹. Figura. ⁊ Casus. Cui⁹ spēs? Deriuatīe. Unde deriuat: A poesis. Quot sunt spēs nōmī? due. pmi⁹tiua. ut iul⁹ ⁊ mōs. Deriuatīa: ut Iul⁹ ⁊ mōtan⁹.

Quale nomē est? Substātiū. qz p̄pōit ei unum articulare tātum. ut hic poeta. Quotuplex ē nomē Duplex. Substātiū ⁊ adiectiū. Substātiū cui p̄pōitur unū articulare tātuz. ut hic liber. vel duo ad plus. ut hic ⁊ hec homo. Et adiectiū: qđ variatur per tres diuersas voces. ut probus p̄ba probū. vel tres articulos. ut hic ⁊ hec ⁊ hoc felix.

Quale nomē substātiū est poeta? Appellatiū. Quotuplex est nomē substātiū? Duplex. Quod Propriū: qđ uni soli rei puenit. ut Pyrrhus ⁊ pene

lope. Et appellatiuū: qđ ē cōe mīlīorū. ut homo leo
 Qui⁹ spēi tam pmutioz qz deriuatioz est poetas
 Corporealis. qz corp⁹ significat. Quot sunt spēs tā
 pmutioz qz deriuatioz nōiūz: Vigintiūqz. Cor
 porale. icorporale. omonimū. synōimū. ppriū. ap
 pelliū. substātiū. adiectiū. ad aliqd dictū. qđ
 ad aliqd dictū. gētile. patriū. īterrogatiū. īfinitū
 relatiū. collectiū. didiū. ficticiū. gērale. spe
 ciale. ordiale. nūerale. absolutū. tēporale. 7 locale.
 Qui⁹ spēi deriuatioz pprie: denotiē. qz a nōie
 deriuat: qđ est poesis. Quot sunt deriuatioz nōi
 ūz spēs pprie: nouē. Patroniciū. possessiū. ppa
 tiū. suplatiū. dīnutiū. denotiatiū. verbale.
 participiale. aduerbiale. Qui⁹ gēris poeta: mascul
 lini. qz pponitur ei unum articlāre pnomē hic.
 Quot sunt gēra nōiūz: septē. Masculinū cui ppo
 nitur hic. ut hic pyrrhus. Feminū cui ppo
 nitur hec. ut hec penelope. Neutrū: cui ppo
 nitur hoc. ut h⁹ aīal.
 Cōe cui pponuntur hic 7 hec. ut hic 7 hec homo. Om
 ne cui tria articlaria pnoīa pponunt. ut hic 7 hec 7
 hoc felix. Prōiscuum: qđ sub una voce 7 uno arti
 culo denotat aīalia utriusqz sex⁹. ut hic passer. hec
 aquila. Incertū: qđ nulla ratiōe cogēte: sola aucto
 ritas veterū sub diuerso gēre ptulit. ut hic vī hec fi
 nis talpa. 7 reliqua. Poeta p quā regulā ē generia
 masculinis per decimā de gērib⁹: qua notat qđ omīa
 nōia greca: q̄ in as vī in is lōgāz desinunt: 7 simlīr
 ī a apđ eos desinētia neutra: 7 q̄cūqz terminatōez
 suam seruāt: genus suū apud nos seruāt. ut hic
 bozeas. crater. tirā. sofia. poeta. et reliqua.

Prima declatio per quot genera decliat: Triā.
 masculinū. femininū. et neutrum.

Quinque nūeri poeta; singularis. qz singularis p̄fert.
 Quid ē numerus? Est dictionis forma: q̄ discretionē
 quātitatis facere pōt. (ut hoīes.
 Quot sunt nūeri nōiūm? duo singularis ut hō. plis
 Quinque figure poeta; simplicis. qz simplr p̄fertur.
 Quot sunt figure nōiūm? Tres. simplex ut aīus.
 cōposita ut magnāim. decōposita ut magnāimitas
 Quot modis nōia pponantur? quatuor. ex duobus
 integris. ut suburbanus. ex duobus corruptis. ut effi
 cax mūiceps. ex integro et corrupto. ut ineptus īsul
 sus. ex corrupto et integro. ut nugigerulus. Aliquā
 ex pluribus. ut inexpugnabilis. imperterritus.
 Lapsis quō p̄pōit? ex pluribus corruptis. cape si vis
 Poeta cuius casus? Nōiatiui vocati et ablati singula
 ris. qz in talibus casibus declinando repitur. Poete
 cuius casus? gēitiui et dativi singularis: nōi et voca
 tiui pluralis. In hoc loco poeta currit: poeta cuius
 casus? Nōiatiui. qz est suppositus huius verbi cur
 rit. quod requirit ante se nominatiuum.
 Quid est casus? est motus casualiū dictionū: qui
 maxime fit in fine. Unde dicitur casus: a cadēdo. qz
 q̄si a recto cadere videat. unde fctus ip̄p̄e dī casus.
 Quot sunt casus nōiūm? sex. nōi. gēti. datiu. accusati.
 vtus. et ablat. Qua littera terminatur
 poeta? a vocali. Quot sunt terminales littere nōiū
 quibus latini utūt? quatuordecim. vocales quinqz. a. e.
 i. o. u. semivocales sex. l. m. n. r. s. x. mute tres. c. d. t.
 Quot sunt declinatōes nōiūm? quinqz. p̄ma cuius
 gēti singularis in ae diptōgon: vel in es lōgā desi
 nit. ut poeta poete. et rhetorice rhetorices. Secūda
 cuius gēti: et reliqua ut supra.
 Poeta cuius declinatōis? p̄me. qz eius gēti singularis

in ae diptēgon desinit. Nō singularis pme de-
 clatiōis quor terminatiōes habz. quatuor. a. e. as. es
 et unā hebreā am. ut poeta. rethorice. aeneas. āchi-
 ses. abraaz. Poeta qūo facit ī gtiō : facit ī gtiō et
 ditiō singulari z ntiō z vocatiō plurali poete. Per
 quā regulāz per secūda z prime declatiōis. qua vi-
 citur. qz gtiōs z ditiōs singlares z ntiōs et vocatiōis
 plurales in ae diptēgon desinūt semp. exceptis gēti-
 tiuis singularibus eorū que termināt in e lōgū : qui
 gētiui terminātur ī es. Poeta qūo facit ī accusa-
 tiō singulari poetā. per quā regulāz per terriā pme
 declatiōis. qua notat : qz accusatiu⁹ singularis ī am
 vel in an v^l in en terminatur. ut poetam. aenean.
 et anchisen. Quomodo facit in vocatiō singulari
 facit in vocatiō z abltō singulari poeta. per quā re-
 gulāz per quartā z qntā prime declatiōis : quibus
 notat : qz vocatiu⁹ z abltiōs singlares in a termina-
 tur. vel in e qū veniūt abes v^l abe. ut o aenea. an-
 chise. rethorice : ab aenea. anchise. rethorice.

Quo facit in gtiō plurali poetaz. per quā regulāz
 per sextā prime declatiōis. qua notat : qz gtiōs plu-
 ralis in arū desinit. et plerūqz p cōcisiōne in um. ut
 troiugenaz z troiugenū. Quo facit in datiō plura-
 li : facit in ditiō et abltō plurali poetis. per quā regu-
 lam : per septimā prime declatiōis : qua notatur :
 qz datiuus et ablatiu⁹ plurales in is desinunt. Femi-
 nina tamen pauca. et reliqua.

Poeta qūo facit in accusatiō plurali poetas. per
 quā regulam : p octauā pme declatiōis. qua notat
 qz accusatiu⁹ pluralis semp terminatur in as.

Poeta qūo declinatur :

Nōinatio hic poeta. Gētiui hui⁹ poete. Datiō

huic poete. Acltio hunc poetam. Vocatiuo o poeta
Abltio ab hoc poeta. Et plr ntio hi poete. grtio hoz
poetaz. d tō his poetis. accusatiuo hos poetas. Vo
catiui o poete. abltio ab his poetis.

Ntō hec musa. grtio huius muse. dtio huic muse.
accusatio hāc musam. vtio o musa. ablatio ab hac
musa. Et plurali ntio he muse. genitiuo hazz musa
rum. dtio his musis. accusatio has musas. vocatio
o muse: ablatiuo ab his musis.

Ntō hic ⁊ hec aduena. genitiuo hui⁹ aduene. da
tiu o huic aduene. accusatiuo hūc et hanc aduenam
vocatiuo o aduena. ablatiuo ab hoc ⁊ ab hac adue
na. Et pluraliter nominatiuo hi ⁊ he aduene. geni
tiu hoz ⁊ harum aduenarū. dātio his aduenis.
accusatiuo hos ⁊ has aduenas. vocatiuo o aduene
ablatiuo ab his aduenis.

De secunda declinatione.

Prima regula.

Nominatiuus secunde declinatiōis quot termi
nationes habet? Sex. Er. ir. nr. us. um. eus. ut
caper. alexander. hiber. hispanus. et fluius. qui eti
am hiberus dicitur. qđ solum pduxit er in hac de
clinatiōe. et ab eo cōpositum celtiber. nam pro gēte
q̄ est iuxta armenos hiber hiberis dicit. In ir ⁊ ur
latinoz tātum masculoz. ut vir et satur. In us ut
planus. In um neutroz et figurate femininorū. ut
regnum glycerium. In eus greca tātum et mascu
lina. ut theseus. thideus.

Secunda declinatio per quot gēra declinatur? p
tria. masculinum. feminum. ⁊ neutrum.

Secūda regula.

Genitiuus singularis in i desinit. Et in ir vī in ur

vel in eus desinētia : una semper syllaba vincūt in
gtio. In us vero et i um pares hnt syllabas .

Tertia regula.

Deus et abltus secūde decliationis fiūt a gēituo :
i mutata in o. ut huius luciferi. huic et hoc lucifero
huius Thiphei : huic et hoc Thipheo.

Quarta regula.

Accusatiu⁹ singularis secūde decliationis desinit i
um. ut priamū. theseū. greca vero in eus desinunt
etiā in a. cetera vero i on termināt. ut thesea. pamon

Quinta regula.

Vocatiu⁹ singularis secūde decliationis qū in er vt
in m desinit: ntūs similis ei est. In eus vero desinē-
tib⁹ ppriis: grecus est vtūs: qui a ntō fit : ablata s
ut o theseu. In us desinētia: mutata us in e: faciunt
vtūm. Si autē āte us i sit i ppriis: abiecta us faci-
mus vocatiuū. ut Virgilius o virgili. Dicim⁹ etiā
fili pro filie: Dicūt etiā cristiani. deus: agnus: vul-
gus: pelagus: poplus: fluuius in vocatiuo.

Sexta regula.

Pluralis ntūs 7 vocatiu⁹ tā masculin⁹ qz femi⁹
secūde decliationis similis ē gtio singulari . Neutri
vero generis: ntūs 7 accusatiu⁹ 7 vtūs plurales fi-
niūt in a. In ōnib⁹ enī neutris tres sunt similes. no-
miatiu⁹ accusatiu⁹ et vocatiu⁹. et in plurali nūero
semper desinūt in a: nisi sint greca. ut tēpe. cepe.

Septima regula.

Stūs pluralis secūde decliationis fit i ōni genere
addita rum abltio singulari. ut magistro magistro
rū. Multa tamen per syncopen dicūtur. ut denum.
septenū. senūz. tricenū. numū. sextertium. modium.
liberū. fabrum. elemētum. iugerum.

Octava regula .

Datiu⁹ ⁊ ablati⁹s plurales secūde declinatiōis fiūt
ab ablatiō singulari : mutata o in is longam .

Nona regula .

Accusatiu⁹s pluralis secūde declinatiōis tā ma⁹
sculin⁹ q³z femīnus sit addita s ablatiō singulari .

Decima regula .

Noīa que secūdum modū pñōis declinātur sunt
octo. Unus. totus. solus. alius. ull⁹. uter. alter . ⁊ q³s
vel qui cū suis ppositis : que etiā secūdum mobiliū
noīum regulā veteres declinabant . preter quis.
Neuter tamē neutra neutrū : cum utroq³z mō sicut
simplex suum diceret : apud iuniores secūduz mo-
bilīa noīa declinātur. Noz femīna sunt una. tota.
sola. alia. ulla. altera. utra. Que neutra : unū. solū.
totū. aliud. ullum : alterū. utrū. quid v^l quod. quozū
genitiui unius. solius. toti⁹. alius. ullius. utrius. Et
corripiunt et produciunt penultimam. alterius sem-
per corripit.

Nomiatiuo hic magister. Stio huius magistri.
Datiuo huic magistro. Accusatio hūc magistrum
Uocatio o magister. Ablatio ab hoc magistro . Et
plura^lr nōio hi magistri. Stio hoz magistrorum.
Datiuo his magistris. Accusatiuo hos magistros
Uocatio o magistri. Ablatio ab his magistris .

Nōio hec pinus. Stio huins pini. Dō huic pino
Accusatiuo hūc pinum. Uocatiuo o pine. Ablatiuo
ab hac pino. Et pl^r nōiatiuo he pini. Stituo harū
pinoz. Dō his pinis. Accusatiuo has pinos. Uo-
catiuo o pini. Ablatio ab his pinis .

Nomiatiuo hoc templū. Stio huius tēpli. Dō
huic templo. Accusatio hoc templum. Uocatiuo o

templuz. Ablatio ab hoc templo. Et pluralis notatio
hec templa. Genio horum templorum. Datio hie templis.
Accusatio hie templa. Vocatio o templa. Ablatio
ab his templis.

Nominatio ullus ulla ullum. Genitio ulli. Datio
ulli. Accusatio ullus ul' a ullum. Ablatio ab ullo ulla
ullo. Et pluralis notatio ulli ulle ulla. genio ulloz ullarum
ulloz datio ullis. accusatio ullos ullas ulla. ab
latio ab ullis.

De tertia declinatione

Tertia declinatio per quod genera declinatur?
Per omnia.

Prima regula.

Quot sunt terminationes nomini tertiae declinationis
Quinquagintaquatuor. Quae sunt a. ut poema. in e. ut
monile. in o. ut leo. in ac. ut lac. in ec. ut allec. i id he
breu et barbara. ut dauid. in al ut sal. in el ut mel. in
il ut pugil. in ol ut sol. in ul ut consul. in an ut titan. in
en ut splen. in i ut phorcin. i on ut sydo. i ar ut par.
in er ut pater. in ir ut gadir. i or ut amor. i ur ut tur
tur. in as ut pallas. i es ut comes. in is ut collis. in
os ut copos. in us ut lep. in abs ut trabs. i ebs ut ce
lebs. i ibs ut calibs. in obs ut scrobs. i urbs ut urbs
in uls ut puls. in es ut hyems. in ans ut dodras. in
ens ut des. in ins ut tiris. in os ut fons. i uns ut a
rus. in aps ut daps. in eps ut aceps. i ips ut cinips.
i ops ut ops mat deoz. i irps ut stirps. i ar ut fax.
i ex ut fex. i ix ut phenix. i ox ut velox. i ux ut crux
in aes ut praes. i aus ut fraus. in ut ut caput. i alp
ut calx. i anx ut lax. i arx ut art. in unx ut coniunx.

Secunda regula.

Genitiu singularis tertiae declinationis i is correptu

desinit. Excipit vis huius vis. qđ pducitur.

Tertia regula.

Datiuus singularis tertie declinationis fit a genti
tino abiecta s.

Quarta regula.

Accusatiuus singularis tertie declinationis fit a geio
singulari is mutata i em. In is tamē terminata pp
a vl greca similē habētia ntūm geio: i im terminat
accusatiuū. ut tybim. ararim. neapolim. pterea la
tina hec iueniūtur. turrim. tybari. burim. securim.
pappim. sicim. resti. vim. pelui. tussim. maguderis
puppē etiā et securē et turrē et restē iuenias. In gre
cis vero tā in hac qđ in aliis declinationibus greca
terminatio in a inuenitur. ut peana titana.

Quinta regula.

Vocatiu⁹ singularis tertie declinationis similis est
nomiatiuo singulari. nisi sit vocatiu⁹ grecus: qui fit
a ntio ablata s. vl a geio ablata tis. ut Thebai. chal
can. palla. xenophon.

Sexta regula.

In e correpta neutra (nisi sint ppria) similē habēt
ablūm singularē dtio singulari. ut ab hoc mari. na
tali. monili. Excipit hoc gausape. qđ veteres et hic
gausapes. et hec gausapa. et hoc gausape et gausapi
ū dixerūt. Similr i ar neutra et i al penultiaz in o
bligis pducētia. et i ar et in is adiectia: si faciūt in e
neutra. et q in im tātum termināt accusatiuū. et i is
vel i r noia mēsiū: i i pductā faciūt ablūm singu
larē. ut tribunali. lupiari. celeri. utili. tribi. apli. sep
tēbzi. excipit ab hoc sarre. Dia vero que i im vel in
em faciūt actūm: et q omīs gēris sunt: et q in vis vl
in ctis. vel in pris. vel in mnis. vel in guis. vel in

guis exeūt. et oīa fere q̄ duas ante is plonantes in
eadē habeāt syllaba. cōpariua et siml̄r in ix semina
verbalia et circūflexa : que ap̄d veteres i us desi-
nebāt : tam i e q̄z in i faciūt ablatiū. ut secure vel
securi. vigile v̄l vigili. vctere v̄l veteri. pare v̄l pa-
ri. inope vel inopi. ācipite v̄l ancipiti. naue v̄l navi.
vecte vel veci. nepte vel nepti. amne vel amni.
igne v̄l igni. āgue v̄l āgui. poste v̄l posti. mīore v̄l
minori. victrice v̄l victrici. arpiate v̄l arpiati. ho-
spes ⁊ sospes cū sint oīs generis : hospite ⁊ sospite
faciūt. nec sunt p̄ra regulā: cū habeāt femīnū in a.
Excip̄ vestis. pestis. testis. ⁊ pauper. degēer. uber
que per e solū faciunt abltū. mēore v̄l memori d̄r
qm̄ ntūs mēoris ⁊ hoc mēore dictū est. ut p̄corde ⁊
cōcordi. Inuēit etiā cōcordis et hoc cōcorde. sicut
amētis ⁊ h̄o amente. Oīa nomīa tertie decliatiōis
p̄ter supradicta in e faciūt abltū. ut patre. classe.
Auctoritas tamē ⁊ in i q̄nqz profert. ut Virgilius.
Adductam aeneam classi.

Septima regula.

Noīatiuus pluralis tertie decliatiōis in masculis
feminis ⁊ cōib⁹: ftt a gtiō singlari mutata is in es.
ut matres felices. Excipiūtur sardis. trallis. alpis
syrtis. que is p̄ductā habēt p̄ greca diptōgo. Neu-
tra vero si abltūs in i sola vel in e desinit : p̄ter cō-
paratiua correpta i et addita a. Si vero i e solam si-
mil̄r p̄pariua mutata e in a faciūt ntūm pluralem
ut monilia. paria. felicia. tēpora. maiora. Excipiun-
tur vetera. ludrica. pluria. vel plura. amplustria ut
amplustra.

Octaua regula.

Sēitiuus pluralis tertie decliatiōis cū in i solus

vel in e 7 in i definit ablatūs : in sum facit. ut sedile se
diliū. felice vñ felice feliciū. Cōpattua vero ī ū faci-
unt. ut a maiore vñ maiori maior. a mīore vñ mīo-
ri mīor. In e vero solū faciētia ablatiū : si nō in
duas terminatur psonātes : ī iū faciūt. ut fonte fontī
um. frōte frōtiū. exceptis ī ms vñ ī ps : si non sunt a
capite pposita. q̄ in ū faciūt. ut hyems hyemū. mūi
ceps mūicipū. Al capite pposita ī tum termināt gēi-
tiū. ut triceps tricipitiū. q̄ vero grām parē hnt nō
ī tum faciūt. ut collis colliū : cedes cediū. Excipiūt iu-
uenū. canū. panū. Vetus. vigil. memor. supplex. ar-
tifer. quāuis ī e 7 in i terminēt ablatū : nō tamē in
iū sed ī tum faciūt grām. Pluralia ī es q̄ carēt singu-
larib⁹ : grām in iū faciūt. ut vires viriū. penates pe-
natiū. Simlr in is lōgum desinētia. ut lis litiū. sam-
nitis samnitiū. Nōx etiā noctiū facit. Cetera omīa
desinūt in um. ut poema poematū. Excipitur bouz
a boue pro bouū. In es terminata pares habentia
syllabas cū gēitio : et in as frēq̄ntius per syncopen
dicūtur. ut vatū. prohibitū. nam supplicū artificum
indicum differētie causa dicta sunt.

Nona regula .

Datiuus 7 ablatūs pluralis tertie decliatiōis nasci-
tur a grō singulari interiecta bu. ut felicibus. hōib⁹
penatibus. Excipiūt bobus. Frequēter tamen greca
neutra ī a in is longā termināt datiuos 7 ablatiuos
plurales. ut poematis pbleumatis.

Decima regula .

Accusatiu⁹ 7 vocatiu⁹ plurales tertie decliatiōis
similes sunt nō plurali. ut latrones. matres. syrtis
alpis. Omīa que habēt simlē nominatio genitiuū :
et que in i solā termināt ablatiū : et q̄ pluralia sunt

in ne vel in re desinētia : plerūq; per is raro per es
termināt accusatiuū plurālē. ut ōnis alacris. pena-
tis. fontis. partis. In x vero desinētia triū generū
raro per is. plures et lites tā per es q; per is .

¶ Nōiatiuo hic pater. Stio hui⁹ patris. Datio hu-
ic patri. Accusatiuo hunc patrem. Vocatio o pater
Ablatio ab hoc patre. Et plr ntō hi patres. Stio ho-
rū patrū. Dtio his patrib⁹. Accusatiuo hos patres
Utio o patres. Ablatiuo ab his patribus.

¶ Nōiatio hec virtus. Stio hui⁹ virtutis . Datio
huic virtuti. Accusatio hāc virtutē. Utio o virtus
Ablatio ab hac virtute. Et plr ntō he virtutes. Stō
harū virtutū. Dtō his virtutib⁹. Accusatio has virtu-
tes. Utio o virtutes. Ablatō ab his virtutibus.

¶ Nōiatio hoc opus. Genitio hui⁹ operis. Datio
huic operi. Accusatio hoc opus. Utio o opus. Ablatio
ab hoc opere. Et plr ntō hec opa. Stio horū operū.
Dtio his operib⁹. Accusatio hec opera. Vocatiuo
o opera. Ablatiuo ab his operibus .

¶ Nōiatio hic et hec homo. gēo huius hoīs. datio huic
homini. accusatiuo hunc et hāc hominē. vocatiuo o
homo. ablatiue ab hoc et ab hac homine. Et plura-
liter ntō hi et he homines. genitiue horū et harum
hominū. dtio his hominibus . accusatiuo hos et has
homines. vtō o homines. ablatō ab his hominibus .

¶ Nōiatio hic et hec ōnis et hoc ōne. gēo hui⁹ ōnis. da-
tiuo huic ōni. accusatio hūc et hāc ōnem et hoc ōne. vtō
o ōnis et o ōne. ablatō ab hoc et ab hac et ab hoc ōni.
Et plr ntō hi et he ōnes et hec ōnia. gēo horū et ha-
rū et horū ōium. dtō his ōib⁹. accusatio hos et has ō-
nes et hec ōnia. vocatiuo o ōnes et o ōnia . ablatiue
ab his omnibus.

Notatio hic et hec pulchrior et hoc pulchrius. Genus
 huius pulchrioris. Dicitur huius pulchriori. Accusatio
 hunc et hanc pulchriorem et hoc pulchrius. Vocatio o
 pulchrior et o pulchrius. Ablatio ab hoc et ab hac et ab hoc
 pulchriore vel pulchriori. Et per notio hi et he pul
 chriores et hec pulchriora. Genus horum et harum et horum
 pulchriorum. Dicitur his pulchrioribus. Accusatio hos et
 has pulchriores et hec pulchriora. Vocatio o pul
 chriores et o pulchriora. Ablatio ab his pulchrioribus.
 Notatio hic et hec et hoc felix. Genus huius felix. da
 tiuo huius felici. accusatio hunc et hanc felicem et hoc feli
 ce vel felici. Et per notio hi et he felices et hec felicia.
 Genus horum et harum et horum felicium. dicitur his felicibus. ac
 cusatio hos et has felices et hec felicia. vocatio o
 felices et o felicia. ablatio ab his felicibus.

De quarta declinatione.

Quarta declinatio per quot genera declinatur?
 Tria. masculinum. femininum. et neutrum.

Prima regula.

Quot terminaciones habet nomen quarte declinationis?
 Duas. In us correpta masculinorum et femininorum. et i u
 producta neutrorum. que etiam indeclinabilia sunt in sin
 gulari numero.

Secunda regula.

Genus singularis quarte declinationis sit a nomina
 tiuo producta us.

Tertia regula.

Dativus quarte declinationis sit a genitio abiecta
 s et addita i penultima correpta. ut currui.

Quarta regula.

Accusativus sit a nominativo. mutata s in m. ut senatum.

Quinta regula.

Vocatiu⁹ similis ē ntō. ut o senatus.

Sexta regula.

Ablatiuus fit a nōinatio remota s. ut a senatu.

Septima regula.

Nōinatio acstūs 7 vtūs plurales quarte decli-
natiōis similes sunt gēitio singulari. ut senatus.

Octaua regula.

Stūs pluralis quarte declinatōis fit a ntō singu-
lari abiecta s 7 addita um. ut curruum.

Nona regula.

Dtūs 7 abltūs plurales quarte declinatōis : fiunt
a ntō singulari mutata u in i : et interposita bu. ut
māibus senatibus. Excipiūtur differētie cā artubus
arcubus partibus. portubus vero : tribub⁹ : lacu-
bus : ficubus : qrcubus : specubz. nulla cogēte cā diffe-

Decima regula.

(rētie.

Nentra quarte declinationis correpta u nōiatiui
singularis 7 assumpta a faciūt ntūz acstūm 7 voca-
tiū plurales. In reliquis casibus sequūt declinati-
onē masculinorū 7 femininorū ut supra.

Ntō hic visus. gto huius visus. dtō huic visui. ac-
cusatiuo hūc visuz. vtō o visus. abltō ab hoc visu.
Et plr ntō hi visus. gto horū visuū. dtō his visibus
acstō hos visus. vtō o visus. abltō ab his visibus.

Ntō hec manus. gto huius māus. dtō huic māui.
accusatiuo hāc manum. vtō o manus. abltō ab hac
manu. Et plurali ntō he māus. gto harū manuum
dtō his māibus. accusatiuo has māus. vocatiuo o
manus. ablatiui ab his manibus.

Ntō hoc cornu. gto huius cornu. dtō huic cornu.
accusatiuo h^o cornu. vocatiuo o cornu. ablatiui ab

hoc cornu. Et plurimio hec cornua. genitio horum cornu-
um. dictio his cornibus. accusatio hec cornua. voca-
tiuus o cornua. ablatio ab his cornibus.

De quinta declinatione.

Quinta declinatio per quot genera declinatur. primum
maxime femininum. excipit unum. dies : quot
in singulari numero tam masculini quam femini gene-
ris inuenitur. in plurali vero semper masculini generis est.

Prima regula.

Quinta declinatio quot terminationes habet. una in es

Secunda regula. (producta.

Genitivus et dictus ante declinationis fiant a nominis sin-
gulari: abiecta es: et assumpta i. ut fides fidei. acies aci

Tercia regula. (et.

Accusativus singularis ante declinationis sit a nomi-
nativo: mutata s in m. ut hac rem. diem.

Quarta regula.

Vocativus singularis et nominus et accusativus et voca-
tiuus plurales ante declinationis similes sunt nomi-
nativo singulari.

Quinta regula.

Ablativus singularis sit a nominis abiecta s. ut die.

Sexta regula.

Genitivus pluralis ante declinationis sit ab ablati-
vo singulari: addita rum.

Septima regula.

Dativus et ablativus plurales fiant ab ablativo singu-
lari addita bus. ut diebus.

Nominis hec res. genitio huius rei. dictio huic rei. accusatio hac
re. vocativus o res. ablatio ab hac re. Et plurimio he res. genitio
harum rerum. dictio his rebus. accusatio has res. vocativus o res. ablatio
Nominis hic vel hec dies. genitio huius diei. dictio (ab his rebus.

huic diei. Accusatio hūe vel hāc diē. Uocatio o di
es. Ablatio ab hoc vl ab hac die. Et plr ntō hi dies
Stio hoz dierū. Dtio his dieb⁹. Accusatio hos di
es. Utio o dies. Ablatio ab his diebus.

Ntio hec spes. gtio hui⁹ spei. dtio hunc spei. accu
satio hanc spem. vocatio o spes. ablatio ab hac spe.
Et pluratiter ntio he spes. accusatio has spes. ro
catio o spes. Reliquis caret.

Quo declināt adiectiā q variātur p tres voces?

Nomiatio bonus bona bonū. Stio boni bone bo
ni. Dtio bono bone bono. Accusatio bonū bonam
bonum Utio o bone bona bonū. Ablatio a bono
bona bono. Et plr ntio boni bone bona. Stio bono
rū bonaz bonoz. Dtio bonis. Accusatio bonos bo
nas bona Utio o boni bone bona. Ablatio a bonis.

Pluralr ntio hi duo he due hec duo. gtio duorum
duaz duoz. dtio duob⁹ duab⁹ duob⁹. accusatio du
os duas duo. Uocatio o duo due duo. ablatio a du
obus duabus duobus.

Pluralr ntio ambo ambe ambo. gtio āboz am
barū amboz. dtio ambob⁹ ambabus ambobus. ac
cusatio ambos ambas ambo. vocatio o ambo ā
be ambo. ablatio ab ambob⁹ ambab⁹ ambobus.

De verbo.

Uerbum qd est: est pars oōis declinabil cum
modo 7 tēpo:ib⁹ sine casu agēdi vl patiendi
significatiua. Unde dicr vertū: a verberatu aeris.
q proferēdo aer verberat. Licet ei hoc accadat o
nibus partibus oōis: tamē p̄cipue i hac dictiōe q̄si
propriū eius accipit qz hac frēqnti⁹ utitur i oī oōe
Uerbo quot accidūt: Octo: Sēus. Tēpus. mod⁹
spēs. figura. p̄iugatio. persona. cum numero.

Quot sunt genera verborum? Quatuor. Actiuum. Passiuum. Neutrum. Comune. et Deponens.

Quod est verbum actiuum? quod in o desinens facit ex se passiuum in oz.

Quod est verbum passiuum? quod in oz desinens descendit ab actiuo.

Quod est verbum neutrum? quod in o desinens non facit ex se passiuum.

Quod est verbum cōe? quod in oz desinens: nō descendit ab actiuo. et retinet utraqz significationē.

Quod est verbum deponēs? quod in oz desinens nō descendit ab actiuo. et retinet unā significationē.

Quot sunt tempora verborum? quatuor. Præsens. Præteritum imperfectum. Præteritum perfectum. Præteritum plusquamperfectum. et futurum.

Amo cuius temporis? Præsens. quia presentē habet significationem.

Amabam cuius temporis? præteriti imperfecti. quia significat quod cepit geri et nōdum est perfectum.

Amavi cuius temporis? præteriti perfecti. quia res perfecta monstratur.

Amauerā cuius temporis? præteriti plusquamperfecti. quia res iam pridē perfectā ostēditur.

Amabo cuius temporis? futuri. quia res futura monstratur.

De modis verborum.

Quid est modus? Est inclinatio animi vel cōtentionē verbi significans.

Quot sunt modi verborum? Quatuor. Indicativus. Imperativus. Optativus. Subiunctivus. et Infinitivus.

Quid ē modus indicativus? quo indicāus quod agitur.

Quid ē modus imperativus? quo ut fiat aliquid imperāus.

Quid est modus optativus? qui eget adverbio optandi ut perfectū significet sensum.

Quis est modus subiunctiu? qui nō solum eget ad
nervo v^l cōiunctiōe : verū etiam altero verbo : ut
perfectum significet sensum .

Quis est modus infinitiu? q̄ caret nūeris 7 psonis
7 eget aliq^o alioz modoz : ut pfectū significet sensu

Quid interest iter infinitū 7 impersonale? qđ infinitū
altero verbo finito dñino eget . Impersonale vero
perfectū actum significat per omnes modos .

Indicatiu? quot tēpora habet : qnqz . pñs . pñtū i
pñcūm . pñtū pñcūm . pñtū pñcūm . pñtū pñcūm . 7 futurū .

Imperiū? quot tēpora habet : duo . pñs et futurum .

Optatiu? quot tēpora habet : qnqz . Duo pñcūta
videlicet pñs et pñtūm pñcūm . pñtūm pñcūm
et plusqz pñcūm . et futurum per se .

Subiunctiu? quot tēpora hz : qnqz p se uti indicatiu?

Infinitiuus quot tēpora habet : quīqz : duo pñcūta
et unum per se . sicut optatiuus .

Quam vim habet infinitiu? ē habet vim noīs rei
ipsius unde nomē verbi dictū est . ut si dicā : bonum
est legere . id est . bona est lectio .

Serūdina infiniti vice fungūtur . qđ solet apđ gre.
cos articulos iungi . et in actiuis et cōibus verbis u
trāqz hñt sigificationē . i neutris 7 deponētib⁹ alte .

De speciebus verboz . (ram .

Quot sunt spēs verboz? Due . Primitiua 7 de
riuatua . Primitiua est : que primā posicio
nem a natura accepit . ut ferueo .

Deriuatua est que a positiuis deriuatur : ut lectu
rio . feruesco . et domito .

Quot sunt spēs deriuatioz verboz : qnqz . Incho
atiua . meditatiua . frequētiatiua . desideratiua . 7 diuatiua .

Quod ē verbu inchoatiuū? qđ incipiū act⁹ l passiois

primitiui significat. et format̃ semp a secūda psona
p̃nutiui addita co. p̃ter bio : qđ facit hīco. ⁊ sua cō
posita. ut debisco fatisco. Dia ichoatīa terciē sunt
cōiugatiōis et neutra. et carēt p̃teritis ⁊ supinis.

Que sunt meditatiā : que desinūt in rio. et signifi
cāt meditationē cum p̃nutiō. format̃ ab ul̃tīo
supino : addita rio. ut esurio mictario. Omnia me
ditatiua sunt quarte cōiugatiōis. et sunt neutra. et
carent p̃teritis et supinis.

Frequētiā sunt : q̃ frequētiā ei⁹ p̃nuti signifi
cāt. ut agito. i. frequēter ago. Quō format̃ frequētiua
si p̃teritū p̃nutiui desinit in gi : format̃ a 3a psona
p̃ntis : abiecta s ⁊ addita to. ut agito. cogito. legito.
qđ ⁊ lectito dic̃. si nō desinit ī gi : format̃ ab ul̃tīo
supīo u mutata ī o. a quoqz ī i breuē : si sint a p̃ma
iugatiōe. ut merso. curso. ĩperito. Omnia frequēti
ua sunt p̃me iugatiōis. ⁊ suāt significatiōes p̃nutiōz

Que sunt desyderatiā : Desyderatiā sunt q̃ signifi
cāt infinitiū p̃nutiui cū cupio. ut visio. arcesso. fa
cesso. id est. cupio videre. arcere. facere. Omnia de
syderatiua sunt terciē iugatiōis.

Que sunt dimiūtua : que in o desinūt. ⁊ dimiūtū
onem significant. ut a sorbio sorbillo.

Sunt ⁊ alie quoqz deriuatiōes verbor̃ a noīb⁹. ut
a patre patro ⁊ patrisso. a greco grecisso et grecoz.
a poeta poetroz. Al̃ verbis. ut ab albo albico. a vello
vellico. Al̃ aduerbiis. ut a perēdie perēdino. a cras
procrastinoz. Al̃ p̃positiōib⁹. ut ab intra intro. a su
pra ṽl super. supero superas.

De figuris verbor̃.

¶ Not sunt figure verbor̃. Tres Simplex. Cō
posita et decōposita.

Cupio cuius figure simplicis. qz simplr pfertur.
Cōcupio cui⁹ figure: pposite. qz pposit ex co 7 cupio.
Cōcupisco cui⁹ figure: decōposite. qz nō per se cō-
pōitur: sed a cōcupio pposito verbo deriuat.

Que sunt verba pposita: quoz simplicia nō iue-
niunt: sunt hec. defendo. pcutio. allicio. ppleo. aspi-
cio. reperio. suffragor. appello. deleo. defensor dfen-

Notādum qz pncipalē litterā quācunqz (saris.
habuerit positio verbi: i suo loco seruāus p ōnem
declinationem. pter ago egi. eo iui vel ii.

Cum quot partib⁹ ōionis pponit verbū: cū qua-
tuor. Noie. s. verbo. adverbio. et prepositione. sicut
participia. ut āplifico. calefacio. maledico. pduco.

De cōiugatione.

Quid ē cōiugatio? Est cōsequēs verboz decli-
natio: q vocalib⁹ secūde psonē ppre hēditur.

Quot sunt iugatiōes verboz: quatuor. Prima ē
que i secunda psona pntis idicatiui habet a pductā
ante s vl āte ris. ut amo amas 7 amor amaris.

Secunda: q i secunda psona pntis idicatiui habz
e pductā āte s vl āte ris. ut doceo ces. 7 doceor ce-
ris. Tertia q in secunda psona pntis idicatiui ha-
bet i correpta āte s: vel e correptā ante ris. ut lego
legis 7 legor legeris. Quarta que habit i pductā
āte s vel ante ris. ut audio audis 7 audioz audiris
Et ōnia verba quarte iugatiōis in io desinunt. pre-
ter queo et eo 7 veneo cum compositis.

De personis verborum.

Persone verboz quot sunt: Tres. Prima secū-
da 7 tertia. ut lego legis legit.

Que est prima persona: que de se sola: vel cum
aliis loquitur. ut dico dicimus.

Quid est secunda persona? Ad quam vel sola vel
cū aliis prima loquitur. ut dicis dicitis.

Que est tertia persona? De qua extra se et ex illā
posita: ad quam dirigit sermonem: loquitur prima.
ui dicit. dicunt.

Notandum quod prima persona et secunda verborum: solis
pronominibus iungi possunt. exceptis verbis substantie
vel vocandi. ut Priscianus sum. vel priscianus vocor.
Tertia vero cunctis nominibus iungitur.

Quare impatius caret prima persona in singulari?
quia naturaliter nullus sibi imperat.

Infinita omnia et impersonalia gerundia et supina
carent numeris et personis.

Pluit tonat fulmiat et similia: quare primis et se-
cundis personis caret? quia ad homines non pertinet nisi fi-
gurate per apostrophon iupiter introducatur

De numeris.

Quot sunt numeri verborum? Duo. singularis et plu-
ralis. Singularis ut lego. Pluralis ut legimus.

De temporibus.

Prima regula.

Docebam cuius temporis? preteriti imperfecti. quia quod
cepit geri nondum est perfectum. Unde formatur: a secun-
da persona presentis indicativi. quia prima et secunda coniu-
gatio abiecta a secunda persone presentis indicativi: tertia
et quarta a positione mutata in e longam et addita bā: faciunt
preteritum imperfectum. ut amabam docebam legebam au-
diebam. Dicimus tamen ibam veniebam quibam.

Secunda regula.

Omne preteritum perfectum in i desinit. et mutata in i e cor-
repta et assupta rā: facit preteritum plusquamperfectum.

Tertia regula.

Futurū indicatiui modi ī prima ⁊ secūda coniugatiōe fit a 3a persona pntis indicatiui abiecta s ⁊ addita bo. ut doceo voces docebo. In tertia ⁊ q̄rta : o positiōe mutata ī am. ut audiā. Excipit̄ eo ⁊ queo ⁊ veneo quarte cōiugationis : que secūdum primam et secūdam coniugationē formāt futurum.

Quarta regula.

Secūda psona singularis pntis īperatiui modi fit a secūda psona pntis indicatiui abiecta s. In tertia tamē cōiugatione : abiecta s ⁊ i in e mutata.

Tertia persona singularis impatiui modi fit o positiōe verbi mutata ī pma coniugatiōe ī et. ī aliis in at.

Prima psona pluralis tā pntis q̄z fusi impatiui fit a sua tertia singulari : abiecta t ⁊ addita mus. Secūda persona pluralis fit a sua secūda singulari : addita te. sed in tertia etiā e in i reuertit̄. Tertia fit a sua tertia singulari : n littera āte t interposita. Secūda v̄l tertia psona singularis fusi impatiui fit a tertia singulari indicatiui addita o ⁊ pducta p̄ultima. p̄ter quā in tertia coniugatiōe. Secūda plis fusi iupatiui fit a sua secūda v̄l tertia singulari : addita te syllaba. Tertia plis fusi fit a tertia pntis plis īdicatiui : ad

Quinta regula.

(dita o.

Prima psona pntis ⁊ p̄nti īperfecti optatiui modi et p̄teriti īperfecti subiunctiui fiūt a secūda psona singulari īperatiui addita rem. P̄sētū perfectum et plusquāperfectum optatiui et p̄teritum plusquāperfectum subiunctiui formātur a prima psona p̄teriti indicatiui addita s ⁊ sem. Futurū optati ⁊ p̄ntis subiunctiui formātur ab ipsa positiōe verbi : o ī pma coniugatiōe mutata ī em. ⁊ ī ceteris ī am. P̄sētū perfectum subiunctiui formatur a p̄sēto p̄fecto īdicatiui

mutata i in e correpta ⁊ addita rim. Futur⁹ subiuncti
formatur a pterito pfecto eiusdem modi mutata rim i ro

Sexta regula.

Infinitū fit a prima psona impatiui addita re. pte-
ritū perfectum ⁊ plūquāpetcūm infinitiui fit a pteri-
to pfecto indicatiui addita s ⁊ se. Futur⁹ cū supino i
um et ire. vel addita esse neutrali participio futuri:
ut amatum ire vel amaturum esse.

Septima regula.

Impersonalia in tur formatur a tertiis psois sin-
gularibus actiuis addita ur. ut amat amatur.

Octaua regula.

Amor ūde formatur a prima psona actiui pntis
indicatiui. Quare: qz ōnia actiua que in o desinunt
addita r: que vero i m mutata m i r faciūt passiua.
Pretituz perfectū ⁊ que ab eo fiūt p participium p-
teriti tēporis et sum es est. Imperatiui psona
presentis singularis numeri fit a singulari actiua:
addita re. et est similis actiuo in finitiō pntis ⁊ pte-
riti imperfecī tēporis. Tertia a tertia addita ur.
Prima pluralis a sua actiua: mutata s in r. secun-
da pluralis imperatiui: a secūda pntis indicatiui:
abiecta tis: et addita mini. et est similis secūde plu-
rali pntis indicatiui passiui. Tertia a tertia actiui:
addita ur. Prima pluralis i peratiui futuri tēporis
fit a sua actiua: mutata s in r. secūda futuri passiui
i peratiui fit a secūda sui pntis: mutata i in o. In-
finitum passiui ab actiuo: mutata e in i. que muta-
tio i tertia cōiugatiōe fit prius abiecta re.

Nona regula.

Actiua si in o desinūt addita r. si vero i t: addita
ur. si in m v l in es in plurali nūero: ultima littera

mutata in r in singulari : interposita ri vlt re. et si a-
te s i brevis esset : mutata i e faciunt p̄similes passi-
uorum personas .

Decima regula .

Quot sunt anomala verba. id est. īequaliter decli-
nata : quatuor. Que? fero. edo. volo. ⁊ sum. sed fe-
ro per syncopen secūda ⁊ tertiā personā habet. fers
fert. In ceteris sequit̄ regulā tertie cōiugatiōis. ita
tamē : ut que nascūtur a concisis : secūdum forma-
tionis regulā cōcisa p̄ferātur .

De p̄teritis p̄fectis p̄me iugatiōis.

Prima regula .

No quō facit i p̄terito : Almaui. per quā regu-
lā? Nā prime iugatiōis verba a secunda per-
sona p̄ntis īdicatiui abiecta s ⁊ addita ui faciūt p̄te-
ritū p̄fectum. Excipiunt̄ sexdecī. quoz duodecī ab-
iecta as ⁊ addita ui dinifas syllabas formāt p̄tere-
rituz. Domo domui. crepo crepui. frico fricui. seco
secui. sono sonui. tono tonui. veto vetui. plico plicui
cubo cubui. nexō nexui. mico micui. neco necui. īcre-
po īcrepui. p̄ter hec. sto facit steti. do dedi. iuvo iui.

Secūda regula .

(ui.

Al mico cōpositum dimico dimicauī facit.

Tertia regula .

Plico cū noīe cōpositum i aui facit. ut duplicauī.
cum p̄positione plerūqz in ui. ut implicui .

Quarta regula .

Neco necas : cū ferro peremptū significat : necas
ui necatum facit. Cum alia ui. necui neccum .

Quinta regula .

Do das cum mōdosyllabis p̄positū trāsīt i tertiā
iugatiōem. ⁊ semper duplicat p̄teritū. ut reddidi.

8
credidi. circundo a dissyllabo compositum prime
cōiugationis facit circundedi.

De pręfittis pfectis secūde coniugationis.

Prima regula.

PErueo quō facit pręfittū: ferui. per quā regulā
qz i ueo verba secunde coniugationis: eo i i mu-
tata: et pducta penultima: faciūt pręfittū. ut moneo
moui. faueo faui. pniueo tñ qđ et cōiuiuo dicūt: tā pni-
ui qz cōiuxi facit. et ferbeo cū p b dicūt: ferbui facit p

Secūda regula. (teritū.

Ardeo quō facit pteritū: arsi. Per quā regulā:
In deo desinētia verba secunde coniugationis: si lōga
vocalis vel ar ātecedat: deo i si cōuersa. si vero e l
i. breues pcedūt deo: pductis eisdē: et eo mutata
i i faciūt pręfittū. ut suasi. risi. arsi. sedi. vidi. Excipit
strideo. qđ quāuis pducit i: tamē stridi facit. Si
vero pma syllaba i deo terminatoz mutā aliquā vlt
m seiuocalē l o correptas habuerit: i aliquā ligdā
desinētes: quā deo sequat: duplicata pma syllaba
et eo i i cōuersa: et piori geminataz syllabaz extre-
ma cōsonāte subtracta faciūt pteritum perfectum.
ut pependi. momordi. spopondi. quod s euphonie
causa subtraxit. Si autēz au diphthongus ante deo
fuerit: per participium declinatur. ut ausus sum.
gaussus sum. Inuenitur ausim in subiūctiuo. Alia
vero omnia in deo: mutata eo in ui diuisas sylla-
bas faciunt preteritum. ut candui. studui. Excipit
prādeo prandi et pransus sum.

Tertia regula.

Turgeo quō facit pręfittum: tursi. per quā regulā
In geo verba i vel r antecēdēte: geo in si. natura-
lit̄ vero lōga vocali: geo i xi. Alia oia eo i ui diuē

fas syllabas cōuersa: faciunt p̄teritū. ut indulsī mul
si. ter si. Quidā differētie causa multis dixerūt. p̄tere
a luxi. auxi. frixi. egui. vixi. rigui.

Quarta regula.

fleo quō facit p̄teritū: fleui. p̄ quā regulā? In leo
verba q̄ atē l alia cōsonātem habēt ī eadē syllaba:
et ab oleo ⁊ leo cōposita: o ī ui syllabā. alia omnia
in leo: eo ī ui diuisas syllabas p̄uersa: faciūt p̄teri
tū. ut īpleui. suppleui. exoleui. deleui. absoleui. Oleo
o cū redoleo adoleo aboleo tā in eui q̄z ī ui diuisas
syllabas faciūt p̄teritū. p̄terea volui. calui. excellui.

Quinta regula.

Habeo per quā regulā habui facit: qz oīa alia ver
ba secūde cōiugatiōis quacūqz p̄sonāte ātecedēte eo
in ui diuisas syllabas p̄uersa faciūt p̄teritū. ut eni
tui. rubui. docui. timui. iacui. licui a liq̄o. liceo quo
qz licui facit. Excipiūtur iussi. sorpsi v̄l sorbui. mul
si. māsi. neui. hesi. laxi. polluxi. tor si. qd̄ solū ī queo
secūde cōiugatiōis inueniētur: sic composita eius
cōtorqueo. extorqueo. cōtor si. extor si.

De p̄teritis tertie p̄iugatiōis.

Prima regula.

Iacio quō facit in p̄terito: ieci. Dic regulā: In
cio desinētia verba tertie cōiugatiōis a v̄l ī an
tecedēte: mutāt eam ī e p̄ductā. et si a p̄cedit io: ī
ī lōgam. Si vero ī: cio in xi p̄uersa faciūt p̄teritū
ut feci. abieci. a spexi. illerxi. pellexi. allexi. que ⁊ alli
cui. pellicui veteres p̄tulerūt. excipitur elicui.

Secūda regula.

fodio ⁊ fugio quare ī p̄terito faciūt fodi et fugi:
qz ī dio ⁊ ī gio desinētia tertie p̄iugatiōis verba: o ī
ī lōgam cōuersa ⁊ p̄ducta faciūt p̄teritum.

Tertia regula.

Capio et cupio quō faciūt ī p̄fītos capio facit cepi. et cupio cupini v̄l cupui. sicut rapio rapui. sapio sapui. cepio qđ nō est in usu cepi. pario peperī. percutio et oīa a quatio ī si faciūt p̄fītum. ut percussi.

Quarta regula.

Suo quō facit p̄fītū? sui. Per quā regulā si uo desinētia tertię coniugatiōis: o ī cōuersa faciūt p̄fītum. ut spui. dilui. metui. excipitur struxi. fluxi. Nā ungo. fingo. lingo. mingo. strigo in xi faciūt p̄fītū. ut coquo coxi. linquo liqui. s; hec quādo u amittit vīm littere: regulā eorū sequūtur: que in go v̄l in co desinūt.

Quinta regula.

Soluo quō facit p̄fītum: solui. per quā regulā? in uo desinētia tertię coniugatiōis: u loco cōsonantis posita: si penultia in l desinit: o ī i. si ī vocalē natura lōgam: uo ī xi p̄uersa faciūt p̄fītū. ut volui.

Sexta regula.

(vixi.

Scribo quō facit p̄fītū: scripsi. per quā regulā? In bo desinētia verba tertię coniugatiōis: si nō ātecedit lōga vocalis: o in i. si antecedit: bo ī p̄lī cōuersa faciūt p̄fītum. ut bibi. nupsi. Excipiūtur a cubo cōposita: siue prime siue tertię sint coniugatiōis. que in ui diuisas faciūt p̄fītum. Nupsi scribit̄ per b v̄l per p. Quare? quia nūquam b ante s in p̄cipio syllabe potest inueniri.

Septima regula.

Vinco quō facit ī p̄fītos vici. per quā regulā? In co desinētia verba tertię coniugatiōis: si n̄ p̄cedit: abiecta n et o in i cōuersa. s vero p̄cedente co: ī ui syllabā. si aut vocalis p̄cesserit natura longa: co in xi

ēdūerſa : faciūt p̄teritū. ut vinco vici. linquo liqui.
 quieui. aſcui: creui. paui. cōſueui. Itē dixi duxi. Ex
 cipit̄ compesco cōpeſcui. ⁊ depesco depescui. ⁊ gēni
 nata didici. popoſci. parco peperci et parſi. Ico ſulti
 ma breui p̄ſentum ici facit penultima longa. gluſco
 caret p̄terito.

Octaua regula.

Ledo quō facit p̄ſentum: leſi. per quā regulā? In
 do deſinētia verba tertie p̄iugatiōis : longa vocali
 naturaliter p̄cedēte: do in ſi. i ceteris vero o i i cō
 uerſa. ⁊ ſi āte n v̄l i habuerit: ea abiecta faciūt p̄te
 ritū: ut leſi. radi. roſi. vaſi. luſi. claudō v̄l cludo clau
 ſi v̄l cluſi. ſcādi. fudi. ſcidi. ſindo quoq; fidi. Licet q
 dam ſi ſi putauerit. excipit̄ cedo ceſſi. diuido diuiſi.
 ſtrido ſtridi. ab eo qđ ē ſcido p̄ſentū nō inuenitur. cu
 do cuſſi v̄l cudi. et ea que duplicāt p̄cipalem ſyl
 labam. cedo cecidi. tendo tetēdi. pendo pependi. pe
 do pepedi. tundo tutudi.

Nonā regula.

Mergo quō facit p̄ſentum: merſi. per quā regulā?
 In go deſinētia verba tertie p̄iugatiōis : ſi go āte
 cedit ⁊: go in ſi. alter i xi p̄uerſa faciūt p̄ſentum. ut
 merſi. ſparſi. tergo v̄l tergio terſi. cinxi. iunxi. anxi.
 Nec obſtāt regule: porrigo porrexi. pergo perrexi.
 ſurgo ſurrexi. qm̄ a rego cōpoſita ſunt. et cōpoſita
 primitiōz declinationē ſequūtur. Sic etiā porrigo
 corrigo arrigo i exi faciūt. excipiūt̄ fregi. egi. et
 legi. Logo ⁊ dego ab ago p̄ ſyncopen coegi ⁊ degi.
 Intelligo tamē qđ āt̄qui iterlego p̄ferebāt. negligo
 et diligo a lego p̄poſita : i xi faciūt itellepi v̄l iterle
 xi. neglexi dilexi. Pāgo quoq; pegi ⁊ pepigi ⁊ pāxi
 facit. tāgo tetigi. pungo pupugi vel punxi. expun

16
go vero expunxi.

Decima regula.

In ho aspirata desinētia verba mutata o in pi faciunt preteritum. ut veho vepi. traho trapi.

Undecima regula.

Allo q̄o facit p̄teritum: alui. Per quā regulā: in lo desinētia verba tertie p̄iugatiōis: o in ui diuisas sed si duplicāt ll: et a muta incipiunt geminata p̄icipali: nec ubique eadē vocali seruata: aliter o in t cōuersa faciūt p̄teritum. ut alo alui. colo colui. malui. cōsului. pello pepuli. fallo fefelli. tollo totolli. p̄ quo frequē? utiur sustuli. Al tulo etiā (quo veteres utebātur) tetuli dicebatur. P̄terea psallo psalli. vel lo velli uł vulli. pcello 7 excello: quoz simplex i usu nō est. pculi 7 exculi. vł ut alii excellui ab excelleo.

Duodecima regula.

In mo desinētia verba tertie p̄iugatiōis: lōga vocali ātecedere: o in psi. aliter i ui diuisas p̄uersa: faciūt p̄teritum. ut como cōpsi. p̄opsi. dēpsi. vomo vomui. gemo gemui. excipiūtur. emo emi. premo p̄psi

Deciatertia regula.

Sino siui p̄r quā regulā: In no desinētia verba tertie p̄iugatiōis nisi o vł g uł a uł in ātecedat: in ui syllaba faciūt p̄teritum: ut sino siui. sterno strauo. cerno creui. 7 sperno spreui. lino liui lini uł leui. p̄terea pono posui. gigno genui. cano cecini. tēpno tēpsi. Sed a cano p̄posui i ui diuisas faciūt p̄teritū. ut succino succui. cōcinui. occinui. qđ etiā occanui dicūt. Salusti⁹. Iussu metelli cōmices occanuerē.

Deciaquarta regula.

Carpo carpsi per quā regulā: In po desinētia verba tertie coniugatiōis. l uel r vel e productā āte po

habētia: o i i. e. vero breuē hntia ī penultima: o i ui
diuisas puerſa faciūt pteritū. ut ſculpsi. carpsi. ſepſi.
ſcarpsi. repo repsi. crepui. rumpo qđ ſolum habz m
āte p: eiecta m: et cōuerſa o m i: faciūt pteritū.
utrupi corrupe. abrupi.

Quitadecia regula.

Tero triui per quā regulā? In ro deſinētia verba
tertie cōiugatiōis: per ui ſyllabā faciūt pteritum. ut
quero queſiui. ſero ſeui. facit tamē etiā ſerui. Unde
iſero iſerui. et participiū inſitus nō inſertus. Sero
et uro duplicāt. ſi. geſſi 7 uſſi. Uerro verſi et verri.
curro cucurri. et ī cōpoſitis utroqz modo. ut decur
ri et decucurri.

Sextadecia regula.

Laceſſo laceſſiui per quā regulā? In ſo deſinentia
verba tertie cōiugatiōis: niſi ſint deſyderatia: o i
i cōuerſa 7 aſſumpta ui ſyllaba: faciūt pterituz. ut
capeſſi. viſo viſi. queſo tamē queſiui facit. et queſi.
pinſo pinſui facit pteritum.

Deciaſeptia regula.

Pecto quō facit pteritū? ut pleriqz dicūt pexui. ut
aſper pectus pectui. ut carſius ptulit pexi. Necto
tā nexui qz nexi. flecto flexi facit. plecto plexi. quod
nunc plector 7 āplector dicimus. Peto petui facit.
meto meſſui. verto verti. ſterto ſtertui. mitto gēmi
nata t: miſi. Siſto qñ actiū ē caret pteſito. quādo
abſolutū: habet cū ſto cōe. ut reſiſto vñ reſto reſtiti
conſiſto vñ cōſto cōſtiti. perſiſto vñ perſto perſtiti.

Deciaoctana regula.

In ro deſinētia quot verba inueniūtur? duo. texo
et nexo: que faciūt pteſita texui et nexui.

De quarta cōiugatione.

Prima Regula.

Audio quō facit p̄teritū: eludiui. p quā regulā
Quarte piugatiōis verba: abiecta s secunde
 persone p̄ntis: addita ui: faciunt p̄teritū p̄fectum.
 ut audiui. Excipiunt in cio desinētia excedētia nūe
 rum duarū syllabarū. simplicia n ātecedēte cio i xi.
 Si vero n nō habuerit: cio i si vertunt. ut vicio vin
 xi. sancio sanxi. farcio farsxi. fulcio fulsi. quāuis nōn
 li differētie causa fulxi posuerunt. Excipiunt venio
 veni. haurio hauri. sepsi. sensi. aperui. operui. coope
 rui. reperio duplicauit p diminuta una syllaba rep
 peri. Simile ē p̄teritum a cōperio cōperi. Deponē
 tia vero a pareo: expior 7 operior: expertus et o
 ptus participia faciūt. salio salui 7 salui. cābio cāpsi

De supinis.

Prima regula.

Munio muniui quō facit supinū: munitum. per
 quā regulā In ui syllaba faciētia p̄teritū: cu
 iuscunq; piugatiōis: ui mutata in tum faciūt supi
 nū. ut amatus. sopitū. 7 aboletū. potatum. 7 p syn
 copen potum. cupitū. ignotum. scitū. auditū. Exci
 piunt differētie causa lautum v̄l lotum: qđ etiā la
 uatū iueniūt. cautum. fautū. solutum. pastum. ami
 ctum. 7 q corripit penultimā i supino. satū a sero
 seui. nā a serui sertum facit. situm. litū. itū. quitū
 scitum: qñ ē a fa piugatiōe. nā a quarta pducit. Lō
 posita tā pducta qz correpta iueniūt. agnūm.
 cognitum. 7 agnotum cognotū. a caluo calui. a quo
 puto calumpniā deriuari: supinū non inuenitur.

Secunda regula.

Habeo habui quō facit supinū: habitū. Dic regulā
 In ui diuisas faciētia p̄teritum: cuiuscunq; sine

coniugationis (e v l v l r a n c e d e t e) u i i n t u m . S i v e r o
 s i n t a v e r b i s i n o s e p a t i s : i i t u m . 7 p d u c t a p e n u l t i
 m a . i n c e t e r i s u i s i x a t e c e d a t : u i i i b r e u e m u t a t a : 7
 a d d i t a t u m f a c i u n t s u p i n u . u t f r i c t u m . n e c t u . d o c t u z .
 c u l t u m . c o s u l t u . a l t u m q u o d 7 a l t u m f a c i t . d e s e r t u .
 a p e r t u m . i n d u t u m . i m b u t u . c o p e s c i t u m . a b o l i t u m .
 t o n i t u m . q u a u i s N o r a t i u s i t o n i t a s c r i p s i t . E x c i p i
 u r m i s t u . t o s t u m . t e t u m . s e n s u m . e l i c i t u . r a p t u . p i
 s t u . m e s t u . e x c e l s u m . e x p l i c i t u . n a e x p l i c a t u a b e x p l i
 c a n i . r u i t u m v l r u t u . A m i c o m i c u i : s u p i n u n o e s t
 i n u s u . A c a n o p p o s i t a : s i m p l i c i s s e r u a n t s u p i n u a .
 q u a i p n t i m u t a t i n i b r e u e . 7 i n e c o u e r s a . u t c a n t u .
 s u c c e t u m . a c c e t u m . n e x u m . p e x u m . a x i t e r m i n a t i o e
 p o t i u s s u n t . a b a l o t a a l t u u q z a l i c u d i c i t . a v o l o n o
 m e p a r t i c i p i a l e v u l t a s . e a t e c e d e t e x t r i a i n u e n i a n t
 p e x u i . n e x u i . t e x u i . q f a c i u n t s u p i a p e x u . n e x u . t e x u .

Tertia regula.

M o r d e o q u o f a c i t s u p i n u : m o r s u m . q u a o b r e g u
 l a : D i a i d e o v l i d i o v l i n d o v e r b a : 7 i d i o r d e p o
 n e t i a s e c u n d e v e l t e r t i e c o n i u g a t i o n i s n o f a c i e n t i a p r e t e r i
 t u i n u i d i u i s a s . n e c a d o d a s p p o s i t a . d e o v l d i o v l
 d i o r v l d o i n s u m m u t a t a f a c i u n t s u p i n u : E t n o t a d u
 q h n t i a n a n t e d o : q u e n a t e d o a m i t t u n t : e a n d e m
 a m i t t u n t i n s u p i o . e t g e m i n a n t . s s . s i p e n u l t i a p r e t e r i t i
 c o r r i p i a t u r : s i v e r o p d u c i t : u n a s h a b e t . u t m o r s u z .
 a u s u m . r i s u m . e x o r s u m . i n g r e s s u m . l u s u m . r a s u m .
 t o s u m . f i s s u m . s c i s s u m . f u s u m . t u s u m . E x c i p i u n t g a
 u i s u m : q d c a e u p h o i e a s s u p s i t i . c e d o c e s s u m . f o s s u z .
 c u s s u m g e m i n a n t . s s . D o d a s d a t u f a c i t . 7 a b e o p p o
 s i t a : q i n t e r t i a c o n i u g a t i o n e t r a s e u n t : v e r t u t a i n i .
 q u e v e r o p m a s e r u a n t : a q u o q z s e r u a n t : u t c o d i t u z .
 c r e d i t u m . v e d i t u m . c i r c u d a t u m . P r e t e r e a p a s s u m

quod non solum a pando : sed etiam a pateo ⁊ a pa
teor dicif. comesum ⁊ cōmestū. tentuz et tensum. et
ostendo ab eo compositum similiter facit. A pado :
supinum in usu nō inueni.

Quarta regula.

Ledo lesi quō facit supinū: lesum. per quā regulā
Omnia verba q̄ in si faciūt p̄situm secūde aut tertie
cōiugatiōis : si in sum. quarte vero si i tum cōuersa
faciūt supinū. ut lesum. arsum. alsum. quassuz. lussuz
fultum. excipit̄ idultū vlt̄ indultum. multū l̄ mulsuz
a mulgeo. Nā a mulceo mulsū facit solum. Item
torzum vlt̄ torsum. haustū. ustū. gressuz missuz du
plicata s̄. preterea sensum ⁊ ausum ⁊ capefitū.

Quinta regula.

Lugeo luxi quō facit supinū: luctum. per quā regu
lā : In xi faciētia p̄situm : cuiuscūqz sint piugati
onis : xi in ctum p̄uersa faciūt supinū. ut luctuz. vi
ctū. frictum. intellectū. tinctum. unctū. excipiūtur si
ctum. pictum. strictum mictū : q̄ causa eufonie ab
iiciāt n. preterea fluxū ⁊ fluxurū. quāuis vetustissi
mi ⁊ fluctus p̄ fluxus ⁊ flucturus p̄fluxurus dixe
rūt. unde et fluctus ipse motus aquarū.

Sexta regula.

Facio quō facit supinū: factū. Da regulā : In ci fa
ciētia p̄teritū tertie piugatiōis : ci i ctū cōuersa fa
ciunt supinū. ut factum. iactū. ictum. victū. liq̄ licitū
derelictū. feci factū deberet facere. sed in ōni verbo
sine in ultima siue i penultia sit a : in simplicib⁹ ser
uat etiā i supio. quāuis mutet̄ in p̄rito. In p̄positis
vero si mutat̄ a i i in p̄nti : hec inuenitur i supio i e. ni
si i do l̄ i go desiāt positio verbi. tūc. n. i supio sem
per suat̄ a. ut captū. raptuz. casum. iceptuz. infectū.

ereptum. occasum. infractum. impactum. exactum. excipit
posco poscitum. disco discitum. parco parsum a parsi.

Septima regula.

Jungo iunctum per quam regulam? In go desinentia omnia
tertie coniugationis verba: nisi i si terminentur presentium
go i ctum mutata. et si a vel i ante non habeant in penultima
abiectionem faciunt supinum. ut iunctum. punctum. fractum
pactum. strictum. mictum. ringo rictum. excipiuntur
que servantur. cinctum. tictum. distinctum. anctum.

Octava regula.

Fugio fugitum per quam regulam? In gio verba: o
i tum mutata: faciunt supinum. ut fugitum.

Nona regula.

Bibo quomodo facit supinum: bibitum. Da regulam? In
bi terminantia praesentia correpta et assumpta tum faciunt
supinum. ut bibitum. lambitum.

Decima regula.

Emo emptum per quam regulam? Dia i mi vel i ni l
in pi vel psi terminantia praeteritum tercie coniugationis: in
ptum faciunt supinum. ut adeptum. captum. ruptum.
sculptum. coeptum. deeptum. emptum. pemptum. scriptum.

Undecima regula.

Fallo quomodo facit supinum: falsum. per quam regulam?
In lo desinentia verba tercie coniugationis duplicata l
in sum faciunt supinum. ut falsum. pulsus. vulsus. ex
celsus. percussus. non invenitur a psallo supinum. nec
a collo, sed pro eo utantur sublatum.

Duodecima regula.

Curro cursum per quam regulam? In ro desinentia du
plicata r ante o i pnti: ro i sum puerfa faciunt supinum
ut curro cursum. verro versum: quod vero duplicat. ff.
ate i: mutantur si i tum. ut gessi gestum. In rio unum pario

qđ facit supinū partū. 7 participiū part⁹ 7 paritur⁹

Tertiadecia regula.

A verro sicut a verro versum dicī. texo textum. 7 nexum facit supinū. A sto statum. et pposita astitū vel astatū. prestitum vel prestatum.

Quartadecima regula.

Laboz lapsum per quā regulā: cōmunia vlt deponētia tertie coniugatiōis in hoz: mutata ea ī psum faciūt supinum. ut lapsum. in goz vero mutāt goz in ctū. ut functū. In toz mutāt eā ī suz. ut usuz nifum. īnenitur 7 nixuz. In quoz mutāt quoz ī cu: 7 assup̄ta tum faciūt supinū. ut locutū secutū. Deponētia īnscor: hñtia ī ātepenultima a vlt e vlt ī correptas: īnctum faciūt supinū. paciscoz pactū. profisciscoz pfectum. expergiscoz expectū. nāciscoz nactū. Alia vero absqz r: ī tum faciūt supinū. iratū. altum. oblitū. Excipit defessum. Preterea cōmiscoz et adipiscoz quāuis ī breuē habeāt ī antepēultima: cōmētum faciūt 7 adeptum. A remiscoz nō īuenit supinū. ab orioz ortum 7 ozitū. unde ozitur⁹. a morioz moritū. et ī pterito gemiat u mortuus. a potioz potitū. a reoz ratum. misereo misertū. cōfiteoz cōfessuz. qroz questū. metioz mēsum. Que a pario vidētur derivari: r hñt āte tū. cōpertū. reptū. exptum. opertum.

De examinatiōe verbi.

No que pars est: verbum ē. Quare ē verbū: qz est pars oīois decliabilis. cū modis 7 tēporibus sine casu agēdi vel patiēdi significatiuum.

Unde dicitur verbum: A verberatu aeris. quia proferendo aer verberatur.

Verbo quot accidūt: Octo. Gēus. Tēp⁹. Mod⁹. Spēs. figura. Cōiugatio. Persona. 7 Numerus.

Quis gēris? Actiui. Quare? quia in o desinens
facit ex se passiuum.

Quod est eius passiuum? Amoz. Quia i oz desi-
nens descēdit ab actiuo.

Quod est eius impersonale? Amatur.

Quomodo decliatur actiuum? Amo: amabam:
amaui: amaueram: amabo.

Quo decliatur passiuum? Amoz: amabar: ama-
tus sum vel fui: amat⁹ erā vel fuerā: amabitur.

Quo decliatur impersonale? amatur: amabatur.

Quot sunt genera verbor⁹ quīqz. Actiuum qđ i
o desinēs facit ex se passiuum. passiuū qđ i oz de-
sinēs descēdit ab actiuo. Neutrūz: qđ i o desinēs
nō facit ex se passiuum. Lōe: qđ i oz desinēs: non
descēdit ab actiuo. 7 habet utrāqz significatiōē. De
ponēs: quod i oz desinēs: nō descēdit ab actiuo. et
retinet unam significatiōem.

Qui⁹ tēporis? pntis. qz pntem habet significatiōē.

Quot sunt tēpora verbor⁹ quīqz. Que? pns quod
pntem habet significatiōē. Prētūm iperfctū: qđ
significat qđ cepit geri et nōdum ē pfectūz. Prētū
perfectum: quo res pfecta mōstratur. Prēteritū
plusquāperfectum: quores pfectā iam pridē ostēdit
et futurum: quo res futura mōstratur.

Quis modi amos indicatī. qz hoc indicāus qđ agit
Quid ē mod⁹? est incliatio āimi decliatiōē verbi
significāis. Quot sunt modi verbor⁹ quīqz. Indicati⁹
quo indicam⁹ qđ agitur. Impatiū⁹: quo ut fiat ali-
qd iperāus. Optati⁹: qui eget aduerbio optādi: ut
perfcūm significet sensūz. Subiūcti⁹: q nō solū eget
aduerbio vel pūctōē: vēr ēt alio verbo: ut pfectūz
significet sensūz. Infiniti⁹: q caret nūeris 7 psonis.

et eget aliquo alioꝝ modorū : ut per seū significet
sensum. Quid interest iter infinitū ⁊ impersonales q̃
infinitius altero verbo infinito ōnino eget. Imper
sonale vero per seū actum significat p̃ ōnes mōs.

Indicatiuus quot tēpora habet: quīqz. Impatiu⁹
duo. p̃ns ⁊ futurū. Optatiuus quīqz. duo. p̃iūcta :
et unū per se. Subiūctiu⁹ quot. Quīqz per se sicut
indicatiu⁹. Infiniti⁹ quīqz. duo. p̃iūcta : ⁊ unū per
se sicut optati⁹. Quot sunt spēs verborū due. Pri
mitiua : que primā positionē a natura accepit. ut fer
ueo. Deriuatiua : que a primitiuis driuat. ut ferue
sco. Cuius spēs amo: primitiue. qz a nullo deriuat
sed primā positionē accepit a natura.

Quot sunt spēs deriuatioꝝ verborū: quīqz. Incho
atiua : que iūctum act⁹ v^l passiōis primitiui signifi
cat. ut hīseo. Meditatiua : que significat meditatio
nē cū primitiuo. ut esurio. Frequētatiua : q̃ frequēti
am actus p̃mitiui significat ut agito. Desideratiua
que significat infinitiuū primitiui cū cupio. Dimi
nutiua : que i lo desinūt. ⁊ dimiutionē significāt.

Quot alie sunt deriuatiōes verborū p̃ter sup̃dcās
quatuor. Aut enī a noibus fiūt. ut a patre patrisso.
Aut a verbis. ut a vello vellico. Aut ab aduerbiis .
ut a perēdie perendino. Aut a prepositionib⁹. ut ab
intra intro.

Quot sunt figure verborū: Tres. Sīplex q̃ simpli
citer p̃ferit. ut cupio. Cōposita : que ex duab⁹ aut
pluribus vocibns cōponit. ut cōcupio. Decōposita:
que nō per se cōponit: sed a cōposito verbo deriuat
ut cōcupisco. Cuius figure amo: Simplicis. quia
simpliciter p̃fertur. Que sunt verba composita:
quorū simplicia nō inueniūtur: Sunt bec. Defendo

percutio. allicio. cōpleo. aspicio. reperio. suffragor.
appello. deleo. defensor defensoris. Cū quot parti-
bus orōis pponit verbū: Cū quatuor. Noīe. verbo
aduerbio. et ppositiōe: sicut participia. ut ampli-
fico. calefacio. maledico. produco.

Quius coniugatiōis amo? Prime. quare? qz habet
a pductā āte s. Quot sunt coniugatiōes verborū?
Quatuor. Prima que habet a pductā āte s vī āte
ris. ut amo amas amor amaris. Secūda q̄ i secū-
da psona pntis indicatiui habet e pductā ante s vel
ante ris. ut doceo doces ⁊ doceor doceris. Terti-
a: que in secūda persōā pntis indicatiui habet i cor-
reptam āte es vel e correptā āte ris. ut lego legis ⁊
legor legeris. Quarta: que habet i pductaz āte s
vī āte ris. ut audio audis et audior audiris.

Quius persone amo? Prime. quare? qz de se sola
loquitur. Quot sunt psone verborū? Tres. Prima
que de se sola ē cū aliis loquitur. ut dico dicis. Se-
cūda: ad quā vel de qua vī sola vel cū aliis prima
loquitur. ut dicis dicis. Tertia: de qua extra se
et extra illā posita: ad quā dirigit sermonez loquitur
prima. ut dicit dicunt. Quare īperatiū caret pri-
ma persona singulari? qz naturalit̄ null⁹ sibi īperat.

Pluit tonat fulgurat et similia q̄re carēt primis
et secūdis personis? Quia ad hoīes nō pertinet. ha-
bēt tamē pmas et secūdas personas: si figurate p
apostrophē iupiter introducatur.

Quius nūeri amo? singularis. qz singularit̄ pferē.
Quot sunt nūeri verborū? duo. singularis ut lego.
pluralis ut legim⁹. Almo quō facit p̄fētū imper-
fectū? amabā. per quā regulā? quia prima ⁊ secūda
coniugatio abiecta s a secunda persona indicatiui:

25.
et addita bam faciūt p̄teritum imperfectum. Q̄uo
facit p̄ritum p̄fectū: a manu. per quā regulā: p̄ime
p̄iugatiōis verba a secūda p̄sona p̄ntis īdicatiui ab
iecta s et addita ui faciāt p̄ritum p̄fectum.

Q̄uo facit p̄ritum p̄lquāp̄fectū: amauerā. per
quā regulā: Dīne p̄teritū perfectum in i desinit. et i
mutata i e correptā et assumpta rā: facit p̄teritum
plu s quāp̄fectū. Q̄uo facit futurū: amabo. per quā
regulā: q̄z futurū īdicatiui modi i p̄ma et secūda cō
iugatiōe sit a secūda p̄sona p̄ntis īdicatiui modi: ab
iecta s et addita bō. ut amas amabo. Q̄uo facit se
cūdam p̄sonā p̄ntis impatiui: ama. q̄z secūda p̄sona
singlaris īperatiui modi sit a secūda p̄sona p̄ntis
īdicatiui abiecta s. In tertia vero p̄iugatiōe abie
cta s et i e mutata. Tertiā p̄sonā singlaris īpera
tiui q̄uo facit: amet. quare: q̄z tertia p̄sona sit o posi
tiōe verbi mutata i p̄ima cōiugatiōe i et. et in aliis
in at. Et q̄uo facit p̄imā p̄sonā pluralis tā p̄ntis
q̄z futuri īperatiui: amēus. per quā regulā: quia
p̄ime p̄sonae pluralis īperatiōz sūt a sua tertia sin
glari abiecta t et addita mus. Secūdā q̄uo facit
amate. quare: q̄z secūda p̄sona p̄ntis īperati. sit a su
a secūda addita te. et i tertia p̄iugatiōe e mutata i i.

Et q̄uo facit tertiā: amēt. q̄z sit a sua tertia singlari
n. littera īterposita āte t. Secūdā et tertiā siglaris
futuri q̄uo facit: amato. quia sit a tertia singlari p̄
ntis īdicatiui addita o. Secūdā pluralis futuri q̄uo
facit: amatote. q̄z sit a sua secūda et tertia singlari:
addita te syllaba. Tertiā pluralis futuri q̄uo facit:
amanto. q̄z sit a tertia p̄ntis īdicatiui plis addita o.

Q̄uo facit p̄imā p̄sonā p̄ntis et p̄riti īp̄sci optati
modi: et p̄teriti īp̄fecti subiūctiui: amarē. q̄z sūt

a secūda persona singularis īperatiui addita rem.
 Prēitū perfēūz 7 plusquāperfēūz tēpus optatī mo-
 di 7 prēitū plusquāperfēūz pūctini quō formāt p̄mā
 personā: a p̄ia persoā prēitū īdicatiui: addita s et
 sem. Almo quō facit p̄iaz personā futuri optatī 7
 p̄ntis subiūctiui: amem. quare: qz fōzatur ab ip̄a po-
 sitōe verbi o ī p̄ia p̄iugatiōe mutata ī em. ī ceteris
 ī am. Quō facit prēitum perfēūm subiūcti: ama-
 ueriz. qz fōzatur a p̄terito perfēō īdicatiui: mutata
 ī ī e correptā 7 addita rim. Futuruz subiūcti quō
 facit: amauero. qz fōzatur a p̄terito perfēō eiusdeꝝ
 modi: mutata rim ī ro. Quō facit p̄ns 7 p̄teritum
 īperfēūm īfinitī: amare. qz fit a secūda persona īpe-
 ratui: addita re. Quō facit prēitum perfēūm et
 plusquāperfēūm īfinitīui: amauisse. qz fit a prēito
 perfēō īdicatiui addita s 7 se. Quō facit futurū īfi-
 nitīui: amatum ire vel amaturz esse. qz fit cum supi
 no ī um 7 ire. val addita esse neutralis: participio fu-
 turi. Almo quō facit supinū: amatum. per quā re-
 gulā: In ui syllabā faciētia prēitum cuiꝝcunqz cō-
 ingatiōis: ui mutata ī tum faciunt supinū. Quō
 facit impersonale: amatur. qz īpersonalia ī tur for-
 mantur a tertiis persoīs singularibꝝ actiuis: addi-
 ta tur. Quō facit p̄ns 7 prēituz īperfēūm passiui
 īdicatiui: Almoz 7 amabar. quare: qz oīa actia que
 in o d̄sinūt: addita r. q̄ vero ī m: mutata m ī r fa-
 ciunt passiuum. Quō facit p̄teritum p̄fectuz passi-
 ui īdicatiui: 7 q̄ ab eo fiunt: amatꝝ sum vel fui. a-
 matus erā vel fuerā. amatꝝ essem vel fuisset. 7 re-
 liqua. quare: qz p̄teritum p̄fectum 7 q̄ ab eo fiunt
 formātur p̄ participium p̄teriti tēpōis 7 sum es est.
 Quō facit secūda p̄sonā p̄ntis īperatiui singula-

ris amare. quare? q2 fit ab actiua addita re. Quō
facit terciā personā: ametur. q2 fit a terciā addita ur
Quō facit primā pluralis: amemur. q2 fit a sua acti
ua: mutata s in r. Quō facit secundā pluralis: a
manini. q2 fit a secunda pntis indicatiui: remota
s 7 addita mini. Quō facit terciā: ametur. quia fit
a terciā actiui: addita ur. Quō facit secundā 7 ter
tiam suū imperatiui: amatoz. q2 fiunt a suo actiuo
amato: addita z. Quō facit primā pluralis futuri
imperatiui: amemur. q2 fit a sua actiua: mutata s in
r. Quō facit secundā plis suū imperatiui: amāinoz
q2 fit a secunda sui pntis: mutata i in oz. Quō fa
cit infinitiuum: amari. q2 fit ab actiuo mutata e i i
que mutatio i terciā ptingatiōe fit pns abiecta re.

Amo quō declinatnr. Declinat sic. Indicatio
amo tēpōe pnti. Amo amas amat. Et plurali
amamus amatis amant. Pzērito imperfco amabā
amabas amabat. Et plr amabam? amabatis ama
bant. Pzeterito perfco amaui amauiſti amauiſit. Et
pluraliter amauiſimus amauiſtiſis amauiſerūt vſ ama
uerē. Pzērito pluſquāperfco amauerā amaueras a
mauerat. Et plurali amauerāus amaueratis ama
uerant. Futuro amabo amabis amabit. Et plurali
amabimus amabitis amabunt.

Imperatio modo ad secūdā et terciā psonā ama
amet. Et plr amemus amate ament. Fuſo amato
tu amato ille. Et pluraliter amemus amatore amā
to vel amantore.

Optatio modo tēpore pnti 7 pterito imperfco uti
nā amarē amares amaret. Et plr utinā amarem?
amaretis amarēt. Pzērito perfco 7 pluſquāzpfecto
ūt amauiſſem amauiſſes amauiſſet. Et plr utinam

amauissem? amauiſſetis amauiſſent. Futuro utias
amē ames amet. Et plr ut amēus ametis amēt.

Q diunctio modo tēpoze pñti cū amē ames amet
Et plr cū amēus ametis amēt. Preſito impfcō cum
amarem amares amaret. Et pluralit cū amarēus
amaretis amarēt. Preſito pfcō cum amaueri ama
ueris amauerit. Et plr cū amaueri⁹ ritis. rit. Prete
rito pluſquāperfcō cū amauiſſem ſes. ſet. Et plr cuz
amauiſſemus ſetis. ſent. Futuro cuz amauero ris.
rit. Et pluraliter cum amauerimus ritis. rint.

Inſinitio modo ſine nūeris 7 perſois : tpe pñti et
pterito iperfcō amare. preſito perfcō et pluſquāpfe
cto amauiſſe. futuro amatū ire vel amaturz eſſe.

Gerundia ſunt hec. amādus. amāda. amādum.

Supina ſunt hec. amatum. amatu.

Quot ſunt participia que trabunt a verbo actio⁹
duo. Unū pñtis 7 pteriti iperſci tēpōis i ans vel in
ens. ut amās 7 docēs. alterū futuri i rus. ut amatu

De verbo paſſiuo.

(rus. ra. rum.

Endicatio mō tēpōe pñti. Amor amaris vel a
mare amatur. Et plr amāur amāini amātur.
Preſito iperfcō amabar baris. vel bare. batur. Et
plr amabātur bamini. bātur. Preſito perfcō amata
ſum vel fui es vel iſti. eſt vel it. Et plr amati ſum⁹
vel fuimus eſtis vel fuiſtis. ſunt fuerunt vel fuere.
Preſito pluſquāperfcō amatus eram vel fueram.
eras vel fueras erat vel fuerat. Et pluralit amati e
ram⁹ vel fuerā⁹ eratis vel fueratis erāt vel fuerāt
futuro amabo amaberis vel amabere amabitur.
Et plr amabiur amabimini amabūtur.

Imperatio mō tēpoze pñti ad ſecūdā 7 tertiam
perſonā amare ametur. Et plr amēur amemini a.

mentur. Futuro amator tu amator ille. Et pluralit̃
amemur amamini amantur.

Optatio modo tēpore p̃nti et p̃terito imperfco ūt
amarer amareris ṽl amarere amareſ. Et pl̃r utiāz
amaremur amaremini amarētur. P̃terito perfco
et plusquāperfco utinā amatus essem ṽl fuiſſem ef
ſes ṽl fuiſſes eſſet ṽl fuiſſet. Et pl̃r utinā amati eſſe
mus ṽl fuiſſemus eſſetis ṽl fuiſſetis. ēēnt l̃ fuiſſent.
Futuro utinā amer ameris ṽl amere amet. Et pl̃r
utinā amemur amemini amentur.

Q̃ōiunctiuo modo tēpore p̃nti cū amer ameris vel
amere ametur Et pl̃r cū amemur amēini amētur.
P̃terito imperfco cū amarer amareris vel amarere
amaretur. Et pl̃r cū amarēur amarēini amarētur.
P̃terito perfco cū amatus ſim ṽl fuerim ſis vel fu
eris ſit vel fuerit. Et pl̃r cum amati ſimus ṽl fueri
mus ſitis ṽl fueritis ſint vel fuerint. P̃terito plus
quāperfecto cum amatus eſſem vel fuiſſem eſſes l̃
fuiſſes eſſet ṽl fuiſſet. Et pluraliter cum amati eſſe
mus ṽl fuiſſemus eſſetis vel fuiſſetis eſſent vel fu
iſſent. Futuro cum amatus ero vel fuero eris ṽl fu
eris erit vel fuerit. Et pluraliter cum amati erim⁹
vel fuerimus eritis vel fueritis erūt vel fuerit.

Infinitio modo nūeris et perſoīs t̃pē p̃nti et p̃teri
to imperfco amari. p̃terito perfco ⁊ plusquāperfecto
amatum eſſe vel fuiſſe. futuro amatum iri.

Quot participia deriuātur a verbo paſſiuo? Duo
unū p̃nti p̃cī ⁊ plusquāp̃cī tēporis ī tus ṽl ī ſus l̃
ī xus. ut amat⁹. Alterū futuri ī dus. ut amādus.

Nota q̃ actiui verbi regulā neutrale verbū ſequi
tur. paſſiui : cōmune et deponens.

De ſecūda coniugatione.

Doceo quō declinatur? Doceo verbū actiuū.
Indicatio modo dictum tēpōis pntis : numeri
singularis : persone prime : coniugationis secūde:
sic declinatur .

Indicatio mō tēpore pnti. Doceo doces docet.
Et plr docēs docetis docēt. Prērito ipfcō docebā
docebas docebat . Et plr docebamus batis. bant .
Prērito pfecto docui docuisti docuit. Et plr docui
m⁹ docuistis docuerūt vl docuere. Prērito plquā
perfecto docuerā docueras docuerat. Et pluralit^r
docueramus docueratis docuerant. futuro doce
bo docebis docebit. Et plr docebūis bitis. bunt .

Impatiuo modo tēpore pnti ad secundam ⁊ tertiā
psonā doce doceat . Et plr doceamus docete doce
ant. futuro doceto tu doceto ille. Et pluraliter do
ceamus docetote docento.

Opratio modo tēpore pnti ⁊ prērito iperfcō ūt do
cerē res. ret. Et plr ūt docerē⁹ retis. rēt. Prērito p
fcō ⁊ plquāperfecto ūt docuissem ses. set. Et plr ūt
docuissem⁹ setis. sent. futuro ūt doceā doceas doce
at. Et plr utinā doceāus doceatis doceant .

Qōiunctiuo modo tpe pnti cū doceā as. at. Et plr
cū doceāus atis. ant. Prērito iperfcō cū docerem
res. ret. Et plr cū docerēs retis. rēt. Prērito pfcō
cum docuerim ris. rit. Et plr cū docuerimus ritis.
rint. Prēterito plquāperfecto cum docuissez ses. set.
Et plr cum docuissemus setis. sent. futuro cū docu
ero ris. rit. Et plr cū docueris ritis. rint.

Infinitio mō nūeris ⁊ persoīs tēpore pnti ⁊ pnto
imperfcō docere. pnto pfcō ⁊ plquāpfcō docuisse. fu
turo doctū ire vel docturum esse.

Gerūdia docendus. docēda. docendum .

Supra doctum doctus. *et magis que amatur amaturus*
Participia. docens et docturus.

Doceor quō decliatur? Indicatio modo tēpōe
pnti. Doceor doceris vel docere docetur. Et
plurali docentur docemini docentur. Presito imperfecto
docebar baris. vel bare. batur. Et plr docebamur ba
mini. bantur. Presito perfecto doctus suz vel fui es vel
fuisti est vel fuit. Et pluraliter docti sumus vel fuimus
estis vel fuistis sunt fuerunt vel fuere. Presito plquā
perfecto doctus erā vel fueram eras vel fueras erat
uel fuerat. Et plr docti eramus uel fueramus eratis
uel fueratis. erāt uel fuerāt. Futuro docebor beris.
uel bere. bitur. Et plr docebimur biminus. buntur.

Imperatio mō tēpore pnti docere doceat. Et plr
doceātur amini. ātur. Fuō docetor tu docetor ille.
Et plr doceātur docemini docentor.

Optatio mō tēpore pnti et presito imperfecto utinā doce
rer reris. uel rere. retur. Et plr ut docerentur remini.
rētur. Presito perfecto et plusquāperfecto ut doctus essem
uel fuisset essem uel fuisset esset uel fuisset. Et plr
utinā docti essemus uel fuissetis essetis uel fuissetis
essent uel fuissent. Fuō ut docear docearis uel do
ceare doceat. Et plr ut doceātur doceāmini doceātur.

Adiunctiuo mō tēpore pnti cū docear aris. uel are.
atur. Et plr cū doceātur amini. ātur. Presito ipso
cū docerer reris. uel rere. retur. Et plr cū docerentur
remini. rētur. Presito ipso cū doctus sim uel fueris.
sis uel fueris. sit uel fuerit. Et plr cū docti simus uel fu
erimus. sitis uel fueritis. sint uel fuerint. Presito plus
quāperfecto cū doctus essem uel fuisset. essem uel fuisset
esset uel fuisset. Et plr cū docti essemus uel fuissetis.
essetis uel fuissetis. essent uel fuissent. Futuro cū doctus

ero vel fuero eris vel fueris erit vel fuerit. Et pl^r cū
docti eris vel fueris eritis l fueritis erūt l fuerit
Infinitio modo nūeris 7 psonis tpe pnti 7 pterito
imperfco doceri. pterito pfcō 7 plusquāpfcō doctus
esse uel fuisse. futuro doctum iri.

Quot sunt participia huius verbi? Duo. Unum
pfecti temporis doctus: alterum futuri docēdus.

De declatiōe tertie pūgatiōis.

LEgo quō decliatur? Indicatio mō tpe pnti
Ego legis legit. Et pl^r legius legitis legūt.
Pterito imperfco legebā bas. bat. Et pl^r legebam⁹
batis. bant.. Pterito pfcō legi legisti legit. Et pl^r
legius legistis legerunt uel legere. Pterito plquāp
fecto legerā ras. rat. Et pluralit^r legerāus ratis. rāt
futuro legam ges. get. Et pluralit^r legēus getis. gēt.
Impatio modo tpe pnti lege legat. Et pluralit^r le
gamus legite legant. Futuro legito tu legito ille. Et
pluraliter legamus legitote leganto.

Optatio modo tpe pnti 7 pterito imperfco ūt legerē
res. ret. Et pl^r ūt legerēus retis. rēt. Pterito pfcō
et plusquāpfcō utinā legissem ses. set. Et pluraliter
utinā legissemus setis. sent. Futuro utinā legam
gas. gat. Et pl^r utinā legamus gatis. gant.

Qōiunctiuo modo tpe pnti cum legā gas. gat. Et
pluralit^r cū legāus gatis. gāt. Pterito imperfco cuz le
gerē res. ret. Et pluraliter cum legerēus retis. rēt.
Pterito pfcō cum legerim ris. rit. Et pluraliter
cum legerius ris. rint. Pterito plusquāperfecto
cum legissem ses. set. Et pluraliter cuz legissemus
setis. sent. Futuro cum legero ris. rit. Et pluraliter
cum legerimus ritis. rint.

Infinitio modo numeris 7 psois tpe pnti 7 pteri.

to imperfecto legere. preterito perfecto et plusquamperfecto legisse. futuro lectum ire vel lecturum esse.

Gerundia legendus legenda legendum.

Supina lectum lectu.

Quot participia trahuntur ab hoc verbo? Duo. Unum præsens temporis legens. Aliud futuri lecturus.

L Ego quomodo declinatur. Indicatio modo tempore præsenti. Ego legor legeris vel legere legitur. Et plures legimur legitimini leguntur. Preterito imperfecto legebar baris. vel bare. batur. Et plures legebamur bamini. bantur. Preterito perfecto lectus sum vel fui es vel fuisti est vel fuit. Et plures lecti sumus vel fuimus estis vel fuistis sunt fuerunt vel fuere. Preterito plusquamperfecto lectus eram vel fueram eram vel fueras erat vel fuerat. Et plures lecti eramus vel fueramus eratis vel fueratis erant vel fuerant futuro legar legeris vel legere legetur. Et plures legemur legemini legentur.

Impatiuo modo tempore præsenti legere legar. Et plures legamur legamini legantur. Futuro legitor tu legitor ille. Et plures legamur legimini leguntur.

Optatio modo tempore præsenti et preterito imperfecto ut legerer reris. vel rere. ret. Et plures utinam legereremur remini. retur. Preterito imperfecto et plusquamperfecto utinam lectus essem vel fuisset. Et plures utinam lecti essemus vel fuissetis essent vel fuissent. Futuro utinam legar legaris vel legare legatur. Et pluraliter utinam legamur legamini legantur.

Coniunctiuo modo tempore præsenti cum legar garis. vel gare. gatur. Et plures cum legamur gamini. gatur. Preterito imperfecto cum legerer reris. vel rere. retur. Et plures cum legeremur remini. retur. Preterito perfecto cum lectus sim vel fueris sis vel fueris sit vel fuerit. Et pluraliter cum lecti simus

vel fuerim? sitis vlt fueritis sint vel fuerit. Preterito plusquamperfecto cu lectus essez vlt fuissetes l fuissetes esset vlt fuisset. Et plur cum lecti essemus vlt fuissetemus essetis vlt fuissetis essent l fuissent. Futuro cu lectus ero vel fuero eris vel fueris erit vel fuerit. Et pluraliter cum lecti erimus vlt fuerimus eritis vel fueritis erunt vel fuerint.

Infinitio modo nameris et persoas tēpore pnti et pterito iperfecto legi. preterito perfecto et plusquamperfecto lectum esse vlt fuisse. futuro lectum iri.

Quot participia trahuntur ab hoc verbo? duo. unū tēporis pteriti perfecti lectus. alterū futuri legendus.

De quarta coniugatione.

Audio quō declinatur? Indicatio modo tēpore pnti. Audio audis audit. Et plur auditis auditis. Preterito imperfecto audiebam bas. bat. Et plur audiebamur batis. bāt. Preterito perfecto audiui audiuiti audiuisti audiuisti. Et plur audiuius audiuistis audiuierunt vel audiuere. Preterito plusquamperfecto audiueram ras. rat. Et plur audiueramus ratis. rāt. Futuro audiam audies audiet. Et plur audiamus audietis audient.

Imperatio modo tpe pnti audi audiat. Et plur audiamus audite audiāt. Futuro audito tu audito ille. Et plur audiamus auditote audiunto.

Optatiuo mō tēpore pnti et pterito iperfecto ut audire res. ret. Et plur utinā audiretis retis. rēt. Preterito perfecto et plusquamperfecto ut audissem ses. set. Et plur utinā audissemus setis. sent. Futuro utinā audiamus. Et plur ut audiamus audietis audiant.

Coniunctiui mō tēpore pnti cu audiamus. Et plur cu audiamus atis ant. Preterito imperfecto cu audirem res. ret. Et plur cu audiremus retis. rent. Preterito

perfecto cū audiuerim audiueris audiuerit. Et plr
cū audierimus audieritis audierit. Preſito pl
quāperfecto cū audiuiſſem audiuiſſes audiuiſſet. Et
pluralit̃ cū audiuiſſemus audiuiſſetis audiuiſſent.
futuro cum audiuerō audiueris audiuerit. Et plr
cum audierimus audieritis audierint.

Inſinitio mō numeris 7 perſonis t̃pe p̃nti 7 p̃teri
to imperf̃o audire. preſito perfectō et pluſquāperfecto
audiuiſſe. futuro auditum ire ṽl auditurū eſſe.

Gerundia audiēdus. audiēda. audiendum.

Supina auditum. auditu.

Quot participia trahūt ab hoc verbo? Duo. Unū
p̃ntis tēporis audiēs. et alterū futuri auditurus.

Audior quō decliatur? Indicatio modo tēpōe
p̃nti. Audior audiris ṽl audire audis. Et plr
audimur audimini audiuntur. Preſito imperf̃o au
diebar audiebaris vel audiebare audiebat. Et plr
audiebamur audiebamini audiebantur. Preſito per
fectō audir̃ sum vel fui es ṽl fuiſti eſt ṽl ſuit. Et plr
auditi ſum⁹ vel fuiſmus eſtis ṽl fuiſtis ſunt fuerūt
vel fuere. Preſito pluſquāperfectō auditus eram ṽl
fueram. eras ṽl fueras erat vel fuerat. Et plr audi
ti eramus ṽl fuerāus eratis vel fueratis erant vel
fuerant. Futuro audiar audieris vel audire audie
tur. Et plr audiemur audiemini audientur.

Impeatiuo modo tēpore p̃nti audire audiamur. Et
pluraliter audiamur audiamini audiantur. Futuro
auditor tu auditor ille. Et pluraliter audiamur au
diminor audiantor.

Optatio modo tēpe p̃nti 7 p̃terito imperf̃o ūt audi
rer audireris vel audirere audiret. Et plr utinā au
diremur audiremini audirentur. Preſito perfectō

alre

et plusquāperfectō utinā auditus essem vlt fuisset. Et plr utinā auditi essemus vlt fuisset. Et plr utinā auditis essetis vel fuissetis essent vel fuissent. Futuro utinā audiar audiaris vlt audiare audiaſ. Et plr audiaſ audiamini audiaſ. Et plr audiaſ audiamini audiaſ.

Quoniam modo tēpore pñti cū audiar audiaris vlt audiare audiaſ. Et plr cū audiaſ audiamini audiaſ. Presito imperfectō cum audirer audireris vlt audirere audireſ. Et plr cū audiremur audiremini audireretur. Preterito perfectō cum auditus sim vlt fu erim sis vlt fueris sit vlt fuerit. Et plr cū auditi sim vlt vel fueris sitis vlt fueritis sint vel fuerint. Presito plusquāperfectō cum auditus essem vlt fuisset. Et plr cum auditi essemus vlt vel fuissetis essetis vel fuissetis essent vlt fuissent. Futuro cum auditus ero vel fuero eris vel fueris erit vlt fuerit. Et pluraliter cum auditi erimus vlt fu erimus eritis vlt fueritis erūt vel fuerint.

Infectio modo nūeris et personis tēpore pñti et pñti imperfectō audiri. pñti perfectō et plusquāperfectō auditum esse vel fuisse. futuro auditum iri.

Quot participia derivātur ab hoc verbo? Duo. unū pñti tēporis auditus. alterū futuri audiendus.

De verbis anomalis.

Quot sunt verba anomala? Quatuor. Sū vo, lo fero 7 edo. Quare dicuntur anomala? qñ nullius coniugatiōis regulā sequūtur. Et ideo quasi inequalia sunt. ineqiale significat.

Sum quō decliaſ? Indicativo modo tēpore pñti. Sum es est. Et plr sumus estis sunt. Preterito imperfecto eram eras erat. Et pluraliter eramus eratis erant. Preterito perfectō fui fuisti fuit.

Et plr fuim⁹ fuistis fuerūt vel fuere. Preterito plus
quāperfectō fuerā ras. rat. Et plr fueramus fueratis
fuerant. Futuro ero eris erit. Et pluraliter erimus
eritis erunt.

Imperatiuo modo tempore presenti sis vel es sis
Et plr simus este sint. Futuro esto tu esto ille. Et
plurali sumus estote sumpto vel sumptote.

Optatio modo tēpore pñti z pterito iperfco utinā
essem esses esset. Et plr ut esseūs essetis essent. Pre
terito perfcō et plusquāperfecto ut fuisset ses. set.
Et plr utinā fuisset⁹ setis. sent. Futuro utinā sim
sis sit. Et plr utinā simus sitis sint.

Quoniam coniunctio mō tpe pñti cū sim sis sit. Et plr cum
simus sitis sint. Preterito iperfco cū essez esses esset.
Et plr cum eēmus essetis essent. Preterito pfecto cū
fuerim fueris fuerit. Et plr cū fuerius fueritis fue
rint. Preterito plusquāperfecto cum fuisset ses. set. Et
plr cum fuissetis setis. sent. Futuro cū fuero ris.
rit. Et plr cum fuermus ritis. rint.

Infinitiuo modo tpe pñti z pterito iperfco esse. p
terito pfcō z plusquāperfecto fuisse. futuro caret.

Gerū dia essendus. essenda. essendum.

Supinis caret.

Quot participia deriuātur ab h^o verbo: unū. ens.

Volo quō decliatur: Indicatio mō tpe pñti.
olo vis vult. Et plr volum⁹ vultis volūt.
Preterito imperfco volebā bas. bat. Et plr volebāus
batis. bant. Preterito perfcō volui voluisti voluit
Et pluraliter voluimus voluistis voluerūt vel vo
luere. Preterito plusquāperfecto volueraz volueras
voluerat. Et plr volueramus ratis. rant. Futuro
volam⁹ voles volet. Et pluraliter volemus voletis

volent.

Imperatiuū caret. Sed i cōpositiōe habet noli et nolite. futuro nolito. Et plr nolitote.

Optatio mō tpe pnti et pterito imperfecto utināz vellem velles vellet. Et plr utinā vellēis velletis vellēt. Ptefuto perfco et plusquāpfco ut voluisset. set. Et pluraliter utinā voluissemus setis. sent. futuro utinā velim velis velit. Et pluraliter ut velimus velitis velint.

Q diunctiuo mō tēpōe pnti cuz velim velis velit. Et plr cum velimus velitis velint. Ptefuto ipse cō cū vellem velles vellet. Et plr cuz vellem⁹ velletis vellēt. Ptefuto perfco cum voluerim volueris voluerit. Et plr cuz voluerimus volueritis voluerint. Ptefuto plusquāperfecto cum voluisset voluisses voluisset. Et plr cum voluissemus voluissetis voluissent. futuro cum voluero ris. rit. Et pluraliter cum voluerimus ritis. rint.

Infinitiuo modo nūeris et personis tēpore pnti et pterito imperfecto velle. ptefuto perfecto 7 plusquāperfecto voluisse. futuro caret.

Gerūdia volendus. volenda. volendam.

Supinis caret.

Quot participia trahūt ab hoc verbo unū. volēs.

Fero quō decliatur: Indicatio mō tēpore pnti **F**ero, fers fert. Et plr ferimus fertis ferant. Ptefuto imperfecto ferebā bas. bat. Et plr ferebāus batis. bāt. Ptefuto perfco tuli tulisti tulit. Et plr tulimus tulistis tulerūt l tulere. Ptefuto plusquāperfecto tuleram tuleras tulerat. Et plr tuleramus tuleratis tulerāt. futuro feram feres feret. Et pluraliter feremus feretis ferent.

Imperatiuo modo tempore presentifer ferat. Et pluraliter feramus fertote ferunto. Futuro fertu tu fertu ille. Et pluraliter feramus fertote ferunto.

Optatio modo tempore presentis et preterito imperfecto ut ferrem res, ret. Et pluraliter ut ferremus retis, ret. Preterito perfecto et plusquamperfecto ut tulissem ses, set. Et pluraliter ut tulissemus setis, sent. Futuro utinam feram ras, rat. Et pluraliter utinam feramus ratis, rant.

Conjunctiuo modo tempore presentis cum feram ras, rat. Et pluraliter cum feramus ratis, rat. Preterito imperfecto cum ferrem res, ret. Et pluraliter cum ferremus retis, rent. Preterito perfecto cum tulerim ris, rit. Et pluraliter cum tulerimus ritis, rit. Preterito plusquamperfecto cum tulissem tulisses tulisset. Et pluraliter cum tulissemus tulissetis tulissent. Futuro cum tuleris tuleris tulerit. Et pluraliter cum tulerimus tuleritis tulerint.

Infinitiuo modo tempore presentis et preterito imperfecto ferre, preterito perfecto et plusquamperfecto tulisse, futuro latum ire vel laturum esse.

Gerundia ferendum, ferenda, ferendum.

Supina latum latu.

Quot participia trahuntur ab hoc verbo: Duo. Unum presentis tempore, ut ferens, alterum futuri, ut laturus.

Feror quo declinatur: Indicatio modo tempore presentis. Feror ferris vel ferre fertur. Et pluraliter ferimur ferimini ferunt. Preterito imperfecto ferebar baris, bare, batur. Et pluraliter ferebamur bamini, bantur. Preterito perfecto latus sum vel fui, es vel isti, est vel it. Et pluraliter lati sumus vel fuimus estis vel fuistis sunt fuerunt vel fuere. Preterito plusquamperfecto latus eram vel fueram eras vel fueras erat vel fuerat.

fat. Et pluraliter lati eramus vel fueramus eratis
vel ratis. erāt vel rant. Futuro ferar reris. vlt rere.
retur. Et plr feremur remini. rentur.

Imperatiuo modo tempore pñi ferre feratur. Et
plr feramur rimini. ratur. Futuro fertor tu fertor
ille. Et plr feramur riminoz. runtoz.

Optatio modo tēpoze presenti et preterito imperfcō
utinam ferrer reris. vel rere. retur. Et plr ūt ferre-
mur remini. rētur. Preterito perfecto et plusquam
perfecto utinā latus essem vel fuisset essem vel fu-
isses esset vel fuisset. Et plr ūt lati essem? vlt fuisset.
m? essetis vel fuissetis essent vlt fuissent. Futuro ūt
ferar raris. vlt rare. ratur. Et plr utinam feramur
feramini ferātur.

Qōiunctio modo tēpoze pñti cum ferar raris. vlt
rare. ratur. Et plr cum ferāur ramini. ratur. Pre-
terito imperfcō cum ferrer reris. vel rere. retur. Et
pluraliter cū ferremur remini. rētur. Preterito pfcō
cum latus sim vel fueris sis vlt ris. sit vlt rit. Et plr
cum lati simus vel fuerimus. sitis vel ritis. sint vel
rint. Preterito plusquāperfcō cū latus essem vlt fuisset
sem essem vlt ses. esset vel set. Et plr cūz lati eēmus
vel fuissetis essetis vel setis. essent vel sent. Futuro
cum latus ero vel fuero eris vel fueris erit vel fue-
rit. Et plr cum lati erimus uel fuerim? eritis uel ri-
tis. erunt vel rint.

Infinitio modo tēpoze pñti et preterito imperfcō
ferri. preterito perfcō et plusquāperfcō latum esse vlt
fuisse. futuro latum iri.

Quot participia trahuntur ab hoc verbo? Duo.
Unum preteriti temporis ut latus. Alterum futuri
ut ferendus.

Quo es est. Et plr edim⁹ editis edūt. Præfīto
ipscō edebā bas. bat. Et plr edebā⁹ batis. bāt.
Præfīto perfectō edi edisti edit. Et pluralit̄ edimus
edistis ederūt vel edere. Præfīto plusquāperfectō
ederā ras. rat. Et plr ederāus ratis. rāt. Futuro edam
edes edet. Et plr edem⁹ edetis edent.

Imperatiuo mō tēpore pñti ede edat. Et pluralit̄
edamus edite edāt. Futuro edito tu edito ille. Et plr
edamus editote edunto.

Optatiuo mō tēpore pñti et præfīto imperfectō ut ede
res. ret. Et plr ut ederem⁹ retis. rent. Præfīto perfe
cto 7 plusquāperfectō ut edissem ses. set. Et pluraliter
utinā edissemus setis. setis. Futuro utinā edā edas
edat. Et plr ut edamus edatis edant.

Coniunctiō mō tēpore pñti cum edam edas edat
Et plr cum edamus edatis edant. Præfīto imper
fectō cum ederem res. ret. Et plr cum ederēus retis. rēt.
Præfīto perfectō cū ederim ris. rit. Et plr cū ederius
ritis. rint. Præfīto plusquāperfectō cū edissem ses. set.
Et plr cū edissemus setis. sent. Futuro cum edero
ris. rit. Et cū ederimus ritis. rint.

Infinitiuo mō tēpore pñti 7 præfīto imperfectō edere.
pñto perfectō 7 plusquāperfectō edisse. futū esuz ire 7 esuz
Gerūdia edēdus. edēda. edēdum. (esse.

Supina esum esu.

Quot participia derivātur ab hoc verbo: duo. U
nū pñtis tēporis edēs. Alterū futuri esurus.

Quo is it. Et plr inus itis eunt. Præfīto imper
fectō ibā ibas ibat. Et plr ibāus ibatis ibant.
Præfīto perfectō iui iuisti iuit. Et plr iuius iuistis
iuerūt vel iuere. Præfīto plusquāperfectō iuerā ras.
rat. Et plr iuerāus ratis. rāt. Futuro ibo ibis ibit. Et

pluraliter ibimus ibitis ibunt.

Impatino modo tpe pnti i eat. Et plr eamus ite eant. futuro ito tu ito ille. Et plr eam⁹ itote euto. Optatio mō tpe pnti z pterito imperfecto utinā irez ires irer. Et plr utinam iremus iretis irent. Preterito pfecto et plusquāperfecto utinaz iuissem ses. set. Et plr utinam iuissemus setis. sent. Futuro utinam eam eas eas. Et plr ut eamus eatis eant.

Qōiunctio modo tēpore pnti cum eam eas eat. Et plr cum eamus eatis eant. Preterito imperfecto cū irem ires irer. Et plr cū irēus iretis irent. Preterito perfecto cum iuerim ris. rit. Et plr cū iuerimus iueritis iuerint. Preterito plusquāperfecto cum iuissez ses. set. Et plr cum iuissemus setis. sent. Futuro cū iue- ro ris. rit. Et plr cū iueris ris. rit.

Infinitio modo tpe pnti z preterito imperfecto ire. pterito pfecto z plusquāperfecto iuisse. futuro itū ire vel Gerūdia eūdus eūda eūdum. (iturū esse. Supina itum. itu.

Quot participia descēdunt ab hac verbo: duo. Unū pntis tps iens euntis. Alterū futuri iturus. itura. iturum.

Queo: quis: quiui: similr decliatur. Unde etiā similia sunt participia. quiens. queuntis. quiturus. quitura. quiturum.

No sis sit. Et plr simus sitis fiunt. Preterito imperfecto fiebā bas. bat. Et plr fiebāus bans. bāt. Preterito perfecto factus sum vel fui es vl fuisti est vel fuit. Et pluraliter facti sumus vel fuimus estis vel fuistis sunt fuerūt vl fuere. Preterito plusquamperfecto factus eram vel fueram eras vel fueras erat vel faerat. Et plr facti erāus vl fuerāus eratis. vel

fueratis erant vel fuerant. Futuro fiam fies fiet. Et
pl'r fiamus fietis fient.

Imperatio modo tpe pñti si fiat. Et siñtis site fiāt
Futuro fito tu fito ille. Et pl'r fiam⁹ fitote fiūto.

Optatio mō tēpore pñti ⁊ pterito iperfectō ut fierē
res. ret. Et pl'r ut fierēus retis. rent. Preterito perfectō
et plusquāperfectō ut factus ēēm vel fuisset ēēs vel
fuisset ēēt vel fuisset. Et pl'r ut facti ēēm⁹ vel fu
issem⁹ ēētis vel fuissetis ēēnt vel fuissent. sumro u
tinam fiam as. at. Et pluraliter ut fiamus atis. ant.

Adiunctio modo tpe pñti cū fiam as. at. Et pl'r
cum fiamus atis. ant. preterito imperfectō cuz fierent
res. ret. Et pl'r cū fierēus retis. rent. preterito perfectō
cum factus sum vel fuerim sis vel ris. sit vel rit. Et
pluraliter cum facti sim⁹ vel fuerim⁹ sius vel riis.
sint vel rint. preterito plusquāperfectō cuz factus ēēm
vel fuisset ēēs vel ses. ēēt vel set. Et pluraliter cuz
facti ēēm⁹ vel fuisset⁹ ēētis vel seus. ēēnt vñ sent.
Futuro cum factus ero vel fuero. eris vel ris. erit
vel rit. Et pluraliter cum facti eris vel fuerimus
eritis vel ritis. erunt vel rint.

Infinitio modo tpe pñti ⁊ pterito iperfectō fieri. pre
terito perfectō et plusquāperfectō factum esse vel fu
isse. futuro factum iri.

Gerundius caret.

Supina factum factu.

Quot participia derivātur ab hoc verbo? Unum.
factus. facta. factum.

Gaudeo quō decliatur? Indicatio mō tēpore
pñti. Gaudeo des. det. gaudemus denis. dēt.
Preterito imperfectō gauebam bas. bat. gaudeba
m⁹ batis. bāt. Preterito pfectō gauisus sum vel fui es

vel fuisti est vel fuit. Et plr gauisi sum⁹ vel fuus e
stis l'istis. sunt fuerut vl ere. Preſito plusquāpſcō
gauisus erā vel fuerā eras vel ras. erat vel rat. ga
uusi eramus vel fuerāus eratis vel ratis. erant vel
rāt. futuro gaudebo bis. bit. gaudebūs. bitis. būt.
Imperatio modo tpe pnti gaude gaudeat. gaude
amus gaudete gaudeāt. futuro gaudeto tu gaude
to ille. gaudeāus gaudetote gaudento.

Optatio modo tpe pnti et pterito iperſcō ūt gau
derē res. ret. gauderēus retis. rent. Preſito pſcō
et plusquāpſcō ūt gauisus eſſez vel fuiſſem eſſez
vel ſes. eſſet vel ſet. gauiſi eſſem⁹ vel fuiſſem⁹ eſſe
us vel ſetis. eſſent vel ſent. fuſo ūt gaudeā as. at.
gaudeāus atis. at. Qōiunctio mō cū ſimilr Preſi
to imperfecto cū gauderē res. ret. gauderēus retis.
rent. Preſito pſcō cū gauisus ſim vl fueri ſis uel
ris. ſit vl rit. gauiſi ſim⁹ vl fueri⁹ ſitis vl ritis. ſint
vel rit. Preſito plquāpſcō cū gauisus eēm l' fuiſſez
eēs vl ſes. eēt vl ſet. gauiſi eēm⁹ vl fuiſſem⁹ eēis l'
ſetis. eēt vl ſent. fuſo cū gauisus ero l' uero eris
ris. erit uel rit. erūs uel fuerūs eritis uel ritis. erūt
Infinitio mō tpe pnti 7 pterito iperſcō (uel rit.
gaudere. pterito pſcō 7 plusquāpſcō gauisuz eſſe vl
fuiſſe. fuſo gauisuz ire uel gauisurū eſſe. Gerūdia
gaudēdus. da. dum. Supina gau ſum gauiſu.

Quot participia deſcēdunt ab hoc verbo? Tria. p
ſentis gaudēs. pteriti gauisus. 7 futuri gauisurus.

Memini ſic decliatur. Memini memiſti memi
nit. memimus memiſtis mēinerūt uel memi
nere Preſito plusquāpſcō memineram ras. rat.
memineramus ratis. rant. fuſo caret.

Impatiuo mō tpe pnti et futuro memento tu. Et

pluraliter mementote vos.

Optatio mō tēpore pñti ⁊ pñtito plusquāperfecto
utinam meminissē meminissēs meminisset. Et plr
utinā meminissēmus meminissētis meminissent

Qōiunctio modo tēpore pñti ⁊ pñtito perfecto cum
meminerim ris. rit. meminerimus ritis. rint. Pre-
terito pñcō ⁊ plusquāperfecto cum meminissē ses. set.
meminissēmus setis. sent. Futuro cum meminero
ris. rit. meminerimus ritis. rint.

Infinitiuo modo tēpore pñti: pñtito imperfecto: pñ-
tito perfectō ⁊ plusquāperfecto. meminisse.

Futuro: Gerūdis: Supinis: ⁊ participiis caret.

Similiter declinātur Odi odisti odit.

Novi nouisti nouit. Cēpi cepisti cepit

De impersonaliū declinatione.

Lmpersonalia que deriuātur a verbis in o: si
gnificātib⁹ actionē qūo declinātur: In tertiis
tantum personis. hoc modo.

Indicatio modo tēpore pñti. amatur.

pñtito imperfecto. amabatur.

pñtito perfectō. amatum est vñ fuit.

pñtito plusquāperfecto. amatū erat vñ fuerat.

futuro. amabit.

Impatiuio mō tēpore pñti. ametur.

futuro. amator.

Optatio mō tēpore pñti ⁊ pñtito imperfecto. ut amaret.

pñtito pñcō ⁊ plusquāperfecto. ut amatū esset vñ fuisset.

futuro. utinā ametur.

Qōiunctio modo tēpore pñti. cū ametur.

pñtito imperfecto. cū amaretur.

pñtito perfectō. cū amatū sit vñ fuerit.

pñtito plusquāperfecto cū amatū ēēt vñ fuisset.

futuro. cum amatum erit vel fuerit
 Infinitio mō tpe pñti et pterito impfcō. amari.
 ptefuto perfco 7 plusquāperfco. amatu esse vl fuisse
 futuro. amatum iri.

U Erbo ipersoāli idicatio mō tpe pñti. oportet.
 ptefuto impfcō. oportebat.
 ptefuto perfecto. oportuit.
 ptefuto plusquāperfecto. oportuerat.
 futuro. oportebit.

Imperatio modo tpe pñti. oporteat.

Optatio mō tpe pñti 7 pñto iperfcō. ut oporteret.
 ptefuto perfco et plusquāperfco. ut oportuisset.
 futuro. ut oporteat.

Qōiunctio mō tēpōe pñti. cū oporteat.
 ptefuto impfcō. cū oporteret.
 ptefuto perfco. cū oportuerit.
 ptefuto plusquāperfecto. cū oportuisset.
 futuro. cū oportuerit.

Infinitiuo mō tpe pñti 7 pterito impfcō. oportere.
 ptefuto pfco et plusquāperfco. oportuisse.
 futuro caret.

Quot sunt verba que in iperatiuo patiūtur apoco
 pen. Quatuor. Dic. duc. fac. et fer.

De participio.

Participiū quid est. Est pars orōis declinabil
 que pro verbo pōitur ex quo deriuat. genus 7
 casum habēs ad similitudinē noīs.

Quare dicitur participium. quia partem capit a no
 mine et partem a verbo.

Participio quot accidunt. Sex. Gēus. Casus. Tē
 pus. Significatio. Numerus. 7 Figura.

Quot sunt genera participioꝝ. Quatuor. masculi

num ut amatus. feminuz ut amata. neutru ut amatum. omne ut hic et hec et hoc amans.

Amatus cuius generis? masculini. Quare? qz oñe participium desinēs in us est masculini generis.

Amata cuius generis? feminini. Quare? qz omne participiū desinēs in a est feminini generis.

Amatus cuius generis? Neutri. Quare? qz omne participium desinēs i um ē generis neutri.

Amans cuius generis? Omnis. Quare? qz omne participiū desinēs in ns : est omnis generis.

Casus participioꝝ quot sunt? Sex. Ntūs. Stūs. Dativus. Accusativus. Vocativus. et Ablativus.

Quo declinātur participia? Ad regulā noīum. ex ceptis illis que nascūtur a verbo quarte coniugationis in eo : quoz gūs ie vocales in eu mutat. ut iens euntis. quies queuntis. rediens redeuntis.

Quot sunt numeri participioꝝ? Duo. Singula is ut amās. Pluralis ut amantes.

Quot sunt tēpora participioꝝ? Quīqz. Presens ꝛ pteritū imperfectū simul : oñium participioꝝ i ans vel in ens desinētium : ut amās et legēs. Preteritū perfectū ꝛ plusquāperfectū simul : oñium participioꝝ i cus sus ꝛ rus desinētium : ut amatus. nesus. nerus. et mortuus : quod solum in us terminatur. et futurū per se : oñium participioꝝ in rus et in dus desinētium ut amaturus et amandus.

Legens cuius tēporis? pntis ꝛ pteriti imperfecti. qz omne participium desinens in ans vel in ens pntis et pteriti imperfecti temporis est.

Amatus cuius tēporis? pteriti perfecti ꝛ plusquāperfecti. Quare? qz oñe participiū desinēs i us vel in a uel i um : d uť r nō antecedēte pteriti perfecti ꝛ plus

quamperfecti temporis est.

Lecturus et legendus cuius temporis futuri. Quare quia quotiescunque participium desinit in tus vel in dus futuri temporis est.

Participia in ns desinentia quod formantur a prima persona preteriti imperfecti indicativi modi. bā mutata in ns. ut amabā amās. Excipiuntur in eo desinentia coniugationis quarte. ut iens. quiens. adiens.

Participium in rus quod formatur. Ab extremo supino addita rus. ut amatu amaturus.

Participium in dus quod formatur. A gerundio sui presentis participii. tis syllaba mutata in dus.

Participium preteriti temporis quod formatur ab extremo supino correpta u et addita s. ut amatu amatus.

Quot sunt significationes participiorum? quique. Activa cum ab activo descendit participium. ut ab amo amās.

Passiva: ut ab amor amatus. Neutra: ut a sedeo sedēs. Lōis in utraque significatione. ut ab hortor hortatus. Deponēs ut a proficiscor pfectus et pfectus.

A verbo activo quot participia descendunt? Duo. in ns et in rus: quando non caret supino.

A verbo passivo quot descendunt? Duo. Unum preteriti in tus. et alterum futuri temporis in dus.

A verbo communi quot participia descendunt? quatuor. Duo in activa significatione in ns et in rus. ut criminās crimināturus. In passiva unum in dus. ut crimināadus. Et in communi unum preteriti perfecti et plusquamperfecti temporis. ut criminātus.

A verbo deponēti quot participia descendunt? Trium. Unum in ns. alterum in rus. et unum in tus: preteriti perfecti et plusquamperfecti temporis.

A verbo neutro quot participia descendunt? Duo.

sicut ab actiuo : nisi sint trāsitiua. a quibus descendū
dūt q̄tuor. ut arāns aratur⁹ aratus ⁊ arādus. Sunt
tamē aliqua neutra : que tria ī usu habēt participia
et sunt hec cenās. cenatus cenāsus. prādens prāns
sus prāsūsus. placēs placit⁹ placiturus. nubēs nu
pta nuptura assuescēs assuetus assuetur⁹. quiescēs
quietus quietur⁹. carēs cassus cariturus. titubās ti
tubatus tiubāsus. et neutra passiuā q̄qz. gaudēs
gausus gausus⁹. audēs ausus ausur⁹. solēs solit⁹
soliturus. fidēs fesus fesus⁹. fiēs fact⁹ factur⁹. diffe
rētīe causa. ne si factur⁹ dicāus : a facio eē videatur.
Sūt etiā alia. patēs passus passur⁹. merēs mestus
mesturus. licēs licit⁹ liciturus. tacēs tacitus tacitu
rus. iurans iuratus iuraturus.

Quot sunt q̄ in formādis participiis duplicare vi
dētur supinū. ortus oziturus. mortuus moriturus.
partus paritus. natus nascitur⁹. rurus ruitur⁹. fru
ctus fruitur⁹. ignot⁹ ignoscitur⁹. lauo lautur⁹ vel
loturus. Quidius tamen dicit lauaturus. Sacra la
uaturas mane poscebat aquas.

Omnia verba que carēt supinis : carēt participiis
que descendūt ab eis. Que sunt verba q̄ carēt supi
nis. Dīa meditātīa. inchoatīa. impersonalia. et plera
qz ī uo diuisas syllabas. et neutra secūde coniugatio
nis : faciētīa p̄teritū in ui diuisas. p̄terea q̄cūqz ca
rēt p̄terito. ut ābigo. scādo. niteo. uergeo. arceo. mā
do. strideo. Similiter glisco. sisto. ferio. vescoz. me
deo. remiscor. Que sunt neutra verba secūde cō
iugationis : que quāuis p̄teritū in ui diuisas faciāt
tamē habēt supinā. Noceo. valeo. placeo. careo. pa
reo. liceo. oleo. taceo. torreo. doleo.

Que sunt que carēt participiis p̄ntis tēporis. Qdi

noul. cepi. et memini. quia presenti carent. quāuis
veteres meminens dixerint.

Quot sunt participia: que duplicato supino dupli-
citer efferuntur? Salutus et saluus. sonitus et sonatur.

altus et altus. astutus et astutus. p̄stitū et p̄statum.
Que sunt q̄ cum formā habeāt participiorū: quia
tū carēt tēpōe semp noīa sunt. galeatus. scutatus. pi-
leatus. tunicatus. manicatus. caligatus. brachatus.
penulatus. bachatus. paludatus. pretexus. trabe-
atus. comatus. soleatus. cristatus. ocreatus. astar.
lunatus. stellatus. litteratus. turritus. pollinus. cor-
nutus. astutus. irsutus.

Quot sunt figure participiorū? Tres. Simplex ut
fractus. cōposita ut effractus. decōposita ut effractio.

Quot modis ī vim noīs trāseunt participia: qua-
tuor modis. Cōpositiōe. Cōstructiōe. Cōparatione
et tēporis amissione. Cōpositiōe: si dictiōi adiūgitur:
que cū verbo suo nō pponitur. ut innocēs. Cōstru-
ctiōe: si nō habet casus q̄ a verbo requiritur. ut amās
iusticie. Cōparatiōe: cū pparat. ut īdulgēs indulgē-
tior. Tēpōis amissiōe. ut amādus. i. dign⁹ amari.

Legēs participiū quō declinatur? Nō hic et hec et
hoc legēs. Sctio huius legētis. Dctio huic legēti. Ac-
cusatio hūc et hūc legētes et hoc legēs. Vocatio o le-
gēs. Ablatio ab hoc et ab hac et ab hoc legēte l legē-
ti. Et plr nctio hi et he legētes et hec legētia. Sctio ho-
rū et harū et horū legētū. Dctio his legētibus. Accusatio
hos et has legētes et hec legētia. Vocatio o legētes
et o legētia. Ablatio ab his legētibus.

Nctio lectus lecta lectū. Sctio lecti lecte lecti. Dctio
lecto lecte lecto. Accusatio lectum lectā lectū. Utō
o lecte lecta lectū. Ablatio a lecto a lecta a lecto. Et

pluraliter nominatio lecti lecte lecta. Stio lector
lectaz lector. Dtio lectis. Accusatio lectos lectas
lecta. Utio o lecti lecte lecta. Abltio a lectis.

De Pronomine. **REG VLE**

Quid est pnomē? Est pars orōis decliabilis q̄
pro noīe ppo uni⁹ cuiusqz accipz psoāsqz fini
Pronōini quot accidūt? Sex. Spēs. (tas recipit.
Gen⁹. Nūerus. figura. Persona. et Casus.

Quot sunt spēs pnomīuz? Due. Primitiua ut ego
Deriuatiua ut meus.

Quot sunt pnoīa primitiua? Octo. Ego. tu. sui. ille
ipse. iste. hic. ⁊ is. (iste.

Quot sunt pnoīa demonstratiua? quoz. ego. tu. hic.

Quot sunt pnoīa relatiua? Duo. sui. et is.

Quot sunt pnomīa modo demonstratiua modo re
latiua? Duo. ille et ipse.

Quot sunt pnoīa deriuatiua? Septē. Meus. tuus.
suus. noster. vester. nostras. et vestras.

Quot sunt genera pnomī? Quīqz. Masculinū ut
meus. Femininū ut mea. Neutrū ut meum. Lōe ut
qualis. Triū generū ut ego tu sui.

Quot sunt numeri pnomīum? Duo. qui: singularis
ut ego. pluralis ut nos.

Quot sunt figure pnomīum? Due. simplex ⁊ pposi
ta. Simplex ut is. Cōposita ut idem.

Quot pnoīa cōponātur per noīatiuos? Tria. iste
hic is. Nam iste et hic secū pponūtur. ut istic. istec.
istoc. Is vero cū aduerbio demū pponit. ⁊ fit idez:
quod significat is demū. id est. iterum is.

Quā quot partibus orōis pponūtur pnoīa? cum
quatuor. Cū nomīb⁹ ut huiusmodi. eiu smodi. isti.
usmodi. Cū pnoīb⁹ ut istic. mēme. tete. sese. Cū
aduerbiis. ut eccū. eccā. eccos. eccas. Cū prepositōe

ut mecum. tecum. secum. nobiscum. vobiscum.

Quot sunt persone pnoium? Tres. prima ut ego
secunda ut tu. tertia ut ille.

Ego cuius psonae prime. Quare? qz omnia nomina
et pnoia sunt tertiae psonae: exceptis ego qd est
prime. et tu quod est secunde. et vocatiuis casibus aliorum
qui sunt persone secunde.

Persone quo se concipiunt? Prima tam secundam quam
tertiam concipit. ut ego et vos et illi fecimus. Secunda
vero tantum tertiam. ut vos et illi fecistis. Tertia ve
ro tertiam solam. ut isti et illi fecerunt.

Quot sunt casus pnoium? Sex. Nominatiuus. Genitiuus
Datiuus. Accusatiuus. Vocatiuus. et Ablatiuus.

Quot pnoia habet vocatiuum? Quatuor. tu. meus
us. noster. et nostras.

Quot sunt modi declinationum in pnoibus? quatuor.
Primus modus est cuius genitiuus in i l i is desinit. et dicitur in i.

Quot pnoia declinantur hoc modo? tria. ego. tu. sui.

Nominatio ego. Genitio mei vel meus. Dativus mihi. Accusati
uus me. Ablatio a me. Et plures nominatio nos. Genitio nostrum vel
nostri. Dativus nobis. Accusatiuus nos. Ablatio a nobis.

A genitio mei derivatur meus mea meum.

A genitio nostri derivatur noster nostra nostrum.

Nominatio tu. Genitio tui vel tuus. Dativus tibi. Accusati
uus te. Ablatio a te. Et plures nominatio vos. Genitio ve
strum vel vestri. Dativus vobis. Accusatiuus vos. Vocatiuus
vos. Ablatio a vobis.

A genitio tui derivatur tuus tua tuum.

A genitio vestri: vester. vestra. vestrum. et vestras.

Genitio sui. dativo sibi. accusatiuus se. ablatio a se.
Et pluraliter genitio sui. dativo sibi. accusatiuus se.
ablatio a se.

A genitio sui derivatur suus sua suum.

Secundi modi pronōina sunt: q̄ genitū singularē in
iūs termināt 7 dēim ī 1. p̄ter pronomē hic. qđ facit
dēim huic addita ē: ut differat ab hui iteriectiōe.

Quot pronōia declinātur hoc modo? Quinqz. Iste
Ille. Is. Hic. Ipse.

Nōio ille illa illud. Gētio illi. Datio illi. Accusatio
illum illā illud. Ablatio ab illo ab illa ab illo. Et plr
nominatio illi ille illa. Gētio illoz illaz illoz. Datio
illis. Accusatio illos illas illa. Ablatio ab illis.

Nōio iste ista istud. gētio istius. datio isti. accusa
tio istum istā istud. ablatio ab isto ab ista ab isto.
Et pluraliter nominatio isti iste ista. gētio istoz ista
rum istoz. datio istis. accusatio istos istas ista.
ablatio ab istis.

Nōio ipse ipsa ipsum. gētio ipsius. datio ipsi. accu
satio ipsum ipsam ipsum. ablatio ab ipso ab ipsa
ab ipso. Et pluraliter nominatio ipsi ipse ipsa. geni
tuo ipsoz ipsaz ipsoz. datio ipsis. accusatio ipsos
ipsas ipsa. ablatio ab ipsis.

Nōio hic hec hoc. genituo huius. datio huic. accu
satio hūc hanc hoc. ablatio ab hoc ab hac ab hoc.
Et plr nōio hi he hec. genitio hoz haz hoz. datio
his. accusatio hos has hec. ablatio ab his.

Nōio is ea id. gētio eius. datio ei. accusatio eū
eam id. ablatio ab eo ab ea ab eo. Et plr nōatio ii
ee ea. genituo eorum earum eoz. datio eis. accu
satio eos eas ea. ablatio ab eis.

Nomina que secūdo modo pronōium declinantur
quot sunt? Octo. Unus. totus. solus. alius. ullus. uter
alter. quis vlt̄ qui: cum suis cōpositis.

Nominatio quis vlt̄ qui que quod vlt̄ qđ. gētio cui
ius. datio cui. accusatio quē quā qđ vlt̄ qđ ablatio a
quo vlt̄ a qui a qua vlt̄ a qui a quo vel a qui. Et plr

nominatiuo qui que que. genitiuo qu orz quarū quo
rum. datiuo quis vel quibus. accusatio quos quas
que. ablatio a quis vel a quibus.

Ntio alius alia aliud. gtio alius. datio alii. accusa
tiuo alium aliam aliud. Et cetera.

Ntio alter altera alterū. gtio alteri. dtio alteri. 7c.

Ntio uterqz utraqz utrunqz. gtio utriusqz. datiuo
utriqz. accusatio utrūqz utrāqz utrūqz. ablatiuo ab
utroqz ab utraqz ab utroqz. Et plr noiatio utrique
utreqz utraqz. gtio utroqzqz utrarūqz utroqzqz. dtio
utrisque. accusatiuo utroque utrasque utraqz. abla
tiuo ab utrisque.

Ntio neuter neutra neutrū. gtio neutrius. datiuo
neutri. accusatiuo neutrum neutrā neutrū. 7c.

Nominatiuo aliquis aliqua aliquod vl aliqd. gtio
alicuius datio alicui. accusatio aliquē aliquā aliqd
vel aliquid. ablatiuo ab aliquo ab aliqua ab aliquo.
Et plr ntio aliqui aliqz aliqua. gtio aliquorū ali
quaz aliquoz. datio aliquibus. accusatiuo aliquos
aliquas aliqua. ablatio ab aliquibus.

Ntio quidā quedā quoddā vl qddā. gtio cuiusdā.
datio cuidā. accusatio quēdam quāda3 quoddā vl
qddā. abltio a quodā a quadā a quodā. Et plr ntio
quidā quedā quedā. gtio quozdam quarūdā quo
rūdā. datiuo quibusdā. accusatio quosdā quasdā
quedam. ablatiuo a quibusdam.

Notādum q̄ interrogatiua : infinita : abnegatiua :
distributiua : relatiua : quoniā carēt demōstratiōe :
carent etiā vocatiuo casu. ut quis : qualis. talis. ali
us. nullus. alter. uter. bini. terni. et similia.

Tertii modi pnoia sunt: que per oēs casus sequū
tur decliatiōē mobiliū noīum secūde decliatiōis.
Quot pronomina hoc modo declinātur? Quinqz.

Mens tuus suus noster et vester. Sed meus in vo-
cativo cum deberet facere mee: duss ee breues in
longam conuertit: et facit o mi.

Natio meus mea meum. Status mei mee mei. Datio
meo mee meo. Accusatio meum meam meum. Utio o
mi mea meum Ablatio a meo mea meo. Et plr natio me
i mee mea: Status meorum meorum meorum. Datio meis. Ac-
cusatio meos meas mea. Utio o mei mee mea. Abl-

Natio tu tua tuum: eodem modo, caret utio. (latio a meis.

Natio suus sua suus. Noster nostra nostrum. Vester
vestra vestrum. eodem modo.

Quarti modi pronomia sunt: que per omnes casus se-
quuntur tertia declinatione. ut nostras et vestras. que
antiqui etiam in natio dicebant nostratis et vestratis. et
ideo circumflectuntur quia sunt per syncopen dicta.

Natio hic et hec nostras et hoc nostrate. Status hu-
ius nostratis. Datio huic nostrati. Accusatio hunc et
hanc nostrate et hoc nostrate. Utio o nostras et o no-
strate. Ablatio ab hoc et ab hac et ab hoc nostrate vel
nostrati. Et plr natio hi et he nostrates et hec nostra-
tia. Status horum et harum et horum nostratum. Datio his nostra-
tibus. Accusatio hos et has nostrates et hec nostra-
tia. Utio o nostrates et o nostratia. Ablatio ab his
Natio hic et hec vestras. et reliqua. (nostratus).

De Prepositione.

Quid est prepositio? Est pars orationis indeclinabilis:
que aliis partibus orationis in appositione vel
in compositione preponitur.

Prepositio quot accidit? Unum. Quid? Casus tantum
Qui casus accidit prepositioni? Duo. actiui et ablativi
Que sunt prepositiones seruientes actiui casui? Ad
apud. ante. intra. aduersus. vel aduersum. cis. citra.
circum. circa. contra. erga. extra. inter. intra. iuxta.

Ob. pone. per. prope. ppter. secundum. post. trans.
ultra. supra. preter. circiter. usq3. secus. penes.

Dicimus enim. ad patrē. apud villā. ante edes. ad
uersum inimicos. cis rhēnū. citra forum. circū vici-
nos. circa tēplum. cōtra hostes. erga ppinquos. ex
tra termios. inter naues. iūtra menia. infra tectum.
iuxta macellum. ob auguriū. pone tribūal. per pari-
etes. prope fenestrā. ppter disciplinā. secūdū fores
post terga. trās ripam. ultra fines. preter officium.
supra celum. circiter annos. usq3 oceanum. secus
viam. penes arbitros.

Que sunt prepositiōes seruientes ablatio casui: A.
ab abs cum. coram. clam. de. e. ex. pro. pre. palam.
sine. absq3. tenus. Quos? Dicitur ei a domo. ab ho-
mine. abs te. cū exercitu. corā testib3. clā custodib3.
de foro. e iure. ex prefectura. pro cliētib3. pre tione.
palam omnibus. sine labore. absq3 iniuria. ten3 pu-
be. quod nos dicim3 esse pubetenus.

Quot sunt prepositiōes utriq3 casui seruientes? In
sub. super. 7 subter. Quando accusatio casui serui-
unt: qñ nos vñ quoslibet ad locuz ire isse vñ ituros
esse significā3. Quando ablatio: qñ vñ nos vñ quosli-
bet i loco esse vel fuisse vñ futuros esse significam3.

In accusatio casui: itur i antiquā siluā. In ablatio
casui: stans celsa in puppi. Sub accusatio casui:
postes sub ipsos nituntur gradib3. Sub ablatio casui:
Arma sub aduersa posuit radiatā quercu.

Que sunt prepositiōes q dūtaxat i ppositiōe repi-
untur: Di. dis. re. se. am. et con. Dicitur. n. diduco.
distraho. recipio. secubo. amplector. congregior.

Que sunt q cōponi nō possunt: Apud et penes.

Que cōiunguntur et seperantur: Relique ōnes.

Quot prepositores ōsinūt i x: Una tātū. que ē ex.

et nulla alia pars oratiōis definit in x: preter noīa
et vix et mox ⁊ par: aduerbiū comicum.

De Aduerbio.

Quid ē aduerbiū? Est pars orōis indecliabilis
que adiecta verbo significatiōē ei⁹ explanat
Quare dicit aduerbiū? quia stat ad (vel implet.
verbum. hoc est. iuxta verbum.

Aduerbio quot accidūt? Tria. Que? Spēs. Signi
ficatio. et figura.

Quot sunt species aduerbioꝝ? Duo. Primitia ut
sepe. Deriuatiua ut sepiſſime.

Aduerbia unde deriuātur? vel ab aliis aduerbiis
ut a clam clāculū. a sepe sepi⁹. vel a noībus. ut Tu
lius tuiane. la tin⁹ latine. vel a verbo siue participi
o. seu participiali nomīe. ut sensio sensus sensim. sto
status statim. singultio singultus singultiz. vñ a no
mīe et verbo. ut a pede et tēto pedetētim. vñ a pno
mine. ut hic illic. ab hic et ille. vel a prepositione. ut
ex extra. in intra. con contra.

Quot sunt deriuatiōꝝ aduerbioꝝ spēs? Tres. aut
enī ppatiua sunt. aut suplatiua. aut dimiūtia. ut be
ne melius optime. belle. clare clarus clarissime. pri
mum primulum. longe longule.

Quot sunt significatiōes aduerbioꝝ? Diuerſe. aut
enī tēporis sunt. aut loci. aut nūeri. aut negādi. pre
terea affirmādi. demōstrādi. optādi. hortādi. orōis
interrogādi. similitudis. qualitatis. quātitatis. dubi
tādi. Aliqua enī sunt aduerbia personalia. vocādi.
respōdēdi. separādi. iurādi. eligēdi. cōgregādi. pro
hibēdi. euētus. comparādi.

Oa aduerbia loci. hic vñ ibi. illuc. ūde. intro. foras
intus. et foris.

Da tēporis. hodie. nuper. cras. aliquando. nunc. o
lim. iamiam. iamdudum.

Da nūeri. semel. bis. ter. quaterdecies. cēties. millies.

Da negādi. haud. non. nec. neqz. et nequaquā.

Da affirmādi. pfcō. scilicet. qppe. videlicet. qdñi.

Da demōstrandi. En. ecce.

Da optādi. utinā. osi. outinam.

Da ordīs. deīde. deinceps. postea. preterea.

Da interrogādi. Cur. quare. quāobrem.

Da similitudīs. Leu. quasi. velut. veluti. ut. uti.

Da qualitatis. Bene. male. docte. pulchre. fortiter
et suauiter.

Da quātitatis. multū. parum. mīnum. magnope.

Da dubitādi. fors. fortassis. fortasse. forte.

Da psoālia. mecū. secū. secū. nobiscū. ⁊ vobiscū.

Da vocādi. Eus. o.

Da respondēdi. Eu. oe. o.

Da separādi. Seorsum. secus. secreto. sigillatim.
bifariam. omnisariam.

Da cōgregādi. simul. una. pariter. cōiunctim.

Da iurādi. Edepol. castor. hercle. mediussidius.

Da eligēdi. potius. immo.

Da prohibēdi. Ne.

Da euētus. forte. casu. sorte. fortuna.

Da hortādi. Eya. age. agite.

Da remittēdi. Sensim. paulatim. pedetētim.

Da intendēdi. valde. nimis. p̄sus p̄it. ōnino.

Da cōparatiui. magis. min⁹. plus. celer⁹. tard⁹.

Da superlatiui. Maxime. mīme. ocysime. quod

a greco vocabulo derivatur.

Quot sunt figure aduerbioꝝ. tres. simplex. ut diu.
huc. cōposita. ut interdū. adhuc. decōposita: que a

compositis deriuatur. ut a miserieor de miserieor.
diter. ab indocto indocte. ab efficace efficaciter.

De Interiectione.

Quid est interiectio? Est pars orōis indeclina-
bilis: voce icognita mētis affectū significās.

Quare dicitur interiectio? qz interiacet aliis par tibus
orōis. Cur greci interiectionē inter aduerbia po-
nūt? Quoniā hec quoqz vlt adiungitur verbis. ut si
dicā. pape qd video. vlt verba ei subaudiūtur. ut si
dicā pape (etiā si nō addatur) miro: habet in se e-
ius verbi significationem.

Interiectiōi quot accidūt? Unū tantū. significatio.

Quot sunt significatiōes interiectionū? Diverse.
Aut. n. dolētis sunt. ut heu. hei. ha. Aut gaudentis.
ut euay. io. eue. euge. Aut metuentis. ut acat. Aut
admirātis. ut pape. Aut excreātis. ut ah. Aut illū-
dendi. ut eugeleuge. Aut ridendi. ut ababa.

De Cōiunctione.

Quid est cōiunctio? Est pars orōis indeclabi-
lis adnectēs ordinās qz sententiam.

Cōiunctioni quot accidūt? Tria. Species. figura
et Ordo.

Quot sunt spēs cōiunctionum? Decē et octo. Que?
Copulatiua. Cōtinuatiua. Subcōtinuatiua. Adiun-
ctiua. Causalis. Approbatiua. Disiunctiua. Subdis-
iunctiua. Dissertiuua. Electiua. Aduersatiua. Abnega-
tiua. Collectiua. vlt Illatiua. Ratōalis. Dubitatiua.
Cōpletiua. Effectiua. Distributiua. Diminutiua.

Que est cōiunctio copulatiua? que copulat tā verba
qz sensus. ut et qz ac atqz qdē quoqz at ast sz autēz

Que sunt pūctiōes pūuatiue? q cōtinuati (vero.
onē et cōsequentiā rerū signi. icāt. ut si cū grecū si

gnificat. quādo enī significat causalis est. similiter
siue sin. seu. cā cōtinuatīe q̄z causales. ut si eum vo-
lo manere: quid ad te. et si sterit dormit.

Que sunt subcōtinuatīe: que causam cōtinuatio-
nis ostēdunt cōsequētem cū essentia rerum. ut quia
quoniā. ut quia sol est super terrā dies est.

Que sunt adiūctīe: que verbis subiūctiuis adiun-
guntur. ut si. cū. dum. et quatenus. Quēdā tamen ex
his sunt etiā causales.

Que sunt causales: que adiūcte verbo iudicatio si-
gnificāt causam p̄cedentē. Et hoc iter est iter causa-
les et adiūctīas: q̄ causales cū affirmatione: adiū-
ctīe cū dubitatiōe proferūtur.

Que sunt approbatiōes: que approbāt rem. ut q̄des
equidē. et aliquādo si: ut apud Virgiliū. Dū si qua
est celo pietas.

Que sunt disiūctīe: que quāuis dictiōes p̄tingāt
sensum tamē disiungunt. et alterā quidē rem esse:
alterā non esse significāt. ut ve. vel. aut. seu. siue. ut
aut lux est aut tenebre.

Que sunt subiūctīe: Que voce subiūctīuaz utrū-
q̄z tamē esse significāt: v̄l simul v̄l discrete. Similiter
ut apud Terētiū. vel rex semper maxias tibi gra-
tias agebat. pro etiā rex. vel alexāder siue paris: p̄
alexāder qui et paris dicitur. Discrete. ut toto die vel
legit iste vel cogitat. significat enim utrūq̄z facere
sed non simul.

Que sunt dubitatiue: que dubitationē ostendunt.
ut aut p̄dest aut non p̄dest diuitias querere.

Dissertīe vel electīe que sunt: cū diuersis pro-
positis aliqd ex eis nos eligere ostēdimus. ut diues
ēē volo q̄z pauper. Terētius. que in boneste hic vola

it diuitias parare: q̄z honeste ī patria viuere.

Aduerſatiue que ſunt: Que aduerſum pueniēti ſi-
gnificāt. ut tamē. quāq̄z. quāuis. eſi. etiā ſi.

Abnegatiue que ſunt: Que verbis cōiuncte: poſſe
rem fieri oſtēdunt: ſed ppter cauſaz aliquā īpedi-
diri. ut iuiſſem niſi hoſtes impedirent.

Collectiue vlt̄ ratiōales que ſunt: que ratiōe pſir-
māt ſupradicta. ut ergo. igitur. itaq̄z. quin. alioquin
imo. utiq̄z. atq̄. Dicūt ēt illatiue. q̄ ppoſitis aliis iſe.

Inſeratiue que ſunt: que dubitationez (rūtur.
cum īterrogatione ſignificant. ut an. ne. necne.

Completiue que ſunt: De. vero. autē. quidē. egdē
quoq̄z. enī. nā. nāq̄z. et ſere ubicūq̄z pūctiōes orna-
tus cauſa l̄ metri: nulla ſigificatiōis necitate ponūt.

Effectiue que ſunt: Que ſignificāt effectū ex cau-
ſa. ut legi nam doctus ſum.

Diſtributiue que ſunt: que diuerſis diuerſa diſtri-
buūt. ut ego lego. tu vero dormis.

Diminutiue que ſunt: que dīnutionē ſignificant.
ut ſi nō potes utrūq̄z cōcedere: ſaltē cōcede alterū.

Quot ſunt figure cōiunctionū: Due. Simplex. ut
at. ſed. Compoſita. ut atq̄z. ſedenim.

O 2do cōiunctionis quatuorplex eſt: Triplex. Aut
enī ppoſitiue ſunt pūctiōes: aut ſubiūctiue: aut cōes.

Que ſunt cōiunctiōes pꝑoſitiue: que ſempꝑ pꝑo-
nūtur ī ordine orōis. ut at. aſt. aut. ac. vel. nec. neq̄z
ſi. quin. quaten⁹. ſin. ſeu. ſive. ni.

Que ſunt ſubiūctiue cōiunctiōes: que ſemper ſub-
iunguntur ī ordine oratiōis. ut q̄z. ve. ne. que etiā en-
clitice dicūtur. quidem. quoq̄z. autem.

Que ſunt cōiunctiōes medię: que īdifferēter ⁊ pꝑo-
ni et ſubiungi poſſunt. ut Ergo. igitur. itaq̄z. et alie
pene omnes cōiunctiones.

De cōstructione orōis.

Quid est cōstructio? Est debita dispositio partium oratiōis in ipsa oratione.

Adiectiuū cum substantiuo ī quot accidētib⁹ cōuenire debet? In tribus. In genere numero ⁊ casu. ut Pyrrhus modestus. et Penelope pudica.

Noīatiuus cū verbo in quot accidētib⁹ cōuenire debz? In duob⁹ Persona ⁊ nūero. ut Pyrrh⁹ discit Relatiuū cum ātecedēte ī quot accidētib⁹ cōuenire debet? In genere : numero : persona. et aliqñ ī casu. ut Pyrrhus qui legit. Penelope que cātāt. templa que edificātur. urbē quā statuo vestra est.

Que sunt verba que tā ante se quā post se exigūt noīatiuū casum? Duo substantiua verba. Sū et existo. ut sum bonus. suz doctus. Itē quīqz vocatiua. vocoz. dicoz. nomīoz. nūcupoz. et appelloz. ut dicor pyrrhus. Item fio. ut ego fio quotidie doctior. et ego factus sum eques. Preterea omīa fere verba que reciproce dicūtur. ut ego euado doctus. efficioz fortis. scriboz magnāim⁹. cātoz liberalis. p̄dicoz pi⁹ sto īmobilis. et simlᵣ tu euadis : efficeris : scriberis cantaris : predicaris. ille enadit : efficitur : scribit : cantatur : predicatur doctus. fortis. magnanimus. liberalis. pius. īmobilis.

Quotuplex est verbum? Duplex. Personale ⁊ impersonale. Personale est: qđ habet distinctos numeros ⁊ psoās. Impsoāle: qđ caret nūeris ⁊ personis.

Quid ē verbū actiuū? qđ in o desinēs : facit ex se passiuū in oz. ut amo amor. Excipiūtur facio ⁊ pposita eius. ut frige facio. cale facio. parui facio : quozū passiuua sunt fio. frigesio. calesio. paruisio. et reliqua

Verba actiua quos casus exigunt? Noīatiuū semper ante se p re agente. et post se accusatiuum vel

dativum p re patiente. ut amo te. et inuideo tibi.

Nōne exigunt etiā infinitū : ut cupio legere? Infinitū eo loco in vim nois trāsit : et est indeclinabile. unde cū adiectio cōiungit. ut apud Persiuz. Scire tuum nihil est : nisi te scire hoc sciat alter. Et alibi. Velle suum cuiqz est nec voto vivitur uno.

Nota q̄ interdum absolute ponūtur verba actiua ut ego amo. id est. amore captus sum. et cogito. id est. cogitabundus sum.

Nota etiā. q̄ ultra p̄prios casus ōne verbū potest habere dativū post se. Itē ablativū unū significātez causam efficiētem. aliū significātem instrumētum. aliū significātem causam finalem. aliū etiā cūz prepositiōe. ut ego summo studio scribo mihi libzū calamo in membranis bonitate eius. utilitate mea. quocunqz loco ⁊ tempore.

Nota etiā q̄ eadē verba possunt esse diuersorum ordinū : et diuersoz genēz. ut audio te ē p̄mi ordinis ⁊ gēris actiui. itē septimi ordinis : ⁊ pōt ēē gēris neutri cū dicius audio tibi : ut inferius explicabit. Itē sexti ordinis : cū dicius audio virgiliuz abs te. Quia quibz accusatis iungūtur verba actiua? Interdum cū accusatis significātibz aīal rationale. Interdū cum accusatis significātibz rem. ut amo hōi nem. amo agrum. quod nō accidit neutris. nō enim possum⁹ dicere aro hōiem : sicut aro agrum.

Varia ne significatio verbi q̄n varia significatio accusativi : Aliq̄n non varia. ut amo hōiez amo agrum. eadem est utrobiz significatio. Aliq̄n ādo varia. ut oro te. id est. p̄cor te. et oro vitā. id ē. peto vitā. unde exorauī te. : est persuasi tibi. et exorauī vitam : est impetraui vitam.

Quot sunt ordines verboz actiuorum? Septem.

Quæ sunt verba primi ordinis? Quæ exigunt
noctatiuū ante se p re agēte: & accusatiuū post
se p re patiēte. ut Pyrrhus amat Penelopem.

Diligio	gis	xi	ctum.	
Amo	as	au	atū.	per amare.
Odio	is	iul	itum.	per odire.
Exaudio	dis	ini	itum.	per exaudire.
Fastidio	dis	ini	itum.	p bauer fastidio.
Tango	gis	gi	ctum.	per tocare.
Adolo	is	ui	culū.	p amare: ornare
coltiuare: honozare: et habitare.				

fero	fers	tuli	latū.	per portare.
Uideo	des	di	sum.	per vedere.
Uerbero	as	auī	atum.	
Cedo	dis	cidi	sum.	per batere.
Percutio	tis	cussi	cussus.	per percuotere.
Aspicio	cis	exi	ctum.	
Respicio	cis	exi	ctum.	per reguardare.

Despicio	cis	pro	ctum.
Contemno	nis	psi	ptum.
Sperno	nis	cui	etum. per dispresciare.
Desidero	as	auti	atum.
Cupio	is	tui	itum. p desiderare ap
Opto	as	auti	atum. (petere 7 hauer
Appeto	is	int	itum. (voglia

Cosco	is	oui	otum.
Cognosco	is	oui	gnitū. per cognoscere.
Expecto	as	ani	atum. per aspettare.
Fallo	is	fefelli	falsum.
Decipio	is	epi	eptum. per inganare.
Capio	is	epi	ptum.
Sumo	is	psi	ptum. per pigliare.
Intelligo	gis	exi	ectū. per intendere.

Redamo as. cui atq. p. amare u. i. c. i. a. m. e. n. t. e.
Redamo as. cui atq. p. amare u. i. c. i. a. m. e. n. t. e.
Redamo as. cui atq. p. amare u. i. c. i. a. m. e. n. t. e.
Redamo as. cui atq. p. amare u. i. c. i. a. m. e. n. t. e.

Consulo	lis	lui	sultū. p domādar d'siglio
Uoco	as	auī	atum. p chiamar
Appello	as	auī	atum. p chiamar o no.
Domino	as	auī	atum. (miare
Rego	is	xi	ctum. p gōuernare
Suberno	as	auī	atum.
Administro	as	auī	atum. per gōuernare.
Perficio	is	eci	ctum.
Compleo	ples	eui	ctum.
Absoluo	is	ui	tum. per finire.
Finio	is	iui	itum.
Torqueo	es	orxi	ortū. p torcer o tormēta
Quido	is	si	sum. (re
Interficio	cis	eci	ctum.
Interimo	is	emi	emptū.
Perimo	is	emi	emptum.
Neco	as	auī	atū. p amazar o per ta.
Obtrūco	as	auī	atum. ghar a peze.
Terreo	es	ui	itum. per spauētare.
Timeo	es	ui.	caret supino.
Metuo	is	ui.	caret supino.
Formido	as	auī	atum. per temere.
Facio	cis	eci	actum.
Agō	is	egi	actū. per fare.
Frige facio	is	eci	actum. per refredare.
Calefacio	is	eci	actum. p scaldare.
Paruifacio	is	eci	actum.
Nihilifacio	is	eci	actum.
Floccifacio	is	eci	actum.
Paruipēdo	is	di	sum.
Nihilipēdo	is	di	sum.
Floccipēdo	is	di	sum. p far poca o nul.
Pronihilohēo	bes	bui	bitum. (la stima.

*Faciāmi hoc v. t. i. te
medie fr. d. i. h. i.
te i. tu. cau. s. i.
tuo amore*

*Gerō is si estū p portare dicimus etiā gerō hui
mōrē i. obediē q. mōrē pō d. cimus itē cato rē
sit rem. p. i. fa. d. i. t. ad mīm stracū & florēt
gerāt b. ellū cū luce t. b. i. i. faciāt uē t. m. e.
con. i. g. e. d. i. m. u. i. t. u. p. o. r. i. m. a. l. e.*

Perdidi colorem. i. iolorem.
 in paleato. Perdidi corpus.
 iolorem sinagato.

Ventus odit parit.
 generatio odit.

Perdo	is	did	itum.
Admitto	is	si	issum. per perdere.
Quero	is	siui	sium.
Inquiro	is	siui.	sium.
Exquiro	is	siui	sium.
Vestigo	as	ai	atum. per cerchare.
Inuenio	is	ni	entum.
Reperio	is	eri	ertum.
Comperio	is	eri	ertum.
Inuestigo	as	ai	atum. per trouare.
Acquiro	is	siui	sium. per aquistare.
Lucrifacio	cis	ect	actum. Igudagnare.
Pario	is	eperi	artum. per parturire.
Signo	is	enui	enitum.
Genero	as	ai	atum. per generare.
Pono	is	ui	itum. per portare.
Libero	as	ai	atum. per liberare.
Recipio	is	epi	eptum.
Suscipio	is	epi	eptum. per receuere.
Aidiuo	as	ui	iutum. per aiutare.
Duco	is	xi	ctum. per menare.
Moueo	es	ui	otum. per mouere.
Comoueo	es	ui	otum. per comouere.
Remoueo	es	ui	otum. per remouere.
Verto	tis	erti	ersum. per reuolgere.
Conuerto	is	erti	ersum. per conuerti.
Laudo	as	ai	atum. per laudare.
Vitupero	as	ai	atum. per vituperare.
Vulnero	as	ai	atum.
Saucio	as	ai	atum. per ferire.
Fugio	is	gi	itum. per fugire.
Fugo	as	ai	atum.
Expello	lis	uli	ullum. per discaciare.

Repello	lis	uli	ulsum.
Cōpello	lis	uli	ulsum. per discaciare.
Logo.	gis	egi	actū. per cōstringere.
Uinco	cis	ici	ictum.
Supero	as	auī	atum. per vincere.
Augeo	es	xi	ctum. per accrescere.
Minuo	is	ui	utum.
Diminuo	is	ni	utum.
Extenuo	as	auī	atum. per diminuire.
Jacio	is	eci	actum.
Proicio	is	eci	ectum.
Deicio	is	eci	ectum. per gettar o p̄s
Precipito	as	auī	atum. . . . . Ceipitare.
Mergo	gis	ersi	ersum.
Submergo	gis	ersi	ersum. per afundare.
Recreo	as	auī	atum. per recreare.
Foueo	es	oui	otum. per couare.
Mordeo	es	momo	ordi. orsuz. p̄mordere.
Paro	as	auī	atum. p̄apparechiar ⁊
Apparo	as	auī	atum. (metter ī ponto.
Effero	ers		
Extollo	lis	uli	latū. per inalzare.

Quo differunt iter se diligo colo ⁊ amo? Diligius
leuiter. Amāus vehemēter. Colim⁹ cū veneratiōe.
fero quot significatiōes habet. Quīqz. ferre. por-
tare. ferre dicere. ferre optare. ut fert animus. ferre
producere. arbor fert bonos fructus. ferre pati.

Cōsulo quot sigēficatiōes habet? Tres. cōsulare. n.
cū accusatiō ē primi ordīs actiōz. et significat pete-
re cōsiliū. ut cōsule iurisperitoz. id est. pete cōsiliū
a iurisperitis. Cōsalere cū dīo septimi ordīs acti-
uoz: ē dare cōsiliū. ut consulant tibi iuriscōsulti.
id est. dent cōsiliū. Cōsulere neutrū secūdi ordīs

est iuuare ⁊ presidium ferre. ut consule honori tuo. consule calamitati hoium. Unde cōsultor quamuis proprie dicatur qui cōsiliū ab alio querit : significat tamē eum qui consultit. ut est in prouerbio illo. malum consiliū cōsultori pessimū.

Decido quātam habet penultimā? Longā: quādo actiuū ē primi ordīs. et significat interficio. Nā quādo penultimā breuē habet : neutrū est absolutū ⁊ significat mori. quāq; dicatur etiā de sole occidit. cū a cōspectu nostro terre interpositiōe aufertur. et occasus solis quasi mors. Ita etiā potest dici ortus hominis ⁊ occasus : sicut ortus solis et occasus.

Timeo ⁊ metuo cū primi ordīs sint et accusatiuū habēt: significāt formidare. ut discipulis timet preceptoz. Quando autē hnt dūm : sint septimi ordinis : ⁊ significāt vereri : ne quid mali alicui accidat. ut timeo tibi. timeo mihi. timeo amico.

Perdo perdis quādo habet accusatiuū significātem rem. idē ē qd amitto. ut perdidī pecuniā. hoc ē. amisi pecuniā. quādo autē habet accusatiuū significātem animal. interdū significat amittere. ut perdidī patrē. perdidī fratrē. Interdū significat dstruere ut perdā inimicos meos. hoc est. destrua eos.

Quid interest iter parere ⁊ parturire? Parturire neutrū est et desideratiuū. significat autē eniti. ⁊ qsi partū desiderare. Parere autē actiuū est. et significat in lucem iā emittere enixam esse. ut quod iā diu parturiit : aliquādo pariet.

Recipio si accusatiuum habet sine ablatio cū a vl ab primi ordīs actioz est. et significat accipere. Si autē cū ablatio ⁊ a vl ab : sexti ordīs est. et idē significat. Si vero dūm habeat : secūdi ordīs neutrorum est. et significat promittere. ut recepisti mihi.

2
hoc est. promissisti mihi.

Cogere aliqui significat cōpellere. aliqui cōiungere
et coadunare. ut cogite capellas. id est. coadunate.

Superare aliqui est vincere. cum ē actiuum primi
ordinis. aliqui autē est neutrum: et significat superesse.
ut superant pecunie. id est. supersunt.

Que sunt verba secūdi ordiis? Que ep̄gūt no-
minatiuū ante se et post se accusatiuū cū gēio
vel ablatiuo. ut tu implesti domū tritico. et consulo
re remediū.

Emo	is	emī	ēptum.
Cōparo	as	auī	atum. per cōparare.
Vendo	is	didī	itum.
Vendūdo	as	di	atum. per vendere.
Reuēdo	is	di	itum. per reuendere.
Estimo	as	auī	atum. per estimare.
Redimo	is	mi	ptum. per recōperare.
Culpo	as	auī	atum. per inculpare.
Arguo	is	ui	utum.
Reprehēdo	is	di	sum.
Increpo	as	auī	atum. p̄ reprehēdere.
Elcuso	as	auī	atum.
Incuso	as	auī	atum. per accusare.
Damno	as	auī	atum.
Condēpno	as	auī	atum. per condēnare.
Castigo	as	auī	atum. per castigare.
Punio	is	iui	itum. per punire.
Multo	as	auī	atum. p̄ punire i denari.
Impleo	es	eui	etum. per empire.
Euacuo	as	auī	atum. per vudare.

Quid interest inter accusare et incusare? Incusa-
mus maiores, accusamus pares vel inferiores. Et p̄nt
habere actiuum: vel ablatiuū cū coram. vel accusatiuū

enim apud aut ante. ut Pyrrhus accusat Penelope
superbie coram matre sua. vñ apud. vñ ante matrem suam
In verbis precii significandis: in quo casu ponitur
cuius. In ablativo. ut emi equum decem nummis. vel emi e
quum magno precio. et potest addi ablativus cum a vel ab
ut emi a Platone aut Socrate. sicut cum vendendo: potest
addi deus. ut vendidi tibi librum decem aureis.

Ceterum hec adverbia tam et quanti et sua proposita. ut
tam idem. quantum. quancumque. quantumlibet. Item pluris
et minoris: cum sine substantia sunt: semper ponuntur in
genitivo. et propter hec omnia alia in ablativo ponuntur. ut plau
tus. quantum eam emit vili. et Horatius. quante empte
parvo. Eadem legem servant hec adiectiva. cum aliis
etiam verbis simul: valeo. estimo. redimo. venco.
luctor. adduco. loco. et aliis huiusmodi. Quod si ad
datur substantia: statim in ablativos convertuntur. Et si
aut non dicimus quantum emit: sed quantum emit: ita non
possumus dicere quantum precii emit: sed quantum precio
emit. Sic dicimus quantum emit. et quantum precii
emit: quantumlibet emas. Excipit tam idem: quod in abla
tivum resolveri non potest. quia duo tantum casus habet.
tam idem et tam idem. Eadem ratio est de pluris et mi
noris. Dicimus enim. pluris emit. et minoris reddit. Dici
mus etiam carius et vilis. non tamen carioris et vilio
ris emit vel vendidi. Plinius libro. xxxv. cum de Pa
philo pictore scribit. Nemine inquit minori precio docuit
talento. id est nemine minori precio docuit: quam talento.
contra Lauretium Vallensem: qui vult huiusmodi ge
nitivos iungi duntaxat cum verbis emo. valeo. ven
do. consto. sto. estimo.

Que sunt verba activa tertii ordinis: que exigunt
notativum ante se: et post se accusativum et dativum.
ut trado te studiis philosophie.

3

Do	as	dedi	atum.
Trado	dis	didi	itum.
Dedo	is	di	itum.
Tribuo	is	ui	utum.
Prebeo	es	ui	itum.
Impēdo	is	di	sum. per dare.
Prepono	is	ui	itum.
Antepono	is	ui	itum.
Prefero	ers	tuli	latum. per preferire.
Premitto	is	isi	issum. p mādā ināzi.
Dico	is	xi	ctum. per dire.
Dico	as	auī	atum. p dēdicar o cōse
Subiugo	as	auī	atum. (crare
Subiicio	is	eci	ectum.
Subdo	is	didi	itum. p subiugare e so
Suppono	is	ui	itum. (tonettere.
Mitto	is	isi	issum.
Destino	as	auī	atum.
Lego	as	auī	atum. per mandare.
Oppono	is	sui	itum.
Obiicio	is	ieci	iectū. per opponere.
Predico	cis	xi	ctum.
Prenūcio	as	auī	atū. per predire.
Edico	cis	xi	ctum.
Indico	cis	xi	ctum.
Iubeo	es	ssi	ssum.
Impero	as	auī	atum.
Precepicio	is	epi	eptum. per comādare.
Nūcio	as	auī	atum.
Renūcio	as	auī	atum. per auisare.
Interdico	cis	xi	ctum.
Prohibeo	es	tui	itum. p vetare 7 p iter
Ueto	as	auī	atum. (dire.

Confero	ers	tuli	latum.	
Comparo	as	aut	atum.	per paragonare
Comendo	as	aut	atum.	per recomendare
Prodo	is	didici	itum.	per demonstrare et tradire.
Indico	as	aut	atum.	
Declaro	as	aut	atum.	
Manifesto	as	aut	atum.	
Ostendo	is	di	sum.	
Explico	as	aut	atum.	
Enucleo	as	aut	atum.	per demonstrare et de
Dilucido	as	aut	atum.	(clarare et ex
Esperio	is	ui	ertum.	(plicare.
Comodo	as	aut	atum.	
Mutuo	as	aut	atum.	per imprestare.
Reddo	is	didici	itum.	
Restituo	is	ui	utum.	per rendere.
Promitto	is	si	sum.	
Spondeo	es	di	sum.	per promittere.
Addico	is	xi	ctum.	per maniculare.
Accomodo	as	aut	atum.	per asserere.
Dono	as	aut	atum.	per donare.

Legare quot significatiões habet: Duas. Legare enim est mittere. Unde dicuntur legati: quia oratores mittuntur. Hic etiam dicuntur collegae: quasi simul mittuntur ad idem officium. Item legare est testamento relicquere. Unde dicuntur legata: hoc est relicta. et legatarii.

Dare litteras dicitur non ei ad quem scribimus: sed ad eum. Et e converso non ad eum qui fert litteras: sed ei. ut do tibi litteras ad Ciceronem. id est. do tibi litteras quas feras ad Ciceronem. et dedi litteras ad te Ciceroni. id est. dedi Ciceroni litteras: quas ferret ad te.

Commodare quot significationes habet: Duas.

Est enī aliqñ primi ordinis : et significat laudare. ut
cōmendavi te ī senatu : et apud cesarē. hoc ē laudavi
Aliqñ est tertii ordinis. et significat tradere fidei. ut
cōmendo me tibi. id est. tue trado fidei. et cōmendo
tibi pecuniā. aut cōmendo rem memorie .

Quid intererest iter mutuo et cōmodo? Cōmoda
m⁹ : que eadē restituuntur. ut libros. vestes. vasa. et
similia. Mutuū : que nō reddūtur eadē. et consi-
stunt ī pondere fere et nūero et mēsurā. ut pecunias
oleum. triticum. et similia. Unde dicitur mutuū :
quasi meum tuum. q̄ ex meo fiat tuum .

Quod verbū huius ordinis habere pōt post accu-
satum duos datios : Do das. ut do tibi virginem
dono. dedi filie tue talentum doti.

Reddo quot significatiōes habet : Tres. Reddere
enī huius ordinis significat restituere. ut reddo tibi
pecunias. significat etiā cōsignare. ut reddo tibi liti-
ras : quas Cicero mihi ad te dedit. significat etiā fa-
cere : qñ quarti ordinis est. et duos habet accusati-
uos. ut reddā te doctū. id est. faciam te doctum .

Reddo quō cōponitur : Ex re et do. Quare gēmi-
nat d : ut ī secunda psona differat a redeo redis . in
quo verbo ideo interpōitur d : ut evitetur hiatus : qui
esset in reeo. ensonie gratia. quēadmodum fit in re
dīntegro et redimo .

Que sunt verba hui⁹ ordinis : q̄ pnt etiam esse or-
dinis quiti : Sūt hec. dono. impartio. augeo. cōdu-
plico. accumulo. et si qua sunt similia . Dicitur enim
dono tibi libertatē. et dono te libertate . Impertio ti-
bi res meas. et impartio te reb⁹ meis. augeo tibi for-
tunas. et augeo te fortunis. conduplico et accumulo
tibi divitias. cōduplico et accumulo te divitiis.

Que sunt verba huius ordis : que iunguntur tā dā

7
tuo q̄z accusatio cū ad: duo. rescribo ⁊ mitto. dici⁹
rescribo tibi ⁊ rescribo ad te. mitto tibi. mitto ad te.

Que sunt verba actiua quarū ordi⁹: Que epi-
gūt noiatiuū et accusatiōs duos. ut ego doce
o te artem grāmaticam.

Doceo	es	ui	ctum.	per insegnare.
Moneo	es	ui	itum.	per monire.
Flagito	as	auī	atum.	
Peto	is	itū	itum.	
Posco	is		itum.	<i>Sind Supino</i>
Postulo	as	auī	atum.	per domādare.
Rogo	as	auī	atum.	
Oro	as	auī	atum.	per pregare.
Celo	as	auī	atum.	per ascōdere.
Calceo	as	auī	atum.	per calzare.
Induo	is	ui	ntum.	
Vestio	is	ui	itum.	per vestire.
Exuo	is	ui	ntum.	per spogliare.
Lingo	is	xt	ctum.	per cengere.
Interrogo	as	auī	atum.	per domādare. <i>cosedubie</i>

Quid interest iter orare ⁊ exorare: Orare ē pre-
cari. Exorare est impetrare.

Celo quot aliis modis cōstruitur cū casibus suis:
Tribus modis. Dicimus enī. celo tibi hanc rem. ce-
lo te hac re. celo te de hac re.

Que sunt verba huius ordinis: que post primūz
accusatiuū pnt habere etiā ablatiuū loco secūdi ac-
cusatiui: Sūt hec. cigo. calceo. exuo. vestio. induo.
Dicimus. n. induo te vestē et veste. accigo me gladi-
um vel gladio. calceo me coturnos vī coturnis. ex-
uo me ⁊ induo. et vestio paliū ⁊ palio.

Peto etiā et postulo plerūqz abliūm hnt cum a vī
ab. ut ego peto et postulo hec abs te.

Que sunt verba actiua quinti ordinis que exi-
gunt neumret accusatiuum cum ablatino sine ppo-
sitione, ut pascere te liberalibus studiis.

Spolio	as	au	atum.	per spoliare.
Prino	as	au	atum.	per priuare.
Onero	as	au	atum.	
Aggrauo	as	au	atum.	per incargare.
Premio	is	essi	essum.	per premere.
Exonero	as	au	atum.	
Allegio	as	au	atum.	
Leuo	as	au	atum.	per allegere.
Impleo	es	eui	etum.	
Imbuo	is	ui	utum.	per implere.
Euacuo	as	au	atum.	per voidare.
Inficio	is	eci	ectum.	per tengerere.
Infartio	is	fi	tum.	per infarcare.
Orno	as	au	atum.	
Exorno	as	au	atum.	per ornare.
Allo	is	ui	litum.	
Nutrio	is	ui	itum.	per nutrire.
Lacto	as	au	atum.	per lactare.
Munio	is	ui	itum.	per fortificare.
Inquino	as	au	atum.	
Maculo	as	au	atum.	per machiare.
Tego	is	xi	ctum.	
Cooperio	is	ui	ertum.	per copare.
Impertio	is	ui	itum.	per far particeps.
Pasco	is	au	stum.	
Libo	as	au	atum.	per pascere.
Educo	as	au	atum.	per auerare.

Pasco quot modis pstruitur? Octo. Dicim' enim.
boves pascunt herbam. herba pascit oues. boves pa-
scuntur herba. herbis pascuntur boves. Ego pascō bo-

ues. ego pascō herbā. boues pascūtur. boues pascūt

Lacto ⁊ lacteo quō differūt inter se? Lactare est lacte nutrire. ut matres lactāt pueros. Lactere vero est lac sugere. ut infantes lactēt. id est. lac sugunt.

Impertio quot modis p̄struit? Quatuor. Dicitur enī. impertio tibi bona mea. impertio te bonis meis ipertior te bōis meis. ⁊ tu ipertiris a me bōis meis

Que sunt verba que suscipiunt etiā datiuū? Sunt hec septē. Onero. exponero. spargo. fundo. figo. sterno. leuo. ut onero te donis. ⁊ onero tibi dona. figo terrā hasta. et figo hastā terre. sterno lectū lodice. et sterno lodicem lecto. spargo fundo tibi aquam. ⁊ spargo fundo te aqua. leuabo te hoc fasce. et leuabo tibi hūc fascē Possunt addi hūc ordini etiā aliorū ordinū verba. ut tāgo te digito. video te oculis. secūdo te erūnis. audio te auribus. cū alioquin primi ordinis sint hec verba. audio etiam sexti.

Que sunt verba actiua septi ordinis? Que exigūt nomīatiuū ⁊ accusatiuū cū ablatio a vī ab me diate. ut ego audiui hoc a p̄tore. ego quesui hoc abs te.

Audio	is	iui	itam. per odire.
Ausculdo	as	auī	atum. per ascoltare.
Amoueo	es	oui	otum.
Remoueo	es	oui	otum.
Abigo	is	egi	actum. per remouere.
Intelligo	is	exi	ctum. per intendere.
Diuido	is	si	sum.
Separo	as	auī	atum. per partire.
Accipio	is	epi	eptum. per torre.
Recipio	is	epi	eptum. per receuere.
Quero	is	sui	itum. per domādare.
Eripio	is	ui	eptū. p̄ torre ⁊ liberare.

Audio et ausculto iungunt etiā datio soli. et signifi-
cāt obedire. sūtq; sequētis. hoc est. septimi ordinis
et recipio similiter: quod significat pmittere.

Amoueo hoc est remoueo sine d scribit. nā si cum
d scriberetur admoueo: esset tertii ordinis. et signi-
ficaret adiungere. siue appropinquare.

Eripio duob; modis cōstruitur. Dicitur enī eripi
o te a malis. et eripio te malis. et est tertii ordinis.
ut iste eripuit tibi filiam tuam.

Quero cui; figure? Cōposite. Cōponit enī ex que
et res. cū nihil aliud sit querere: q̄z que sit res ali-
qua dubitare. ideoq; per diphthongon scribit. quāq;
et alia ratio esse possit. ut eius passiuum differat a
quero; deponēte: quod ē lamētoz. Quero i; pposi-
tiōe mutat diphthogon in i longā. Inquiro: cui; ver-
bi regimē; parit auctores accipiūt. Dicitur ei quero
vel requiro hāc rem abs te. et quero v; requiro te
de statu reipublice. quēadmodū etiā deponēte eius-
dem significatiōis utimur. ut habeo quos percōcto;
et perconctare hanc rem ab illo.

Que sunt verba actiua septimi ordīs: que exi-
gāt nctum ane se. et dctum post se sine aliquo
accusatiuo. Sunt tamē qui hec putāt magis neutra
dici debere. sed nos cōtrariū censemus. cū etiā passi-
ua eoz reperiātur. ut ego inuideo tibi. et tu iuideris
a me. Horatius in poetica. Ego cur acquirere pau-
ca: si possim inuideo.

Inuideo	es	dī	sum.	per inuidiare.
Recipio	is	epī	prum.	per receuere. <i>promittere</i>
Audio	is	iui	itum	
Ausculdo	as	ai	atum.	per obedire.
Impero	as	ai	atum.	per signorizare.
Benedico	is	xi	ctum.	per benedire.

Maledico	is	xi	ctum. per maledire.
Timeo	es	ui	ca. su.
Metto	is	ut	ca. su. per timere.
Interdico	cis	xi	ctum. per interdire.

Nota qd nō potest dici hoc verbū non esse actiū : quia habet i usu passiū interdicoz. nec potest dici qd hē possit accusatiū post se. Nō. n. possum⁹ dicere : interdico tibi aquā et ignē. nec interdico te aqua et igni. sed dūtarat dicius. iterdico tibi aqua et igni. quāqz possum⁹ dicere : tu iterdictus es aqua et igni et aqua et ignis iterdictus ē tibi. et tibi iterdictū est aqua et igni. sed hoc postremū est magis ipersonale. Officio etiā officis huius ordis est. id est. noce-
 o. cuius passiū est officioz. Lucreti⁹ in secūdo. offi-
 cior uti cogantur tardius ire.

Inuideo cuius figures Lōposite. Unde cōpñitur ex in et video. qd oculos et animū. in eos qbus iui-
 dem⁹ : cōtinue intētos teneāus. propter qd veteres hoc verbū nō dīo sed accusatiō iūgebāt. ut Enni⁹.
 Quisnā liberum florem inuidit meum.

De verbo passiuo.

Quid est verbū passiuū. quod i or desinēs for-
 matur ab actiuo.

Quot sunt ordines verborū passiuorū. Septē sicut actiuorū. Et ōnes exigūt āte se nūm psonē patiētis et post se abliūz cū a vī ab psonē agētis. ut pceptoz amat pyrrham. pyrrhus amatur a pceptore. La-
 sus enī qui ultra duos pncipales sunt : nō mutātur in passiuo. ut doceo te grāmaticaz. tu doceris a me grāmaticani. Ego summo studio scribo mibi li-
 brum calamo in mēbris bonitate eius : in utili-
 tate mea : quocunqz loco et tempore. Et me sum-
 mo studio scribitur mibi liber calamo : in mem-

bñs bñtate eius utilitate mea quocūq; loco ⁊ tpe.
 Diligor ris ctus sum. p'esser amato.
 Emo ris epus sum. p'esser pparato.
 Dor nō ē iusu ris tus sum. per'esser dato.
 Doceo ris ctus sum. p'esser isegato.
 Spolio ris tus sum. p'esser spogliato.
 Audior ris tus sum. per'esser oduo.
 Inuideor ris sus sum. per'esser iudiato.

De Verbis neutris.

Quid est verbū neutrum: Quod in o desinēs: nō format ex se passiuum in oz.

Unde dicitur neutrum: quia hec verba neutra sunt. hoc est. nec actiuū nec passiuū.

Quot sunt ordies verborū neutrorū. Nouē. Sub. stantiuū: quāq; imprope dicat neutrum. qz nō desinit i o. Posse ssum. Negsitiuū. Trāsiuū. Effectiuū. Alb solutū. Impfectū. neutrum passiuū. ⁊ neut' passiuum.

Que sunt verba neutra pmi ordis: que dicunt' substantia. ut sum es est. quod p se substat. ut sum. et in ipsum cetera verba resolnuntur. ut amo. i. amans sum. legebā. id est. legēs eram. et ab eo pposita. ut absūm adsum. Copulat aut' similes casus. ut ego sum fortis. Cōstruuntur etiam cum gēio. ut hic liber est Pyrrhi. cū dēio. ut est mihi pater. et cū ablatiuo. ut sum magno animo. et cū duobus datiuis. ut sum tibi cure. sum tibi impedimēto. et cū ablatio cū ppositiōe in v' sub. ut sum i foro. sub tecto. v' cū accusatiōe et cū hac ppositiōe apud. ut sum apud ma cellum. Interdum sine casu posteriore. ut deus est. deus fuit semper. et deus erit semper. Cōposita autem iungunt' fete semper cū datiuo. ut ego inter sum lectioni. illi interest virans. multa mihi desunt.

Sum ro fui peressere.

Intersum	es	fui	per esset presente.
Obsum	es	fui	per nocere.
Prosum	es	fui	per giouare.
Presum	es	fui	per soprastare.
Adsum	es	fui	per esset appresso.
Absum	es	fui	per esset absente.
Desum	es	fui	per mancare.
Insum	es	fui	per esset dentro.
Subsum	es	fui	per esset sotto.
Supersum	es	fui	per esset sop̄ & auāzare.

Nota q̄ adsum nō significat p̄sens sum : ut qdam existimāt : sed ppe sum. sicut absum : significat longe sum. q̄ ex ipsa significatiōe p̄positiōis cōponētis intelligit. Ad enī significat apud et quasi ppe. Cicerō de officiis. inter hoīem & beluā hoc maxie iter est : q̄ hec tātum quantū sensu mouet ad id solum q̄ adest. quodq̄ p̄sens ē se accōmodat. hoc est ad id quod ppe est. et q̄ p̄ns est. quod ipsemet declarat : subiūgens paululum admodū senties p̄teritū aut futurū. id est senties tātum quod adest. hoc est quod mox abiit vel mox futurum est.

Que sunt verba neutra secūdi ordinis? Que dīcūt possessiua. et exigūt n̄tūm āte se : et post se ablatū sine p̄positiōe. ut Pyrrhus abūdat libris.

Egeo	es	ui	ca. su.
Indigeo	es	ui	ca. su. p̄ hauer bisogno
Careo	es	ui	itū v̄l sum. p̄ mancare.
Abundo	as	ui	atum.
Effluo	is	xi	rum.
Exubero	as	ui	atum. per abundare.
Satago	gis	egi	atum. per cōr diligente
Memini	isti	nīc	ca. su. per recordarse

Que sunt ex his que & gēio iungūtur? Egeo. indi.

geo. satago. ut Terentius. hic satagit rerum suarū
id est. anxius et curiosus est rerum suarum.

Memini huius ordīs neutrū est. licet i o nō desi
nat. et tamē aliqui iūgit accusatio. ut Virgili⁹. For
san et hec olim memisse iuuabit. Aliquē etiā iūgitur
ablitiō cum de prepositiōe. sed qñ accusatio et gñō
iūgitur: significat recordari. ut nō memini hāc rez
vel huius rei. hoc est. nō recordor. Quando aut iūgi
tur ablitiō cū prepositiōe vñ interdū gñitiuo: signifi
cat mētionem facere. ut Prisciāus. non meminit de
hac re vel huius rei. id est. mētionem non fecit.

Abundo et affluo pñt etiā esse possessiua. Dicūus
enī. ego abundo et affluo rebus omnibus. ⁊ res oēs
abundāt et affluūt mihi.

Careo ⁊ indigeo differūt. quia nō indigēus omni
bus quibus caremus. ut puta. carēus multitudine
seruoz: quia non indigenius. Omībus aut qb⁹ idi
gēus carem⁹. qz si nō carerēus: nō indigerem⁹.

Deficio deficio huius ordīs est. ut ego deficio pe
cunia. potest tamē etiā esse possessiua secūdi ordīs
ut pecunia deficiit mihi. pñt quoqz esse actiua pñi
ordīs. ut inopem deficiūt ōnes amici. i. deserūt.

Que sunt verba ^{mutatio} tertiū ordīs: que dicūtur
acquisitiua. et exigūt noiatiuū ante se. ⁊ post
se datiua. ut ego indulgeo amori nostro.

Seruiō	is	iui	itum.
Inseruiō	is	iui	itum. per seruire)
Fauēo	es	ui	autum.)
Aspiro	as	ui	atum. per fauorizare)
Benefacio	is	eci	actum. per benefare)
Derogo	as	ui	atum. per detrazere.
Petrabo	is	xi	actum. per blasfemare.
Studeo	es	ui	ca. su. per studiare.

43

<i>Ex. probl</i>	<i>blas</i>	<i>au</i>	<i>sum. p. faciare</i>
Nefeo	es	si	sum.
Inhereo	es	si	sum.
Adhereo	es	si	sum. per acostarse.
Obui	as	ui	atum.
Occurro	is	ri	sum. per incōtrarse.
Succurro	is	ri	sum.
Subuenio	is	ni	entum. per soccorrere.
Prouideo	es	di	sum. per prouedere.
Placeo	es	ui	itum. per piacere.
Displaceo	es	ui	itum. per dispiacere.
Proficio	is	eci	ectum. per far pfecto.
Parco	is	pepci	parluz.
Indulgeo	es	dulsi	ultum. per perdonare.
Pareo	es	ui	caret supino.
Obedio	is	iui	itum. per obedire.
Obtempero	as	ui	atum.
Annuo	is	ui	utum. per consentire.
Abnuo	is	ui	utum. per denegar.
Soluo	is	ui	utum. per pagare.
Laueo	es	ui	atum. per guardarle.
Obisto	is	steti	statū.
Obsto	as	steti	atum. per resistere.
Repugno	as	ui	atum. per repugnare.
Ledo	is	essi	essum. per dar logo.
Cōsulo	is	ui	ultum. per cōsigliare. <i>et p. uo d.</i>
Debeo	es	ui	itum. pesser debitore.
Satisfacio	is	eci	actum. per satisfacere.
Incumbo	is	ui	itum. per attēdere.
Sapio	is	ui	itum. per haner sapor.
Alquiesco	is	eui	etum. per star cōtento.
Uleo	as	ui	atum. per attēdere.

Vereor quot significatōes habet. Duas. Aliquā. n. significat adherere. ut adherere parieti. Aliquando

Debitore

dubitare. et tunc est absolutus. unde sit frequentius
besito. ut Iuuenalis. et tamen heret. Et dubitat alta
Chionem deducere sella.

Placeo quod facit preteritum: placui et placitus sum
sicut etiam pleraque alia neutra. Juro iuravi iuratus
sum. praedeo praedi et praesus sum. cenno cenavi et ce-
tus sum. careo carui et cassus sum. pateo patui pas-
sus sum. titubo titubaui titubatus sum. potio potaui
et potus sum. Potus tamen cenatus et iuratus aliqui
passive capiuntur. ut e potio medicamentum effluit ani-
ma. et iratus discessit. et ita in cenatus cubitum.

Caveo potest etiam in activa numerari septimi ordi-
nis. et eius passivum est caveor. ut cave tibi. id est. attē-
de ne quid tibi mali accidat. Potest etiam iungi cum ab-
latio cum prepositione. ut cave ab illo. Item cum actio. ut ca-
ve illud. Item cum alio verbo. ut cave cadas. Ubi nota-
dum est. quod cum negatione et sine negatione eadem est signifi-
catio. ut cave cadas. et cave ne cadas: idem significat.

Servio et inservio quod differunt illud necessitatis est: h.

Cosulo debeo et sapio interdum etiam (voluptatis.
hinc post se accusativum. ut psulo tibi commodum tuum. et
debeo tibi talentum. et carmina sapiunt demorsum un-
guem. Sed tunc cosulo et debeo sunt activa. sapio vero
non est activum. sed figurata est haec locutio. sapie mel.
hoc est. habet saporem mellis. quemadmodum fit in quibus-
dam aliis verbis actis passivis et neutris. ut ille agit
uxorem. id est. agendo reputat uxorem. et uxor temerata
vomuit maritum. id est. vomitu sparsit maritum. et tu vinis
bacchanalia. id est. vinendo bacchanalia exerceas. so-
nas asinum. id est. sonando refers asinum. Et epistola re-
dolet antiquitatem. id est. bene olendo reputat antiquitatem.
Ad haec dicunt aliqui. expuisti me: exybilasti me. ex-
creasti me. id est. exybilando: excreando: deridisti me.

Quot verbū ex his cōtrariā sibi habet significatio
 ne: cū ablatio iūgitur. Vaco. Nā si dñio iūgiū: signi-
 ficat do operā. ut vaco litteris. Si vero ablatio: si-
 gnificat cōtrarium. ut vaco curis. hoc est. careo. Si
 absolute pōatur vacare: iterdum significat super-
 fluum esse. ut. xv. carmīa vacāt. i. habūdant ⁊ sup-
 flua sunt. Interdū cōmodum esse. et ocium esse. ut
 si vacat nostros audire labores. id est. si commodū
 si ocium est.

Que sunt verba neutra quarti ordīs: que trāsī
 tiua dicūtur. et exīgūt nūm āte se: et post se
 accusatiuum: sicut actiui. ut tu aras terrā. et ego
 sero agrum. pōt etiā addi dñus. ut Virgili⁹. En q̄s
 cōsequimur agros. Et hñt passiuū in ternis psonis: i
 utroq; numero. ut terra aratur a te. et agri serūtur
 a me. Poete tamen per prosopēiā utūtur etiā alijs
 personis. ut si terra loquēs dicat: aror.

Aro	as	auī	atum. per arare.
Lolo	is	ul	ultū. per lauozare.
Semino	as	auī	atum.
Sero	is	ui	atum. per seminare.
Insero	is	ul	ertum. per incalmare.
Cōsero	is	ul	ertum. per porre.
Planto	as	auī	atum. per plantare.
Poto	as	auī	atum.
Bibo	is	bi	stum. per beuere.
Edo	is	di	sum.
Cōmedo	is	edi	stum. per mangiare.
Ceno	as	auī	atum. per cenare:
Loquo	is	pi	ctum. per cocere.
Decoquo	is	pi	ctum. p̄padir o p̄suma.
Digero	is	essi	stum. (re.
Sorbeo	es	ui	ca. su. per ingionire.

Abforbeo	es	ui	ca. su. per ingiottire.
Mingo	is	xi	ctum. per pisare.
Suo	is	ni	utum. per cufire.
Difluo	is	ui	utum. per difcufire.
Reo	es	eui	etum. per filare.
Blomero	as	auī	atum. per nafpare.
Texo	is	ui	xtum. per texere.
Voluo	is	ui	utum. per volgere.
Euoluo	is	ui	utum. per fuolgere.
Inuerto	is	ti	sum. per reuerfare.
Retexo	is	ui	xtum. per texere.
Implico	as	auī	atum. per auilupare.
Impedio	is	iui	itum. per impedire.
Explico	as	auī	atum. per fuilupare.
Mifceo	es	ui	xtum. per mefcolare.
Frango	is	egi	ctum. per rōpere.
Scindo	is	di	iffum. per fpezare.
Findo	is	di	iffum. per fsendere.
Dinido	is	di	sum. per fpartire.
Incido	is	di	sum. per tagliare.
Seco	as	auī	atum. per legare.
Amputo	as	auī	atū. per mozare.
Edifico	as	auī	atum. per edificare.
Molo	is	ui	ultum. per mafinare.
Pinfo	is	ui	ftum.
Lōtondo	is	di	ufum. per piftare.
Pingo	is	xi	ctum. per depengere.
Perforo	as	auī	atum. per forzare.
Uello	is	li	ulfum. per cauare.
Lōdio	is	ui	itum. per condire.
Puto	as	auī	atum. per putare.
Meto	is	ui	ffum. per metere.
Repaffino	as	auī	atum. per repaffinare.

Sero	is	iui	itum. per tritare.
Vindemio	as	anī	atū. per vindemiare.
Nauigo	as	anī	atum. per nauigare.
Inhibeo	es	ui	itum. per siar la naue.
Piisso	as	anī	atum. per gustare.
Pergusto	as	anī	atum. per far credēza.
Trituro	as	anī	atum. p bater el grano
Ventilo	as	anī	atum. per auentare.
Pulso	as	anī	atum. per batere.

Nota q sero seris serui satū significat idē q semi
no. qñ autē facit i supino sertum : significat plātare
ut serit arbores. Virgili⁹. Inserere nūc melibee piros
Inde dicit ager cōsuetus. i. plēus arborib⁹. Significat
etiā ordiare. unde dicit series. id est ordo. et desero
id est relinquo. et serio aduerbiū. cuius cōtrariū est
ioco. Interdū significat inserere ⁊ per ordinē misce
re. et intexere. undeserta dicūtur corolle florib⁹ in
texte. Dicūtur etiā ipse corone serte hoc est intexte
floribus. Lucāus. Accipiūt sertas nardi de flore co
ronas. Inseritur etiā ram⁹ i arboze. Cōserere etiā
significat seminare et plātare. Virgili⁹. En qd cōseui
mus agros. Possum⁹ tamē dicere. seui triticū in a
gro. ⁊ seui agrū tritico. Cōseui ortos arborib⁹. ⁊ cō
seui arbores i ortis. Inseui malū ramusculo pyri.
et ramusculū pyri in malo inserui. Unde fit satio et
insitio : que duplex est. et cum infixo truncō sterili
inseritur surculus secūde arboris. et cū germē alie
ne arboris inserius libro inciso cortice.

Putare proprie est resecare que superflua sunt. ū
de dicim⁹ putare vites. Et veteres dicebāt argētus
pūrum putū. id est purgatissimū. Hinc fit āputare ⁊
quod est resecare. ppter ea putare dicit cogitare.

quia cogitando quasi resecam⁹ que supflua sunt. et
quod melius sit mēte cōcipim⁹. Hic descēdunt etiā
disputare. deputare. reputare. cōputare.

Vinisso quid pprie significat: parce vinuz gusto.
q̄si tētandi gratia. Terēu⁹. pinissando multū vinum
absumpsisti hodie. tale ē verbū quo Plautus utit:
cyathisso. quāq̄z sexti potius ordinis sit. ut cyathisso
apud te quā poto. Tale est etiā grecisso.

Ventilare quot modis p̄struitur? Dicius vētila
re triticū: hoc est vētilādo purgare. et vētilare au
rum digitis sudātibz. dixit Junēalis. Dicius etiā
ventilare faciem ⁊ corpus flabello.

Pulsare pprie est percutere. ut pulsat pugnīs pe
ctora. Antiqui pulso dicebāt. Unde fit ut significet e
tiā canere siue ludere. ut pulsat cithara. Nec potest
dici cāpana pulsat: sed pulsat. nec cāpanā sono:
sed pulso. possum⁹ tū dicere. sono cāpana: sicut so
no cithara abletī casus. ut Virgili⁹. Cithara cernit⁹
biopas p̄sonat aurata. Possum⁹ ēt dicere: cāpana
sonuit tertiā ⁊ quartā horā. ⁊ tertia hora pulsata ē.
et quarta hora pulsata est. Virgilius. Jamqz eadē
digitis: iā pectore pulsat eburno. Aliqū iungit so
no cū accusatio. Virgili⁹. Nec vox hoīem sonat. id
est exprimit sonādo. et filia resonāt amarilida. i. re
sonādo exprimunt.

Sunt quedā alia verba huius ordīs: que raro ⁊
apud poetas ī primis et secūdis personis ī usu sunt.
In tertiis vero personis frēqns est usus eoz.

Pluo	is	ui	tum.	per p̄iouere.
Plingo	is	xi	ctum.	per neuegare.
Tono	as	auī	atū.	per tonare.
Corusco	as	auī	atam.	per balenare.
Fulmino	as	auī	atum.	per fulminare.

Grandino. as aui atum. per grandinare.
 In his nō pōitur ntius expreſſus. et ſubaudi de⁹
 ut iupiter pluit hodie magnos imbres. Lini⁹ tamen
 et Valerius pluiffe lapidib⁹ dicūt. et Virgili⁹ i geoz
 gicis dixit. Nec deſior aere grādo. Nec de cōcuſſa
 tātum pluit ilice glandis. tantum hoc loco noiātini
 caſus eſſe videtur.

Que ſunt verba neutra quī ū ōdinis? Que eſſe
 ctīua dicūtur. et exigunt āte ſe ntium: 7 poſt
 ſe abltūz ſine ppoſitiōe: l' accuſatiū cū ppoſitiōe ob
 aut ppter. ut ego caleo igni v'l ob ignē v'l ppter ignē

Caleo	es	ui	ca. ſu.	per ſcaldarſe.
Frigeo	es	ui	ca. ſu.	per hauer fredo
Sandeo	es	ſus ſum.		per allegrarſe.
Pingueo	es	ui		per ingraſſarſe.
Palleo	es	ui		per ipallidirſe.
Areo	es	ui		per ſecarſe.
Vireo	es	ui		per inuirdirſe.
Tepeo	es	ui		per intepidirſe.
Albeo	es	ui		p inbianchirſe.
Nigreo	es	ui		per anegrirſe.
Rubeo	es	ui		per aroſirſe.
Floreo	es	ui		per fiorire.
Tumeo	es	ui		
Turgeo	es	ui		per giomfarſe.
Ferveo	es	ui		per bollire.
Stupeo	es	ui		per ſtupire.
Horreo	es	ui		p hauer horroz.
Dereo	es			per dolerſe.
Calleo	es	ui		p fargli el callo.
Splēdeo	es	ui		
Dolleo	es	ui		per reſplēdere.
Liquo	es			per māiſtarſe.

Caleo p simplex l: huius ordinis est. et significat calefcere. hoc est calefieri. per duplex vero ll: similiter huius ordis esse potest. et significat callū facere. ut nimio dolore obcalluit. Aliqñ quarti ordis ē. hoc est neutri trāsitiui. 7 significat callidū siue astutū esse. 7 optie aliqd scire. ut dicēda silēdaqz calles.

Merere qñ primā syllabā longā habet cū diphthōgo: significat mestū esse 7 animo egrū. et caret p̄terito. Nā mestus mesta mestū nomē est: nō participiū. **Mereo** vero hñs primā syllabā breuē: idē est quod mereor. et facit ī p̄terito merui. sicut mereor meritus sum v̄l sui. ut ego merui laudē: siue meritus sum laudem. Illud enī neutrū: hoc deponens est trāsitiuū. **Mereo** idem ē q̄ milito sub stipēdio. ut iste meret sub cesare. id est militat. et est sexti generis neutroz: que absoluta dicūtur. Dicūturqz a mereo: qd est p̄ mercede aliqd operor. Unde ipsa merces dic̄: pon̄ qz a mercādo. Hic meretrices dicte sunt. ipse quoz suam miliciā exercētes: stipēdia sua faciētes. et adiectiuū meritorius meritoria meritorium. Unde scorta mascula pueri meritorii vocātur. Hic. n. taberne meritorie dicūtur. Et apd **Aulū Seliū**. Laïs meretricādo magnā pecuniaz demerebat. **Mereo** etiā 7 mereor qñ post se ablatiuū hñt cū p̄positione de: significat tractare. ut ego bñ mereor de te. Antōius male meritus est de militib⁹ suis. siue male meruit de militib⁹ suis. Vir. Si bene qd de re merui. Sic dicūtur etiā p̄mereo 7 p̄mereor. cōmereo 7 p̄mereor. Inter que hec differētia est. q̄ p̄meremur bōa. p̄merēur mala. Demereri etiā dicius. id est. bñ mereri. ut Quīntiliā⁹. ut pleniori obsequio demerer amantissimos mei. Unde male usurpant aliqui dāmerita pro dictis. **Emerui**

militēs dicūtur : qui ob ingrauescentem etatem : ab onere militādi liberātur. nec amplius merent.

Que sunt verba neutra sexti ordīs? Que abso-
luta dicūtur. et exigūt ante se noiatiū. post se
autē nullo idigent casu. ut deus est. Ego uiuo. tu vi-
uis. quāq; possit esse ablatius cū in vl sub : vel alia
huiusmodi ppositiōe. ut deus est in celo. Nos uiui-
mus. sub Romano pontifice.

Uiuo	is	xi	ctum.	per uiuere.
Oecumbo	is	ui	itum.	
Obeo	is	tui	itum.	
Pereo	is	ini	itum.	
Intereo	is	iui	itum.	
Occido	is	di	ssum.	per morire.
Dormio	is	iui	itum.	per dormire.
Deficio	is	eci	ctum.	per māchare.
Quiesco	is	eui	ctum.	per riposarse.
Iaceo	es	ui	ca. su.	per iacere.
Sedeo	es	di	ssum.	per sedere.
Sto	as	eti	atum.	per stare.
Surgo	is	xi	ctum.	per drizarse.
Maneo	es	si	sum.	per star sermo.
Remaneo	es	si	sum.	
Resto	as	ui	atum.	per restare.
Caedo	is	ceci	ssum.	per cadere.
Ruo	is	ui	atum.	per ruinare.
Mo	as.	ui	atum.	
Nato	as	ui	atum.	per natare.
Nauigo	as	ui	atum.	per nauigare.
Emergo	is	si	sum.	per usir suora.
Uolo	as	ui	atum.	per volare.
Salto	as	ui	atum.	p saltar e balare.
Laboro	as	ui	atum.	per lauozare.

Sudo	as	au	atum.	per sudare.
Ludo	is	si	sum.	per zugare.
Vigilo	as	au	atum.	per vegliare.
Titubo	as	au	atum.	
Muto	as	au	atum.	
Vacillo	as	au	atum.	per vacillare.
Labo	as	au	atum.	per calcare.
Nio	as	au	atum.	
Disco	scis			per sbadachlare
Enado	is	si	sum.	per scampare.
Sum	es	fui		per essere.
Vesperasco	scis			per farse nocte.
Lucesco	scis			per farse di.

Vino Volo et aliqua alia ex supradictis hñt aliquñ etiã post se mñam. ut vino felix. hec auis volat hila ris. Vino etiã aliquñ habet accusatiũ post se. ut vi no vitam. sicut etiam vicius: obo mortem. Dicitur etiã. iste viuñt asinũ. et hi viuñt bacchanalia. id est. vinẽdo sequũtur asinũ et bacchanalia. quẽadmodũ etiã vicius. tu euigilasti pzelia. id est. vigilãdo scri pñisti. A vino deriuatur victus. quod verbũ alimõĩ ani significat. Virg. Cũ victu reuocãs vires. et Te rẽtius. Sẽper erit pñidiũ clitipo victus vestitus. Quãdo accuñtũ habet vino: actiuũ est pñi ordi nis. ut vino etatẽ. unde ⁊ passiuũ habet. iam tertia viuñtur etas. Hic fit cõuino cõuinis cõuixi pñictum per. vñer ⁊ fare una spexa insieme. Unde cõuicto res: qui sumñt viuñt. sed duo hec cõuinatoz: qui ad cõuñtum iñitat. et cõuina: qui iñitatur: a cõuinioz cõuinariis verbo deponẽti habent originem.

Titubare est eius q nō potest insistere pedibus. ut faciũt ebru atqz egroti. trãsserturqz ad aĩmũ. ut ille titubat. id est modo ait modo negat: et nescit quid

loquatur. Mutare est alicuius magne molis rursus
nā minātis. et trāsfertur ad animū. Labare ē repēte
ruere. ut labat turris. et ad animū quoqz trāsfertur
ut labescit ille uno verbo tā scito. Et differt a labor
laberis. nā labi est leuiter et sensū deorsum ire. itē
ab elabor elaberis: quod est periculū fugio. ut hic
est elapsus. id est periculum aufugit: instar āguille
que elabens manibus fugit.

Quid interest inter hiare et hīscere? Hiare ē aliqd
sui sponte aperiri externa aliqua vi. ut tellus siue li
gnū. Hīscere est oris tātum: et quidē hūani. Et ca
pitur pro loqui. ut non audeo hīscere.

Sum es est qm absolute pōitur. id est. solū unū no
miatiū āte se hīs: huius ordīs neutroz est. ut de
us est. et semper erit inuidia. et huiusmodi. Jūgitur
autē et cū gēio quīqz modis. Primo qm significat
possessionē. ut hoc pecus est melibei. Secundo qm
notat laudem vlt vitupationē. ut hoc pecus est ma
gne utilitatis: vlt magni detrimēti. cui? loco aliqñ
pōitur abltius. ut Catilina fuit magna vi corporis
et animi. Tertio qm nullū habet nūm: sed gēium
cum infinito. et significat interest. ut discipuli est ho
norare magistrū. Quarto qm sumitur p valet: et
ad pēium tēdit. ut quātū est sumito p quātūz valet
Cesar tāti eius apud se gratiam esse ostendit ut et
resp. iniuriam: et suum dolorem eius voluntati ac
pēibus cōdonet. Quinto qm mātionē significat. ut e
go sum domi mee. tu es domi tue. itē domi vestre.
domi nōstre. domi aliene. Ubi notādum est. qd cū
aliis adiectis non iungeretur. neqz enī dicerem?
ego sum domi honeste et domi pulchre: s; i domo
honestā. et i domo pulchrā. Et licet dicere suz domi
et sum in domo. sicut egredior domo. et egredior e

domo. Jungitur etiam sum cum dativo. et significat habeo. ut Sūt mihi his septē prestātī corpore nym phe. Itē cū d. iob⁹ d. t. s. ut tua verba sunt mihi con iēptui. Itē cū d. t. s. et infinito sine n. t. s. ut nō ē cuipi am fallere. Itē cū accusatio cū prepositiōe. ut hoc ē apud Virgiliū. Itē cū ablatio sine prepositiōe. ut est pstanti corpore. Itē cū ablatio cum ppositiōe in. ut i mea manu est. Itē penes vos est. Est aut penes ēē nō apud aliquē esse : sed in manu et quasi potestate alicuius esse. Aliquē est idē significat q̄ vergit. et ex positū est. iungiturq; accusatio cū ppositiōe ad. Ce sar aquitanea a garumna flumine ad pireneos mō tes. et eam partē oceani que ē ad hispaniā ptinet. Aliquē iungitur cum infinitio sine aliquo casu. ut cer nere erat. id est cernere licebat.

Pernoctare ē totam noctē insomnem ducere.

Pervigilare etiā idē significat. sed in hoc differūt : q̄ illud nocte dūtatur : hoc etiā die fit. Unde pnoy et pervigil.

Que sunt verba neutra septimi ordinis : q̄ imp fecta dicūtur. et exigūt n. t. s. ante se. et post se obliquum cū prepositiōe. nisi fuerit noīa aduerbi aliter posita. ut eo in urbem. eo domum.

Albeo	es	iui	itum.
Recedo	is	ssi	ssum.
Discedo	is	ssi	ssum. per partire.
Eo	is	iui	itum.
Uado	is	di	sum. <i>Landare</i>
Incedo	is	ssi	ssum.
Pergo	is	xi	ctum. per andare.
Venio	is	ni	turn. per venire.
Redeo	is	iui	itum.
Remigro	as	auri	atum. per tornare.

Introeo	is	iui	itum. p̄intrat̄ dentro.
Ereo	is	iui	itum. per usire.
Tráseo	is	iui	itum. per passare.
Contēdo	is	di	tum.
Pugno	as	auī	atum.
Lerto	as	auī	atum. per cōbatere.
Trāsmigro	as	auī	atum. per passare.
Curro	is	ri	sum. per correre.

Pergere pprie ē iter aut rē aliquā īceptā psequi.
Venio ap̄ doctos frequēter pōitur pro eo. ut vē-
ebam ad illū : sicut cōtra eo pro venio. ut eo ad te. ⁊
ambo p̄iunguntur cū dīo sine p̄positione. ut it̄ clāoz
celo : venturaq; desuper urbi. et hostes veniūt exci-
dio. hoc est. ad excidium.

Migrare est domiciliū mutare. et alio se ad habi-
tādum cōferre. Remigrare ē oppositū. hoc est. ad
p̄imū domiciliū reuerti. et ideo hoīes q̄ obeūt
migrare ex hac vita dicūtur. Transmigrare ē lon-
gius ad habitandum ire.

Eo et iter facio idēz sunt. sed nō ē idē viā facio : et
iter facio. nā facere iter ē ire seu viam ingredi. face-
re viam ē aperire trāsitum : per quē ire possit. Mis-
nire autē viā idē ē q̄ reficere. īpagiāre. sternere fili-
cibus : q̄n vel cōtriti sunt filices : vel forte deficiūt.

Incūbere est toto animo siue corpōe alicui rei īsi-
stere. et aliq̄n est hui⁹ ordīs. ut incūbo ī studia et ad
studia philosophie. Aliq̄n est ordīs acq̄sitioz neu-
trozū. ut incūbo studiis philosophie. Sed illō aī ad-
uertēdum. q̄ quando ad anīm refertur : utriusq;
ordīs est. q̄n aut ad corpus dūtaxat : tertii ordīs.
hoc est acq̄sitioz. ut incūbo remis. nō enī dice-
remus. incūbo in remos neq; ad remos.

Currere ī agrū dicius : si sim⁹ extra agrū. Si au

tem simus in agro : dicim⁹ carro in agro. Nam he
 quatuor p^opositiōes in sub super et subter : quotiens
 motum significāt iungūtur accusatiō. qū autē non
 significāt motū de loco ad locū : iungūtur abltō. ut
 tityrus recubat sub tegmine fagi. nos quiescim⁹ sub
 tecto. 7 nos eam⁹ sub tegmē fagi. reducāus nos sub
 tectum. nauta cecidit in undas : nō in undis. et ho-
 stes labūtur sup hostes. nō sup hostibus.

Que sunt verba neutra octauī ordiō. Que neu-
 trapa^ossiua dicuntur. q^o in voce actiua instat
 passiua^o p^ostruūtur. ut discipulus vapulat a prece-
 ptore. Et sunt quinq³.

Exulo	as	auī	atū.	p ^o esser sbandito ^o
Liceo	es	ui	tum.	p ^o esser app ^o zato.
Vapulo	as	auī	atū.	p ^o esser batato.
Veneo	es	ui	tum.	p ^o esser venduto.
Nubo	is	p ^o si	ptū.	p ^o esser maritata

Exulo cuius figure? Cōposue. Ex quot dictōibus
 cōponitur? Ex trib⁹. ex una ītegra et duab⁹ corru-
 ptis. h^o est ex p^opositione ex 7 solo noīe. et eo verbo.
 Exulo. n. est. ex solo eo. h^o est extra solū eo. Sūt. n.
 exules : qui natali solo priuātur. q^o dicūtur ēē extor-
 res : quasi extra terraz suā eūtes. Dic^o aut exulare
 de loco et ī loco. ut donatus affirmat. ut nos exula-
 m⁹ roma : et exulāus viterbiū. id ē. extorres roma :
 habitāus viterbiū : q^o locus exiliū nobis assignat⁹ est
 Nubere dic^o de mulierib⁹ tātum. ut hec puella nu-
 pta est a patre formoso adolescētī. Dicitur aut nu-
 bo a verbo obnubo : quod est obtego et cooperio.
 q^o spōse ad virū p^oficiētes : pudoris gratia : obnu-
 pta. i. cooperta facie p^oficiēbātur. Sic nupte. id ē.
 spōse. Regitur tū apud veteres : nou⁹ nupt⁹ p^o spōso
 i. Liceo liceo ī usu est. ut tu licebis me paruo precio

Repitur tamen etiam deponēs liceor : cū frequētat
 uo eius licitor. que cū accusatio iūguntur. et signifi
 cat ultra p̄cium deferre ī actiōe faciēda. hic fit polli
 ceor: quod est. sponte promitto.

Que sunt verba neutra noni ordiēs: que neutro
 passiva dicuntur. et ī prētis atq; his q̄ forma
 tur ab eis: declinātur sicut passiva. in ceteris vero
 temporibus seruāt vocē actiuor.

Gaudeo	es	sus sum.	per allegarse.
Fio	is	ctus sum.	per esser fatto.
Fido	dis	sus sum.	
Cōfido	is	sus sum.	per cōfidarse.
Soleo	es	tus sum.	per solere.
Aludeo	es	sus sum.	per ardire.

De verbis Cōiis.

Que sunt verba Cōia: Que ī voce actia tā acti
 uā q̄z passiuā hnt significationē. ut ego crimē
 nor te. ego criminor ā te. tu veneraris deum. deus
 veneratur a te.

Largior	ris	tus sum. p̄ dōat 7 esser dōato
Experior	ris	tus sum. p̄ puar 7 ēēr puato.
Veneror	ris	tus sum. p̄ hōrar 7 ēēr hōrato
Morior	ris. t̄	sum. p̄ aspetar 7 ēēr aspetta.
Crimior	ris	t̄ sum. p̄ incolpar 7 ēēr icolpa
Amplector	ris	p̄us suz. p̄ abrazar 7 ēēr abraza
Osculor	ris.	t̄ sum. p̄ basar 7 esser basato.
Horior	ris	t̄ sum. p̄ p̄fortar et ēēr p̄forta.
Interpretor	ris	t̄ sum. p̄ expōer 7 ēēr exposto
Hospitor	ris	t̄ sum. p̄ albergar 7 ēēr alberga.

Largior. expior. veneror. morior. osculor. horior.

Crimior. amplector. interpretor. hospitor adde.

Morior ultra p̄p̄iā significationē suā: q̄ est expe
 ctare aut expectari: significat etiam retinere aut re.

• tardare. ut quid omnes venientes ad te tantum re-
moraris. id est. tantum retines. et Terentius. Ne ve-
strum remorer commodum. id est. retardem. Aliquā-
do etiā capitur moror per hereo. id est. dubito. ut ni-
hil moror. id est. nihil hereo. nihil dubito.

Osculor inde dicitur. Ab ore. quod basiendo: os rei
quā basiamus adiungitur. Unde dicitur osculum. id
est basium. quāquā osculum significat etiā parvū os
ut meum osculum. meus ocellus.

Horror per aspirationē scribitur differētie causa.
Nā veteres horro dicebāt: ideo aspirabant: ut ab
orro noīe differret. Et oppositū est dehorror. Di-
citur. n. horro filium tuū ad virtutē: tu vero a virtu-

Hospitari est recipere vel recipi (te dehortaris.
quēquā i domicilium amice. Inde sit hospes cōis ge-
neris. et hospita femini generis. ut sospes et sospita.
Inde dicit etiā hospiciū: quod nō significat diuersorium
et cauponā siue tabernā vinariā: ut alii putāt: sed
ius amicitie: quod est iter hospites. id est. amicos externos.

Pasior donatus vult esse cōe verbū. Dicitur enī
patior te et patior abs te. Priscianus in nūero quorū
dā deponētū ponit: que passivā hūc pstructionem
ut nascor a te. orior a te. mereor a te.

Multa quoque pter supradicta apud veteres cōia re-
periuntur. ut obliuiscor. Virgilius. nūc oblita mihi tot
carmīa. et aggredior. Cicero. ut a te aggrederer do-
nis. et stipulor. in quo verbo atēdendum ē. quod tam
in actiā quā in passivā significatiōe ablatio iungit. sti-
pulor a te per interrogo te. et interrogor abs te. quē
admodū dicitur quero a te pro interrogo te. quāvis
sit actiū. ut Iunēalis. quātum vis stipulare. et pti-
tinus accipe quod ego. subaudi a me. et actiōe hoc lo-
co accipitur. Suetonius vere passivū posuit: quod vetat

miorem annis quidecim stipulari. hoc ē interrogari.

De verbis deponētalib⁹.

Quid ē verbū deponēs? Quod i voce passiuā
vel actiuā vlt passiuā depōit significationem.
Quare dicī deponēs: quia nō habet utrāqz signi-
ficationem sicut cōmune: sed alterā deponit. vel ac-
tiuam vel passiuam.

Quot sunt ordines verborū deponētium? Septē.
Possessiuū. Acquisitiuū. Trāsiuū. Effectiuū. Ab-
solutum. Imperfectum. Vocatiuum.

Que sunt verba deponētia primi ordinis? Que
possessiuā dicūtur. et exigūt nūm ante se: et
post se gēium vlt ablatiū sine prepositione. ut diuī
vescuntur ambrosia.

Utor	ris. sus suz. p. usar ⁊ opar i cose utilis.
Abutor	ris sus sum per usar male.
Fruor	ris. eius vlt uir⁹ suz. p. usar cū dilecto
Fungor	ris eius sum. per usar officio.
Potior	ris. it⁹ suz. p. obtener cose desiderate.
Uescor	ris sine supio. per usar cibi.
Recordor	ris atus sum.
Reminisco	ris per recordarse.
Oblinisco	ris tus sum. per disinēgar se
Misereo	ris tus suz. p. hauer misericordia

Uti et frui differūt. nā frui est cū delectatione uti.
Unde theologi frui trāsserūt dūtaxat ad res dīnas
et peccatū dicūt esse si quis vlt utat⁹ reb⁹ dīni i: vlt
fruat⁹ humāis. Scriptores utūtur hoc verbo etiā
i rebus humāis: quātēs nō necitate sed delectati-
one utūtur. Verbi gratia. si amici patrocinio in aliq
causa egem⁹: dicimur uti amicitia illius. Si vero
nulla causa intercedēte: ex amici cōsuetudinē: sermo-
ne: aspectu: p̄sentia voluptatē capino: frui dicimur

amicicia illi⁹. Nunc dicitur fractus. et ex utroq; ver-
bo cōpositū : ususfructus. fruo² enī supinū facit fru-
ctū. ut Licero in hortēsis. et amenitate summa sem-
per fractus. Ulpianus tamē ad sabinū fructurū dixit:
non fructurū. quēadmodū ab ortū oriturū dicimus
non orturū. a partū pariturū : non parturū ab eru-
tum eruiturū : non eruturū.

Dono² potiris vlt poteris cū secūdo quarto et sep-
to casu iūgitur. et esse pōt tertie et quarte iūgatiōis
ut orio² morio². sed īfinitū⁹ facit mori secūdū terti-
am : et oriri et potiri secūdum quartā iūgationē.

Que sunt verba deponētia secūdi ordīs : Que
acquisitiua dicūtur : et epigāt nūm atē se : et
post se dativū. ut ego auxilio² tibi.

Auxilio ²	ris	tus sum.	
Admisitro ²	ris	tus sum.	
Opitulo ²	ris	tus sum.	
Suffrago ²	ris	tus sum.	per aiutare.
Iniurio ²	ris	tus sum.	per iniuriare.
Emulo ²	ris	tus sum.	p iuidiar et imitare.
Blādio ²	ris	tus sum.	per lusingare.
Mino ²	ris	tus sum.	
Minitor ²	ris	tus sum.	per minaciare.
Adulo ²	ris	tus sum.	
Assento ²	ris	tus sum.	per adulare.
Assentio ²	ris	tus sum.	per cōsentire.
Medeo ²	ris	ca. su.	per medicare.
Obsequo ²	ris	tus sum.	per seruire.
Modero ²	ris	tus sum.	per tempozare.
Fenero ²	ris	tus sum.	p dar ad usura.
Gratulo ²	ris	tus sum.	per allegrarse et
Cōgratulo ²	ris	tus sum.	(far festa.
Insidio ²	ris	tus sum.	p insidiar et agnaitar

Dominoz ris tus sum. per signorizare.
Imitoz ris tus sum. per apogiarfe.

Misereoꝝ quidam ponāt huius ordiſ : cū datio interdum iūgatur. ut miſerere nobis. tamē ſupioꝝ ordiſ eſt. et gtiō iūgitur. Virgilius. Nil noſtri miſerere. et alibi. miſerere laboꝝ tātoꝝ. miſerere animi nō digna ferentis.

Miferoꝝ. rariſ. ſigificat flere ⁊ lamētari. et ſemp iūgiſ actiō. ut ignaroſqꝫ vie mecū miſeratꝫ amateſ.

Medicoꝝ huius ordiſ eſt : ſicut medeoꝝ. ⁊ iūgiſ etiā cū actiō. ut medicatꝫ ſum tibi ⁊ te. Inuēitur m̄ etiā medico medicatꝫ. Virgiliꝫ. Semia vidi egdem multoſ medicare ferēteſ. Iūgitur etiā cū actiō. Virgilius. et ſenibuſ medicamur anhelatꝫ.

Moderoꝝ. rariſ. iūgitur etiā cū accuſatio. ut Imperatoꝝ moderatur milibꝫ vꝫ militeſ. Terētiꝫ. qꝫ ex ſua libiſate moderatꝫ noſ. Minoꝝ ⁊ eiꝫ frequētiū mīnitoꝝ : hnt poſt ſe dtiū. aliqñ etiā actiū. ut tu mīnariſ vꝫ mīnitiariſ mibi moꝝtē vꝫ exiliū.

Iniuꝝioꝝ ⁊ contrarioꝝ multis aliis modis dicitur. loco. n. pꝫimi dicitꝫ. tu eſ mibi cōtrariꝫ. tu inſerſ mibi iniuriā. tu nō eſ mibi equuſ. tu mibi iūriā faciſ tu afficiſ me iniuriā. loco ſecūdi pōitur. Sēper mibi aduerſariſ. ſemp mibi ſpugnaſ. ſemper mibi refragariſ. ſemp mibi obniteriſ. ſemper mibi obſtaſ. ſemper mibi opponeriſ. ſemper mibi cōtrariuſ eſ. ſemper mibi aduerſuſ eſ. ſemper oppoſituſ.

Iraſci ⁊ ſuccēſere i hꝫ differūt. ſuccēſere ē cū ratioſ Emulari ē inuidere. eſt ⁊ ſequi ac imitari. (iraſci. ut ego eniuſloꝝ platonē. Unde emuli dicūtur non tātum inuidiſ : ſed etiā imitatoꝝ. ut emuluſ atqꝫ imi

Quatoꝝ ſum Platonis.

Ue ſunt verba deponētia tertii ordiſioꝝ. Que

transitiua siue actiua dicantur. 7 exigūt nūm ante
se: et post se actiūm. ut ego sequor impatorem.

Sequor	ris	tus sum.	
Prosequor	ris	tus sum.	per seguitare.
Insequor	ris	tus sum.	
Persequor	ris	tus sum.	per persequire.
Aggredior	ris	tus sum.	
Assedor	ris	tus sum.	per assaltare.
Furo	ris	tus sum.	per furare.
Predior	ris	tus sum.	
Populo	ris	tus sum.	per robare.
Opino	ris	tus sum.	
Arbitro	ris	tus sum.	
Reo	ris	tus sum.	per pensare.
Percutor	ris	tus sum.	
Seiscito	ris	tus sum.	per domādare.
Fateor	ris	tus sum.	
Confiteor	ris	tus sum.	per confessare.
Ulciscor	ris	tus sum.	per far vindetta.
Adipiscor	ris	pe ⁹ sum.	
Consequor	ris	tus sum.	p acquistare 7 p
Asssequor	ris	tus sum.	(agiōgere.
Solo	aris	tus sum.	
Cōsolor	aris	tus sum.	per cōsolare.
Opperior	ris	tus sum.	
Prestolor	ris	tus sum.	per aspettare.
Speculo	ris	tus sum.	per specularē.
Contēplo	ris	tus sum.	per contēplare.
Opero	ris	tus sum.	per operare.
Imito	ris	tus sum.	
Emulo	ris	tus sum.	per imitare.
Nitor	ris	tus sum.	
Conor	ris	tus sum.	per sforzarse.

Dignor	ris	tus sum.	per dignare.
Dedignor	ris	tus sum.	per non dignare
(o reputar altro indigno)			
Faris v ^l fare	tur	tus sum.	
Loquor	ris	tus sum	per parlare.
Testor	ris	tus sum.	p ^r testificar o chia.
(mare testimonio, o far testamēto.			
Precor	ris	tus sum.	
Deprecor	ris	tus sum.	per pregare.
Lucro	ris	tus sum.	per guadagnare
Rimor	ris	tus sum.	per cercar cō di.
Scruto	ris	tus sum.	(ligētia.
Miro	ris.	tus sum.	p ^r guardar cō maraueglia
Suspico	ris.	ris.	p ^r sospicar pēsar 7 estiare.
Ancupo	ris	tus sum.	per ucellare.
Medito	ris	tus sum.	per scriuer cōpo
(ner. exercitar la mente.			

Aggredior 7 adozior in hoc differūt. q^{uod} aggredi ē aperte hoīem v^{el} rem aliquā iuadere. adoziri autē est de iprouiso 7 repēte 7 quasi ex insidiis iuadere.

Cōsolari 7 solari q^{uod} differūt. Cōsolāur verbis. unde dicit cōsolatio. Solāur aliis rebus. Inde fit solamen. Virgili⁹. Interea lōgum cātu solata laborem Arguto cōiunx percutit pectine telas.

Meditari significat pprie exercere. Unde meditatio apud rethores exercitatio appellatur. et originē habet a greco. Dicit^r mutata
l i d. nā be sepe inuicem sibi cedunt. ut sella p^r sedā a sedendo.

Precor 7 deprecor quō differūt iter se. p^rcarī est rogare. Deprecari vero ē precādo auertere. ut Ouidius Sepe puer mortē mortem quoq^{ue} deprecor idē: ne mea farinaticum contegat ossa solum.

Que sunt verba deponentia quārti ordiis: que
 reflectiua dicuntur. et exigūt nūm aīe se: post
 se vero ablium sine prepositiōe. vī accusatiū cūz
 ob vī propter. ut ego letor tua felicitate.

Letor	aris	tus sum.	per allegatse.
Tristor	aris	tus sum.	per attristatse.
Trasco	ris	tus sum.	per adirarse.
Indignor	aris	tus sum.	per sdegnarse.
Uerecūdor	aris	tus sum.	p vergognarse.
Quero	eris	stus sum.	
Lamētor	aris	tus sum.	per lamētarse.
Glorior	aris	tus sum.	per gloriarse.
Miro	aris	tus sum.	p marauegliarse

Letor et gaudeo quā differūt. Gaudiū in aīo dāta
 rat est. Leticia autēz etiā extrīsecus cernitur per ge
 stus oculos et signa.

Gratulor quidā putāt adnūerari debere iter ver
 ba huius ordinis. sed errāt vehemēter. Est. n. gra
 tulor ordiis acq̄sitūoz. et semp dūm exigūt. signi
 ficatqz de bono alicui⁹ gaudere. ut gratulor tibi:
 q̄ oīa p desiderio meo successerūt. gratulor tibi q̄
 pceptori charus sis: q̄ si aliūz casum habeat: habet
 post se datūm. Significat tamen gratias agere:
 cum ad deum refertur. et nihilominus datūm iūgi
 tur. ut gratulor deo q̄ res nostre secundant. id est:
 gratias ago.

Que sunt verba deponētia quīti ordinis: Que
 absoluta dicuntur: et exigūt nūm aīe se. 7 post
 se nullo indigent casu. ut ego philosophor.

Espergisco	ris	ctus sum.	per suegliarse.
Morior	ris	tus sum.	per morire.
Philosophor	ris	tus sum.	p philosophare.
Rustico	ris	tus sum.	p andar p villa.

Jocoꝝ	ris	tu sum.	per motigare.
Mugoꝝ	ris	tu sum.	per cianciare.
Uenoꝝ	ris	tu sum.	per caciare.
Piscoꝝ	ris	tu sum.	per piscare.
Spacioꝝ	ris	tu sum.	p̄ ēdar a spasso.
Uagoꝝ	ris	tu sum.	per ādar sperfo.
Laboꝝ	ris	tu sum.	per trācurrere.
Peregrinoꝝ	ris	tu sum.	p̄ ādar a viagio.
Periclitoꝝ	ris	tu sum.	p̄ ādar a piculo.
Ratiocinoꝝ	ris	tu sum.	p̄ far rasonē.
Luctoꝝ	ris	tu sum.	p̄ zugar a le baze.
Crapuloꝝ	ris	tu sum.	per impirfe el corpo.
Pergrecoꝝ	ris	tu sum.	per luxuriare.

Piscoꝝ ⁊ expiscoꝝ q̄o differūt: piscari est pisces inquirere. expiscari est piscādo pisces capere.

Aucupoꝝ p̄t esse huius ordinis. ut aucupoꝝ sine casu aliquo. i. aues capio siue insequoꝝ. Itē tertii ordinis trāsitioꝝ. ut aucupoꝝ laudē. aucupoꝝ gloriā.

Ratiocinoꝝ iterdum significat per ratiōes demōstro. Unde ratiocinari dicitur: qui per syllogismos nitit̄ aliqd̄ pbare. Interdū ratiocinari ē: qđ vernacula lingua dicius. far cōto. Unde ratiocinatoꝝ picif lo abachista. Cicero. optius ratiocinatoꝝ: qui addēdo et deducēdo quicq; videt que reliqua summa sit.

Que sunt verba deponētia sexti ordinis? Que ī pfecta dicūtur. et exigūt nūm̄ ante se. ⁊ post se obliquū cū aliqua ppositiōe. nisi sint noīa aduerbia liter posita. ut ego egredioꝝ de tēplo. et p̄ficiscoꝝ ad urbem. et reuertoꝝ domum.

Gradioꝝ	ris	ssus sum.	
Proficiscoꝝ	ris	ctus sum.	per andare.
Ingredioꝝ	ris	ssus sum.	per intrare.
Egredioꝝ	ris	ssus sum.	per usire.

Regredior ris flus sum.
 Reuertor ris sus sum. per retornare.
 Castrametor ris tus sum. per metter capo
 Cōgredior ris flus sum. p venir ale mae.
 Altercor ris tus sum. per cōtendere
 Tumultuor ris tus sum. p far tumulto
 Molior ris. tus sum. p tētare ordinare e fare
 Grassor ris tus sum. per andare.
 Quero ris tus sum.
 Lametor ris tus sum. per lamentarse
 Gradior grassorq3 i quo differūt: gradior est ire.
 grassari est cū impetu et malefaciēdi animo ire. ut
 solent latrones ire aduersus viatores. Unde dicunt
 tur grassatores.

Queri et lamentari quō differunt: queri est de iniu-
 ria cepta verbis cōqueri. lamentari est voce queri
 la et tristi iacturā suam testari.

Tumultuor unde dicitur: A tumultu. Tumultus
 autē dictus est: quasi tumor multus: Unde italica
 bella dicta sunt italie tumultus.

Que sunt verba deponētia septimi ordīs: que
 passiuā dicūtur. et exigūt ntiuz ātese et post se ablati
 uū cū ppositiōe a vī ab. ut tu es ortus a bono patre

Ortor ris tus sum.
 Nascor ris tus sum. per nascere.
 Patior ris flus sum. per patire.
 Renascor ris tus sum. per renascere

A patior fit unū cōpositū. perpatior a mutata in e
 et potest habere accusatiuū cum ablatiuo. ut ego pa-
 tior a te magnam iniuriā.

Quē qui octauo loco ponūt verba vocatiua. 3
 deo sic dicta: qz per ea vocāus. ut q° noīe vo-
 caris: Ego vocor Pyrrhus. ego nomīor Nicolaus.

Sunt etiā quedā alia uerba
supra dictas quasi similia,
que licet actiua, passiua
sint attamen aliqñ requirunt
duos nominatiuos, ut *videor*,
Efficior, *habeor*, *Indicor*, *ex*
istimor, *Iudicor*, & similia,
ut tu uideris bonus, & Petr
us efficitur doctus, Antonius
existimatur iustus, & sic
desingulis, sed *videor* uultra
postremū nominatiuū & ali
qñ habet dactiuū ut. *cic. ui*
detur mihi primus oratorū
Aliqñ cōstruitur cū solo no
minatiuo, & dactiuo. Ter. in
Andrea quis tibi *uideor*. Et
nota & tūciosa & tūc pōre pōm
tur in nominatiuo. *Achi* la
pare in dactiuo ut tu uideris
mihi bonus.

Alpius tamen dicitur. quod nomen est tibi tibi ē
nomē Pyrrhus uel Pyrrho. et tu habetis aut dice
ris aut appellaris sapiēs. Sunt tamē hec uerba.

<i>Dico</i>	<i>ris</i>	<i>ctus sum.</i>
<i>Uoco</i>	<i>ris</i>	<i>tus sum.</i>
<i>Domino</i>	<i>ris</i>	<i>tus sum.</i>
<i>Recupo</i>	<i>aris</i>	<i>tus sum.</i>
<i>Appello</i>	<i>aris</i>	<i>us sum. p. esset chiamato</i>

De Uerbis Impersonalib⁹.

Quid est uerbu impersonale? Quod non habet
distinctos numeros nec personas.

Quotuplex est impersonale? Duplex. Actiue uo
cis et passiue uocis.

Quod ē impersonale actiue uocis? Quod desinit i
t. ut *teder*. Quod ē impersonale passiue uocis? quod
desinit in tur: et derivatur a uerbis in o nō significā
tibus passionē, et nulluz casum requirit. ut *itur*. *sta*
tur. *legitur*. Quedā sunt uerba impersonalia: q̄ in
t desinūt: et tamē i significato sunt similia illis: que
desinūt i tur. ut *satisfit*. *benefit*. *malefit*. quoz p̄terit
a sunt. *satisfactū est*. *bñfactū est*. *malefactū est*.

Ubi notādum ē q̄ pposita a facio quotiens a reti
nēt in p̄nti: toties hnt passiuū in o: a *fio* *fio*. ut a *ca*
lesacio: *calesio*. a *frigesacio*: *frigesio*. a *patesacio*:
patesio. a *psuefacio*: *cōsuefacio*. a *tepefacio*: *tepefacio*. a
tātifacio: *tātifacio*. a *quātifacio*: *quātifacio*. a *paruifacio*
magifacio *inlufacio*. *plurimisacio*. *nihilisacio*. *naus*
cifacio *flocisacio* similiter. Et si mutāt a i i: faciūt
passiuuz in oz. ut *cōficio*: *cōficioz*. *pficio*: *perficioz*.
reficio: *reficioz*. *afficio*: *afficioz*. *inficio*: *inficioz*. *effi*
cio: *efficioz*. *preficio*: *pficioz*. *pficio*: *pficioz*. *ple*
rūqz sine accusatio. ut *conoz* *pficere* *lris*. cui⁹ imp
soāle *Lucreu⁹* p̄tulit i *tertio*. *pficiscit bello*. ut *sepe*

officio eum datino tantum. ut in officio mibi. Lu-
cretius tñ in secādo. officiūtur ut cogātur tardius
ire. deficiō deficiō qñ est actiū p reliquo. ut ne te
deficiat anim⁹. Quādo autē ē neutrum: dicit. nihil
mibi deficit. et pro passivo habet defio. Tertius in
Eunuchō. omnia habeo neq; quicq; habeo. nihil cū
est: nihil desit tamen.

Quor sunt ordines verborū impersonalium in
definiētiis: Quinq;.

Que sunt verba impersonalia pmi ordinis: que
exigunt ate se gtiū: et post se infinitum. ut
preceptoris interest legere. discipuli refert audire.
Exciipiūtur genitiui quicq; pnomina: mei. tui. sui.
nostri. ⁊ vestri. Itē genitiuus hui⁹ nois cuius cuius
cuium. loco quorū ponuntur ablatiui feminini. mea.
tua. sua. nostra. vestra. et enia.

Interest erat fuit

Refert bat tulit.

per appartenire. *Apesere utile*
Laurētius valla latine lingue peritissimus: multis
verbis conatus est reddere rationē: quāobzē abla-
tiuis horū pnoium feminis pon⁹ q; gtiis utātur. et
acute quidē multa disseruit: nec tamē attingit verita-
tē: qñ in pmpu ⁊ qñ ad māus erat. qd nō ē magno-
pere mirādum. quippe nō oia possum⁹ ōneo. Et ut
poeta inquit: qñq; bonus dormitat homerus. Cle-
ra autē ⁊ aperta eius rei ratio est: qñ interest ex in ⁊
est cōponitur. Refert autē ex res ⁊ fert. Nihil enim
aliud est interest: quā i re est. et nihil aliud ē refere
quā res fert. Non poterat itaq; aliter q; hoc modo
dici. in mea re est. i tua. sua. nostra. ⁊ vestra ē. Itē
res mea fert. et tua sua nostra ⁊ vestra res fert. ⁊ in
re platonis seu Ciceronis est. ⁊ platōis seu cicerōis
res fert. Et similē si cui⁹ pnoie nomen ipsum ponere

volumus : mea platonis interest .i. in re mea plato
 mo est. tua pyrrhi refert. id est. res tua pyrrhi fert.
 et in cuius sine cuius res est. ut cuius sine cuius pecus
 est dicim⁹. Cū itaqz dicim⁹ : interest mea : interest
 ciceronis : idem ē ac si dicerēus. in re mea est. in re
 Ciceronis est. res mea fert. res Ciceronis fert.

Interest potest esse impersonale et personale. Imperso-
 nale : quādo habet gēnum et infinitivū. ut sup̄ dictūz
 est. Personale : si āte se habet nōmīnū. ut sermo tu-
 us interest nostra. et qđ mea interest quātūlibet
 scribas. cuius sensus est. qđ ad rē meā pertinet. ⁊ qđ
 interest meū est : ⁊ iuriscōsulti loquūtur. Significat
 etiā aliqñ p̄sentia. ut tu iteruisti nuptiis meis. Ali-
 qñ distātiā. ut ex hoc loco ad p̄torū duo miliaria
 passuū intersunt. Itē differētiā. ut multū interest be-
 ne an male qđ agat. id est. magna ē differētia. Inue-
 nimus quoqz aliqñ parui ⁊ magni interest vlt̄ refert
 Itē prudēs interest a stulto. Tereti⁹ i adelphis. h⁹
 pater hoc dominus interest. Eodē modo possumus
 dicere. hec nō refert mea : nō refert Socratis. hoc
 est. nō fert res mea. non fert res Socratis. id est. nō
 pertinet ad utilitatē meā et Socratis. Orationis refert
 cum dativo iungit. ut dic quia referat intra nature
 fines viventi.

Que sunt verba impersonalia secūdi ordinis :
 Que exigunt dativum ante se : et post se infi-
 nitum. ut mihi contingit legere.

Accidit	bat	dit.	
Contigit	bat	git.	per anenire e pa
Euenit	bat	nit.	(cadere.
Licet	bat	uit.	per esser licito.
Conuenit	bat	nit.	
Compenit	bat	uit.	per cōuenire.

Prestat	bat	uit	p. essere meglio
Licet	bat	uit	p. essere liato
Placet	bat	uit.	per piacere.
Liber	bat	uit.	per essere utile.
Expedie	bat	dit.	
Liquet	bat	uit.	
Pater	bat	uit.	
Constat	bat	tit	p. esser manifesto.
Vacat	bat.uit.	p. hauer tēpo o cōmodita.	
Sufficit	bat	cit.	per bastare.

Hec omnia verba et alia his similia si nūm et da-
tū hnt: persoālia sunt. et declinātur per nūeros et
personas. Si infinitū et dūm: ipersoālia. Notan-
dū autē qd dicitur recte. placet mihi me esse largū: et
placet mihi esse largus. qui modus loquēdi reperit
etiā cū aliis verbis. ut puto te esse hōis amic⁹. Lu-
cāus in decio. Titūqz putauit tā hōis esse socer. Et
Quidi⁹. q. precor esse tu⁹. et Terenti⁹. Mei mihi: pa-
ter esse discere ab his q. vera sciūt. Idē. Qui sese iho-
neffe optauit parare hic diuitias: qz i patria pauper
vivere. Hic mod⁹ loquēdi e greco fluxit. apd quos
frequētissim⁹ est. ut i sacris litteris. popule me⁹ qd
feci tibi: aut quid molestus fui⁹ respōde. Et attende
popule meus legē meā. Et Virgili⁹. Nate mee vires
mea magna potētia solus. Nā hec (nisi a greco tra-
herētur) dicerētur. popule mi. vñ per nūm cū pno-
mie sic. tu poplus me⁹ respōde mihi. et subitelligit
ens. ut defende me tu dñs. hoc est. tu ens domūs.
adiuuā me optime vir. et adiuuā me tu optim⁹ vir.
id est. ens optimus vir.

Que sunt verba ipersoālia tertii ordinis: Que
accusatiū exigūt et infinitū. ut me iuuat lege-
re. te oportet discere. mulierē decet esse pudicā.
Iuuat bat uit. per giouare. *Delectare*
Oportet bat uit per bisognare.
Decet bat uit p. nō cōuenire

Decet	bat	nit.	per cōuenirſe.
Delectat	bat	uit	per delectarſe.

Dec verba ſi nō ſunt et accuſatiuū habeāt : pſonali
a ſunt. ut cōſuetudo tua delectat me. quāq; dicatur
etiā : delector cōſuetudine tua. Si vero hñt actiui
et infiniti impersonalia ſunt. Oportet nō repitur
in uſu : niſi impſonale. Decet apud Terentiū ⁊ plau
tum ſepe cū dñō repitur. ut nobis decet eſſe bonis .

Que ſunt verba impersonalia quarti ordiſ : que
ante ſe accuſatiuū hñt perſone patiētis : ⁊ poſt
ſe infinitum : vñ gñm perſone agētis. ut me miſe
ret calamitatis humane .

Penitet	bat	uit	
Piget	bat	uit	per pentirſe . & dolerſe
Pudet	bat	uit.	p vergōgiarſe .
Tedet	bat	uit.	per recreſcere.
Miſeretur	bat.	tum eſt ē vñ fuit.	p hauer miſeri

Tedet facit pteritū preſum eſt vñ fuit rep. cordia
itur tamē teduit. perteduit. diſteduit .

Miſereſcit etiā repitur huius ordiſ. ut Terenti⁹.
Atq; inopis te miſereſcat mei. et Virgili⁹. His la
chrimis vitā damus ⁊ miſereſcim⁹ ultro.

Pudet cuius oppoſitū eſt depudet : aliqñ perſona
le repitur. ut Terenti⁹. quid ille fecit : quē neq; pudet
quicquā : neq; metuit quēq;. Et idē. hei mihi nō te
hec pudet. Repitur etiā cum dñō. ut pudet mihi cer
tare. Silii⁹. quis pudeat certare ſenes.

Piget quoq; perſoāle repitur. Terenti⁹. Ne pl⁹ mi
nuſue faxit quod nos poſtea pigeat.

Pudet ⁊ piget quō differūt : pudet ad dedecus re
fertur. ade pudor. piget ad dolorē animi. Terē. fra
tris me qdē pudet pigerq; .i. verecūdō ⁊ doleo .

Que sunt verba impersonalia quinti ordinis? Quae si infinitis verbis personalium iunguntur: personalia sunt. Si vero infinitis impersonalium: impersonalia ut institutum vite tue incipit mihi placere. et incipit me penitere laboris mei.

Incipit	bat	pit.	per incōmēzare.
Desinit	bat	uit vl̄ iit.	per finire. <i>Amancare</i>
Debet	bat	uit	per deuere.
Solet	bat	uit	per folere.

Possunt etiā esse impersonalia supradicta verba: *quod volo uis uult ppotere uult p uolere*
absolute h^o est cū solo infinito iungunt. ut solet dilacerescere. debet aduerspescere. incipit stari. desinit amari.

De Infinitis.

(ri.

Infinita quare ita dicuntur? Quia nō hnt certos
lac determinatos nūeros ac personas.

Infinita verborū personalium si quē casuz exigūt āte se dūtaxat accusatiuū exigūt. post se autē casuz suorum verborū. ut cupio te frui felicitate tua. Excipiuntur infinita que copulare deberēt simile casum. hec enī et a fronte ⁊ tergo exigūt accusatiuū. ut qz tu es deformis miroz. miroz te esse deformē. letoz quia tu euadis peritus. te euadere peritū letoz. qz tu icedis superbus doleo. doleo te incedere superbum.

Infinita vero impersonalia et āte ⁊ post casus suorum verborū exigūt. ut gaudeo tibi accidisse erudiri. leto te inuare virtuti icūbere. doleo te nō pētere vicioz

Ad aduertendum ē. qd infinita pntis ⁊ pteriti iperfecti tēporis tā personalium qz impersonalium: aliquādo unū dūtaxat casum āte se: hoc ē casum sui verbi habent. nec alicui verbo adherēt. et tūc ponūtur p pte teritis iperfectis verbi sui idicatiui modi cuiuscunqz persone. et utriusqz nūeri. ut Salusti⁹. milites rōani perculsi timore insolito arma capere: alii abdere

pars tertios confirmare: p ea capiebant abdebant
rōfirmabāt. Sic dicere possum⁹: nos tedere: illos
pigere: alios penitere. pro nos tedebat. illos pige-
bat. alios penitebat.

De Gerūdiis.

Gerūdia hñt non solum accusatiū ablatiuum
ut peritus colendi agrū: legendo: interlegen-
dum. sed secūdum peritiores: hñt alios etiā casus.
propterea verba esse nō possunt. Sed qz pstruunt
cū casibus verboꝝ suoz trāsitiue: ut causa colendi
agrū. veni ad colēdum agrū: n: c nōia esse pñt. uide
quidā verba esse putauerūt. Propt qđ Iuuenalis:
quasi verbū esset: corripuit o finalē. Plurim⁹ hic
eger moritur vīgilādo sed illum. cōtra Uirg. pdu-
xit. frigidus ī pratis cātando rumpitur anguis.

Gerūdia que ab actiuis sūt et neutris et coibus:
pterea que a neutris absoluta fiunt: tā actiua quā
passiua habere possunt significationē. ut mulier urit
vidēdo. i. dū videt. ⁊ dom⁹ meritoria apta ē ad vi-
dendū. i. ut videat. et ego legēdo disco. i. dum lego.
Quare gerūdia participialia dicūtur: qz cum non
sint nōia: et habeāt casus ⁊ genera ī utroqz. nūero:
propter qđ nec verba sunt: merito participialia di-
cūtur. quasi participiis similia sunt.

Gerūdia quō differūt a participiis? Quia ipsa sigi-
ficāt rei admīstrationē sine tēpoze. illa vero: h° est
participia: tēpus sine admīstratiōe. ut tenet me oc-
cupatio inris dicēdi: gerūdium ē. nec tēpus signifi-
cat futurū: sed rei admīstratiōem. hoc ē ī iure dicē-
do. Rursus tenet me cure dotis numerāde. id est.
que nūeranda est. participiuz est futuri: sine rei ad-
mīstratione significatum.

In legēdis libris: gerūdium ne an participiuz est

legēdis. Utrūq; potest esse. Nā si dicā in legendis
libris tēpus cōsumo : gerūdiū est. ac si diceretur
in legēdo libros. si autē dixerim i legēdis libris ve-
rit tibi tēpus : participium ē futuri. hoc est. dum le-
ges libros. vel potius legētur a te libri.

Nota q̄ gerūdia cū sociata sine substantiis : semp
passive accipiuntur. Disticta vero active. et non nū-
quā passive. cū sine prepositiōe ⁊ sine genere i casu
ablatiō q̄si absolute usurpātur. ut apud Virgi. uritq;
vidēdo femia. hoc ē. dū videt. et cantādo rūpiur ā
guis. hec ē dū cātatur. Item apd oratores. ut apud
M. Furiliū. Sed mēoria excolēdo sicut alia omia
augetur. hoc est. dum excolitur.

Illud etiā aīaduertēdum est. q̄ gūs singlaris ge-
rūdiū cum genitiō plurali sine vicio copulat. Lini⁹
Nō enī vereor ne q̄s hoc me vestri adhortādi cau-
sa magnifice loqui existimer. Adhortādi enī singu-
laris numeri est. vestri pluralis ē. Itē Cicero secun-
do de diuinatiōe. dolebas tātum stoicos nostros e-
picureis irridendi sui facultatē dedisse. Plautus in
captiuis : notādo tibi istoz magis q̄s edūdi copia.

De supinis verboꝝ.

Supina que pars oīois sunt? Secūdum Quīti-
lianū sunt verba participialia : sicut gerūdia a
quibusdā dicūtur noīa participialia. ideo nō est di-
cendū q̄ sint alicui⁹ casus. Prīmū supinū qd̄ i docti
putāt esse accusatiui casus : nō differt a gerundio.
nisi q̄ supinā nunquā feze est sine verbo significāte
motum ad locuz. ut eo et venio. nā illa do filiam nu-
ptuz : do venū siue venūdo edes : spectatū admissi
fuius. Latentē i se motuz optinet. Gerundia nō ita
alioquī idē significāt. ut vado vēatuz ⁊ vado ad ve-
nādum. Aliū supinū nō est ablatiui neq; alteri⁹

casus. neq; iungitur verbo: ut venio lectus: quæadmo-
dum vulgus grammaticorum putat. nec iungitur cum adie-
ctivo: nec regit casum: nec regitur a verbo. nec a par-
ticipio: sed a nomine tantum. eorumque adiectio nunquam iter
veniēte prepositiōe. ut miserabilis visu: id est cum vi-
detur facilis visu. id est ut videatur. vel facilis ad vi-
dendum effabilis dictu. id est ut dicatur optimū fac-
tu. id est ut fiat. difficile factu. id est difficile ad faciendum.

De Participio.

Quare inueniuntur participia sicut oratio breui-
or sit ac dilucidior: emissis relatiuis: aduer-
bis aut coniunctiōibus: quæ alioquin ipsa oratione ponerentur.
Quomodo: primo emittitur copula. Dicitur ei legēs
disce: pro lege et disce. deinde relatiuum nomen. ut hō
currēs mouet. id est. homo qui currit mouetur. Pre-
terea alie coniunctiōes sive aduerbia: verba quoque et
alie partes orationis. ut docete te preceptore: ac te nullā
lectionē pretermittētes: celeriter ac facile discēs. id est
si doceret te cotidie preceptor: ac tu nullā lectionem
pretermitteres: celeriter ac facile disceres. Item cogni-
tis bene principiis: reliqua sine labore discuntur. id est
postquam sint bene cognita principia. Item volēte discipulo
discere: parū laborat magister. id est. dum aut quan-
do vult discipulus discere. Item cenat eo cubitū. id est
postquam cenatus sum: eo cubitū. Item interfecto patre:
iratus est filius. id est. quia interfectus fuerat pater. vel
cum interfectus esset pater. Item mortuo homine ei tam-
anā viuit. id est. quāquam mortuus sit homo. Item viuente
pontifice: pax erit in italia. id est. donec vixerit pontifex.

Inueniuntur etiam participia necessitatis causa: cum
multa per participia dici possunt. que aliter non liceret per
verbum. ut mulieres ornāt se ne vidētes homines eas
derideāt. non enim posset dici: ne homines eas vide-

ant et rideant. nam vident omnino eas homines.

Quid interest inter participia et nomina temporalia?
Nomina temporalia non significant aliud nisi ipsum tempus
per se. ut annus. mensis. dies. Participia vero actionem
passionem aliquam diverso fieri tempore demonstrant. non tempus

Quos casus exigunt participia? Quos verba (per se.
ex quibus nascuntur. verbi gratia. Ego dum incubo litte-
ris: non desero negocia publica. ego incubens litteris
non desero negocia publica. ego qui amor a preceptore
meo: amo ipsum. ego a preceptore meo amatur: amo ip-
sum. Participium inans vel inens presentis et preteriti ipsi (sum.
facti temporis est. et descendit a verbo activo neutro
et communi. in significatiōe actiua et deponenti. ut
Legente el maestro fa che tu attendi cō diligētia.
Legente magistro: fac ut diligēter attēdas. id est.
quando legit magister.

Vivendo tuo padre: impari quanto tu poi.

Vivente patre: discere quātūz potes. i. dū pater vivit.

Quādo ha male ouero more homo: allora se co-
gnosce la sanita e la vita.

Egrotante aut moriente homine: valitudo aut vi-
ta cognoscitur.

Li homini che hōzano dio: farāo ben ī ogni tēpo

Venerātes deum: bene faciēt omni tempore.

Cōciosiā cosa che mio maeſtro me exorta et inse-
gna ogni di: certamēte io debo deuetare docto.

Exhortāte atq; erudiēte me quotidie p̄ceptore:
debeo equidem fieri doctus:

Quot modis trāseunt participia in vni noīs? quā-
q; modis. Mutatiōe p̄structiōis. Amissiōe tēporis

Cōparatiōe. Cōpositiōe. et Mutatione significati.

Mutatiōe cōstructiōis: quā p̄struātur cū alio caso:

q; sua verba requirāt. ut amās virtutē participiū ē

amans virtutis nomen. Salusti⁹. Alieni appetens
sui p̄fusus. Tēporis amissione: qñ nullū significant
tēpus. ut amās. id est. qui amore captus ē. ut miseri
sunt ōnes amātes. Itē doctus et eruditus. ut docti ⁊
eruditi homīes solent laudari. Cōparatiōe. ut amā
tior et amātissim⁹. Cōpositiōe. ut inocens et idoct⁹
Mutatiōe significati: ut amādus. quod significat nō
eū qui amabit: sed eum q est dignus amari. ut me
rito laudādus est Cicero: que mutatio etiā in par
ticipio actiui futuri etiā aliquñ fit. Seneca de natāli
b⁹ q̄stīōibus. Nullā aut mētionē fecit cometarū: nō
p̄termisurus si qd explorari apud illos cōperisset.
p̄termisurus dixit: p̄ eo q ē talis q p̄mitteret.
nec tēpus significat: sed qualitātē homīs ⁊ āmi vō
lūtatem. Si vero thema daretur ī passiua significati
one: in qua hoc participiū p̄ntis ⁊ p̄teriti īperfecti
temporis nō reperitur: aut resoluendū est ī verbū
quod reperitur. aut passiua significatio thematis in
actiuam conuertenda: hoc modo.

Legēdose virgilio dal maestro el si impareria:

Si legere^t a magistro virgilius: disceretur. aut
magistro legēte virgiliū: disceretur.

In tus sus et xus ⁊ uus participia: tēporis sunt p̄
teriti p̄fci ⁊ plusquāp̄fci. nascūturqz ab oib⁹ verbis
habētibus p̄teritū per supplemētum. hoc est. p̄ sum
es est: et participium verbi. ut

Intesa la cāsiōe le īfirmita p̄u facilmēte se curano.
Intellecta causa: morbi facilius curātur.

Quādo in prima fara fatto quisto: tu così segui
rai el desiderio tuo.

Hoc primo facto: cōsequeris desiderīū tuum.

Accōmodatur etiā plerūqz participium verbo: cui
adiūgit: qd ī exponēdo facile asaduerti potest.

Quando io te insegno: tu impari.

Me docente tu discis.

Quando io te insegnaui tu imparaua.

Me docente tu discebas.

Quando io te insegnaui: tu impararai.

Me docente tu disces.

Quando sono fatti li fundamēti edifica.

Factis fundamentis edifica.

Fatti che saranno li fundamēti tu edificarai.

Factis fundamētis edificato.

Fatti che fossero stati li fundamēti: tu hauerisse edificato.

Factis fundamentis edificasses.

Si autē desit participiū: resoluatur ī verbū: aut ad participium eiusdeꝝ tēporis recurratur. Licet in alia significatiōe sicut supradictum est. ut

Hanēdo io te amato e seruito piu volte: tu douere sti recordartene.

Hoc participium non repitur in actiua significatiōe in qua thema est: sed in passiua tantū. Aut ergo sic resoluas ī verbū actiuum. cum ego te amaueri: vñ quādo ego te amauit. aut recurras ad participium:

qđ ī passiua significatiōe repitur. id ē te amato a me

Al neutro vero. id ē seruiro: quoniā nullū tale repitur participiū: resoluatur ī verbum id qđ est. qm̄ ego tibi seruiui. vñ cum ego tibi seruierim.

Recordādome io de qsto: nō lo haueria mai fatto Si ego huius memissem: nāquā id fecissem.

In rus participium futuri descēdit a verbo actiuo neutro: deponēti: 7 cōiuni. In significatiōe actiua. ut Hanēdo tu a nauigare in asia: 7 andare in diuersi paesi: donde hai a tornare rico: fa cō bon ānno.

Nauigaturus in asiam: et pfectur⁹ ī diuersas regiones: ūde rediturus es diues: id agas bono anio.

Utimur etiam verbo copulatio sum es est. cū no-
miatino eiusdē participii. ut cū tu sis nauigaturus ī
asiam: et pfecturus ī diuersas regiōes.

Hauēdo tu a star a viterbo: viue a modo viterbese
Lū tu cōmoraturus sis viterbii: viue moribus vi-
terbiēsis. vel more viterbiēsium.

Hauendo mio zeo a caminar in francia: me lasso
molte faciente.

Profecturus patruus meus in Galliam: multa mi
hi negocia reliquit.

Hauēdo me tu ad esser scolaro: et hauēdo te io a
gionare assai: de impara volētiera.

Cum tu sis futurus discipulus: ego vero tibi plu-
rimū pfuturus: disce queso libenter.

Hauēdo io ad īsegnare cō diligētia: nō tardaro.

Lū te sim diligēter eruditurus: mīme cessabo.

Io te o adire alcune cose. Sū tibi quedā dicturus.

Uoi hauere ad udire. Uos estis audituri.

Andarai in cōtra a tua madre: che ha a tornare.

Io obuiam matri rediture.

Vedi homo che ha a morire. Uidi hoīez moritur
Tempus vite ita metiēdum est: quasi parū et diu
victari sumus.

In diis participia nascūtur a passiuo tātum: et cō-
muni ī significatiōe passiuā. his autē non utimur in
ablitio absolute: sed tātum cū verbo copulatio. Un-
de plerūq; nomen esse videtur.

Hauēdose a legere virgilio dal maestro: et hauē-
do ad esser iparato da noi: se vol udirlo cō diligētia

Lū legēd⁹ a pceptore et a nobis discēdus sit Vir-
gilius: audiendus est diligēter.

Hauēdose ad udire da te molte cose: se voza eleger
le migliore: et a q̄lle acostarse. Lū abs te audiēda

sunt multa: eligenda erunt potiora. illisq; erit inbe-
rante. Nauendo qstui ad esser tormetato e poi strā (rendū
gulato ueneria temer. Cū puniendus hic et postea
strangulāndus sit: deberet formidare.

Nauendo tu ad esser aiutato e fauorito da li amici
non temere. Cum tu ab amicis iuuād? tibiq; a
mici fautori sunt: ne timeas.

Nauendose a iparare virgilio: io usarta piu diligē-
tia. Si ediscēd? mihi ēēt virgili? maiori uterer di-
scō se nauendo a pdere tēpo: impari psto. (ligētia
Cum nō sit amittēdum tēpus: disce qz primū.

Nauendo tu in qsto fatto ad esserne lodato da chi
ben uiue: attēdiglie cō diligētia. Cū tu i hac re lau-
dāndus sis a bene uiuentibus: da operā diligēter.

Sepe etiā huic participio adiungimus dtium p ab-
latio. ut. Nauendo io trouato un homo el quale de-
esser amato et honorato da me: pēso che parole se
habiano ad usare. Nactus hominē mihi amādū
colendumq; cogito quib? uerbis utendū sit.

Ube se de fare o dire? Quid faciēdū dicēdūne est?

Nel ronoltar e legere li libri: molte cose se iparāo

In euoluēdis atq; perlegēdis libris mltā discunt.
Quāq; hec gerūdia poti? sint qz participia.

Ube cose se hāno da uui ad itēdere ouer iparare?
Que a uobis intelligēda aut discēda sunt?

La lectione la quale de esser insegnata dal maest-
ro a li scolari: e difficile. Lectio quā a magistro do-
cēdi sunt discipuli: ē difficilis. Laue dicas: lectio
docēda: sicut nec lectio docta. discipuli enī docētur:
nō lectio. Simlr. La veste spogliata a pyrrho e lō-
ga. Vestis qua exutus ē pyrrhus: ē lōga. Nō enī
dicēdum esset. vestis exuta: sed pyrrhus exutus.

Ab impersonalib? sūt ne participia: Mtime. nūc

pertesus a te det: quo utitur Suetōi⁹ ptesus ignavi-
 am suā. Nā pudēdus pigend⁹ carend⁹ dolend⁹ 7 si-
 milia: noīa pon⁹ sunt dicēda v^l participia abusiva.
 Que sunt participia q̄ in voce passiva actiua signi-
 ficationez hñt: Circūspectus: q̄ circūspicit: q̄ solēus
 appellare cōspiciū. Cōsideratus: q̄ agenda cōside-
 rat. quēadmodū icōsideratus: q̄ nō videt qd agat.
 Desertus: qui bñ differit. Caue⁹: qui cauet. id ē. q̄
 sibi sit cauere. Tutus: q̄ tue⁹. ut tutus portus: qui
 tue⁹ alios. Ignor⁹. aliqñ qui ignorat. ut quiliāus.
 Si q̄s tamē erret ignor⁹. Argut⁹. qui arguit. hoc ē
 qui inuestigat. Falsus. qui fallit. ut Terenti⁹. cen-
 sem me aliquā causaz fictā: falsaz iep⁹ saltez potu-
 isse ploqui. aliqñ etiā passiue. ut idē. Carina falsus
 es. i. deceptus. Cōtinent⁹. qui cōtinet qd aīo satisfacit:
 nō qui p̄tinet. Tacitus. q̄ tacet. hoc est tacitur⁹. Vir-
 gilius tamen passiue posuit. q̄s te magne Laro tact-
 tum: aut q̄s Lasse reliqua⁹. Profusus. q̄ pfundit.
 Scitus. qui sciens est. Discret⁹. q̄ qualitates psoāz
 et rerū momenta discernit. Cōplacit⁹: qd ab actiua
 voce venit. sicut fluxus 7 inueteratus. 7 iurat⁹ a iuro
 Juratos enī iudices diciū: qui iurarūt. et excrea-
 tos edos apud Virgiliū. ab externo. ut exoletus ab
 exolere. qd dū est substantiuū: significat scortū mascu-
 linū p̄cipue iā adultū. dū est adiectiuū significat ad-
 ultum. Tamen raro repitur. ut apud plautū. Reli-
 qui domi exoletam virginem. Adultus ab ado-
 leseo. Defectus. qui deficit. Martialis. dulcia defe-
 cta modulatur carmina lingua. cātator cign⁹ fune-
 ris ipse tui. Quiliāus. defecta labore senectus.
 Que sunt participia que in voce actiua passiua ha-
 bent significationē. Euidens negociū dicitur: quod

videtur apte: non quod videt. Indulgētor facies :
q̄ pulcra. nō que aliis idulgeat: sed cui alii idulgeāt
Preterea magnificentissimos ludos dicitur: quasi
magnifice factos. ⁊ hōnificētissimos: q̄si honozifice
factos. Aliq̄ participia p̄ntis tēporis p̄teritū tēp̄
significāt. ut Cicero ī b̄nto cū e cilia decessēs rho
dum venissēs. nō enī decessens venerat rhodū: sed
diu postquā decesserat. quod ideo accidit. q̄ latini
carēt participio p̄teriti actiui. Unde nō recte dicere
tur: cū e cilia p̄fiscēs rhodum venissēm: sed de
beret dici e cilia p̄fectus.

Participia p̄ntis tēporis cū substātiūātur cuius ge
neris sunt: Neutri. ut accidēs. contingēs. ātecedēs.
cōsequēs. dicēs. cōueniēs. p̄sens. continens. apud
rhetores pro firmamēto oratiōis.

Participia que substātiūātur ⁊ sunt masculini ge
neris que sunt: Oriēs. occidēs. p̄fluēs p̄ flumine.
et confluēs: quo duo flumina cōueniunt.

Participia q̄ cum substātiūātur sunt femīni gēris:
que sunt: Lōrinēs q̄ non est insula. ut a sicilia ad cō
tinētem parū intercapedis est. Animās ut Cicero.
Ad quas se applicet sui gēris animātes. nōnūquā
tamē hoc nomē ī neutro genere reperit. sed magis
in plurali. Lōsonās littera pro non vocali.

Quod ē participiū quod a nullo originē habere vi
detur: Pregnās. Repetūdaz: ⁊ de pecuniis repe
tūdis. nō habet alios casus. nescio participiū ne an
gerūdiū dici debeat. hec accusatio pprie cadit ī eos
qui ī magistratib⁹ puīcialib⁹: aut vi aut dolo eri
puerūt pecūias. aut vasa p̄ciosa. vestē. frumētū. na
nigia. nūmos. que oīa pecunie noīe p̄prehēdūtur.

Et cū dicitur repetūdaz: subitelligit pecuniāz. ide
o antez ī hoc verbo mutata est e in u: ut differat ab

filo quod dicitur ad res repetendas. ut sunt missi le-
gati ad repetendas : qm̄ principi aut populo erepta
sunt pecora : agri : homines : et similia .

De Noibus Verbalibus.

Quod ē nomē verbales. Quod a verbo derivat.
Verbale masculinū desinēs ī oz quō formatur
Ab ultimo supino mutata u in oz. ut doctus : doctor
auctus : auctor .

Verbale in trix femininum quō formatur. Al verba
li masculino : mutata tor ī trix . Nā que ī for desi-
nūt : nō faciūt ex se femininum. p̄ter tōsor : qd̄ facit tō-
strix assumpta ē . Unde fit diminutivum tōstrixula
et tōstrixina. et ab expulsoz expultrix .

Quē casum regūt verbalia post se. Genitiuz. ut
persecutor maloꝝ. et expultrix vicioꝝ.

Verbalia ī us vel in o quō formātur. Al supio ad-
dita s v̄l mutata u in io. ut visus visio. et expigūt p̄
se gtiū. et aliquādo duos. hoc ē tā persone vel rei
agētis : qz patiētis. ut visio rei multaz rerū. visio. n.
et actionē ⁊ passionem significare potest .

Nota tamē qd̄ verbalia q̄ veniūt a verbis p̄me cō-
iugatiōis positionē supini hñtibz ī itum v̄l ī ctum :
p̄ter legem cetoz exeūt in atio. nō ī itio. nec in etio .
Ueto vetitū vetatio. nō vetitio. p̄sto p̄stitū p̄sterio.
non p̄stitio. Cubo cubitū cubatio. domo domitū do-
matio. sono sonitū sonatio. crepo crepatio. tono to-
nitum tonatio. Licet dicam⁹ sonitus. crepitus. toni-
tus. non sonatus. crepatus. tonat⁹. Frico frictū frica-
tio. et ita in ceteris.

Sectio tamē crebr⁹ regitur qz secatio. Lauo ⁊ po-
ro qz in otum hñt supinum : formāt verbalia lotio
⁊ potio. et lotor et potor : et lotiū pro urina prima
tamē breui. Et qz aliqū regitur lauatū ⁊ potatū

fit lautio 7 potatio. lauatozq; 7 potatoz. Iuno a iu
tū facit iutor. unde adiutor. a iuuatū fit iuuatio. Ex
ceteris pauca sunt verbalia. ut a domitor domitor
et domator. et sector a seco : qui significat vendito.
rem. et sectio ipsa venditio.

In men verbalia quō formātur : Et secūda psona
verbi. ut acuo acuis acumē. nuuo nuus numen. doceo
doceas documē. moneo moneas monumē : q̄ addita
tū : formāt in tū verbalia. ut h̄ documētū. monimē

In bilis verbalia passiua hnt significationē. (tū.
7 iunguntur dīo. ut nec dictū estabilis ulli. aliquādo
etiā sine casu ponuntur. ut hec res est laudabilis.

In ap etiā quedā verbalia sunt. ut loquax. dicax.
multoz verbox. mordax. rapax. fallax. capax.

De Relatiuis.

Quid ē Relatiuū? Quod refert aliqd pcedens
Quotuplex est relatiuū? Duplex. Relatiuū
substātie : et relatiuū accidentis.

Quod ē relatiuū substātie? Quod refert ātecedēs
substātiū. ut qui que quod. is suus. ipse. sui. idēz. et
secūdum aliquos ali. alter. reliquus. 7 cetera ceterū.

Que sunt relatiua accidētis? Que referūt ātecedēs
adiectiū. ut q̄lis. quāt. quot. quotiēs. 7 quotuplex

Qui que quod tribus modis accipit. Relatiue. ut suz
pius. Eneas raptos : q̄ ex hoste penates : classe ve
ho mecū. Interrogatiue. Sed nos q̄ tādē : qbus
aut venistis ab oris. Itē infinite. ut nescio quā rem
agas : aut quē hominē diligas.

Quis et qd nūquam ponūtur relatiue. sed vel iter
rogatiue. ut quis es tu : 7 quid agis? Vel infinite. ut
nescio quis sis. aut quid agis.

Quis vel q̄ pōitur aliqū p qualis. ut Terēti. quis
tibi videoz. Et Virgilius. qui iuuenem quātes ostē

tant aspice vires. Item p quanto. ut quo magis. id est. quāto magis. Itē qui pōitur p quō aut pp: qd ut Terēti⁹. Qui istuc. id est. quō aut cur.

Sui semper reciproce ponitur.

Suus semp relatiue pōit. ut pater amat filios suos. Is ea id pōitur relatiue. ut deus diligit bonos: ego eū colo. et redditiue. ut is q deū colit est bonus.

Ipsē ipsa ipsum relatiue pōitur i tertia persona. ut ego deū colo: ipse bñfacit bonis. demonstratiue: qñ pro pnoib⁹ demonstratis discrete pōitur. ut ego ipse. tu ipse. ille ipse. Inuēitur etiā sine pnoie. ut Virgilius. ipse venito. et alibi. queq; ipse miserrīa vidi: et quoz pars magna fui. Sic. n. per discretionē quādam pfertur. ut in. vi. Eneidos. Ipse ratem conto subigit velisq; ministrat: quasi solus.

Ille illa aliud etiā figuratiue appōitur. ut Virgili⁹ Ille ego qui quōdam gracili modulatus auena. et tu ne ille enneas quē dardanio āchise. Alma venus phrygii genuit Simonetis ad undā. nō tñ discretio nē significat. ut ipse: sed poti⁹ relationē quādam. Relatiue pōitur. ut ego deū colo: et illum cupio videre Demonstratiue. ut videri tu illum. Redditiue. ut ille qui legit discit.

Alius alia aliud pōitur relatiue. ut video petrum et alios hoies. licet. n. ātecedēs id ē petrus differat ab aliis hoib⁹ nūero: cōuenit tamē specie: que est homo. Item discretiue. ut ego sum ali⁹ a te. i. qz tu. Item diuisiue. ut hoium alii quiescūt alii laborāt.

Alter et alius quō differūt. Alter dic^r de duobus Alius vero de pluribus. sicut uter. ex quo pponitur neuter: duoz tātz ē interrogatiuū. qz vero pluriū. Relatiua accidētis multa sunt: secundū diuersa genera accidētū: q p noia adiectiua significātur. Ad die

etiūqz. n. quedāz significant quantitatem : quedāz
qualitatē. Adiectiōz que significant quātitatē: alia
significant quātitatem cōtinuam. alia discretam.

Que sunt adiectiua significātia quātitatē primumqz
ut magnus. parvus. longus. latus. altus. p̄fundus
que referūtur p̄ tantus ⁊ quātus. ut ego suz magn⁹
quantus tu es. vel ut tu. vel ego sum magn⁹. et tan-
tus tu es. Item per tam et qz dicis. ut ego sum tā
magnus qz tu. Ex his q̄ significant quātitatē discre-
tam : alia significant quātitatem discretā absolutam:
alia quātitatē discretā ordinalem. Quātitatē discre-
tā absolutā significant : que referūtur p̄ tot ⁊ quot. ut
ego habeo decem talēta : quot habes tu. v̄l ut tu. et
sunt hec. Unus una unū. gētio unī. dō unī. Acltio
unum unam unū. Utio o une una unum. Ablatio
ab uno ab una ab uno. Et p̄r ntio unī une una. Se-
nitio unoꝝ unaz unoꝝ. Dō unis. Accusatio unos
unas una. Utio o unī une una. Abltio ab unis.

Pluraliter ntio duo due duo. Stio duoꝝ duarū
duoꝝ. Dō duob⁹ duabus duob⁹. Accusatio duos
duas duo. Utio o duo due duo. Abltio a duob⁹ ab⁹.

Pluralī ntio hi ⁊ he tres ⁊ hec tria. Stio (obus.
hoꝝ ⁊ haꝝ et horum triū. Datio his trib⁹. Acltio
hos et has tres et hec tria. Uocatio o tres ⁊ o tria
Ablatio ab his tribus.

Quatuor usqz ad cētum indeclābilia sunt. Quiqz
sex. septē. octo. nouē. Decē. undecī. duodeci. tredecī
quatuordecī. quīdecim. sexdecī. decē ⁊ septē. decē ⁊
octo. vel duo de viginti. decē ⁊ nouē. v̄l undeviginti.
Viginti. unus ⁊ viginti. duo ⁊ viginti. tres ⁊ viginti. qua-
tuor ⁊ viginti. quīqz ⁊ xx. sex ⁊ xx. septē ⁊ xx. octo
⁊ xx. v̄l duo de triginta. nouē ⁊ xx. v̄l undetriginta. tri-
ginta. unus et triginta. duo et triginta. tres ⁊ triginta.

7 cetera. Quadragita. Quinquagita. Sexagita. Se
 ptuagita. Octuagita. Nonagita. Centū. Centū 7 u
 n⁹. v⁹l un⁹ sup centū. Centū 7 duo. v⁹l duo sup centū
 Centū 7 decē. vel decem sup centū. 7c. Ducēti te. 73
 Trecenti te. 74. Quadrigenti. Quingenti. Sexcenti.
 Septingenti. Octingenti. Nonigēti. Mille. Hec du
 o milia. horū duorū milū. his duobus milib⁹. hec mi
 lia. o milia. a milibus. Tria milia. Quatuor milia.
 et reliqua. Ubi nota q^d nō dicūus hī 7 he milia : ut
 quidā putāt : sed hec milia. quia est nomē substanti
 uum. nec dicere debem⁹ duo milia homīes : s³ duo
 milia hominū. Quā quod ī sacris litteris legūus : du
 odecī milia signati : si nō est error : hoc modo de
 bet exponi. signati nūero duodecī milia. hoc ē qui e
 rāt nūero duodecī milia. Quidā ideo inciderunt in
 hūc errorē. quia legūus duo milia pōdo argēti. sed
 pondo genitiui casus ē hoc loco. nō notatiui.

Mille autē interdū adiectiuū est. et ideo possum⁹
 dicere mille hoīes. Interdū substantiuū. et sic dicūus
 mille hoīum. ut mille numū. Nec possum⁹ dicere
 duo mille : tria mille : sed duo milia tria milia. v⁹l bis
 mille ter mille. ut bis centū ter centū. Quidi⁹. ānos
 viri bis centū. iam tertia viuūtur etas.

Ab his deriuātur aduerbia nūeralia : q̄ referūt⁹
 per totiens quouens. ut ego ter legi Virgilium : quo
 tiens tu. vel ut tu.

Semel. bis. ter. quater. sexies. septies. octies. noni
 es. decies. undecies. duodecies. tredecies. quatuor
 decies. quīdecies. sexdecies. decies septies. decies o
 cties. decies nōies. vigesies. semel 7 vigesies. bis et
 vigesies. ter 7 vigesies. 7c. Trigesies. quadragesi
 es. quinquagesies. sexagesies. septuagesies. octuage
 sies. nōagesies. Pro quibus dicimus. vices. trices

quadrages. quinquages. sexages. septuages. octuages. et octages. nonages. Centes. ducenes. trecentes. quadrigentes. quingentes. sexcenties. septingentes. octingentes. noningentes. millies.

Quantitatem discretam ordinalem significant: que referuntur per totum et quotum. ut ego fui secundum quotum tu. vel ut non fuisti tu. quotus quisque est quasi nemo. Et sunt hec. Primus. secundus. tertius. quartus. quintus. sextus. septimus. octavus. nonus. Decimus. undecimus. duodecimus. tertiusdecimus. quartusdecimus. quintusdecimus. sextusdecimus. septimusdecimus. octavusdecimus. vel duo de vigesimo. nonusdecimus. vel undevigesimus. Vigessimus. vigessimusprimus. et cetera. Trigesimus. Quadragessimus. quinquagesimus. sexagesimus. septuagesimus. octuagesimus. nonagesimus. Centesimus. ducenesimus. tricenesimus. quadrigentesimus. quingentesimus. sexcentessimus. septingentesimus. octingentesimus. noningentesimus. Millesimus.

Nos sumus in anno salutis nostre millesimo quadringentesimo octuagesimo quinto. xiii. kl. Augusti.

Alia sunt diuisiva in pares numeros: que quidam dicunt referri per totum et quotum. que nomina legisse me: apud aliquem doctum non memini. ut quotum et ternum. Sunt autem hec.

Singuli singule singula. bini. terni. quaterni. quini. seni. septeni. octeni. noneni. deni. undeci. duodeni. ternideni. quaternideni. quindeni. senideni. denisepteni. deniocteni. deninoveni. vigeni. trigeni. quadrageni. quinquageni. sexageni. septuageni. octuageni. nonageni. Centeni. duceni vel duceni. triceni vel tricenii. quadrigenteni. quingenteni. sexcenteni. septigenteni. octigenteni. nonigenteni. Milleni.

Donuntur ne aliqui bina pro duo. et teria pro tria.

Donuntur quotiens substantia quibus iunguntur:
declinatur tantum in plurali. ut binas ternas denas li-
teras non duas tres decem. Interdum tamen poete etiam
cum aliis substantiis eodem modo usurpant. ut Virgili-
us. bina manu lato crispans hastilia ferro.

Alia sunt que ipsum numerum per se sumptum significat
ut unitas. binarius. ternarius. quaternarius. quinar-
ius. senarius. septenarius. octenarius. nonenarius. de-
narius. undenarius. duodenarius. et cetera. Viginti-
narius. quadragenarius. quinquagenarius. sexagen-
arius. octuagenarius. Litenarius. ducenarius. trece-
tenarius. quatuorcentenarius. quingentenarius. sexce-
ntenarius. septingentenarius. octingentenarius. nonin-
gentenarius. Millenarius.

Alia sunt que significant numerum annorum. ut biennis
triennis. quadriennis. quinquennis. sexennis. septennis. oc-
tennis. novennis. decennis. unde sunt substantiva. bienni-
um. triennium. quadriennium. quinquennium. septennium
et decennium. Alia fere non sunt in usu. nec recipiuntur.
ut quidam ignari putant. totennis et quotennis.

Alia significant quantitatem discretam potestatis vel me-
sure: que referuntur per totuplus et quotuplus. et signi-
ficat quedam sui excessum. ut centuplo maior est ager
meus quam socratis: quotuplus non est tu? Et sunt hec.

Duplus plus. tripplus. quadruplus. quintuplus.
sextuplus. octuplus. decuplus. centuplus. ducenuplus.
millecuplus. Alia sunt diuisiva seu multiplicativa
forme. et referuntur per totuplex et quotuplex. ut ha-
beo triplicem lanam et triplicem vestem. id est. trium generum.
quotuplicem tu habes. Aliquam tamen improprie ponitur
cum dictionibus carteribus plurali. ut triplex sumus do-
mum nostram egrediuntur. hoc est tres sumi. si ita dici
potest. Simplex. duplex. triplex. quadruplex. quintus

plex. sextuplex. septuplex. octuplex. nonuplex. decuplex. vigecuplex. trigecuplex. quadragecuplex. quingecuplex. sexagecuplex. septuagecuplex. Centuplex. millecuplex. Itē duplex et triplex p duplicatus et triplicatus accipitur. Unde fiunt verba duplico ⁊ triplico. et a multiplex multiplico.

Relatiua que incipiūt a c vlt a q: tribas modis accipiūtur. Relatiue. ut ego sum alb⁹ qualis es tu. magnus quātus es tu. sentinas cuias es tu. Interrogatiue. ut qualis es tu? quātus es tu? quorum ānam agis? quot nūmos habes? Infinitē. ut nescio quātus sis. cuiā sis. aut cuiā filia sit hec puella.

Relatiua que incipiūt a t: capiūtur relatiue: copula mediāte. ut ego sum albus ⁊ talis tu es. ego su⁹ magnus ⁊ tātus est plato. Ego habeo multos discipulos: ⁊ tot habet socrates. Redditine. ut ego su⁹ talis et tātus: qualis ⁊ quātus ē iste. Infinitē: qñ sequitur cōiunctio qd vlt ut. ut ego sum talis et tātus: ut non egeā opa tua. Ego cupio talis esse: ut felix videar.

Repiūtur aliqua relatiua: que geminātur vlt affluunt cunqz. ut quisqz. quicūqz. quotquot. quocūqz. qualiscūqz. quātrūscūqz: que pprie posita: vim hñt ipsi⁹ relatiui siml cū ācedēte distributio. ut qsqz aut quicūqz legit: discit. i. oīs qui legit discit. Ponūtur etiā aliqñ p ipso relatiō tātū. ut deus oīa quecūqz voluit fecit. et p distributio tātam. ut ego colligo quēcūqz hoīem. i. ōnem hoīez. Ponūtur etiā ī finite. ut Virg. quicqd erit supāda oīs fortūa ferēdo ē.

Quis et qui cū quibus et quō componūtur:

Siquis
Quiquis
Aliquis
Quilibet

Enquis
quisputas
Nequis
Quinuis.

Assumunt etiam syllabicas adiectionem nihil per
se significantem. ut

Quisqz. quisnam. quidā. quispiā. qsqz. et quicūqz.

Ab relatiuis substantie multa aduerbia derivantur :
que eisdē modis ponantur.

Temporalia : ut a qui que quod quādo.

Ab pronominibus tunc. id est. eo vel illo tempore.

Ab aliis alia aliud. alias.

Localia vero ista. Ab qui que quo.

Quo	Unde	Quorsum.
-----	------	----------

Qua	Ubi	quousqz.
-----	-----	----------

Ab ille illa illud pronominibus aduerbia derivantur.

Illinc	Illosum	Illac vel illa.
--------	---------	-----------------

Illuc	Illic	Illucusqz.
-------	-------	------------

Ab is ea id.

Ibi	Eorsum	Ea
-----	--------	----

Inde	Eo	Eousqz.
------	----	---------

Ab hic hec hoc.

Hic	Horsum	Hac
-----	--------	-----

Hinc	Huc	Hucusqz.
------	-----	----------

Ab iste ista istud.

Istinc	Istorsum	Istuc
--------	----------	-------

Istac vel ista	Istic	Istucusqz.
----------------	-------	------------

Ab alius alia aliud.

Alibi	aliozsum	alio
-------	----------	------

Alia	aliunde	aliousqz.
------	---------	-----------

Hic hec hoc. iste ista istud. ille illa illud. quō differunt. Hic significat hominem vel rem primā loquenti. Iste primā audiēti. Ille remotā ab utroqz. quē ad modū et aduerbia eorū. Hic significat locū primū loquenti vel scribēti. Istic locū proximū audiēti. velei ad quem sermo aut littere diriguntur. Illic locū remotū ab utroqz. Iste tamen aliqui ponunt

pro hic. Cicero. enim isto tēpore stent euz gladiis ar
mati. Ille quoqz nōnūquā p dignitatē quāda3 atqz
eminētiam accipit: iudicās esse quod oēs nosse debe
ant. ut Alexander ille magnus. architas ille tarētīn⁹

Is 2 hic quō differūt: Is spacio lōgiore accipitur:
Hic vero ppiquiore. Multis tñ in locis cōfundūt.
ut qui pferit virtutē diuitiis: hic sane prudēs ē: vel
is sane prudēs est. Poete tamē aliqñ capiūt ille pro
is. ut Orati⁹. qui didicit patrie qd debeat: 2 quid a
micis. Quo sit amore parēs: quo frater amādus 2
hospes quod sit cōscripti qd iudicis officiū: q pariet
in bellū missi ducis: ille pfecto reddere psone sit re
uerētia cuiqz. Nā qd i sacris litteris legit. Non qui
seipsum cōmendat: sed quē deus cōmendat: ille p
batus est. Equidē non probō.

Relatīnū discordat ne aliquādo cū ātecedēte: Di
scordat. In quib⁹ accidētib⁹: In genere 2 numero.
Quō in genere: ut apud Salustīū. Est locus i carce
re: qd Tulianū appellatur. Quō in nūero: ut oēs
tenuēs atqz humiles: que maxima i populo multi
tudo est: sibi p̄sidium paratum putat.

De Patronymicis.

Quod ē nomē patronymicū: Est illud qd sigi
ficat filiū v^l filiā: nepotē v^l neptē: aut aliūz
descēdentē. Proprie tamen a propriis patrum noi
bus deriuatur.

Quot sunt termiatiōes patronymicoz: Quatuor
in des: v^l i as: v^l i is: v^l in ne: ut hic priamides
hoc est fili⁹ pami. hec priamis priamidos. hoc ē fili
a priami. hec pelias peliadis v^l peliados. hoc est fi
lia pelei. hec adraštine. nerine. acrisine. hoc est filia
vel neptis adrašti. nereī. v^l acriseī.

Patronymica cui⁹ generis: s̄ femīni. p̄ter ea q̄ de

finūt in des. Patrōymica cui⁹ declinatiōis sunt: q̄
desinūt in des vñ in ne sunt p̄me decliatiōis. que ve
ro desinūt in as vñ in is sunt tertie.

Patrōymica qualia noīa sunt: substātiua ut pri
amides helene raptor: causa fuit excidii troiani.

Que noīa sunt que interdum p̄ patrōymicis po
nūtur: Possessina. ut Juno saturnia. id est. filia sa
turni. et Scipio. Æmylian⁹. i. filia Æmylii.

Quō formātur patrōymica: Illa q̄ fiūt a noībus
p̄me decliatiōis: formātur a ḡtio singlari. muta
ta e in des. ut maia maie maiades. ilia iñe iliades e
neas enee eneades. Quāq̄z hippotes hippote hippo
tades. anchises anchise p̄prie anchisades. quāquā
usus obtinuit ut anchisiades dicere. Butes bute bu
tades. Corietes coriete corietades. quāuis magis
sit in usu corinetides

Patrōymica masculina a noīb⁹ secūde decliatiōis
formātur a ḡtio addita des. ut priamus p̄ami pria
mides. sed q̄ duplex ii habēt i ḡtio: mutata ultima
i in a: ⁊ addita des: faciūt patrōymicū. ut ātoni⁹
antonii. antōiades. Menenius menetii. menetiades

Patrōymica masculina a noīb⁹ tertie decliatiōis:
formātur a d̄tio singlari addita des. ut nestor ri.
nestozides. antenor antenori antenozides. Licet po
ete aliqñ addāt a: causa metri. ut anphitroniades.
Laertiades. Dicunt etiā deucalides pro deucalioni
ades et scipiades pro scipionides.

Patrōymica feminina a masculinis formantur:
remota de. ut a priamides: priamis. a dardanides
dardanis. Dixerunt tamē poete athlāntides ⁊ phe
tōtiades i plurali. hoc ē athlāntias ⁊ phetontias i sin
gulari pro athlantis ⁊ phetontis. a peliades pelias.

ab eneades eneis cum deberet facere eneas.

Multa tamē patronymica abusiue pferuntur. ut a
tidens tidides. a peleus pelides. pmete⁹ pmetides
a theseus thesides. ab achilles achilleides. ab orphe
us orphides. a coroneis corōides penultima pducta
iliades filius ilie. romulus recte formatur.

Patronymica aliqui sumuntur loco patrioꝝ noīuz
ut romulide. i. romani. Theside. i. Atheniēses. enei
ade troiani. Cecropide atheniēses. Thimarchides
propriū est. et timarchides timarchi filius.

Pauca inueniuntur patronymica ī ne femina. ut ne
re⁹ nerine. adrast⁹ adraſtie. acrisi⁹ acrisiōe. ex quo
acrisione⁹. Virgili⁹. Acrisiōeis dane fundasse colo
nis. Quod dicit Prisciāus esse possessiū ab acriso
ne. Seruius vero patrōymicum femininū.

Repiuntur patronymica īproprie formata. et a no
mibus matrū. ut romulus. Iliades. id est. ilie filius
Et ab auis maternis. ut atlantides. id ē. mercurius
atlāns. eilie eilius. et inachides. i. epalph⁹ iouis ina
chi fili⁹. Et a regibus v^l cōditorib⁹. ut cecropide. i.
atheniēses. ab enea eneade. i. Troiani et romani. Itē
a noīe fratris. Virgilius. Tum phetūtiadas nūscō
circūdat amare corticis. id est. sorores phetōtis.

De Comparatiuis.

Q Comparatiuū qđ est: Quod cū intellectu posi
tini vel aliquo particepe sensu positini magis
aduerbiū significat. ut liberalior magis liberalis. et
fortior magis fortis. et doctius magis docte.

Qōparatiua cuius generis? Cōmunis. pter unus
dūtaxat: quod est masculini senior.

Qōparatiua quē casum exigūt post seſntium cum
q̄z v^l ablatiū sine q̄z: cū alio accusatio ſignificante
exceſſum. Et cū oībus casibus: quos habere poſſet

positiua suum. ut hoc doliū est pleni⁹ olei illo v^t q³
illud doliū tribus digitis. Verum relatiua 2 nega
tiua semper sine q³ ablatiuo iungūtur. ut nemo est
doctior Platone.

Comparatiua unde formātur? A nominib⁹ adie
ctiuis significatibus accidens: quod incrementum
diminutionemq³ suscipiat. ut ab albo albio². Vel a
verbis. ut a detero deterior². quod verbum teste ser
uio minus bonum significat: non peiorem. Virgil.
Cum duo sint apibus reges alteruz deteriorē hoc ē
minus bonū iubet necari. deterior qui visus eum ne
prodis⁹ obsit Dede neci. A potior hic 2 hec potior
et hoc potius.

A participiis que tunc in nomen transeunt. ut a
mans amantior.

A p^positionibus siue aduerbiis. ut extra exterior².
ultra ulterio². quāq³ exter quoq³ nomē repiatur. ut
Virgili⁹. fas extera querere regna.

Antiqui aliquā a p^pnomib⁹ 7 noib⁹ propriis cō
paratiua et superlatiua ptulere. ut ipse ipsior ipsissi
mus. Nero neronior nerofissimus.

Quomodo formātur p^pparatiua? A primo casu de
sinēte in i. ut albus albi albio². Fortis forti fortior.

Que sunt p^pparatiua āomala: q³ p^ptra hanc regulā for
mātur? Bon⁹ melior optius. malus peior pessim⁹.
magn⁹ maior maxius. parvus mi⁹or mīn⁹. dexter
dexterio² dextim⁹. Sinister sinisterio² sinistim⁹.

Senex senio² sine suplatiuo. Iuuenis iunio² sine su
platiuo. multū plus ī nūero sing^lari generis neutri.
In plurali ōnis. A noib⁹ que habēt vocalē ante is
vel āte us cōparatiua nō formātur: sed accipit ma
gis aduerbiū. 7 dicit^r magis arduus. magis tenuis.
magis pius. quāuis tenuio² apud veteres reperitur.

Et Iuuenalis : egregius dixit : p magis egregium
Egregius cenat meliusq3 miserrimus hor3 .

Nequā cōe trium generum : nequior format ppa
ratiuū . et superlatiuū nequissimus .

Ab aduerbiis siue ppositiōibus in ra fiunt cōpara
tiua i erior . ut extra exterior . intra interior . ultra ul
terior . citra citerior . infra inferior . sup supior . post po
sterior . ante aterior . prope ppior . a sepe cōparati
uū nō inuēitur . Cato tamē suplatiuo usus est sepi
simā discordiā fuisse dicēs . Pridē prior . cui3 super
latiuū est primus : cum gētiuo iūgatur : 7 ad plures
sui generis pparetur . Virgili3 . primus prior se . Da
naū magna cōitante caterua : Androgeus offert no
bis . Ergo prior de duob3 . primus vero de pluribus
dicitur . Magnificēti3 7 magnificētissim3 . Munifi
cēti3 7 munificētissimus . Beneficēti3 7 bñficētissi
mus . quāuis a magnificēs munificēs et beneficēns
deriuari videātur . tamē hec i usu nō sunt . sed p his
utimur magnificus . munificus . beneficus . Cato de
rege Ptolomeo dixit optimo atq3 beneficissimo . et
Accius magnificētissimo atq3 excellētissimo hōre
Terēti3 in phoz . atq3 mirificētissimū . Cōparatiuū
sepe pro positiuo accipit . ut senior p senex . Nōnun
quā significat min3 positiuo . ut tristior 7 lachrymis
oculos suffusa nitētes . p subtristis . Et quādo ad cō
cōtraria cōparatur : min3 positiuo significat . ut si di
cā : mare pōticum est dulcius q3 cetera .

Cōparatiua sepe nūero dimiutiuoz formā accipiūt
a neutro : addita culus . ut maius maiuscul3 . et regī
mē seruāt cōparatiuoz . Terēti3 . Tais q3 ego sum
maiuscula est .

Magis aduerbiū nō solum positiō sed etiā ppara
tiuū aliqñ iūgitur : cū vl ad se vl ad aliud pparatur

ut achiles fortior enea magis q̄ iustior. et Aīax uli
re fortior magis q̄ Diomede .

Nota q̄ quēadmoduz dicius ego sum doctior q̄
tu ī nō casu : ita dicius etiā ī obligis. iudico te do
ctiorē q̄ illuz. amo te magis q̄ illū. īseruio tibi ma
gis q̄ illi. īdigeo te vī tui magis q̄ illo vī illius.

Quādo p̄paratiuo iūgit multo : videt̄ plus signifi
care q̄ suplatiuū. Cicero de officiis. Vale igitur mi
Cicero tibi q̄ persuade esse te quidez esse carissimū
sed multo forte cariorē : si talibus monumētis p̄cep
tisq̄ letabere .

Cōparatio quotiēs fit apud grecos ad unū sui ge
neris cōparatiuo utūtur. quotiēs vero ad plures sui
generis suplatio : in quo nos cū illis p̄uenimus. 7 hoc
ab illis factū est : ut sensuz p̄paratiui sensu suplatiui
distinguerēt. qui utriq̄. hoc est cōparatio 7 suplatio ge
nitiuū tribuūt : cum careāt ablatio. ap̄ nos vero illa
ābiguitas nō est : qui cōparatiuo ablatium dam⁹ si
ne ad unum siue ad plura diuersi gēris referat. tam
illa grecoz ratio tāti est momēti : ut iā latini ad for
mā grece p̄structionis limitari cōparatio gtiū addi
derūt: utiq̄ iter duo sic Aīacū fortior fuit Thelāoni
us. 7 manuū melior ē dextera. si tres fuissent aiaces
nō fortior sed fortissim⁹ dicerēus. sicut digitoz me
dius est longissim⁹. unde nō licet dicere Pyrrhus ē
doctior sentiātib⁹ : sed doctissim⁹ sentiātū. Virg. hu
ic cōiunx sic he⁹ erat: doctissim⁹ agri Phēicū. 7 Dra
ci⁹ ī sermōib⁹. o maior iuuenū inqt. ad duos. n. piso
nes filios patrēq̄ scribebat. Quidī⁹ ī p̄sona medee
que duos filios habuit. Cū mīor e pueris iussus stu
dioq̄ vidēdi. Cōstitit ad gemie limia p̄ma foris. et
Cesar ī p̄mētario decio. ī testamēto ptholomei p̄is
beredes erāt scripti ex duob⁹ filiis maior. Hic cato

maior et minor. Scipio maior et minor de duobus dicitur. de plurib⁹ vero Fabius Maximus et Valerius maximus. Comparatiuū igitur inter duo pōitur. Suplatiuū uero inter plura: qđ manifestissime ostēdit Cicero. cum ait i pisonē: me edilē priorē priorē p̄mum. quippe ediles duo tantū erāt: sicut duo cēsores et duo consules: ceteri autē magistratus plures erant.

Nota hoc etiā iteresse iter cōparatiuū et suplatiuū qđ dubitādo uel interrogādo: cōparatiuo utrū dicamus suplatio uero qđ. cuius rei ratio ē qđ cōparatiuū de duob⁹ dicit: suplatiuū de plurib⁹. Quintilian⁹ ita nō tantū utrū sit melius: sed qđ sit optimū q̄rit. et Cicero: utrū potis aut quid potissimū dicamus. Iungitur tñ qđ etiā cū cōparatio sed improprie: utrū uero nūquā cū suplatiuo.

Quot modis sit cōparatio: quatuor. Aut ab una substātia ad aliā. ut ego sum maior te. Aut ad seipsam. ut ego sum ditior solito. uel ditior hodie q̄z heri. Aut ab uno accidēte ad aliud. et tūc sēp fere uti mur aduerbio magis. ut ego sum magis fortis q̄z doctus. Aut ab uno actu ad aliū. ut ego malo uitā q̄z mortē. et magis lego q̄z disco.

Quot modis nō pōt cū ablatiō iūgi cōparatiuum: quīqz. aut cum pparatio ad duos sit. tūc ei eget gēitiuo. ut duoz fratrū maior est marius. Aut qñ non innēitur ablatiūs. ut dulcius ē mare pōticum q̄z cēsa maria. Aut qñ iter ipsa adiectia sit pparatio. ut ego sum magis albus q̄z niger. et nō nigro. Uel cū inter ipsa uerba sit pparatio. ut plura audio q̄z credo. Uel cū dictio a qua fit exceptio fuerit in ntio. ut Diomedes fuit fortior q̄z Troiani omēs: p̄ter q̄z Hector.

Quoniam tñ exceptia cōplare debet silēs casus.

Quot modis nō pōt cōparatiuū regere ntim cum

q̄z: similē quīqz. aut cū p̄paratio fit iter duos. tunc enim oīno requirit genitiuū. ut duoz fratrū maior Marius. aut cū nō iuenit nēius. ut nihil est crudelius nece. et nihil est seipso carius. aut qū relatiuū est terminus cōparationis. ut virtus qua nihil est hōi melius. aut quando pōitur cū dictione negatiua. ut nullo homīe sis tardior. aut quādo dictio a qua fit exceptio fuerit in ablatio. ut Diomedes fuit fortior omnibus troianis p̄terq̄z Hectore.

De Superlatiua.

Quod ē nomē superlatiua: Quod ad plures sui generis cōparatū supponitur omnibus. v̄l per se prolatū positui intellectū habet cū valde aduerbio.

Quot sunt terminatiōes superlatiua: Octo. Due frequentissime i rimus et in simus. et sex prae in limus. primus. timus. remus. simus. nimus.

Superlatiua i rimus desinentia quō formātur: A positiuis in er desinentibus siue secunde siue tertie declinationis fuerit: addita rimus. ut pulcher pulcherrimus. pauper pauperrimus. Excipiuntur dextimus et sinistimus: pro dexterrim⁹ et sinisterrimus.

Superlatiua i simus desinentia quō formātur: A genitiuis secunde declinationis addita s et simus. et a genitiuis tertie addita simus. ut locuplex locupletis locupletissim⁹. Excipiuntur a secūda que sunt anomala. bonus optim⁹. malus pessim⁹. magn⁹ maximus. paruus minimus. multus plurimus. Et q̄a facio cōponuntur. ut magnificus magnificentissim⁹. munificus munificentissimus. maturus maturrimus. Licet ro tamē ad Herēnium: in etate iquit velit cōparare maturissima. Nuperus nuperrimus. Plautus. caputū hōiem nuperū et nouitū. Vetus veterrimus. A tertia vero excipiuntur facillimus difficillim⁹. gracil

linus. hamillim⁹. simillimus dissimillimus. Excipl
ūtur etiā que ī bris desinūt. que ris mutata ī er: acci
piūt rimus. ut salubris saluberrimus. celebris celeberr
rim⁹. Actus a veter: qđ olī ī usu erat: vetrim⁹ facit.
In ximus quot superlatiua desinūt: Duo tantum.
maxim⁹ 7 proxim⁹. quod vocabulū dū p cognato
accipit: significatum habet positium. Ideoq; a scripto
ribus legū sepe cōparatiue pfertur. ut pximiores. i.
propinquiores cognati.

In timus quot desinūt: Unū dūtaxat anomalū op
timus. et deriuata ab aduerbiis siue ppositiōib⁹ iter
interior intim⁹. ultra ulterior ultimus. citra citerior
citimus. extra exterior extimus. qđ etiā p postremo
ponitur. Plautus in trāculēto. bona perdidī. mala
reperi. factus sum extimus a nobis.

Hec sunt ab aduerbiis siue ppositiōibus supra su
perior suprem⁹. extra exterior extrem⁹. quia si ēent
a ntio superus et exter: seruaflent regulā.

In nimus quot superlatiua desinūt: Unū dūtaxat
anomalum minimus.

In rimus quot superlatiua desinūt: Unūz a verbo
detero deterior deterimus. 7 unū anomalū multuz
plus plurimus. Preterea que secū dum regulā for
mātur. Nouissim⁹ licet a nouo suplatiuū sit: tamē
pro positio ponitur. et ultimus significat. A pene
Plautus suplatiuum formauit penissime. ī cistella
ria. ita mea cōsilio peruerut penissime. A penitus
penitissimus superlatiuū formāt. ut ex penitissimis
edibus.

Superlatiua que a ppositiōib⁹ veniūt: ipaz ppositi
onū exigunt casus. ut arbor illa est prime litus.

A nequā sicut supra de cōparatiuis dictum est x
superlatiuum nequissimus.

Illud aduertendum ē. q̄ q̄z pro valde semp iun-
gitur superlatio: nunquā positio. ut q̄z fortissim⁹
et q̄z celerrime. quando vero q̄z accipit p̄ quātum:
nunquā iungit superlatio. nisi addatur verba pos-
sum: queo: valeo: et que eiusdē significatiōis sunt
ut dicā q̄z breuissime potero. feci q̄z optime quui.

Per vero nunquā iungit suplatio. nec possumus
dicere peroptim⁹ perdocussim⁹. Econtrario autem
q̄z q̄n valde significat: nunquā iungit positio. nec
etiā cōparatio: nisi forte cum per v̄l opido v̄l sane
vel admodum. v̄l valde. vel nimis. tunc. n. positio
iungitur. ut Serui⁹ Sulpiti⁹. Sane q̄z grauit̄ ac
moleste tuli ut debui. Al. Silius. voce admodum
q̄z suauī oppido q̄z libēs. nimis q̄z impium. Et Bru-
tus i ep̄la. suos valde q̄z paucos habet. 7 iterum sa-
ne q̄z gauisus sum. Per q̄z tñ usitatus est. ut per q̄z
bonus. per q̄z pulcher. per q̄z doct⁹. id est. valde bo-
nus. valde pulcher. valde doctus.

Per vero pro valde iungitur semper positio. ut
perpulcher. perdoctus.

Cum vero q̄z p̄ quātum accipit: iungitur positio. ut
Terenti⁹. reiecit se in eā flens q̄z familiariter. id est
quātū familiariter. et in Eunuch⁹. tu scis q̄z intimū
te habueri p̄ quātū. sumit enī hic intim⁹ p̄ positio:
quēadmodū p̄rimus. Sic etiā iungit cōparatio. ut q̄z
doctior est Aristotele Plato: id est quāto doctior
At qui dicūt: narrant q̄z breui⁹ potui: errāt. dicen-
dum est enim: q̄z breuissime potui.

Quod ē cōparatiuū seu suplatiuum huius positio-
ni perdoctus: multo doctior cōparatiuū. et q̄z doctissi-
mus siue multo doctissimus suplatiuum.

Per q̄z nūquā iungitur cū suplatio. Quā qd legente
ap̄d. Q. Curtiū. Be sum quoqz bactrianorū ducem

perq̃ maxime posset exercitu coacto descendere ad
se iubet. error potius librarii dicēd⁹ est. cū alia quo
q̃ cōplura ap̃d eundē auctore corrupta sint.

Multo etiā p̃ valde tā p̃paratio quā suplatiō ad
iūgitur. ut multo doctior ⁊ longe doctior. multo do
ctissimus. ⁊ longe doctissimus.

Superlatiū g̃tio iungit ⁊ ablatiō ⁊ accusatiō. ut
Dector fortissimus Troianorū. ⁊ multo maximus.
et proxime domum.

Cum superlatiō iūgitur semp̃ quisq̃. ōnis aut̃ nō
iūgitur. nec enī dicēdum est. oīs optius. oīs pessius
sed optius quisq̃ et pessim⁹ quisq̃. Et similiter si
superlatia ī diuerso casu ponātur sic: maxia q̃sque
fortitudie debet hostib⁹ resistere. maxio quisque aī
mo calūpniatores despiciat. Validissimi q̃sque cor
poris paret arma. Cōparatiō vero ecōtrario non
quisque puenit: sed oīs. ut Quītiliāus. seruulos p̃a
tes ⁊ oīa utiliora. nec licet dicere boni quique. ⁊ sapi
ētes quique. sicut nō licet dicere oēs optimi. ⁊ ōnes
sapiētissimi. Excipiūtur ex positis que suplatiō ca
rēt. ut pius ⁊ strēnuus. Dicitur. n. omīs pius. ⁊ pius
q̃sque. Salusti⁹. Nā strēnuus q̃sque aut occiderat ī
prelio: aut grauit̃ vulnerat⁹ discesserat. Itē nūe
ralia. ut tertius q̃sque quartus q̃sque nā prim⁹ ⁊ ul
tim⁹ suplatiua sunt. Cicero. primo quoq̃ die cōsu
les ad senatū referāt. Ergo nō est dicēdum: ōni qn
quagesimo āno facimus iubileū: sed qnquagesimo
quoque āno. et hic factū est. ut dicāus unusq̃sque: sin
gularis quisque. nā singularissim⁹ quo plerique in
docti utūtur: nō repitur. sicut ab unico nō repit̃ uni
cissimus. Quotus etiā iūgitur cū quisq̃. ut quotus
quisq̃ est. i. quotcūq̃ sint. Illud quoq̃ notādū. q̃
quisq̃ g̃tiū pluralē nō habet: cū adiectiō dūtaxat

lunctum. ideo utimur gēitino singulari p plurali. at
oprimi cuiuscūqz anim⁹: p bonoz ōniūm āim⁹.

¶ a al meglio: e al piu presto che tu poi.

¶ fac qz optime et qz celerrime potes.

Io son assai piu grādo de tuti li viterbesi: che sono
menozi de me. e āche sono mēozi de quelli che sono
maiozi de me. Ego sum maxim⁹ ōniūm viterbiēsū
minoz me. et ōnibus maioribus me.

Essendo io nato a Roma son magioze de tuti qlli
che sono menozi de me. e mēoze de quelli che sono
magiozi de me. Ego cum natus sim Rōe sum ma
ioz ōnibus mīoribus me ⁊ maiorib⁹ me.

Io son piu idotto de quelli che sono piu dotti d me
e piu dotto de qlli che sono piu idotti da me.

Ego sum indoctioz ōnibus doctiozib⁹ me ⁊ ōnib⁹
indoctiozibus me.

Io son menozi de tuti qlli che sono maiozi de me. ⁊
anche sono maiozi di qlli che sono menozi da me.

Ego sum mīoz oīb⁹ maiorib⁹ me: ⁊ oīb⁹ mīozib⁹

Io ho doi deti i le man: li quali son piu lōgi (me
de li altri. e doi ozechi i capo dle quale lūa e maioze

Ego habeo duos digitos i māibus ceſoz lōgiſſi.
mos. ⁊ duas aures i capite: quaz altera ē maioz

Tuti li homini fortissimi deueno cō grāde animo
vincere quelli delecti del corpo: che sono piu bruti
de li altri tutti. Debet fortissim⁹ qsq̄e magno aīo
supare eas voluptates: que sunt ceſis fediozes oīb⁹

In ogni diece āni se reſa el buſolo a viterbo.

Decimo quoque āno fiunt comitia viterbii.

De aduerbiis.

Aduerbia localia aut i loco significāt: aut d lo
co: aut per locum: aut ad locū: aut versus
locum: aut usque ad locum.

Que sunt aduerbia significātia ī loco: Hic illic istuc
intus. foris. ibi. alibi. alicubi. usquā nusquā. sicubi. ne
cubi. nūcubi. sūpius. inferius. ubiq3. ubicūq3.

Que sunt aduerbia significātia de loco: Hinc. illinc.
istinc. intus. foris. unde. aliunde. sicunde. necunde.
etū de. superne. inferne. celitus. funditus. utrinque.
undecunque.

Que sunt aduerbia significātia p locuz: Huc. illuc.
istac. ea. siqua. nequa. aliqua. etqua. uq3 7 quacūq3
Que sunt aduerbia significātia ad locū: Huc. illuc.
istuc. intro. foras. usquā. nusquā. eo. eodē. siquo. ne
quo. alio. aliq°. etquo. sup. īfra. utroq3. 7 quocūq3.

Que sunt aduerbia significātia versus locū: Hoz
sum. illozsum. istozsum. dextrozsum. sinistrozsum.
etquozsum. sursum. vlt sursum versus. deozsuz ver
sus. utroq3 versus. et quoque versus.

Que sunt aduerbia significātia usq3 ad locū vlt us
q3 ad tēpus: Hucusq3. istucusq3. illucusq3. quousq3

Nomīa urbū ponūtur p aduerbiis ī loco ī gēitio
casu: si prime vel secūde declatiōis sint. ut sum hic
fui illic. sum rome. fui rome. sum Tarētī. q3 si plura
liter tātam declinētur: ponūtur ī ablatio. ut sum Ba
tis. fui Thebis. Tertiē vero declationis nomina
ī ablatio ponūtur. ut fui Cartagie. Tibure. Neapuli

Dominus etiā loco aduerbioz: hūmi. domi. belli.
militie. ruri. in dīo. ut sum hūmi stratus. Dormio
domi. erā ruri. belli siue militie fortis sum. Repitur
etiā vesperi 7 luci aduerbialiter sumi. ut vesperi ad
te veni. vesperi ad te veniā. et luci similē. Cicero in
philippicis. Quis enī audeat luci: et ī militari via.

Pro aduerbiis vero de loco 7 p locū ponūtur no
mīa urbū in ablatio casu cuiuscūq3 declatiōis 7 nūe
ri sint. ut venio illic. aut trāseo illuc. vēto aut trāseo

Ulerona. Patavio. Carthagine. Thebis. et sic domo
humo. rure. militia. bello.

Pro adverbis etiā ad locū noīa urbiū ponuntur
i accusatio. ut eo Romā. Tarētū. Cartaginē. eo illuc
vēio istuc. Et sic eo domū. humū. rus. militiā. bellū.

Si fiat interrogatio p quorsum: quō respondetur
Dextrosum. sinistrosum. versus Uenetas. versus
Thebas. versus Romam.

Si fiat interrogatio per qua: quō respōdet: Hac.
illac. istac. per Romā. p Uenetas. per urbem.

Si fiat interrogatio per quo: quō respōdetur. Huc
illuc. intro. foras. Uenetas. Romā. Thebas. rus.

Si fiat interrogatio p quousqz: quō respōdet: Huc
usqz. illuc usqz. usqz ad anum. usqz Uenetas. usqz
Thebas. usqz Romā. usqz ad urbem. usqz rus. usqz
domū. bellū. militiam. humum.

Noīa viroz ac mulierū ppria. Item noīa appel-
latina hoīum: aīalium: locoꝝ: ⁊ aliaꝝ quaxcūqz
rerū querūt ppositionē. ut suz in urbe. in agro. cum
Socrate. eo in urbem. ad agrū. ad socratē. venio ab
urbe. ab agro. a socrate. Trāseo p urbē. per agrū. p
locum: in quo est socrates. Eo versus urbē. versus
agrū. versus socratē. Eo usqz ad urbē. usqz ad agrū
usqz ad socratē. Interdū tñ poete omittūt ppositio-
nes. ut Italiam fato pfugus lauiuaqz venit littoꝝa.
Itē deuenere locos.

Interdū etiā ppriis noībus addit ppositio. ut Li-
cero. ea die verres ad messanā vēit. Aliqñ subaudi-
tur ppositio noībus urbiū. ut Virgili⁹. Nō lybie nō
ante tyro despectus hiarbas. noīaliter pōitur tyro.
nam si adverbialiter ponere voluisset: dixisset tyri
in casu genitiuo.

Supina etiā ppositiōe nō egent. ut eo cubitū. ⁊ hoc

dignum relatu. pro eo ad cubandum . et hoc est di-
gnum quod referatur .

Versus semp postponit. ut italia versus. megaraz
versus. Salusti⁹. quē locū cartaginēses egiptū ver-
sus finē imperii habuere. Cicero de diuina⁹. q cū
exercitu lustrato arenū versus castra cū mouisset .
Interdum huic adverbio iūgitur ad. ut ad oriētem
versus. ad occidentem versus .

De Noibus Heteroclitis .

Que sunt noia heteroclita? Que nō seruāt de-
clinationē aliorum noium . ut

Pascua pascue	pascua pascuorum .
Epulum epuli	epule epularum .
Delitiū delitii	delitie delitiarū. Et deli-
tio sit delitiolum : quo verbo utit Sēca in eplis .	
Carbasus carbasi	carbasa carbasorū
Arbutus arbuti	arbuta arbutorū.
Intybus intybi	intyba intyborū. Virgi-

Pergam⁹ pergami

li⁹. et amare intyba fibris
pergama pgamorū. edi-
ficia sublimia troiana .

Celum celi	celi celorū
Alulis alulis	alulia altilium .
Supellex. lis.	supellectilia. lium
Tartarus tartari	tartara. rozum .
Suparus supari	supara. rozū .
Tenarus tenari	tenara. roz .

Promōtorium laconie circa finē malee. unde ad īe-
ros dici esse descēsus. Ostēdit ei ibi quedā prupta
vorago : per quā dicūt herculem emerisse .

Menalus	menala. oz. mōs arcadie
Auernus	auerna. oz. Lacus pro-

pe puteolos. dictus ab auibus. q supuolātes nimio

fetore decidat. ut Virgili⁹. Straue olentis auerni.
 Didimus didima. oz. mōs phrygie
 Pileus pilea. ozum.
 Garganus gargana. oz. mōs Alpulie.
 Gargarus gargara. rozz.
 Pax caret plurali nūero. Oratius dixit paces. Bel
 la quis ⁊ paces longum diffundit in eum.
 Vulgus Vulgus neutrū est. et caret
 Pelagus cū nouē sequētib⁹ vocabulis
 Tellus plurali numero. Virgil. Scī
 Numus dicitur incertum studio incōtra
 Pus ria vulgus. sed hic vulg⁹ ha
 Phas bet pluralem. Cicero. Satur
 Ir nū maxime colunt vulgi. ra
 fors ro tamē utimur masculino.
 Tabi Virgili⁹. In vulgū abiguas
 Nemo spargit voces.
 Duo ambo ⁊ tria declinātur tātum in plurali.
 A quatuor usq³ ad centū sunt indeclinabilia.
 Illa cū viginti quib⁹ sequētib⁹ carēt singulari nūero.
 Menia. Indutie.
 Manes: Pisces.
 Proceres. Cōpitalia.
 Penates. Neptunalia.
 Tenebre. Nundine.
 Exta. Kalende.
 Alma. None.
 Insidie. Idus.
 Artus. Athene.
 Spōsalia. Thebe.
 Cizania. Micene.
 Diuitie. Venetie.
 Mine.

Cesares: alaces: fabios: Scipiones pluraliter dicuntur.
Sed sic non sunt propria nomina: sed appellativa et requi-

Soles et lune a poetis duntaxat pluraliter (uocantur). quia iterum plures videntur ad sensum oculorum.
Sanguis et pulvis usu caret plurali. **M**el frumentum ordeum far vinum auctoritate habent pluralia.

Aurum argentum ferrum auriscalpium plumbum stannum electrum et vitrum caret plurali. Tamen es habet etiam in plurali in tribus casibus. **M**etallum quod est nomen generale: habet pluralem numerum per omnes casus.

Triticum caret numero plurali. frumenta tamen ordea: pisces: fabae: lentesci plurali numero inveniuntur.

Acetum mulsum oleum et similia: caret numero plurali. mulsum est vinum mellatum. inuenitur etiam aqua mulsa. hoc est mellita. Piper. zinziber. fel in usu communi non habet pluralia. **M**el tres tantummodo casus habet plurales. nomen accusativum et vocativum mella.

Thus rus: thuris thura. ruris rura.

Balneum balnei habet plurale balnea balneorum et balneae balneaz.

Locus loci facit in plurali loca locorum: et loci locorum utrumque idem significat. tamen loci in masculino significant etiam sedes argumentorum apud rhetores.

Jocus etiam ioca et ioci habet in plurali.

Balteus similis baltei et baltea habet in plurali.

Rastrum neutrum rastri et rastra habet in plurali. addunt quidam porrum frenum claustrum filum capistrum.

Rabies: sanies: caries: pnicies: scabies caret plurali numero cum similibus nominibus genere declinationis. Res tamen et dies acies facies progenies species macerietas habent numerum pluralem.

Spes tres tantum casus in plurali habet. Iunialis. post datum temporis et spes deceptas. a quo nomine

Propositiuū est ex pes : habens nūm dūtaxat 7 vtiū.
Lato facieꝝ dixit secundū analogiā: sed nō ē in usu.

Verua ē plurale hui⁹ nois qđ est veru. et repiūtur
dūtaxat duo casus verua 7 verubus. Virgil⁹. veru
busq; tremētia figunt.

Fortis non habet nisi forte. ut fortis fortuna. et forte
sua libycis cumarum astitit oris.

Tabi 7 tabo dūtaxat repitur. Frugi īdecliabile ē.
Vice dicitur 7 vice. aliis casibus singlarib⁹ raro u
timur. pluralis integer est.

Precis preci precē 7 prece. pluralis est integer.

Nex repitur apđ ciceronē 7 alios ppos. unde seīnex

Pōtus : aer : ether : carēt nūero plurali.

Sal neutri generis pluralē nō habet. masculini ha
bet sales 7 salib⁹. p quadā urbanitate dicēdi. tractuz
verbū a sale: qđ sicut sal ciboꝝ: ita salis cōdimētum
sit oīois. Et dicitur etiā ī singulari. Terētiū. Qui
habet salē quod in te est.

Laterē accusatiu⁹. non hñs alios casus in singlarī
raro tamē repitur latere.

Sponse abltūs solus est. ut sponse sua.

Macte in vocatiuo tātum inuenitur. Dicit tamen
macte virtute esto.

Ador⁹ genus faris est: aptum sacrificiis deoꝝ: ge
neris neutri 7 indecliabile. ab adorādo dictuz. Pri
sciāus affirmat ac ī festus Pōpens ab edēdo: vñ ab
adurēdo dicit appellatū igni enī tostum fiebat.

Uis oīes casus habet ut sentit Prisciāus.

Interrogatiua : relatiua : infinita : distributina ca
rent vocatis. ideo ambo non habet vocatiuū. qđ est
distributiū. et secūdum prisciānū relatiū. Duo ve
ro collectiuum habet. Et omnia pnomia carent vo
catis. pter tū meus noster 7 nostras.

Os oris ora tantū habet in plurali. quāqz Virgili
us usus sit oribus.

Os ossis in utroqz nūero omnes habet casus.

Ops est dea terre : que ⁊ tellus dicit. Sed opis o
pi opem ope auxiliū significat et facultatē. ut aufer
mibi opem. id est. opitulari mibi. ut Virgilius. gra
tes persolvere dignas non opis est nostre. id est. fa
cultatis.

Nec opis nympha quedā fuit : cuius poete faciūt
mentionē. Opes vero pluraliter significāt diuitias.

Suppetie in plurali tātum auxilia significāt. ⁊ iun
gitur hoc verbū fere semp cū fero. frequētissimūqz
est apud historicos. ut suppetias tulit : hoc est. pre
sidium attulit vel misit.

Quidā putāt ego quoqz pronomen etheroclitum
esse. quod rectus nullam habet cum ceteris casibus
similitudinem.

Hesperus seu vespereus est stella que ante noctem
apparēs hesperus seu vespereus seu etiā vespere dici
tur. Virgili⁹. Ante diem clauso cōponet vespere oli
po. ante lucē vero lucifer dicitur.

Unde fit : ut aut extrema pars diei seu malis no
ctis p̄cipium vespera dicatur in feminino. vespere
rum ī neutro genere. Vespere etiā vespereis ī mascu
lino genere utitur Virgilius. unde qui ī p̄cipio no
ctis salutare volūt : bonū vespereū dicere cōsueuerūt
qđ magis cēseo p̄bandū : qz quod a plerisqz dicitur
bonum sero. Cū enī sero aduerbiū sit : ⁊ tarde signi
ficet : mala imp̄catio est. optatqz ut bonū tarde eue
niat. meli⁹ sane ⁊ elegāt⁹ dicere. bonū serū siue se
lix serū. Nā serū diei apđ p̄batissimos historicos re
pitur p̄ extrēa parte diei. Linius. Erat iā diei serū.
ego morē nostre religiōis sequēs dicere soleo. noctē

Quietam.

Penu ē aliquā indeclabile repit. ut apud actiū. Pēu aut optum est: ut nihil defit. dicitur tñ hec pen⁹ pen⁹ quarte: 7 penus pēoris tertie. Verba A. Gelii sunt. Q. Scenolā ad demonstrandā penū his verbis usuz Pen⁹ ē inqt qd esculētū aut poculētum ē familie: q opus nō facit cā paratū 7 pētus recōditū. ūde a pēi tus penu dicit. Nā que ad edēdū bibēdūqz ī dies singulos pzādū aut cene causa parātur: pen⁹ nō sunt. sed poti⁹ ea q longe usiōis cā recōdūtur. Serui⁹ sul pit⁹ ait. Sacco Helio placuisse: nō q ad esum 7 potū spectāt: sed thus quoqz 7 cereos ī penu esse. Massuri⁹ sabin⁹ qd iumētorum causa apparam esset: qbus dñs uteretur: penori attributum dicit. Penu igit ea oīa pīnētur: que ad victū pīnēt. sed p natum si modo domi reposita sunt. Nā loc⁹ ubi ista reponūtur. Uarrone teste penariū dicit. que ad victū publicū spectēt: cōmeat⁹ vocātur. Sed fere nihil aliud pīnet quā annonā. Nō eī ē ānona tātū frumētaria: sed carniū salitaz 7 aliaz huiusmodi rez. Cicero de dīnatione putaret ānonam ī macello cariorē fore.

Repetundarum duntaxat in genitio plurali inuenit. de quo verbo supius diseruim⁹: cum de participiis tractaremus.

Indoles nūquam fere nisi numero singulari inuenitur significat autē in pueris 7 adolescētibus signū future virtutis. Cicero. ut enī adolescētibus bōa indole pīditis sapiētes senes delectātur.

Quintilianus ī primis ānis laudaretur indoles. Cicero tñ de viris idolē dixit. De officiis in qb⁹ ē virtutis idoles pmonēt. Idē p celio. si qd iudices h⁹ roboze ānī. atqz hac idole virtutis 7 pīnentie fuit

Linus de launina iaz matre et iperiu administrate
Tata inquit i ea virtutis idoles fuit. Lucanus. idole
si dignu latia : si sanguie pisco robur inest animus
Indole: quasi generositate quadā virtutis atqz ani
mi. Lini⁹ etiā in malā partē accipit. Nā loquens de
Hānibale. cū hac inqt indole virtutū ac vicioz: triē
nio sub Hasdrubale imperatore meruit.

Copie quādo militū multitudinē significāt: tantū
pluratiue declinātur. ut copie Cesaris. copie Dōpei
Regitur tamen etiā in singulari. sed praro. Dōpeus
ad Domitiū. atqz etiā hortor. ut cū ōni copia ad me
venias. Salustius. postremo ex omni copia Cathe
line neqz in plio neqz in fuga quisquā ciuis īgenu⁹
captus. Virgilius. ii. Eneidos. Et que sit mecū copi
a lustro. prope aut in singulari copia significat facul
tatē potestātēqz. ut faciā tibi copiā inspiciedī libros
meos. id est. dabo tibi facultatē. nec iūgitur cuz alio
verbo qz cū facio apud oratores. apd poetas vero
cum aliis verbis. ut cū do das. Virgili⁹. postqz in
trogredi 7 corā data copia fandi. Accipit etiā ple
rūqz copia pro habundantia. ut copia oōnis. copia
frumētī. Barbare oēs fere etatis nostre usi sunt co
pia pro exēplari. qd nusquā apd doctores repitur.

Excubie 7 vigilie tātum plurali dicūtur. hec autē
inter se differūt. q excubie diurne 7 nocturne: vigi
lie vero dūtaxat nocturne sunt.

Tenebre qū noctē significāt: pluratiue tātum dicū
tur. ut luce et tenebris scribo. pro die 7 nocte scribo.
Differt autē prima nocte 7 prima die. nā ibi itelligi
tur prima pars diei et quasi diluculo. hic aut prima
dies. ita primis tenebris 7 prima nocte. ibi de parte
noctis loquimur: hic de ipsa nocte. Si diluculū ve
limus significare: ante lucē dicim⁹. non ante diem.

Nam ante diez significat ante tempus. pter qz si de certo die loquamur. ut ate diē decimū kalē. nouēbz. hoc est decimo die ate kalē. nouēb. Ubi notādum est preceptum Pauli : qui ait. Ante diē decimū kalēdaz. et post decimū diem kalē. Eque utroqz sermone undecimus dies significatur. Ante noctē vero pro crepusculo optime dicimus.

Lues et strues nūquam fere pluratiue dicuntur.

Presto a plerisqz inter noīa pōitur. et nullū habet casum. nec aliter qz cū substantiuo verbo cōstruitur. ut presto suz. Nā presto adsum magis poeticū est.

Instar quoqz nōnulli nomē esse existimāt īdeclinabile. et similitudinē siue egparātiā. ut istar mōtis.

Scale et scobe tātum pluraliter dicuntur. et licet aliquādo scala inuēiatur : q ita profert barbarismū (si Quintiliano credās) cōmittit.

Liberi pro filiis : pugillares : nuptie : littere pro epla : carēt singlari. īimicie dūtaxat ī plurali repit.

De figuris.

Figuras quas greci vocāt: quō diffiniunt: figurā esse dicūt viciū cum ratiōe: necessitatis : ornatuſae gratia permissum.

Quō diuidūt figuras siue schemata? Alia dicunt esse lexeos. alia dianoeas. Sed dianoeas ad oratores dūtaxat ptnere : lexeos vero ad grāmaticos

Rursus figuras siue schemata lexeos : q ad grāmaticos ptnēt : quō diuidūt: Alias dicūt esse dictionis : alias locutiōis : alias cōstructionis.

Quid est barbarismus? Est pars orōnis viciosa: que vel scribēdo vl loquēdo viciū contrahit. apō poetas methaplasimus dicitur.

Quid est solecismus? Est viciū ī ptextu partium orōnis cōtra regulā artis grāmmatice factū : quod

apud poetas vocat. Ab a sinto capitone
imparitas dictus est a venustiorib⁹ scribiligo. ut
Al. Selus testatur.

Cauēda ne sunt hec vicia: Profecto elaborādum
est: ut p̄ma barbarisimi ac soleocisimi feditas absit.
Sed q² aliqñ excusant hec vicia: v^l cōsuetudie: v^l
auctoritate: v^l venustate: vel vicinitate virtutuz:
magna in his diligētia adhibēda est.

Quō adhibēda est diligētia? Docēdi sunt pueri: q̄
ōnino vitāda sint. ut guerra: treuga multonēs pro
strabit singularissimus et similia. Itē que apō scri
ptores dūtaxat carminū venia aut laude digna sint
ut cantus. ploxenus. mappalia. postremo q̄ insoluta
quoq³ oratione ab doctis recepta sint. ut Cicero ca
nopitaz exercitū dicit. cū urbē canobon dicāt. et du
apōdo et trepōdo. que in usu ab oībus recepta sunt.
cū tamē nec dua nec tre apud auctores repiantur.

Quot modis p̄mittitur barbarism⁹? Uno 7 viginti.
Primo cū oratiōi latine vocabula barbara p̄misce
mus. quēadmodū Cicero illudēs: mastruca (quod
sardū est vocabulū) oratiōi inseruit: p̄ scauro. quē
purpura iquit regalis nō cōmouit: eū sardoꝝ ma
struca mutauit. Itē fit barbarismus: additiōe. de
tractione. īmutatiōe. 7 trāsmutatiōe littere: syllabe:
tēporis: toni: et aspirationis.

Per additionē quō fiūt barbarisimi: per additiōez
littere. ut reliquias danaū per duplicē l: cū simpli
cem scribi deberet. et redintegro p̄ reintegro. Per
additionē syllabe. ut nos abiisse rati. et iduperator.

Per additionē tēporis. ut Italiā fato pfug⁹. cum
italia: correpta p̄ma syllaba scribere ac p̄ferre de.

Per detractiōē quō fit: p̄ detractiōez (berēus.
littere. ut imitū achilli p̄ achillis. per detractiōem

syllabe. ut repostū p̄positū. per detractiōē tem-
poris. ut unius obnoxam: p̄ unius.

Per imutatiōē quō fit: per imutatiōē littere. ut
olli p̄ illi. per imutatiōē syllabe. ut quū p̄ cum. per
imutatiōem tēporis. ut fernere leucatē. cū fernere
producta penultima dici debuisset.

Per trāsmutatiōē quō fit: per trāsmutatiōē lit-
tere. ut euādre p̄ euāder. per trāsmutatiōē syllabe
ut si quis displicinā p̄ disciplinā dixerit. per trāsmu-
tatiōē tēporis. ut faciūt nōnulli i docti: qui dicunt
maria prima correpta ⁊ secūda p̄ducta. Itē iacob⁹
p̄ma syllaba ia p̄ducta et co correpta. cū plane con-
trariū sit. Nā maria primā syllabā p̄ductā habet: se-
cundā correptā. iacobus vero quadrisyllaba dictio
sit: habetq; p̄mas duas correptas: ⁊ penultiaz p̄du-

Toni quoq; p̄ has quatuor spēs p̄mutātur. (ctā.
Nā et ipsi adiiciūtur. detrahūtur. imutātur. ⁊ trāsmu-
tātur. quoz exēpla ultro se offerūt.

Totidē etiā modis deprehēditur barbarism⁹. per
aspiratiōē quā tam in p̄nūciādo q̄z i scribēdo et ad-
hibere possumus ⁊ tollere. quāq; nō sit littera: sed
aspiratiōis nota. ut veteres sine aspiratiōe edos ir-
cosq; dixerūt. et graccos et triūphos. erupit deinde
nimius usus. ut corone senturiōes: p̄rechones dice-
rētur. et mehe p̄ me. ut q̄busdā adhuc inscriptiōib⁹
videri potest.

Possunt ne aliis modis fieri barbarismi: possunt
secūdum quosdā. per malas cōpositiones: que dicūt
Carosyntheta: in quib⁹ sunt iotacismi. metacismi.
laudacismi. hiat⁹. collisiōes. ⁊ q̄cunq; pl⁹ equo min⁹
ve sonātia ab eruditis respuūtur. Sunt p̄terea qui
absurdum putāt barbarismū. qđ est unius verbi vi-
ciū fieri p̄ nūeros aut genera sicut soleocismū. Utrū

tamē scala ⁊ scoba : cōtraq; ordea ⁊ multa licet litterarum mutationē : adiectionē : detractiōē nō habent. nō alio modo viciosa sunt : q̄z q; pluralia singulariter : ⁊ singularia pluraliter efferūtur. et gladia qui dixerūt genere exciderunt.

De Soleocismo.

O soleocismo multi errāt : qui eū putāt ī una parte oōnis fieri posse. ut si virū ostēdentes : dicam⁹ illam : aut ostēdentes mulierē : dicāus illum : aut interrogāti quo pergām⁹ : respōdeam⁹ Rome. aut obuiū unum : salutātes : dicamus saluete.

Siquidē hec oīa vim pfecte oōnis obtineāt. itelligim⁹. n. illū vll illā video. Rome pergo. tu saluete.

Quot modis fit soleocismus? Duob⁹ modis. Aut per partē oōis : aut p accidens partiū oōis.

Per partes oōis quō fiūt soleocismi : Cum pars pro parte ponit. ut toruūq; repēte clamat p torue. nomē p aduerbio positū. fit etiā ī ipa parte oōis hoc viciū. cū ipsa p se : nec in suo loco (ut conuenit) ponitur. ut cui tātum de te licuit : pro in te. ⁊ apud amicum eo : p ad amicū. et intro sum : p itus sum.

Per accidētia partiū oōnis : quot modis fiūt soleocismi : Tot modis : quot sunt ipa accidētia. Verbi gratia. Per qualitātē noīum fiūt soleocismi. ut hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto Dardanus pro dardanius. ppriū p appellatiuo posuit.

Per gēra. ut valide salices : ⁊ amare cortices. qm q̄z sup dixeris hic potius barbarismū esse : q̄z soleocismū. pro validi salices. et amari cortices.

Per cōparationē. ut respondit Iuno saturnia sancta dearum. pro sanctissima.

Per casus. Urbem quā statuo vestra ē. p urbs

Per modos verbor. ut itis paratis q̄z primū virt

pro ite parate. indicatiuum. p imperatiuo.

Per significatiōes. ut spoliātur eos ⁊ corpora nuda relinquūt. pro spoliānt.

Per tēpora. ut ceciditq3 superbū Iliū et omīs hūmo fumat neptūnia Troia. pro fumaui.

Per personas. ut Danaī qui parent atridis q3 primū arma sumite. pro qui paretis.

Per aduerbia. ut venio italia. p ab italia. et ad romā eo. pro romā. et intus eo. pro eo intro.

Per cōiunctiones. ut subiectisq3 urere flammis. p ve aut vel.

Per ppositiones cū una pro alia ponitur. ut sub lucem p ante lucē. aut necessaria subtrahit. ut Siluis te tyrene feras agitare putasti. pro in siluis.

fiunt pterea soleocismi plurib⁹ aliis mōis: quos rephēdēdo poti⁹ q3 imitādo possum⁹ notare.

Quot sunt vicia que cū barbarismo ⁊ soleocismo cōnumerātur: Duodecim. Barbarismus. Soleocismus. Aeyrologia. Lacophaton. pleonasmos. pissologia. Macrologia. Tautologia. Eclipsis. Tapinosis. Lacosyntheton. Amphibologia.

Aeyrologia ē inipropria dictio. ut hūc ego si potui tātum sperare dolorem. sperare dixit pro timere.

Lacophaton est obscura enunciatio in cōposita dictione. vel in uno verbo. ut numerū cum nauibus equat. et arripe aures pamphile.

Pleōasmos est additio verbi supuacua ad plenā significationem. ut sic ore locuta est.

Perissologia ē supuacua additio: verborū sine ulla vi rerū. ut qua poterāt ibant. ⁊ qua nō poterāt nō

Macrologia est sentēcia longa et supuacua (ibāt. a: res nō necessarias pprehēdens. ut impator cum exercitu re isecta: retro: ūde venerat regressus est

Tautologia est eiusdem rei viciosa repetitio. ut ego metipse.

Eclipse ē neceſſarie dictionis defectus. quā deſiderare videt̃ perfecta ſententia. ut hec ſecum. deēſt enim :locuta eſt.

Lapinoſis eſt alicui⁹ magne rei extenuatio : ſentētia nō id qđ oſtēdit agēte. ut penitusq; cauernas ingentes. uterūq; armato milite cōplent. et Dulychi as vexaſſe rates in gurgite vaſto.

Tacofyntheton ē viciosa cōpoſitio dictionū. ut verſaq; iuuenecum terga fatigamus haſta.

Amphibologia eſt ābiguitas dictionis : q̄ fit aut p accuſatiū. ut ſi quis dicat audio Socratem amare Platonē. aio te eacida Romāos vicerē poſſe. aut p cōmune verbū. ut ſi quis dicat. Lato iniuſte crimīatur : et nō addat quē vſ a quo: Aut per diſtictionē. ut vidi ſtatuā aureā haſtam tenētem. ſit etiā peronyma. ut ſi qđ dicat aciez : nec expmat oculi vſ gladii vſ exercitus. Poſteſt etiā fieri aliis modis : quos recensere ſuperuacuum eſt.

De Metaplaſmo.

Quid eſt metaplaſmus? Eſt trāſmutatio qđaz recti ſolitiq; ſermōis in alteram ſpeciē. metri ornatus : aut neceſſitatis cauſa.

Quot ſunt ſpēs metaplaſmi? Quatuōdecim. Protheſis. Epētheſis. Paragoge. Apherēſis. Sicope. Apocope. Ectafis. Siſtole. Diherēſis. Epifynaliſphe. Eclipse. Synaliſphe. Anticheſ. ⁊ Metatheſis. Quid ē protheſis? Eſt appoſitio quedā ad pncipiū dictiōis littere vſ ſyllabe. ut gnato pro nato.

Epētheſis eſt appoſitio ad medium dictionis littere vel ſyllabe. ut indūperatoz.

Quid ē paragoge? Eſt appoſitio qđā ad finē dicti

onis. ut diclet p dici. hanc alii paralipsin vocat.

Quid est apheresis? Est ablatio littere vel syllabe de principio dictiōis: cōtraria prothesi. ut temno p contemno. mitte pro dimitte.

Syncope est ablatio de media dictiōe cōtraria epēthesi. ut audacter p audaciter. cōmorat p cōmouerat.

Quid est apocope? Est ablatio littere vel syllabe a fine dictiōis. cōtraria paragoge. ut achilli p achillis et potes pro potestis.

Quid est ectasis? Est extēsiō syllabe ptra verbi naturā. ut Italiā fato profugus. cum italiā primā syllabā correptā habere debeat.

Quid est systole? Est correptio syllabe cōtra verbi naturā ptraria ectasi. ut aquosus orion. cū orion dici debeat pma producta.

Quid est diheresis? Est unius i duas syllabas facta diuisiō. ut Aulai in medio libabāt pocula bacchi pro aule.

Quid est episyualiphe? Est cōglutinatio duarum syllabarū i unā: cōtraria diheresi. ut pheton p phae ton. et eripidem pro aeripidem.

Quid est synaliphe? Est p interēptionē cōcurrētū inter se vocaliū: lubrica quedam leuissqz collisio. ut atqz ea diuersa penitus duz parte gerūtur. Sic qñ abiicitur s. ut aut ouīū fetus: aut urētes culta capellas. Nec a quibsdā syntheresis vel collisio noiatur.

Elipsis est cōsonātiū cū vocalibus aspere cōcurrētū quedam difficilis ac dura collisio. ut Multū ille et terris iactatus et alto.

Antithesis est littere pro littera positio. ut olli p illi.

Quid est metathesis? Est trāslatio litterarū i alienū locum. nulla tamen ex dictione sublata. ut euandre pro euander.

De Schematib⁹. Leptos .

Pochemata leptos quot sunt? Multa qdez sunt sed magis necessaria sunt decē ⁊ septē. Prolepsis. Ceuma. Hypozeuxis. Sylepsis. Anadiplosis. Anaphora. Epanalepsis. Epizeuxis. Parāomasia Schesonomaton. Paranomeon. Homotoleuton. Homoptoton. Polisynteton. Hyrimos. Polyptoton. Dialyton .

Prolepsis quid est? Est presumptio secutaz rerū ordinē ācedens vel cōturbās. ut cōtinuo reges ingenti mole latius cōturbant .

Ceuma quid est? Est unius verbi cōclusio diuersis clausulis apte cōiuncta. ut troiūgena īterpres diuī qui numina phebi. qui tripodas clari lauros : q sydera sentis .

Hypozeuxis quid est? Est figura supiori cōtraria ubi diuersa verba singulis clausulis adiūgunt. ut regem memorat nomēqz genusqz .

Sylepsis qd est? Est dissimiliū clausulaz p unum verbū cōglutinata cōceptio. ut hic illi⁹ arma. hic currus fuit. Itē sunt nobis mitia poma : castanee molles : et pressi copia lactis .

Anadiplosis quid ē? Est cōgemīatio dictiōis ex ultimo loco pcedētis versus : ⁊ in pncipio sequentis. ut sequitur pulcherrīus astur. astur equo fidens .

Anaphora qd est? Est relatio eiusdē verbi p pncipia plurioz versuū. ut nate mee vires mea magna potētia solus. Nate pīs summi q tela tiphora tēnis

Epanalepsis qd est? Est verbi ī pncipio versus positi : in eiusdem fine repetitio. ut ante etiam sceptrū dicte regis et ante .

Epizeuxis qd est. Est eiusdē verbi ī eodē versu sine aliqua dilatiōe cōgemīatio. ut memē adsum qui

feci : in me cōuertite ferrum.

Paranomasia qd est : Est quotiēs de noīe aliud efficitur nomē. veluti quedā congemīatio. ut nā inceptio est amētium haud amantium.

Schesonomaton v^l synthesisionōaton. est multitudine noīum siml cōiunctoꝝ quodā habitu copulandi. ut marsa manus : peligna cohors festina virū vis. et iterū. Nubila nix grādo pcelle flumīa venti.

Paranomieon quid ē : Cū ab eisdē litteris diuersa verba īcipiūt. ut tite tute tati tibi tāta tyrāne tulisti.

Homoteleton qd est : Cū simili mō diuerse dictiones sumūtur. ut eos reduci qz reliqui deuehi qz de feri malui. itē abuit excessit euasit erupit. fit etiā hoc schema : quotiēs media ⁊ postrema versus finē cō simili modo sentētie finiūtur. ut ecclīastes. meli⁹ est videre qd cupias : qz desiderare quod nescias.

Homoptoto qd est : Cū ī casus similes exeūt verba diuersa. ut merētes : flētes : lacrimātes : p̄miserātes.

Poliptoton qd est : multitudo casuū varietate distincta. ut littoza littozib⁹ cōtraria flactibus undas.

Imprecōz arma armis pugnēt ipsiqz nepotes.

Hyrmos quid ē : Est series dictionū : q tenorē suū usqz ad ultimū seruāt. ut p̄ncipio celū ac terras cāposqz liquētes. lucētēqz globū lūe titaniaqz astra spiritus intus alit.

Polysyntheton qd est : Est multis p̄nexa cōiuncti onib⁹ dictio. ut athāasqz thoasqz pelidosqz neoptolēus primusqz machaon.

Dialyton vel Alsyntheton qd ē : Est figura supiori cōtraria cōiunctiōibus carens. ut ferte citi flāmas date tela : impellite remos.

T De Tropo.
Tropus quid ē : Est dictio trāslata a p̄pria si-

gnificatione ad impropam. necessitatis aut ornat⁹ cā.
Quot sunt tropi: Tredecī. Metaphora. catachre-
sis. Metalepsis. Metonymia. Anthonomasia. E-
pitheton. Sinecdоче. Onomatopeia. Periphrasis
Hypbaton. Hyperbole. Allegoria. Homozosis.

Metaphora qd est: Est rerū verborūqz trāslatio.
Quot modis fit metaphora: Quatuor. Ab anīali
ad animale. ab inanīali ad inaīale. ab anīali ad ināi-
male. ab inaīali ad animale. Ab aīali ad aīmale. ut
Tiphin aurigā celeres fecere carine. Nā auriga et
gubernator aīam habēt. Ab inanīali ad inaīale. ut
pelagus tenere rates. nā pelag⁹ et rates aīam non
habēt. Ab aīali ad inanīale. ut Atlantis cinctū a ssi-
due cui nubibus atris. piniferūqz caput vēto pulsāt
et imbri. Nā ut hec aīalia sunt. ita mōs animā non
habet: cui mēbra homīs ascribūtur. Ab inanīali ad
anīale. ut tātum pectore robur cōcipis. nā ut robur
animā non habet: sic turn⁹ cui hec dicūt aīaz habet.

Sciēdum est alias metaphoras esse reciprocas:
alias unius partis.

Reciprocas: ut altū mare: celūqz pfundū. possu-
mus enī cōvertere altū celū mareqz pfundū. Uni⁹
partis sunt. ut germiare vites. et fluctuare segetes.
volitare nubes. ī his. n. reb⁹ alas fluct⁹ et germia nō

Catachresis qd ē: Est usurpatio alieni (iūem⁹.
noīs. ut sepe patricidā dicius: qui patrē nō occidit.
et piscinā: que pisces nō habet. hec. n. nisi extrīsec⁹
sumerēt suum vocabulū non haberēt.

Metalepsis qd est: Est dictio gradatim pgens ad
id qd ostēdit. ut Alit pater oīps spelūcis abdidit atris
et Dost aliquot mea regna vidēs mirabor aristas.

Metonymia qd est: Est trāsmutatio quedā. cui⁹
multe sunt spēs. Aut enī pōitur qd continet p eo qd

cōtineatur. ut nūc pateras libate iōni. Aut cōtra : cras
terras magnos statuunt ⁊ vina coronant. Aut per
innētozem ostēditur id quod inuentum ē. ut sine ce-
rere ⁊ baccho friget venus. Aut cōtra. ut vinumq;
p̄cantur. Nā dens est p̄sens. Aut per efficiētem effe-
ctum. ut pigrus frig⁹. pallida mors. Aut p̄ effectus
efficiēs. ut frena spumāt.

Antonomasia qd est : Est figura vice noīs posita
que a tribus fit. Al̄b animo. ut magnāim⁹ anchisia-
des. Al̄ corpore. ut ip̄e arduus alta pulsatq; sydera
extrīsecus. ut infelix puer atq; ip̄ar p̄gressus achilli

Epitheton qd est : superposita dictio cū p̄prio no-
mine. nā antonomasia vicē noīs sustinet. Epithetō
vero nunquā ē sine noīe. ut hos mihi p̄dixit luctus
barpyia celeno. et dia camilla.

Fit etiā tribus modis Epitheton. ab aīo : a corpo-
re : ⁊ extrīsecus. His duobus tropis vlt̄ laudam⁹
aliquē : vlt̄ vituperam⁹ : vel ostendimus.

Synecdoche est plenī intellect⁹ capax : cui⁹ plus
minusue p̄nuntiet. aut enī a parte totum ostēdit. ut
puppēs q; tue pubēs q; tuorū. aut cōtra : ut ip̄si⁹ ante
oculos igens a vertice pontus. In puppim ferit : et
fontē q; ignē q; ferebat. Cum autem a parte totum
fit : ab insigniori parte faciendum est.

Onomatopeia qd est : Nomen de sono factum. ut
tinnitus eris clangorq; tubarum.

Periphrasis quid ē : Est circumlocutio que sit aut
ornāde rei causa : que pulcra est. aut vitande : que
turpis est. ut Et iā prima nouo spargebat lumīe ter-
ras. Titoni crocetum liquēs an roza cubile. et ne ni-
mio luxu obtusior usus. sit gēitali aruo ⁊ sulcos sub

Hypbatō est trāsgressio qdā ver. (limet iertes.
boz ordīez turbās. cui⁹ species sunt quīq; Dyste

rologia: Anastrophe. Paræthesis. Temesis. Syn-

Hysterologia v^l Hysteron pteron ē sen (chisis) tentie cū verbis ordo mutatus. ut ⁊ torrere parant flammis ⁊ frangere saxo.

Anastrophe qd ē: Verboꝝ tātum ordo p̄poster⁹. ut italiam contra: pro cōtra italiam.

Paræthesis qd est: Interposita oꝝo diuerse sentētie. ut enee neqꝫ enī patrius p̄sistere mētez passus amor rapidū ad naves p̄mittit achatem.

Temesis qd est: Uni⁹ cōpositi v^l simplici verbi sectio: una dictione aut plurib⁹ interiectis. ut septē subiecta trioni: id est septētrioni.

Synchisis hypbaton est obscurū ⁊ ex ōni parte cōfutum. ut Tris notus arreptas ī saxa latētia torq̄t Saxa vocāt itali medius qꝫ ī fluctib⁹ aras. Est enī hic ordo. Notus tris arreptas in saxa torquet que saxa ī medius fluctibus latētia itali vocāt aras.

Hyperbole qd est: Dicitio quedā fidē excedēs augendi minuēdiue causa. ut it clamor celo candidior niue. testudine tardior.

Allegoria qd est: Tropus quo aliud significat quā dicitur. ut et iā tēp⁹ equū fumātia soluere colla. hoc est carmē finire. Huius multe sunt spēs. ex quibus eminet septē. Hironia. Antiphrasis. Enigma. Charientismos. Paroemia. Sarcasmos. ⁊ Altyismos.

Hironia qd est: Tropus ostēdens qđ conat⁹ p̄ contrariū supioris. ut Egregiā verō laudē ⁊ spolia ampla referis inqꝫ puerqꝫ tuus. hāc nisi grauitas pronūciantis adiuuerit: p̄fiteri videbit⁹ qđ negare p̄dicit.

Antiphrasis est unius verbi hīrōia. ut bellū qꝫ minime bonū et parce quia nemini parant.

Enigma est obscura sentētia p̄ occultā similitudinē rerum. ut ⁊ que me genuit mater: mox gignitur ex

me. significat enī aquā in glaciē conuerti : ⁊ ex ea
dem rursus effluere.

Cariēsimos qd est : Est tropus quo dura dictu ḡ
tius pferūtur. ut cū interrogātib⁹ nobis : nūqd nos
quesierit aliqs : respōdem⁹ bōa fortūa. ut ex hoc itel
ligatur neminē nos quesisse.

Paroemia quid ē : Accōmodatū reb⁹ tēporibusqz
prouerbiū. ut lupus est in fabula.

Sarcasmos qd est : pleno odio hostilisqz derisio.
ut en agros et quam bello troiano petisti Hespiriā
metire iacens.

Astyminos qd est : Est tropus multiplex nūerosqz
virtutis. nā astyminos putat qd quid rustica simplici
tate caret : ⁊ faceta satis urbāitate expolitū est : ut il
lud. qui baviū non odit amet tua carmiā Meui : at
qz idem iūgat vulpes ⁊ mulgeat hircos.

Homoeosis qd est : Est minus note rei p similitu
dinē eius : que magis nota est demonstratio. cuius
spēs sunt tres. Icon. parabola. ⁊ paradigma.

Icon est psoāz vel eoz que psonis accidūt ppara
tio. ut os humerosqz deo similis.

Parabola ē rerū genere dissimiliū comparatio. ut
qua'is mugitus fugit cum sautius arā. **Taurus** : et
incertam percussit ceruice securim.

Paradigma qd est : Est narratio exēpli hortantis
vel deterrētis. **Hortātis** : ut antenor potuit medijs
elapsus achinis illiricos penetrare sinus. **Deterrēn**
tis : ut. at non sic phrygius penetrat lacedōna pa
stor. **Ledeāqz** helenā Troianā vexit ad urbem.

Endiadis sit resolutio ī mobile fixi.
Uteris endiade : si dixeris arma virumqz.
Tradi rati vētos dicas hypallagide fiet.

Emphasis: cum dicimus scelus pro scelerato.

Prosopopeia: cum sermo rebus inanimatis tribuitur. ut cum celum aut terra loquitur.

Chonographia: cum tempus describitur. ut Tempus erat quo prima gens mortalibus egris incipit.

Antipophora: cum occurrimus tacite questioni.

Apolioposis: cum parte silentio orationis. ut quos ego

Quot sunt figure instructionis? Octo. Prolepsis. Syllepsis. Ceuma. Synthesis. Euocatio. Apolitio. Synecdoche. et Antiptosis.

Quid est prolepsis? Prolepsis quae presumptio latine dicitur: est cum toti in suas partes diuiso: una proprietas attribuitur. in qua si ordo incipit a toto: tunc totum et partes in eodem casu ponuntur. ut nos legimus. ego bene et tu male. si vero a partibus incipiunt: tunc totum ponitur in generis. et proprietas inter partes. ut a gladius altera volat ab oriente altera ab occidente.

Syllepsis quae conceptio dicitur quae est? Cum dignitas concipit minus dignum: et una proprietas subiectis diuersorum accidentium tribuitur. una propter alterius dignitatem. ut Scipio et Lucretia pudici. est autem aut diuersi generis. ut Dyrrius et Faustina poti. ubi masculinum concipit femininum. aut Faustina et marci potius. ubi femininum concipit neutrum. aut diuersi numeri. ut Scipio et milites pugnant. aut diuersae personae. ego et tu legimus. ego et Socrates scribimus. tu et Plato studetis. aut diuersi casus. ut remus cum fratre geminus iura dabunt.

Ceuma est cum proprietas subiectis diuersorum accidentium tribuitur uni proprietas: alteri per posterius. quae fit aut a superiori. ut scribo ego et tu. aut a medio. ut ego scribo et tu. aut ab inferiori. ut ego et tu lego. licet potius legimus sit dicendum. similiter in genere et numero fieri potest.

Synthesis quod est? Cum aliqua proprietas attribuitur

uni subiecto. aut plurib⁹ coplatis nō grā vocis s³ si-
gnificati. sub diuerso gēre aut nūero. ut triste lupus
stabulis. āser feta. pars ī frustra secāt. et scipio ⁊ leli
Euocatio est cū p^{ma} v^l secūda (us admirātur.
persona tertiā euocat. ut ego cicero scribo. vos Ro-
mani omnia subiecistis impio vestro.

Appositio est cū una pprietas duob⁹ subiectis siē
copula attribuit uni notiori ⁊ magis cōi: alteri min⁹
ut animal homo loquitur. canis stella lucet. Virgili⁹.
Ignauū fucos pecus a psepibus arcet.

Synecdoche qd ē: cū toti tribuit pprietas partis.
ut homo alb⁹ dētes. enee os hūerosq³ deo similis.

Aluptionis qd ē: Cū casus p casu pōitur. ut urbē
quā statuo vestra est. Terenti⁹. quas credis has nō
sunt vere nuptie.

De Punctis quibus
oratio distinguitur.

QUot sunt puncti: quibus in p^{sentia}z utimur?
Nouē. Suspēsiuus. Colus. Coma. Period⁹
Sēipunctus. Seminuspūctus: Interrogatiu⁹. Ex-
clamatius seu admiratiu⁹. et Parēthesis.

Suspensiuus est simplex virgula: que solet q^{etis}
grā poni: anteq³ sensus aliq³ clausule hūi possit h⁹

Sēinuspūctus ē: quo utimur: ubi (mō. Arma:
clausula maiorē quādam quietē habet: ⁊ tū sensum
imp^{se}cūm hoc modo. Arma lib⁹osq³ meos:

Coma est quo utimur: ubi clausula videt⁹ esse cō-
pleta: ⁊ tamē imp^{se}cta ē. et ponit⁹ plāus ī supiori par-
te lineē h⁹ mō. Arma lib⁹osq³ meos. diripuerūt mi-

Colus ē pūctus: qui pōitur ī fine clausule (lites.
qū perfectus est sensus: et ponitur plāus in inferiori
parte lineē hoc modo. Arma lib⁹osq³ meos: diri-
puerūt milites: q³q³ eos nūq³ existiaui huc vētos.

Periodus est punctus qui ponitur in fine clausule: quoniam non modo perfectus est sensus: sed etiam ipse sermo. ut quod sequitur quasi de nouo ichoari videatur. et ponitur in inferiori parte linee. adiecta virgula hoc modo. *Arma liberosque meos: diripuerunt milites: quamquam eos nunquam existimavi huc venturos. Verum equo animo ferenda sunt hec.*

Sed punctus dicitur virgula quam in fine linee ponimus cum dictio imperfecta est. et pars in sequente transit lineam huiusmodi.

Admiratiuus siue exclamatiuus est: qui in tali oratione ponitur. *O hominem fortem: o integrum: o omnibus: qui in etate nostra sunt. proponendum te ne incepto desistere nunquam aliquis vidit te ne fortune succumbere.*

Interrogatiuus est: qui interrogationem significat. et fit hoc modo. *De te vero quid dicamus?*

Paræthesis est: ubi diuersa oratio perfecte adhuc orationi interponitur hoc modo. *Te ne (dicam. n. quod sentio) calamitatibus cedere. hoc igitur exemplo omnia punctorum genera notabis.*

Arma liberosque meos: diripuerunt milites: quamquam eos nunquam existimavi huc venturos. Verum equo animo ferenda sunt hec: de te vero quid dicam? O hominem fortem. O integrum. O omnibus qui etate nostra sunt: proponendum. Te ne incepto desistere aliquis vidit. Te ne fortune succumbere. Te ne (dicam enim quod sentio) calamitatibus cedere.

De Componendis Epistolis.

Quare inueniuntur epistolae: ut eos cum quibus siue propter absentiam: siue propter ruborem: seu ob aliam quamvis causam loqui non licet: certiores facere non possimus si quid sit quod eos scire oporteat: siue nostra siue illorum siue aliorum causa.

Unde dicitur epistola: Epistola grecum plane voca

bulū est. diciturq3

hoc est a

mutēdo. quod ad absentes mittat. Unde ē

qđ simlī significat: dicunt apostoli.

L. Linus. apostolos suos fregit ī senatu. **b.** est epi
stolas. et nūc libelli q a iudicibus a qbus p. uocatum
ē ad magistratū mittuntur: dicuntur apostoli. cū sint
instar eplaz. Latino autē vocabulo eplas litteras
dicimus: dūtaxat ī nūero plurali. Naz in singulari
numero littera significat elemētum. ut a v l b. signi
ficat etiā manū scribētis. ut Cicerō ad M. ticiū. naz
Alexis manū amabam. q tam prope accedebat ad
similitudinē tue littere.

Reperitur quoq3 aliqñ p eplā apđ poetas dūtaxat.
ut Ouidi⁹. quā legis a rapta briseide littera venit.
Quot sunt genera eplārum? Multa sunt. Alie ei
sunt dūtaxat de rebus diuinis. ut sunt platōis eple
ad dyonisiū. et in religiōe nostra petri 7 pauli 7 ia
cobi iohānis epistole. Alie sunt de morib⁹. ut eple
senece. eple aurelii augustini. Jerōmi. Ambrosii.
Cypriani. et alioz: que multa etiā de reb⁹ diuinis
cōtinent. Alie sunt de reb⁹: que quotidie accidunt:
tamē seueris 7 grauib⁹. utpote q v l belli v l pacis
tēpore. aut ex castris ad urbē. aut ex urbe ī exercitū
scribuntur fere similes historie. Alie que de rebus
nouis: qualescunq3 acciderint: certiores faciūt ab
sentes. Alie cōsulatorie: ut si v l p p i qui alicui⁹ v l
āsci mōris aut calāitas īteruenerit. Alie p mēdatie
ut cū āicm aliquē vel familiarē: aut alioquī notū.
siue ignotum litteris p mēdam⁹. Alie hortatorie. ut
cū filios: affiēs: familiāres: discipulos: pncipes: aut
quosuis alios ad mores ad studia: ad laudem: ad
decus: ad glīam cohortamur. Alie amatorie: que
magis poetaz sunt. ut sunt epistole Nasōis Tibuli

Propertii. ceterorumque huiusmodi. Aliæ de rebus famili-
aribus atque domesticis. ut de prædiis: pecore: vino:
frumeto: seruis: et reliquis id genus. Aliæ postremo
iocose: que duntaxat animi gratia scribuntur. ut cum desi-
ciere etiam materia scribit: quicquid in buccā vēit. Ad hæc
cetera fere omnia si qua sunt epistolarum genera reduci possunt.

Quid in primis obseruandum est in epistolis scribendis? ut
stilus inferior sit et quasi familiarior: quam cum vel o-
rationes vel historias scribimus. et tamen sit subiecte ma-
terie pueniens. Quia ut in ceteris tres sunt dicendi cara-
cteres. amplius: mediocriter: et infimus: ita etiam epistolæ
tres suos characteres habent. ab illis tamen diversos: hoc
est illis inferiores. Quia qui in aliis mediocriter est: hic
est summus. qui in aliis infimus: hic mediocriter. In-
fimus vero in epistolis: quo dicendi genere in familiaribus
utimur: erit ab infimo illo omnino diversus. hoc est. le-
uis. facilis. verbis quotidianis et quasi vernaculis com-
textus. in quo tamen nihil barbarum sit aut ineptum.

Amplio igitur illo atque sublimi utentur: cum de rebus al-
tis atque diuinis epistolas scribent. ut Plato facit. Me-
diocriter: cum de maioribus: de rebus gestis: de bello:
de pace: de consilio capiēdo: aut rebus aliis seueris
et grauib9 tractabimus. Infimo: cum materia erit de
rebus familiaribus atque iocosis.

Quid amplius obseruandum: ut quo ad eius fieri possit
breues sint. Propria enim et quasi peculiaris epistolarum
est breuitas. Cauendum tamen et nimio breuitatis stu-
dio squalens: et ieiuna: et concisa: ac plane sicca oratio
fiat: qualis est anacleti senece. a cuius lectione adolescen-
tes omnino auerendi sunt. ne prauum ac viciosum dicen-
di modum imbibant. quamquam paulo post quasi iactis iam
fundamentis: idem auctor summo studio legendus sit.
in quo magne alioqui virtutes fuerint. multum ingenii:

plurimū eruditionis. cū p̄sertim sit vitiōz diligētissi-
mus insectator. Quis maxie p̄ponēdus ē: quē stu-
deāt adolescētes imitari? Marcus Cicero. Nūc ī oī
dicēdi genere oīz optius fuit. Nūc solū p̄ceptores
legāt. tūc discipuli inuētur. nec mō verba ei⁹ hauri-
ant: sed etiā clausulas. quī etiā partes ipsas eplaz
interdū furātur. ⁊ suis iſerāt. ita enī fiet. ut succo Li-
cerōis q̄si lacte nutriti: veri illi⁹ imitatores euadāt.
Quō exordie de sunt epistole? In primis tā scribē-
tis q̄z eius ad quē scribit̄ p̄ponenduz est nomē. et is
ad quē scribitur salutandus ē hoc modo. Pyrrhus
Perott⁹ Nicolao Perotto salutē p. di. Uel si grece
scribas.

Nūc est enī grecoz mos. ut bene agere dicāt: ubi la-
tini salutem dicūt. In fine autē eplaz ponēdum est
vale. ī quo greci cū latinis cōueniūt dicētes

Cuius nomē p̄ponitur: scribētis ne an eius ad quē
scribitur? Scribētis: etiā si ad pōtificē maximū siue
regem aut imperatorē scribat homo infimus. Stul-
ta est enī obseruatio quozdā qui dicūt dignioris no-
mē p̄ponēdum esse. Cauēdum p̄terea ē. ne unq̄m
dominū honoris causa noībus p̄p̄iis p̄ponāus. ut
dño Pyrrho ⁊ dño Nicolao. Barbara ē enī ea lo-
cutio. et nuper iuenta. Nō hoc latini: nō greci vete-
res fecerūt. Potest tñ addi nomē dignitatis siue ma-
gistratus post p̄p̄iū nomē. ut si ita scripseris. Six-
to pōtifici maxio. federico impatori. Bessariōi car-
dinali. ferdinando regi. Nicolao Perotto: Tuscie
propape. Johanni perotto florentie p̄etori. Illud
etiā summo studio fugiēdum est: ne ad unū scribēs
pluratio nūero utaris. ī quē errozē oēs fere nostre
etatis hoīes incurrerūt. putātes se magis honorare
cū ad quē scribūt: si barbare loquātur. in qua re: nō

tam ignorantiam hominum admiro: quod stulticia. Nam
si id hominis causa non faciunt: cur barbare loquuntur? Si
vero id hominis causa agitur: cur eo quoque sermone deum
non honorant? quem singulari numero affant. In maior
in loquendo reuerentia regi aut pontifici debet: quam deo.
Est qui si barbare loquuntur: cum aliquem unum alloquun-
tes plurali numero utimur: cur etiam non dicamur barba-
re loqui: cum de nobis ipsis loquentes per singularem plura-
linum numerum usurpamus dicentes nos per ego. et quod
mirabili est in eodem loco modo singularem modo pluralem
numeri adhibentes. Virgilius. O melibee deus nobis
hec omnia fecit. Namque erit ille mihi semper deus illi ara.
Sepe tener nostris ab omni libet ibuet agnus. Ille me
as errare bonos ut cernis et ipsum. Ludere quod velles
calamo permisit agresti. Hic enim Tityrus de se loquens
nunc nos nunc me ait. Et Quintilianus. Utinam hoc fata
mihi praestarent: ut residuum laborantis aie in uno pone-
remus aplexu. Obtinuit certe usus: ut in prima persona
loquentes: modo singulari modo plurali numero utimur.
In secunda vero persona nemo nunquam docet ad unum
dirigens sermonem pluraliter locutus est. Cuius rei hec
videtur ratio fuisse. quod decet homines de se ipsis mode-
ste. et ut ita dicam humiliter loqui. Si alius vero hominifere
potest et cum dignitate puenit habere sermonem. miu-
eremus vero quodammodo dignitatem alteri? si ei in re-
bus gestis alium quasi socium adiungeremus. ut si cesarem
alloquentes diceremus: vos pompeium superastis. vestra
est gloria. pro tu pompeium superasti: tua est gloria.
ita ceterario videmur. nescio quanto modesti loqui si
que nos soli egimus plurali numero exprimamus. hoc modo
multa scripsimus multa gessimus. magnam sumus glo-
riam apud nostros homines consecuti. quasi non soli: sed a-
liis adiutoribus ea egerimus. Inicium ergo huius modi

loquendi modestia fuit atq; hūilitas. sed tātū paulatim inualuit cōsuetudo : ut etiā ubi respectus nō est modo singlarem mō pluralem nūerū pferam?

Solemus etiā in p̄cipio epliarum p̄sertim familiariū ad amicos scribentes hec verba ponere . si va-
les bene est : ego valeo .

Quis modus p̄positiōis i epla seruat: ut verbis frequenter i fine clausule colloces : hoc modo . ego te cōmendare nō cesso : qđ lōge pulerū est : qđ si diceretur . ego nō cesso te cōmendare : et spes maxiaz habeo . poti⁹ qđ habeo maxiam spem . interdum tū in medio pōitur . ut spem habeo maxiaz . iterduz in p̄cipio . ut scripsit ad me Cesar . in quo 7 imitationi attendendū : et auribus consulendum est . Dari enī alioquin certa regula non potest .

Circumlocutiōib⁹ quas greci p̄phrases vocāt: raro utendum est i eplis . fugienda sunt etiā verba noua : affectata : dura : 7 obsoleta . Structura quoq; ipsa facilis esse debet . et mīme implicita . ut ad mā parati esse sensus videātur .

Est ne utenduz artificio dicendi i epistolis . Sepe quodā utendum artificio est . ut qđ cupis absenti persuadeas . Adhibenda exordia sunt : qb⁹ aīum p̄parēs legentis . Adhibende ratiōes qbus pmouēas . Utendum est iterim p̄firmatiōe : cōfutatiōe : diuisione : excitādi sunt affectus . et reliqua faciēda : que etiā oratio exigeret . sed hoc nō in ōnibus eplis faciendum : sed ubi suadendum aliqd aut dissuadendū est . et p̄ceptum illud qđ sup̄a de caracterib⁹ diximus observādum : ut etiā artificio dicendi inferiōes sint oratiōibus epistole . et eo artificio p̄ponende sunt : ut nullum i his artificio esse videat .

Licet ne in eplis aliqñ ponere verbum p verbo : li

ter pfecto ad maiorem vehementiā sermōis. ut Li-
cero unū ostē in tabulis aut tuis aut patris tui ēptā:
et uitestin p uiteris. Plinius. Deditis huic animo
par corpus. fecisset qđ optabat: hoc est si dedisses.

Licet ne aliquā ptermittere verbū i epistolis quēad-
modū faciūt poete. ut Uirgil⁹. Mene icepto desi-
stere victā: nec posse italiā teucroz auertere regē:
Licet. ut Licero ad terētiā. me miserū i tantas cala-
mitates mea culpa icidisse. ubi itelligit verbū pñci-
pale verū ē. ut ē ne vex te i tātas calāitates icidisse.

Deficit ne aliquā in oratiōe suppositū. Deficit certe
ita ut vix etiam intelligi possit. Licero ad herētium
ob sinē plurimū eo tpe reip. cōsulū siue stulticiā siue
maliciā dicere oportet siue potius utrumqz.

Quo elegānt dicemus: Io receunta la tua littera.
Multis id modis dici potest. Accepi litteras tuas.
accepi abs te litteras. Reddite mihi fuerūt littere tu-
e. reddite mihi fuerunt abs te littere. reddidit mihi
Helius Perottus litteras tuas. accepi quas ad me
helio perotto dedisti litteras. accepi epistolā quā ad
me scripsisti. Et tusculano reddita est mihi epla tua:
attulit mihi helius perottus epistolam tuam.

Quid i his notādum est: Aduertendū pmo est.
qđ dare alicui litteras siue eplam: ē tradere ei ut a
lii cōsignet. dare vero ad aliquē est mittere ut legat
ut dedi helio perotto: dedi tabellario ad te litteras.
id est. helio perotto vlt tabellario dedi litteras: quas
ad te scripsi. Unde rescribētes postea dicis. Acce-
pi litteras quas helio peretto ad me dederas.

Quid iterest inter litteras ⁊ epistolā: Sigificatio
eadē est. differūt in elegētia. Dicis ei unā epistolā
⁊ unas litteras. Ideo. n. pluraliū nūerum hz unus
una unū: ut iūgi possit cū noibus carētib⁹ singlarī.

ut reliqui filio meo ternas edes. unas i foro: alteras
i ianiculo: ternas i suburra. nā si dicerēs unā edē
nō domū: sed tēplum significarēs. Itē dicis duas
tres: quatuor: quīqz: sex: dccē epistolas. Et binas:
ternas: quaternas: quīnas: senas: denas litteras
nec licet dicere duas litteras: nec binas eplās. In
hoc tamē pueniūt qd dicimus. dedi singulis singlas
litteras: sine singlas eplās. vel unicuiqz vlt utriqz
singlas litteras vlt eplās. In maiori vero numero
nō cōueniūt. ut dedi singlas duas litteras nec bīas
epistolas: sed binas litteras: 7 duas eplās. ternas
litteras et tres eplās. Ubi etiā obseruanduz est. ut
si dicis litteras: nō subiūgas. quāz alteri respondi:
sed quāz alteris. ita si dicis eplās: nō dicas: quāz
alteris iam respōdi: sed quāz alteri.

Qur ponit dicis accepi litteras abs te qz ab te: qz
ab cū duabz ligdis: et cū i quādo cōsonās est iūgit.
et cū oībus dictisibz icipiētibz a vocali. ut ab lege
ab legatis. ab rege. ab re. ab ioue. ab ianiculo. ab ho
mibus. ab hostibus. Abs vero cuz te. ut abs te. abs
Tito. Interdū cū. q. ut Terētins. abs quibz hoīe
beneficiū accipere gratum est. Cum ceteris vero iū
gitur a. ut a nobis: a bello. a foro.

Qur nō ita dicis: retulit mihi epistolā tuā: sicut
attulit mihi eplām tuā: quia afferre 7 referre diffē
rūt. Afferre enī est aliqd ad aliqz ferre. ut attulit
mihi litteras. attulit librū. tēpus multa affert nobis
Referre vero est retro aliquid ferre. ut si remitterē
litteras quas accepi ita dicerē: retulit tibi Helius pe
rotus litteras: quas mihi abs te attulerat. In oīo
notādum est. retulit dicēdum esse: 7 nō refert. Ubi
oēs fere nostre etatis errāt dicētes. latoz p̄sentū: in
quo nō modo barbare loquūtur sed etiā falso. Non

enī latoꝝ est nec cū scribūtur littere nec euz legūtur:
sed cū scribūtur laturus est. cū legūtur: attulit. inspi
ciēdum aut a nobis est temp⁹ quo leguntur: nō quo
scribūtur.

Cum igr litteras legitis ad quē scripsim⁹ nō refe
rūtur: sed iā relate sunt littere. itaqz retulit dicēduz
est: nō refert. ut Cicero ad Valeriū. Publi⁹ Corne
lius qui tibi has litteras dedit. ⁊ alibi. Almo illū qui
ad te his litteris pfect⁹ est mirū in modū. sed ut eo
unde discessim⁹ reuertāur. referre est retroferre. ut
Quintiliāus. arma nō retuli: id est reportavi.

Differt ne aliquid cū dicius: retulit mihi: ⁊ retulit
ad me: et retulit senatui: ⁊ in senatu: ⁊ ad senatuz.
Differt sane. Quā cū dicius retulit mihi v^l retulit se
natui: significat v^l reportavit. ut retulit litteras et
referētem signa Camillū. v^l enarrauit. ut T. Iulius
postqz legati cōsulib⁹ ⁊ in senatu: que gesta erāt nō
retulerāt. Cū vero dicius retulit ad me ⁊ ad senatū
significat i cōsultationē tulit. ut Quintiliāus. nō retu
lit ad matrē: nō amicos cōsuluit: nō ppinquos. Ci
cero in Catilinā. refer iquit ad senatū. id est. ser i cō
sultationē senat⁹. Virgili⁹. Dilectos populi ad pce
res primūqz parētem. Nōstra deū refero. et ne for
te dubitares de sensu: subiūxit. et que sit snia posco.

Sed nota q⁹ quēadmodū dicius referre ad senatū
ita dicius ferre ad populū. ut Pompeius ad populūz
tulit. ex illo fit senat⁹ consultū: ex hoc rogatio q⁹ est
instar legis. Dicius pterea refero tibi acceptū p eo
q⁹ est. fateor me abs te accepisse. Cicero pro Deio
taro: ōnia q⁹ postea vidim⁹: q⁹ autē mali nō vidi
m⁹ si recte ratiōabimur unū accepta referem⁹. An
tonio. Itē sero tibi acceptū est habeo abs te p rece
pto id q⁹ mihi debebas: etiā si nulla solutio iterue

ne rit. referre vero impēsum: est rationē reddere de
expēsis factis. Io ie ho renduta razione de le spese
che io ho fatte. Retuli tibi expēsum. Dicitur etia3
aliquē referre p cōferre. Cicero si ad unū ōnia refe-
rēda sunt dignissimū esse Pompeium. Hoc est si in
unum oīa pferēda sunt. Notādum ē q cū refero si-
gnificat i consultationē fero: accusatiūū hīe potest
et ablatiūū cū de. ut hec oīa referā ad senatū. 7 de ō-
nibus his referā ad senatū. hoc tñ et frequēti3 7 ele-
gātius est. Quid cetera cōposita a fero: habent ne
eādem aut variā significatiōem: Variā pfecto: pro
varietate cōpositiōis. Nā anteferre ē pponere. circū-
ferre ē p oēs partes rē aliquā siue sermonē aut rūo-
rem ferre. ut circūfert camelū. cirūfert nouū. Offer-
re ē dedicare seu tradere. ut optulit deo sacrificium
optulit mihi librū. Preferre est tollerare. ut multas
pertulit calāitates. Proferre pnūciare. ut ne verbū
quidā ptulit. et est in mediū ferre 7 quasi revelare.
ptulit ta bellas quas i sinu habebat. proferre ē etiā
prorogare. ut pfert negocia i longū. Preferre ē an-
teferre. ut pudica virgo pfert cōmodo pudorē. qd si
inter pre 7 ferre iterponat me aut te aut se: significat
ostēdere. 7 quasi signū atq3 argumētuz quoddā pre-
bere. ut pre me fero magnā hūilitatem. id ē. ostēdo
magnā hūilitatē. et signū quoddā atq3 argumētum
prebeo magne hūilitatis. Inferre ē vī furto vel vi
aliquid tollere. ut abstulit mihi librū. abstulit enseni
Deferre interdum ē dsorsum ferre. ut detulit nauē
in mare. hoc est deduxit. Interdū est accusare siue
maledicere. ut pleriq3 iuste detulerunt me ad pōti-
ficē. hoc ē accusauerunt. et male de me dixerūt pō-
tifici. unde dicunt delatores. hoc ē. clādestini accusa-
tores; et p improbitatē siue inuidiā mala referētes.

Efferre est extra ferre. ut effer hanc rem ex edibus nostris. Est etiam funus ferre. ut extulit defunctum sine sumptu. hoc est funus fecit. Trāsserre ē trāsportare ita tñ ut qđ transferretur sepe remaneat. Cicero hunc morem spartiate trāstulerūt ī semias. Idē de officiis. quod ī una re ab ennio positū trāstert ī multas Lucan⁹. Nōdum trāstatos romana ī secula luxus. Inferre est īmittere. ut infer digitū ī plagā. est etiā deducere. ut ex maiori ⁊ mīori extrēitate ītulit cōclusionē. hoc est deduxit. Sufferre ē tollerare ⁊ pati. Differre ē prahere. ut distulit negociū. hoc est protraxit. Est etiā differēs esse. ut mīlītū differt prob⁹ ab ipso. Unde dicūt differētia. Cōferre aliquñ est pparare. ut pfer hanc rem illi: vñ cū illa. hoc ē cōpara. interdū est pūgere. ut cōfer oīa ī unū. Non nūquā ē ire. Ubi notādūz. qđ si cū re inanīata iūgit: potest hīe ī ⁊ ad ppositiōes. ut pfero me ī tēplum. et cōfero me ad tēplum. cōfero me ad villā. ⁊ cōtuli me ad villā. si vero cū re aīata: dūtaxat ad. ut contuli me ad platonē ⁊ non ī platonē. cōfero me ad pōtificē: ⁊ nō ī pōtificem. Nō enī pōt habere duos accusatōes aīatos. sed si habeat alterū accusatiū rei inanītate: pōt iungi cū aīato cum ppositione ī. et habet significatiōē quādam doni siue bñficii. ut mīlta cōtuli ī te. ⁊ multa cōferā. id est multa donavi ⁊ multa donabo. multis te affeci bñficiis. multis te affici

Est ne aliud hic notādū? Illud maxīe notā (ciā. dūz est: qđ p me psonē verbi raro addit ego. et secū de psonē raro addit tu. Cuius rei ratio ē. qđ sola hec duo pnoīa subintelligi possunt. cum. n. dicūt scripsi: intelligit ego. et cum dicūt scripsisti: intelligitur tu. Frustra igit sepe ponerētur hec pnoīa. ponunt tamē aliquñ ad maiorem exp̄ssionē. Eadem ratio ē p̄rie

et secūde p̄sone nūeri pluralis: ubi nos ⁊ vos p̄noīa
intelliguntur.

Quō latine ⁊ eleganter dicimus. De la qual litte-
ra io ho p̄reso gran piacere? Id quoq; multis mo-
dis exprimim⁹. Que magnā mibi voluptatem attu-
lerūt. que mibi gratissime fuerunt. que me nō medi-
ocri voluptate affecerūt. que mibi mirum ī moduz
iocunde fuerunt. ex quib⁹ nō mediocrē leticiā p̄cepi
que vix exprimere posses quātum mibi voluptatis
attulerunt. quibus nihil mibi iocūdus accidere po-
tuisset. quib⁹ nihil mibi poterat gratius afferri. que
singulari me leticia affecerunt.

Quid interest inter ḡtum ⁊ iocūdum? Iocundum
prope in rebus secundis dicit: ḡtum ī aduersis. In
iocundo. n. est quedā grā delectatiōis tantuz. ut flu-
mina. fontes. nemoza. rose. flozes. iocunda sunt. In
grato vero etiā cōmodi. ut aspectus. messis oleaz.
fructicum vineaz. gratus ē. Dicitur autē hoīem io-
cunduz: nō q̄ letus est: sed q̄ leticiam alteri affert.
Unde potest aliqs tristis mestusq; esse: ⁊ tamē io-
cundus. ut mesticia īmicoz iocunda est nobis. Un-
de nō recte locut⁹ est: qui dixit. iocundos nos faciat
sue ītere sse p̄medōzationi. iocundos dixit pro letos.
Exprimit autē hāc differentiā optīe Cicero ad sul-
pitium cōsolantem de morte filie. Seruius inq; tu⁹
ōnibus reb⁹ īfuit. cui⁹ officia et si aliqū iocūdiora
nunquā tamen gratiora. idē amor tuus ḡtus ⁊ opta-
tus. dicerem iocūdū: nisi id verbum ī ōne temp⁹
p̄didissem. Cōiungunt etiā hec duo adiectīa in ea:
quā dixius p̄prietate hoc modo. littere tue ḡtissime
mibi ac iocundissime fuerunt.

Efficere quid p̄prie significat? Efficere est affecti-
onem quādā siue dispositionem īducere. ut hec res

afficit me dolore. i. inducit in me dolore. afficit me molestia. i. inducit mihi molestiam. afficit me leticia. afficit me consolatione. id est. affert mihi gaudium: affert consolationem. Repitur etiam absolute positum hoc verbum. ut multa sunt que afficiunt hominem. hoc est affectiones siue affectus inducunt. hincque et affectio dicitur et affectus. Quamquam Cicero solo affectionis vocabulo utatur: nunquam affectus: quo Quintilianus et posteriores omnes utuntur. Est autem affectio sicut Cicero diffinit animi et corporis ex tempore aliqua de causa mutatio. ut leticia: gaudium: dolor: molestia: et similia. Aduertendum autem quod dicimus facio tibi iniuriam: et afficio te iniuria. facio tibi contumeliam: et afficio te contumelia. Non autem dicimus: facio tibi molestiam: facio tibi leticiam: facio tibi voluptatem: facio tibi gaudium: facio tibi iocunditatem: sed afficio te molestia. afficio te leticia. afficio te voluptate. afficio te gaudio: afficio te iocunditate.

Quid facio: ex quo hoc verbum proponitur: quot modis capit in omnes? Multis modis. Sed illud in primis notandum est. quod in epistolis frequenter posuimus: facio te certior: et nunquam certum. dicitur etiam facio tibi gratum: facio ludos: facio rem diuinam: facio sacrificium. Item illud diligenter attendendum est. quod dicitur: feci damnum feci iacturam: naufragium. quasi passus sum damnum: iacturam: naufragium: ut respublica fecit iacturam et damnum. Cicero interitu latine littere fecerunt. et Quintilianus. in portu naufragium feci. quemadmodum etiam dicitur fregi brachium. pro eo quod brachium meum fractum est. et fregi nauem: pro nauis mea fracta est. Item dicitur facio tibi copiam rerum mearum. facio lucrum. facio urinam. et similia.

Quomodo componitur afficio: Ex ad et facio. Componitur etiam cum aliis propositionibus. ut interficio. hoc est neco. officio. id est noceo. cuius passivum est officior. perficio quod

est absoluo. Deficio quod interdum significat deesse. et
exigit accusatiuum. ut tempus me deficeret. hoc est tempus
mihi deesset. Interdum significat desistere ab uno ad
aliud. et quasi rebellare. et habet accusatiuum cum ad. ut
deficit a Cesare ad Pompeium. hic fit defectio. ut per
defectionem oppidorum: presidium se in arcem recepit.
Defectus autem fit a deficio: quando significat de-
sum. ut quia deficiunt mihi pecunie: non possum in-
cumbere litteris. et propter defectum pecuniarum: non
possum incumbere litteris. defectu medicorum: multi
pereunt. hoc est. quod desunt medici. Non autem signi-
ficat culpam siue viciu: ut multi per imperitiam ca-
piunt defectus: hoc est vicia. Unde eleganter dicere
possumus. Plures pereunt culpa medicorum quam defectus
id est. plures pereunt quia malos habent medicos: quam
quia non habent. Efficio idem est quod facio. unde officium
dicitur: id quod facere unusquisque debet. Unde etiam
factio a facio dicitur: quod oppidianos ambiendo faci-
mus unius aut alterius partis. Perficio id est fructus
et quasi perfectum facio. ut adolescentes discendo perficiunt.
propter quod barbare loquuntur qui discubentes ita salutant.
proficiat vobis. Dicendum potius esset perficite aut perfi-
ciatis. Preficio. id est propono alicui rei agende. Unde
perfecti vigili. prefecti erarii: qui aut vigiliis aut erari-
o perfecti sunt. Inficio hoc est tingo. ut lane infecte. iter-
dum maculo. ut ea lues finitima etiam loca infecte.
Sufficio quod interdum significat satis sum. ut sufficiat
mihi beneuolentia principis. interdum substituo. ut in
locum defuncti consulis suffectus est alius.

Reficio quod est rursus facio: siue instauro. ut re-
ficit domum. reficit templum.

Conficio quod interdum pro facio: interdum pro
perficio ponitur. ut confeci negotium tuum. hoc est perfeci.

Repitur etiam euz nomib⁹ ppositum. ut supra euz
de verbis tractarēus ostendimus.

Officiū de quo paulo ante mētionē fecisti qd ē: Est
ea virtutis actio: quā greci vocāt. hoc ē.
qd homini loco tēpori dignitati puenit. Unde recte
dicitur in familia nostra oēs officiū exercēt. i. ōnes a
gunt qd debēt. Et eo legatis obuiā officii grā. id est
quia sic debeo. Unde factū est: ut officia significēt
etiā beneficia. ut nō sunt exprobrāda officia. et Quī
tiliāus. Duxit me similis etas. effecerūt officia cepit
fides amātem. odiſſe nō potui. Magistrat⁹ quoqz
aliqñ officiū dicitur. et artes bone suū officiū habent
Unde dicimus: officium grammatici. officiū medi
ci. officium architecti.

Quomodo elegāter dicius: Per che da la dit
ta littera io ho facilmente cōpreso: e che tu se
fano: e che nō solamente me voi bene: ma me ami
grādamēte. Ex his enī facile persperi te 7 valere:
et nō modo me diligere: sed etiā vehemēt amare.
Itē qñ quidē ex his intellexi: 7 tibi bene esse: 7 me
abs te nō solū diligere: sed etiā vehemēter amari. Itē
cū ex his facile cognouerī te 7 incolumē esse: 7 me
nō vulgariter: sed mirifice amare. Itē q: siue qñ: si
ue nā: siue nāqz: siue quoniā: siue quia: siue quippe
ex his psperi 7 valere te: 7 nō mō me diligere: sed
etia mirifice amare. vñ quā etiā mirifice amare.
Quid in primis notādum ē: q ea que p subiūcti.
uū verbum cū coniūctiōe q dici possunt: lōge elegā
tius sine q per infinitū dicūtur. Verbi gratia. Io so
che tu legi. Scio q tu legis. Scio te legere. Io ho
cognoscuto che tu me ami. Persperi q tu amas
me. psperi te amare me. vel me amari abs te. Spe
ro che questo o vero ē: o vero sara. Spero q hoc

vel est vñ erit. spero hoc vel esse vñ fore. Io te p
miuo sopra la nra fede: che tu pdonerai a me 7 io p
donaro a te. Do tibi fidē: et tu mihi 7 ego tibi veniā
am dabo. do tibi fidē 7 te mihi 7 me tibi veniā datu
rum. Certa cosa e: che queste cose se deueriā scri
uere nō in carta: ma in marmo o vero in metallo.
Certum est qd hec nō i mēbranis scribi deberēt: sed
vel in marmore vel in ere. certum est hec non in
mēbranis: sed in marmore vel in ere scribi debere
Vel potius. certum ē hec nō in mēbrāis: sed in mar
more vel in ere scribēda esse.

Quid interest iter esse 7 fore? Esse pñtis tēporis si
gnificationē habet. fore vero futuri. Idemqz ē fore:
quod futurū esse. Licet forem fores foret idez sit qd
essem esses esset. Unde barbare loquūtur: qd dicunt
amaturū fore. quod pñde est: ac si diceret: amatu
rū futurū esse. quē duo futura: latina lingua nō pati
tar. itaqz cū noīb⁹ iūgīt fore non cum participiis. ut
spero te amatozē fore. Nā cū dicius spero te aman
tē mei fore. nomē est amātem: nō participiū. nō enī
dicerēus: spero te amātem me fore. Cicero. spero a
miciciā nostrā notaz posteritati fore. posteritati di
xit: nō a posteritate. ut nomē sit nō participiū. dici
mus autē. spero te admirādum fore cū adoleueris.
hoc est dignū admiratiōe. nā pro noīe pñtur. Lōpo
sita vero a fore absolute ponūtur. Virgili⁹. Affore
cernetis hoc est affuturos videbitis. vñ videbitis qd
aderunt. Cicero. Verū arbitrātur nō de fore qd illam
restituāt. Hoc est. nō defuturos. vel qd nō deerunt.
Lōfore 7 pfore apd poetas legūtur. Horati⁹. Que
nocuere sequar. fugiā qd pfore credā. b⁹ ē p futura
esse. Nōne iperfcā est ozo illa superior. Do tibi fidē

q tu mihi ⁊ ego tibi veniā dabo. deficit enī q tu mi
hi veniā dabis. nā dabo illud postremū nō pōt refer
ri ad tu: qd est pnomē secū de psonē: pericā ē oīo ⁊
nihil deest. Nā cum ī oratiōe plura sunt supposita:
verbum sequi debet ultimū suppositū. ut ego te de g
matica: tu me de eplis pōctaris. Subitelligit enī
in pma parte pōctor. sic ecōverso. tu me de epistol:
ego te de grāmatica pconctor. subitelligit in pma
parte pōctaris. Sz aiāduertēdū diligēter. q hoc
nō fit: quādo p pparationē aut similitudinē loquimur
ut lōge meli⁹ ego qz tu id dixissem. nō pōt dici dix
isses. Hector ita elegāter hoc ut tu dixisset. non pōt
dici dixisses. tu meli⁹ qz ego dicerēs non potest dici
dicerem.

Dō fidē: quid significat? Dare fidē nō est adhibe
re fidem. ut fere oēs loquūtur. des fidē verbis illius
id ē credas. et nō est dāda fides verbis illi⁹. i. non ē
credendū illi. Immo soleo ego p iocū vernacula lin
gua dicere cōtrarium. et cuz video aliquē ī fidū atqz
mēdacē asserere. Al costui se vole dare fede. ⁊ qren
tibus: per che respōdere. p che nō ha niēre. Est er
go dare fidē: aliqd sancte pmittere. quēadmodum
vernacula līgua diciūf. Io te pmetto sop la mia fe
de. Virg. Accipe daqz fidez. hoc est accipe sanctam
promissionē a me: ⁊ da mihi vicissim tuā. Qd autē
vernacula līgua diciūf: dare fede ad altri: latine
diciūf habere fidē. Quītiliāus. Fidē habes hoībus:
quos mētiri aliūf affirmat. Illud quoqz notādūf.
q a fides sit pfidus pēultima breui. hoc est is qui fi
dē violat. Al fido vero verbo fit infidus penultima
longa: hoc ē cui nō est fidendum. Que ē līgua ver
nacula: est līgua vulgaris ⁊ illitterata: quā īperini
maternā vocāt. et dicī vernacula: qsi peculiaris pa

trie nostre et in patria nostra nata. Quia vernaculus la-
lum. significat. quod est domi nostre et in patria nostra natus.
Et dicitur a verna: qui est seruus domi nostre natus
hoc est ex nostra ancilla.

Dare veniam: est ne quod dicitur indulgere: est aliud
significat. Longe hec diuersa sunt. Impiis capiunt in-
dulgētiam pro venia. ut indulgētiam et remissionē peccō-
rum tuorum tribuat tibi omnipotēs et misericors dñs.
sed hoc barbare: nō latine dicitur. Indulgere. n. est cō-
cedere. et cum quadā quasi suauitate pmittere. ut in-
dulgent gule. indulgēt vētri. Quintiliānus. Molli illa
educatio quā indulgētiā vocāus. nō ergo indulgētia
pro venia accipiēda est. nec dicēdum ē. eo Romā pro
indulgētia: sed eo Romā ad impetrāduz veniā. vñ grā
impetrāde venie. Sed ecōtrario venia aliquā quasi
pro indulgētia pōitur. ut da mihi hāc veniā. hoc est i-
dulge mihi. et cōcede aut pmitte mihi: quasi veniā
daturus: postquā id fecero. et cum venia tua ibo. hoc
est dabis mihi veniā si ibo. quod imperiti dicunt: cum
licētia. i. qua re errāt oēs fere grāmatice pceptores:
pro bonis litteris docētes discipulos suos barbariez.
Idcirco diligentē notāndus est hic locus. Et maestro
de la schola ha data licentia a li soi scolari. Nō ē vi-
cendū. Ludi magister dedit licentiā discipulis. Licēti-
a. n. est libertas quā potius ad male agendū. et dicitur a
verbo licet. hoc est cū licet quicquid libet. Sed ludi magi-
ster dimisit discipulos suos. Vel ludi magister indulsit
discipulis ut abirent. Vel ludi magister dedit discipulis
veniā abeundi. Vel ludi magister dedit discipulis cō-
meatum. Quippe tria significat pmeatus. ānona:
locum in quo ānona publica custodit. et facultatem
abeundi. ut petii ab impatore pmeatum. accepi ab i-
peratore pmeatū. dedit mihi iperator pmeatū. Ita

El maestro me ha data licentia de andare a far mi
o dextro. Preceptor meus idulsi mihi ut eā ad cu
rādum corpus. Ut pceptor meus fecit mihi pote
statē eūdi ad curādum corp⁹. vel dedit mihi veniā
abeūdi ⁊ corpus curādi. Licet ei corpus gērale ver
bū sit ad ōnia : q̄ ad curā corporis prinēt : ut puta es
uacuare vētrez : lauari : pectere : esse : potare : gescere
capit pēpue (ut honor sit aurib⁹ tuis) p̄ mētere ⁊ e
gerere. et caue ne dicas dedit mihi potestatē : s̄ fecit
Dare. n. potestatē ē rem alicui⁹ arbitrio cōmittere.
longe plus : q̄z facere potestatē.

El maestro ce ha data licentia che nui andiamo a
merēda. Cōcessit nobis pceptor noster : ut eamus
meridiatum. Indulsi nobis ut eamus meridiatum
dedit nobis veniā. fecit nobis potestatē eūdi meridi
atum. Meridiare enī aliqñ significat cibū meridi
anū capere : qui ⁊ merēda dicit. aliqñ somnū. Unde
dicitur meridiāus cibus : ⁊ meridiāus somn⁹. post
meridianus cibus ⁊ postmeridiāus somnus. Dicit
etiā meridiana exercitatio : ⁊ p̄ meridiana exercita
tio. Ut igī breuiter pcludā idulgere est cū quada
facilitate cōcedere. dare veniā aliqñ est ignorare. a
liquādo pmittere et quasi idulgere.

Certū est qd pprie significat. Aliqñ māifestum ē.
et exploratū est. ut nos hoc loco cepimus. Aliqñ de
liberatū ⁊ cōstitutū est. quo loco frequēter iūgitur
datiū. ut certū est mihi poti⁹ mori : q̄z hāc ignōi
niā subire. id est. decretū ⁊ deliberatū a me ē. Vir
gili⁹. Certū ē i syluis iter deserta ferarū malle pati
Quare dicius i marmoz v̄l in es scribēda : et non
potius i marmore et in ere : Quia ita obtinuit usus
eruditor. Dicius. n. in marmore incise sunt littere.
in gēmis. i ligno. nō sūt i marmoz i gēmas i lignū.

Et contrario vero dicimus in es icifas litteras 7 nō i e.
re. nō ē neceſſe aſſerre exēpla. qz nuſquā alī repitur
Differūt ne inter ſe he cōiunctiōes: quib⁹ i eodem
loco uteris: enī: quādoqde: qñ: cū: q: nā: nāqz: quoni
ā: quia: quippe: Eadē certe eſt oīum iſtoꝝ ſignifica
tio: quādo accipiūtur p quia. Sed differūt in elegā
tia. Enī nunquā in oꝛone pponit: ſed ſemp ſortitur
ſecūdu locum aut tertium. ut ego enī. ex his enim
Nā nūquā ſecūduz locū aut tertiu habet: ſemp pri
mū. ut. Nā mltā ſunt q dici poſſunt. Nāqz aliqñ pri
mū locū ſortit: aliqñ ſecūdu et tertiu. Nāqz 7 qñ
ſemp pponātur. Virgil⁹. quādoqde auſonios non
ſas cōtingere portus. Idem. Nūc tibi ſabor enī quā
do hec te cura remorſet. Quia 7 quoniā ſemp ppo
nūtur: niſi forte poſtponātur aduerbiis ſine iterie
ctionibus. ut heu quia. heu quoniā. et nō qz heu. qñ
heu. Sicut etiā nā: qd ſemp aliogn pponit. Heu qui
a nā tanti cinxerūt ethera nimbi. et Cicero Nun qd
nā inquit noni. ſed hoc i cōpoſitiōe pon⁹ eſt et nō
ſignificat quia. Cū pter ſupdictoꝝ moꝛē ſemp ſubiū
ctiuū requirit. ut cū ex his facile cognouerī. Quippe
ſignificat quia certe.

Perspexi qd proprie ſignificat: Diligēter 7 plane
intellexi. Unde pponitur ex per et ſpecio. i. video quo
verbo veteres utebātur. Ex quo etiā alia pluriā cō
ponūtur. ut aſpicio. hoc eſt video. circūſpicio: quod
eſt circūluſtro oculis. Deſpicio quod aliqñ ſignifi
cat contēpno. interdū deoꝛſum aſpicio. ut Quinili⁹
nullā ego res hūanas repicere puidētiam arbitroꝝ:
hoc eſt ſupne aſpicere.

Proſpicio qd eſt a lōge video: unde dicit pſpect⁹
quod ſpeculā ſignif. cat: interdū ſignificat puido: ſi
cū dīo iūgatur. ut pſpice reb⁹ noſtris h⁹ ē ſubueni.

Inspicio hoc est diligēter et quasi intus aspicio.
Suspicio sursum aspicio. Introspectio: intro aspicio.
Dispectio diligēter intueor. Respectio retro aspicio.
Cōspiceo: video siue sumē video. Et specio fit etiā
specto. specula. spectaculū. specimē. speculū. specus.
et auspiciū ab aspiciēdis auius.

De pnoīe qd̄ habet qd̄ sit notari dignū. Aduertē
dū est ne incidās i barbariē aliquoz: q̄ gr̄os isto
rū pnoīum mei tui sui idē putāt esse: quod pnoīa
ab his deriuata: meus: tuus: suus. et eque posse dici
iste liber est meus: et iste liber est mei. iste liber est
tuus? et iste liber est tui. ille legit librū suū: et ille legit
librū sui. qd̄ a veritate multū abhorret. Hoc ut faci
lius intelligatur: sciēdum est gr̄os oēs aut actiue aut
passiue accipi. Actiue: ut puidētia dei. bonitas dei.
Passiue: ut timor dei. et cultus dei. quippe de⁹ time
tur colitur. Tria igr̄ ista pnoīa ego tu sui sola om
nium binos gr̄os sortita sunt. unos mei tui sui. alte
ros qui iā exoluerūt mis tis sis. loco quoz fere nūc
ponunt deriuatīa illa: meus tuus suus. id est quoti
escūqz actiua oratio est. ut hic liber ē meus vl̄ mis.
Plautus. da diē hūc sospitē reb⁹ mis agēdis. Mei
vero tui sui nūquā ponūtur nisi passiue. Quītiliāus
amore mei vicit esse matrē suam. Cicero q̄ deside
riū tui ferre nō posset. et me tui pudet. Virgili⁹. qui
qz sui mēozes alios fecere merēdo. Ita etiā i plurali
nā nostrū et vestrū: que succedūt loco mis et tis. uti
mur actiue tātum. ut nemo nostr⁹ et nemo vestrum
Nostrī vero et vestri: que succedūt loco mei et tui u
timur tātum passiue. ut habet curā nostrī. habet cu
rā vestri. Nec diceret nemo nostrī et nemo vestri.
nec habet curā nostrū et curā vestrum. Unde sunt
quidā modi dicendi habētes utrūqz sensum. ideoqz

utroq; modo dicuntur. ut tu habes potestatem meam.
active. id est omnem potestatem quam ego habeo. et potestatem
mei passive. id est potestatem faciendi de me quicquid libet.
Octavius omnibus faciebat sui perveniendi potestatem sic. copia
mea et copia mei. utilitas mea et utilitas mei. amor
meus et amor mei. usus meus et usus mei. non autem fortitu-
do mei: sed fortitudo mea. nec doctrina tui: sed do-
ctrina tua. Cuius rei certissimum argumentum est. quod dici-
mus mea unius causa: et non mei unius causa. quod
certe diceretur: si mei poni active in gratia posset: sicut u-
nius in gratia ponitur. Cicero in gabinum et Pisonem. Di-
co mea unius opera reipublica esse liberata. Idem ad Al-
bicum. Solius enim meum peccatum corrigi non potest. Idem
pro Murena. Ex tuo ipsius animo coniecturam ceperis
Ite in plurali. Quintilianus. Sive ipsorum fiducie dicuntur
Qui etiam apud nostros recentiores hoc idem reperitur. ut
in psalmis. Exaudi vocem meam clamantis ad te. et alibi
Audi vocem meam loquentis. Et alibi. Medorabor iusti-
cie tue solius. solius enim masculini generis est. et ad
deum refertur. ut ex greco apparet. Ite libro regum
secundo. Sustulit de latere meo acille tue dormientis
et in evangelio luce. Tuam ipsius animam pervasit gladius
Et boetius solator mestis nunc mea fata senis. Illud
quoque notandum de his tribus personis est. quod preter
ceterorum usus solent aliquando gemari. ut memento ad-
sum: qui feci in me convertite ferrum. et verte omnes
tete in facies. et contulit sese in templum.

Vale quid proprie significat: bene esse et sanum atque
incolumen esse. et licet valitudo medium verbum sit:
et tam bona quam malam valitudinem significat. tamen va-
leo semper capit in bonam partem. nisi aliud verbum ad-
datur. ut puta male valeo. vel non recte valeo. Sicut
contrario valitudinaris semper capit per infirmo. non

quod apud Terentium est. Valeant qui iter nos diffi-
 dium querunt. non est exponendum pereant: ut aliqui vo-
 lunt: sed abeat et discedat. Quod inde tractum est: quia
 semper solent abeunt hoc verbo salutare: vale. sicut
 venientes hoc verbo: salve. quaque id verbum aliqui etiam
 in discessu ponitur. ut Cicero. vale mi Tiro vale et
 salve. Simile huic Terentiano est illud Ciceronis. Si de-
 us est talis ut nulla gratia: nulla hominum caritate teneatur
 valeat. quod si significaret pereat: perfectio Cicero non
 dixisset de deo. Sed hunc ipsum locum Lactantius ita ex-
 ponit. quid contempnit? inquit potuit in deum dici: valeat
 inquit. id est abeat ac recedat. cum ergo dicimus: valeant
 qui iter nos diffiduum querunt: valeant quod de nobis mala
 dicunt: valeant quod aliter sentiunt: proinde est: ac si dicere
 mus: discedat a nobis. Siue eos cum suo odio et ma-
 ledictia et invidia reliquamus. Te et valere et non modo
 me diligere: non satis est dicere: te valere et non modo
 me diligere: et ita una ex his coniunctionibus et: super-
 cua est. posset quidem altera ex his coniunctionibus dimitti
 tamen non ineleganter sepenumero due ponuntur: ubi una
 sufficeret: quod sit ad maiorem rei expressionem. ut ego quo-
 tidie lego aliquid et studeo: ego quotidie et lego aliquid
 et studeo. ego te diligo et amo. ego te et diligo et a-
 mo. ego dilexi te et quantum in me fuit tibi benefeci. e-
 go et dilexi te et quantum in me fuit benefeci.

si facile perspexi: quod proprie hoc loco significat faci-
 le: Significat non dubie et manifeste. Cicero virum omni-
 um totius Grecie facile doctissimum Platonem. Et nota.
 quod tam longe quam facile amat secum iungi comparativum. Vir-
 gilius. Et pedibus longe melior Lycus. Et relatis siue
 adverbis significatio diversitatis: quemadmodum sunt
 alius: alter: secus: longe ante: longe post: et composita a
 preterito longe prestat et longe prestat. Quintilianus. Sed

eum longe precedant ingenia uiuentium et cetera .
que quādam suplationē habēt. ⁊ proxima ad supla-
tiua accedūt. ut lōge supat lōge uicī. et noīa que di-
uerſitatē ſignificāt. ut lōge diſſilis: lōge alien⁹. lōge
diuerſus .

Princeps : licet ne adiectiuū quidē ſit : tamē quia
ſuplationē quādam ſignificat: aſciſcit ſibi lōge. Qui
tiliāus. Nouē lyricorū lōge pindarus pnceps .facile
eodē modo Cicero. Porro ſcio regiōis illi⁹: virtute
exiſtimatiōe: mobilitate facile pnceps. Preterea cū
primus: ſecūduſ: ⁊ ſimilib⁹: cū nō reſpiciūſ ordinē:
ſed dignitatē. ut facile ſecūduſ a Ceſare. hoc ē. poſt
Ceſarē primus. Tūgit tñ facile cū aliis pleriq; noi-
bus ⁊ uerbis : quod lōge non fecit. Neq; enī dicere
m⁹: lōge intelligo ⁊ lōge pſpicio : p valde intelligo
et valde pſpicio: ſicut diciūſ facile pſpicio ⁊ facile in-
telligo. pro hand dubie perſpicio et intelligo.

Hoc igit inter lōge ⁊ valde differt. q lōge propriū
eſt pparatiui ⁊ ſuplatiui: exceptis paucis. valde aut
poſitiui. ut valde bōus : valde malus. valde laudat
valde vitupat. nec diceret: longe bōus: lōge malus .
longe laudat : longe vituperat.

Inter facile ⁊ māiſte ſimiliter hoc itereſt. q faſi-
le cū his que ſupdiximus pōitur. ut facile pſtat. faci-
le perſpiciat. māiſte paſſim cum omībus .

Nō modo qd pprie ſignificat: nō ſolum. modo. n.
aliqñ ſignificat ſolū. ut hoc loco. aliqñ eſt dīus ſive
abſtīus huius noiſ modus modi. nōnūq; ſignificat
aliqñ. ut modo ais modo negas. aliqñ pōit p dūm.
modo. ut mō me vocaueris veniā. i. dūmodo me
vocaueris.

Magna aut differētia eſt iter nō tantū et nedum .
nedū enī duob⁹ dītaxat modis in oīoe accipimur .

Uno euz utrāqz snīam eodem claudim⁹ verbo: ut
vitam pro te exponerem: nedū fortunas. Alterum
cū utriqz snīe suum verbū dam⁹. ut p te vitā expo-
nerē: nedū fortunas meas effunderē. Pōitur etiam
negatie hoc modo. Nō perderē p te quadrātem: ne-
dū vitā. Itē nō pderē p te quadrantē: nedū vitā ex-
ponerē. Ubi notādum ē. q̄ i affirmādo id qđ plus ē
in pma parte pōitur. 7 qđ mīus in secūda. ut vitā in
prima parte pōitur. pecūia in secūda. In negādo ve-
ro ecōtrario. qđ mīus est in pma parte pōitur. ut pe-
cunia. et qđ plus i secūda: ut vitā. atqz imperiti hāc
dictionē capiūt p non solū: dicētes. nedū pecuniā p
te exponerē: sed etiā vitā. qđ dicēdum ē. vitā pro te
exponerē: nō solū pecuniā. aut p nō solum sic. non
solum pecuniā p te exponerē: sed etiā uitāz ipsā
exponerē. et negatie nō mō p te nō exponerē uitā
Itē non solum fortūas meas p te effunderē: sz etiā
uitā ipsam exponerē. et negatie: nō modo p te non
exponerē uitā: uerū ne pecuniā qdem. et nō mō pro
te nō exponerē uitā: uerū ne pecunias qdez meas
effunderē. Ubi notādum. q̄ qñ per nō modo ul' nō
tātum uel nō solū loqimur: affirmādo qđē qđ mīus
est in pma parte ponim⁹: 7 qđ plus i secūda. Ne-
gādo uero: qđ plus est in prima: 7 qđ min⁹ i secun-
da. Itē notādum q̄ ubi pōitur nedū: potest etiam
poni nō modo: sed addita altera negatiōe. ego non
ponerem p te obulū: nedū expōerem uitā: ut ego
nō ponerem p te obulum: nō modo nō exponerem
uitā. sed hoc perraro reperimr.

Quid īterest inter diligere 7 amare? Amare plus
est qz diligere. Cicero. quē 7 si āte hac dilexi: nunc

Sed aut uero differūt ne īter se significati. Amo-
nem qdem fere eādē habent. Uerū sed semper i

principio clausule pōitur. nisi aliquā apud poetas. ut
arma sed arripuit. Uero 7 autem ponūtur semp āre
cedente aliqua dictiōe. et distingūt sniam a sententi
a. ut ego scribo tu aut legis. ego uigilo : tu aut dor
mis. Habent tamen aliquā nescio qd differentie. nā
cū neqz nō pōimus aut dicentes. neqz aut. sed dici
mus. neqz uero. Item tū ppter hoc. tūz uero ppter
illud. non tū autēz ppter illud. Ecōtrario nō dicim⁹.
nō uero : sed nō autēz. ut sum amicus eius : nō aut
emulus. mutem⁹ aduerbiū : et habebit locū uero. sic
sum eius amicus : emulus uero nō. uel emulus aut
non. Item uero : aliquādo ī principiis siue orationū
siue epistolaz pōitur. autem nō. Virgili⁹. egregiam
uero laudem. et spolia ampla refertis. Tuqz puerqz
tuus. et ad sulphitiū scribens Cicero : ita eplam inci
pit. Ego uero serui uellem : ut ais : in meis dolori
bus affuisses. pterea nō dicim⁹. sane aut : iā autem :
enī autem : age autem : at autem. Sed sane uero :
iam uero : enī uero : age uero : at uero. Illud ma
gnopere notādum. qd hec duo aliquā elegātissime et
cum maxima gratia dīstuntur. Cicero. Tu cū pnci
pem senatores auūculum domi habeas : ad euz nō
referes. ad ceteros refers. Longe pulchr⁹. Nō dicitur
qz si addita autem dicerem⁹. ad ceteros aut refers
Sed qū uerbum pōitur sine cōtrarietate : oīno ne
cesse est addere autem. ut incumbes litteris quātuz
poteris : poteris aut quātum uoles.

Porro licet eādē significatiōem habeat quā uero :
et autem : tamen nunquā postpōitur. nisi euz dicitur
age porro. aut aliqd simile. cum scilicet hāc significa
tionem habet. Sed apud quosdā pferim poetas si
gnificat lōge. certe. postea. ultra. Ideoqz sepe ī me
dio : non ī principio ponitur.

Qui etiā significat ne idē quod sed etiā? Aliquādo significat sed etiā. ut hoc loco: aliquñ maiorē quādam vini habet: et significat imino etiam. Quin vero aliquñ significat quētiā. ut Virgil⁹. quin aspera iuno que mare terrasq; metur: celūq; fatigat. cōsilia i me lius referet. Aliquñ ut nō. ut idē. Dic tibi ne qua more fuerit dispēdia tāti: quin autem insanā aspicias. Aliquñ cur non. ut quin poti⁹ imus cubitum.

Rursus et cōiunctio: cuius modo faciū mētiōē differt ne ab atq; pūctione? Quz ābe copulatiōe sint nō differunt. sed et aliquñ causalis cōiunctio est. et significat nā. magnāq; in eplis grāz habet. ut si dicā. El si vole cō ogni studio attēdere a le lettere. p che a pena tutta la eta del homo basta a questo. Sūmo studio incumbēdum est litteris. et vix oīs humana etas ad id sufficit. Quintiliāus. Has p mū audiet puer hāz verba effingere imitādo conabit: et natura tēa cissimū sumus eoz que rudib⁹ ānis pēpim⁹. hoc ē nā tenacissimū natura sum⁹. Martialis. quod numos cernis mitti nō credis amice. Falleris et nūmos ista tabella rogat. Similr qz pūctio pro eodē accipit. Cicero. Nō solum nobis nati sumus ortusq; nostri partē patria vēdicat: partē amici. cōpetit etiā et pncipiis sniaz. Quintiliā⁹. Et finite quidem sunt partes due. Interdum habet etiā affectum. Cicero. et quis est qui de me loqui possit. Interdū significat tamē. ut si dicā. supavi te saltu: et sum ita senex. Significat pterea etiā. ut Virgil. Datus et ipse dea. hoc est etiā ipse. Quintiliāus. Inter oēs cōstat nisi iter eos: qui et ipsi insaniūt. Atq; vero aliquñ p adverbio pōitur. ut cum dicū. Aliter ego feci atq; tu. pro qz tu. Aliquñ pōitur p statim. ut apud Virg. Sic oīa atis. inpeius ruere ac retro sublapsa referri. Nō aliter qz

qui aduerso vix flumīe lembum. remigiis subiigit :
si brachia forte remisit. atq3 illum in preceps prono
rapit alueus amni. id est statim.

Est ne idē valere ⁊ beneesse? Valere quēadmodū
sup̄dixim⁹ ē incolumē esse. Beneesse ē bene habere
ut beneest. i. bene res se habet.

Se tu stai bene o vero se tu sei sano: la cosa sta bē
Si vales bñ est. ⁊ fere semp pōitur absolute. quod si
addatur mihi vlt tibi. idē significat qđ valere. vlt i co
lūmē esse. ut si tibi bene est gaudeo : mihi bene est.
id est si vales gaudeo : ego valeo.

Quorū modis possum⁹ dicere. Io te amo summa
mēte? Almo te multum. amo te valde. amo te pluri
mū. amo te maxie. eximie amo te. amo te vehemēt
amo te summe. amo te mirifice. amo te magnopere
amo te sup̄a modum. amo te plus equo. amo te su
pra qđ dici possit: Incredibilis ē me⁹ erga te amor.
incredibili te bēuolentia cōplector. ex primere non
possum quātus est amor erga te meus. Ardentissio
amore te psequor. Dici nō posset: quāto tui amore
cōflagrē. nemo unquā vehemēt⁹ aliquē amauit: qđ
ego te amo. Ardentissima te caritate cōplector. Nō
possum mei erga te amoris magnitudinē exprime
re. ardeo te vehementer. quāquā hoc nouissimum
potius poeticum sit. amo te mirum in modum.

Quomodo elegāter dicius. Io anchora Pyr
rho mio te rendo el cābio del bene che tu me
voti. et ho te caro cōmo la vita mia ppria: ⁊ par me
che io sia senza el mezo de lāima mia quādo tu nō
me sei apresso. che si nō fosse che io ho rispetto a la
dignita mia : io me ne veria volando in questa tua
villa : e daria me piacere insieme cō questi toi cāpi
relli. e giardinetti e pecurelle.

Ego quoq3 mi Pyrrhe amo te. teq3 nō sec⁹ ac vi-
tam ppriā charū habeo.. et cū sine te sum: dimidio
ani me mee carere video. Quod nisi dignitatis me
e rationē habere: aduolare moy in suburbanū tuū.
meq3 una tecū euz p̄diolis tuis 7 pomariolis 7 ouī-
culis oblectarem. Multa hic digna sunt q̄ notētur.
Primo q̄ hic mos ē alloquēdi absentes euz quadā
suauitate: mi Brute: mi Cicero: mi Pyrrhe. In-
terdū etiā ad ostendendū maiore vim amoris: aut
desideriū: repetūtur eadem verba: cū additiōe adie-
ctiui. ut M. Tullius mi Cicero mi inquā suauissime
Cicero.

Mutuo amare est amātem te amare. qđ vernacula
lingua dicius rēdere el cābio. latine autē redamare
dicitur. Dicr aut quasi meo tuo. ūde dicr mutuus a-
mor. mutua bēiuolentia. mutua caritas. mutua offi-
cia. mutua bñficia. mutue lachryme. mutue querele
hoc est que abs te ad me p̄deunt: 7 a me ad te. Ide-
o possum⁹ dicere ego quoq3 mi pyrrhe amo te mu-
tuo. ego quoq3 redamo te. ego quoq3 nō minori te
amore cōplector. ego quoq3 tibi ī amore respōdeo
ego nō sino me abs te ī amore superari. Itē iter nos
rethemēter amāus: qđ perīde est: ac si diceremus a-
manus nos iter nos. Sed illud nos elegātissime di-
mittitur. Item mutuo nos amam⁹: est qđ aliqui di-
cūt iuicem nos amamus: vñ vicissim nos amamus
Inuicem aut vicissim aliqd facere: pprie ē per vi-
ces id facere. ut cātamus vicissim. id ē. qñ ego cāto
tu siles. 7 qñ ego sileo tu cātas. Itē legim⁹ iuicē vel
vicissim. id est. quādo ego lego tu non legis. et quā-
do tu legis ego non lego. unde fit adiectiuū vicari⁹
vicaria vicarium. ut dedi tibi vicariam operam: id
est dedi tibi opram vice illius. itaq3 si quis diceret:

amāus nos iuicem:pinde esset ac si diceret:amo te:
dū tu nō amas me.et tu amas me dū ego te nō amo
Ubi cauendum est diligēter ne dicas : hac vice tā
tū volo tibi morē gerere:sed nūc tātūz.nec una vice
tātum:sed semel tātūz:nec duab⁹ tribus: aut quatu
or vicibus : sed bis ter quater vel secundo : tertio :
quarto.vl bis tertio quarto.vl bis ter quater. Nec
da mihi veniam p hac vice tantum. sed da mihi ve
niam nunc tantum.nec quot vicibus: sed quotiens
nec multis vicibus: sed plerūqz: sepe sepe numero.
Ubi cauēdum est similr. ne multouēs dicas: quod
nō minus barbarum est:qz multis vicibus. Nec ve
niam ad te alia vice:sed alias. Nec prima:secunda:
aut tertia vice: sed primo secundo tertio. Nec ulti
ma vice: sed demum vl deniqz: vel ultimo. vel tā
dem uel postremo uel nouissime.

Sed quomodo dicēs: Per la prima volta che tu
fallarai te perdonaro: ma per la segōda: io te spo
gliaro nudo:7 darote de le botte. Pro primo quo
qz errore tuo ignoscam tibi: pro secundo te nudū
cedā. Itē p la prima uolta che tu me farai seruicio:
io nō te saro iurato. p pmo quoqz tuo erga me bñ
ficio nō ero i te iurat⁹. Per la pma uolta che nifuō
d li mei scolari se partira senza mia licētia: gli daro
una spalmata cō la bacchetta. la segōda uolta con la
scorziata el bataro tuto. Si quis pmū e discipulis me
is iussu meo e ludo disce sserit:uirga manū pcutiā:
si secundo id fecerit:loro totum cedam. Et tengo te
caro cōmo la vita mia ppa. Multis mōis dici pōt.
Itqz te 7 uitā meā carū habeo. istar uite mee apud
me es. Instar uite mee te carū habeo. Nō sec⁹ te a
mo qz uitā meā.nō secus te ac uitā ppa carū habeo
Naud aliter te amo: qz ppa uitā. ita te āo ut uitā

meam. perinde te ut vitam meam carum habeo. vñ
pñde ac vitā meā vel vitā ppriā. et pñde mibi ca-
rus es: atq; vita ppria. Ubi notāduz ē. q; propus
propa ppriū cū tribus psonis iūgit. et idē significat
q; meus: tuus: suus. Ut pprio pmodo hoc facio. i.
meo cōmodo pprio cōmodo id facis. hoc est tuo cō-
modo. pprio cōmodo ille hoc facit. hoc est suo cō-

Proinde vero significat quapropñ vel er (modo.
go vñ ideo. Lucreti⁹ tñ accipit proinde p perinde. et
eam dictionē syllabā ponit. Subinde aliqñ signifi-
cat statim post. ut Horati⁹. Si dicet recte primum
gaudere subinde. Preceptū auriculis hoc istillare
memēto. capitur etiā p frequēter cū quodā iterual-
lo. ut si sepe retro respiciā an aliquis me sequatur: di-
cā. subinde respicio. hoc est. sepe cum quodam iter-
uallo respicio.

Deinde vero significat dehinc vñ deinceps. qzqm
deiceps significat ē gradatim. Cicero. Quos vide-
o deinceps tribūos plebis p triēnium fore. hoc est u-
nū post aliū. i. qua significatiōe capis aliqñ ē subide

Prima va el maestro : da poi li scolari vāno da-
rietto al maestro a un a uno. ouero luno dapo lalt⁹.

Primo it ludi magister. postea discipuli eū deiceps
vel subide sequūtur. Illud hoc loco ptermittēdum
nō est. q; peride exigit post se ac si : vñ atq; si : cum
significat ita. ut Lege pñde ac si pceptor adesset. vñ
peride atq; si pceptor adesset.

Sed qñ negatio pcedit : exigit etiā qz. ut Suetōi⁹
nulla tamē re pñde motus : qz respōso mathemati-
ci. Aliqñ tñ pñtur absolute. hoc est sine ac si ⁊ siē ne-
gatiōe: ⁊ modo significat. Plini⁹. Fun⁹ Ruffi claris-
simi viri ⁊ pñde felicitis: modo multum. Suetōius
de galba. Quare aduēus eius non perinde gratus

fuit. id est multum gratus.

Secus autē siue negatio pcedat : siue nō : habere potest ⁊ ac: ⁊ q̄z. ut lōge secus ac ego fecit. et longe secus quā ego fecit. non secus ac ego fecit. non sec⁹ q̄z ego fecit.

E par me che io sia senza el mezo dela mia vita ⁊ quādo tu nō me sei apresso. Et cū sine te sum dimidio anime mee carere videoz. Itē dimidioqz āime mee mācus esse videoz : quando tu non es apd me. Item nec dimidiū anime mee habere videoz: quādo te careo. Itē ⁊ cum te careo : videoz dimidio āime mee esse priuatus. Itē et cū tu mecū non es : de esse mihi dimidiū anime mee videt. Itē facitqz dis-iunctio nostra : ut ne dimidiū quidē anime mee videar habere. vel facitqz dis-iunctio nostra : ut dis-iunctū esse anime mee dimidium videatur.

Hic notādum est i primis. q̄ modus iste loquēdi videtur mihi : q̄ quādo sine te sum: dimidio anime mee careā. videt tibi q̄ ego sum doct⁹. videtur illi q̄ tu legas. videt nobis q̄ malefaciatis. rustican⁹ est et plane puerilis. Qua ppter sic dicēdum ē. videoz mihi dimidio anime mee carere. videoz tibi esse doctus. videris illi legere. videmini nobis malefacere

Cū aliqñ est aduerbium ⁊ significat quādo. ut cū ad te venio : semp te inuenio scribētez. id est quādo ad te venio. et hoc loco cum sine te sum : id ē quādo sine te sum. Aliqñ significat partim : ⁊ tūc semper sequit̃ tum. ut cū ppter necessitatez nostrā : tū prop̃ ingenii tuū. id est. partim propter necessitatē nr̃am partim propter ingenium tuum.

Ubi notandum est. q̄ semper cū precedit. et in eo est quiddam minus. in tum quiddam maius. ⁊ hoc

duobus modis. ut generale aliquid pcedat: sequat
speciale. ut apud Quintilianū: quod cum omnib⁹ cō
ficiendum est. tū nobis p̄cipue: aut ābo sint specialia.
ut apud eūdem. qđ opus Marcelle tibi dam⁹: quē
cum amicitissimū nobis: tum exinio litterarū amore
flagratem: dignissimū hoc mutue iter nos caritatis
pignore iudicauim⁹: id est multum ppter amorem
tuū in nos: plus tamen ppter amorē litterarū.

Aliqñ cum subiunctiua p̄iuncio est. ut cū in affricam
venissem. Aliqñ significat quāuis: iuncta cuz tū. et
tū significat tamē. ut Cicero. Cum i causis grauio
ribus Cai Cēsar inīcio dicēdi comoueri soleā vehe
mētius quā vel usus vl⁹ etas mea videt postulare:
tum in hac ita me multa p̄turbāt: tū p tamē pōitur.
et cum pro quāuis. Notādum qđ qñ tum ⁊ cuz signi
ficāt partim: semper fere idicatio adiungunt. qñ
autem significat quāuis: subiunctiuo. Repit etiā tuz
pro partim: aliqñ duplicatū: aliqñ triplicatum. aliqñ
etiā multiplicatum: cū in reb⁹ parib⁹ ponit. ut tum
ingenio meo: tum studio: tū diligētia factū est.

Lū p̄positio ablatiō casui seruit: sed nūquā iūgit
ablatiō significāte instrumētum. neq; enī dicius: cū
gladio pcussi: qđ imperiti faciūt: sed gladio. nec cum
pugno te impuli: sed pugno. nec cū calce te p̄stravi
sed calce. nec cū oculis te p̄terrui: sed oculis. nec cum
lacrimis litteras deleui: sed lacrimis. nec cū igni a
quā te p̄feci: sed igni. Quādo autē ablati significane
cōiunctionē quādam ⁊ nō instrumētuz: tūc requirūt
cum p̄positionē. ut conoz cū quāta possum facilitate
scribere. cum laboze hec scribo. cum facilitate discis
cū tempore oīa fiunt. cum etate crescēt mores. Quī
autē ita loquūtur: cū baculo pcussi: cū hasta vulnera
ui: inepte sane: ⁊ p̄ter oīuz ātiquoz morē loquūt

Apud et penes quomodo differunt: Apud minus est
quam penes. nam apud te est: qualitercumque res teneat. penes
te est quodammodo possidere. Festus vero pompeius
dicit apud et penes in hoc differre. quod apud: personam
cum loco significat. ut apud platonem. id est. in loco in
quo est plato. et apud templum. Penes vero personam
et dominum: ac potestatem. quod trahi dicit a penitus. ut pe-
nes te est salus et vita mea. quasi in manu tua. et arbitrii
vite mee penes te est. Tamen aliquando penes requirit
personam sine dominio. ut fides penes auctores est.
id est apud. nonnumquam etiam loco servit. Cicero
ad Herennium. ita peculans es atque acer: ut ne ad
solarium quidem: ut mihi videtur: sed penes scenam
et in eiusmodi locis exercitatus sis.

Ma se non fosse che io ho rispetto a la dignità mia:
io miene veria volando in questa villa. Quod nisi di-
gnitatis mee rationem haberem: aduolarem mox subur-
banum tuum. Ut Verum nisi dignitatis mee ratio me
detraheret: quam primum ad te in suburbanum tuum ve-
nirem. Quod: aliquando significat verum siue sed
ut hoc loco. poniturque in principio clausule: que nul-
lam habeat cum superiori clausula connexionem.

Nisi aliquando indicatio iungitur: presertim quando est princi-
pium sententie. Cicero. nisi forte putamus dementem pu-
blichem scipionem africanum fuisse. Aliquando cum subiunctio
ut quod nisi dignitatis mee rationem haberem: quando scilicet
non est in principio sententie. nam hic verbum principale
est aduolarem. Nota quanta vim habet hec parua
dictio duarum syllabarum nisi: quando significat: Se non
che. vel se non fosse che.

Rationem habere: quid proprie significat respectum
habere. sed capit in bona parte. ut habenda est ratio

salutis : et ratio dignitatis. id est respectus ad digni-
tatem et salutem, non autem diceretur habenda est ratio egritu-
dinis et infamie. Et nota habere rationem: semper re-
gere gentium in hoc significato. quoniam autem habet ablativum
cum prepositio cum : significat negocium et quasi premeritius
habere. Cicero de senectute. Rationem habet cum terra
que nunquam recusat imperium. id est negocium habet.

Adulari per metaphoram dictum: hoc est. quod celeriter
venire: siue accelerare: siue properare. Nam matura-
rem non ausim dicere. Maturare. n. proprie dicitur: cum
neque citius neque serius aliquid fit. sed media quidam via
et temperata tenetur. ut in pomis. matura dicuntur: que
neque cruda neque imitia sunt: nec caduca: neque squa-
lida: sed tempore debito adulta ac matura. ut sit ma-
turare celeriter quidem: sed sine impetu: et cum moderati-
one aliquid agere. Unde Virgilius. cum deum faceret ven-
tis iubentem: ut e mari discederent inquit. Maturare
fugam: hoc est cum quadam moderatioe et quasi maturi-
tate discedite. alioquin facto impetu: maiorem maris
procellam excitassent. Hoc verbum Cesar Augustus duo-
bus grecis vocabulis elegantissime exprimebat.

hoc est: propera tarde. quasi mo-
nere volens in rebus agendis. et celeritatem industrie
adhibendam esse. et diligentie tarditatem. Elegantissime
videtur Maro noster hec duo vocabula in Georgicis
dixisse. Inquit autem. frigidus agricolam si quando continet
imber. Multa forent: que mox celo properanda sereno
Maturare datur. quasi dicat. Possunt coloni istan-
te tempestate multa maturare: que alioquin sereno tem-
pore properarent.

Suburbanum quid proprie significat? Suburbana in
plurali tantum: et suburbanum dicitur domus coniuncte
instar urbis: et urbi propinque: tamen extra muros.

Suburbanū vero significat p̄dium in suburbāis. et
habet pluralē nūerū suburbana : id ē p̄dia ī subur
bāis. quēadmodū dicimus Tusulanū 7 Lumanū.
hoc ē p̄diū in agro tusculāo 7 cumano . ut eamus
ī tusculāo meo: formiano tuo : pompeiano neronis
Frequētes vero domus extra suburbia dicūtur vi
cus. q̄ sint īnstar vici urbani. Vicus vero urbanus
pars urbis est. quippe diuisa ē urbs ī vicos : quasi ī
mēbra minora : sicut suburra. Carine. esquilie. vici
Rome fuerūt. Nā diuisa fuit urbs ī regiōes circiter
viginti. in vicos autē sup̄ra mille. Et vici vicina 7 vi
cinus 7 vicinitas dicūtur quasi ex eodē vico. Vicus
extra urbē qui pagāus dicitur: muris caret. Nā si ha
beret muros : esset castellū: qđ a castro diminutiū
est. significat autē locū muris munitū īnstar oppidi
vel urbis. Castra ī plurali sunt loca: ī quib⁹ milites
tētoria fixerūt : ut illic recipiat maneatq; exercitus
Oppidū ē oīs urbs p̄ter Romā : que p̄mo urbs di
cta est . fecitq; ut cetera oppida eodē noīe appella
rētur. Dicitq; oppidū ab ope danda. Urbs vero di
cta ē (ut varro ait) ab urbo. urbū autē īngt appella
ri curuaturā aratri. qđ aratro designat⁹ sit loc⁹ : in
quo Roma cōdita ē. et Pōponi⁹ iuriscōsul⁹ : urbs
īngit ab urbo dicta est. Urbare est aratro diffinire
municipia sunt oppida : quoz ciues mūcipes dicū
tur. et sunt ciues romani ex mūcipiis. legibus suis
et suo iure utētes : mūeris tātūz cū populo Rōano
honorūq; participes. a quo mūere capefcēdo appella
ti sunt mūcipes nullis aliis populi Rōani legibus
astricti. Primi aut mūcipes facti fuerūt Cerites
concessumq; eis ut ciues Romani essent pro sacris
bello gallico custoditis. Colonie vero sunt que non
extrisecus veniūt ī ciuitatē. nec suis radicib⁹ nitūt :

sed deducuntur ex ciuitate ⁊ iura atq; instituta po-
puli Romani hnt. que cōditio licet min⁹ libera sit: tñ
dignior existatur: ppter maiestatem populi Romani:
cuius ipse colonie: quasi quedam effigies videtur.
Villic dicuntur domus extra urbē ⁊ suburbia: q̄ cōsti-
tute sunt habitandi causa. Predia scribit Alpius
dici nō solū ea q̄ sunt in oppidis: sed etiā in stabula:
aut alia meritoria. i. villis ⁊ vicis agri cōtinēt fun-
dos: nō p̄nētur a fundis: suntq; siml cū villis. Un-
de multi senatores i agris vixerūt. Differt aut ager
ab aruo: q̄ aruū est in quo aliqd serit. Salusti⁹. qz
numide pabulo pecoris magis q̄ aruo studet. Fun-
dus ut dixi mīus ē q̄ ager. Nam prata: vinee: orti:
oliueta: salicta: arbuta: pomaria: pascua: nemora:
loca aucupatoria: venatoria: piscatoria: sunt partes
agri. et singula singuli fundi sunt. in urbe autem siue
oppido: siue vico: siue castello: tantūmodo p̄diuz
est. quicqd his q̄ dixim⁹ simile est. eadem etiā in a-
gro p̄dia sunt. Unde dicere possum⁹. q̄ fundus est
possessio rustica: p̄diū: ⁊ rustica ⁊ urbana. Fund⁹
autē (ut aliqui putāt) dicit a funda: q̄ tātū p̄tine-
at: quātū funda lapidem iactaret. Dicit aut fun-
dus ⁊ fundū. Nunc fundamētum dicit ⁊ fundo fun-
das. Differūt autem fundare ⁊ fundamēta iacere.
Siquidem fundare est firmare aliqd ⁊ stabilire. ut
recte funda domum tuam. Jacere autē fundamen-
ta est qualecūq; p̄ncipium edificiū facere.

Est ne differentie aliqd inter una ⁊ simul: Simul
aliqui gemiatum repitur apud bonos auctores: exce-
pto Licerone. ⁊ habet fere eā significationē quā ha-
bet tum. de quo verbo paulo ante diximus. Quicquid
simul ⁊ pleniori obsequio demererer amantissimos
mei. siml ne vulgare viā ingressus: alienis demum

vestigio insisterem. Cicero. semel tantum : quantum
ego inueni una p simul usus est. in verrē. Una 7 id
qd facio pbauit. una et in hac causa pfecto neminē
pponēdum mihi esse existimauit. Siml qn non est
gemitum pōitur aliqn p pariter. Quītiliāus. Ho
mo fortis siml 7 sapiens. id est ac pariter sapiens.
Cicero p Roscio: Perditissimi est igr homis siml
et amicitia dissolnere 7 fallere eū qui lesus nō esset
nisi credidisset. Cum autem simul significat insiml:
nihil differt ab una aduerbio.

Prediolum quale nomen est: diminutiū. ponūt
autē aliqn diminutia necessitatis causa. ut si velim
exprimere parū puerū. dicā puerulū. interdū cau
sa hūilitatis. ut si velim dicere res meas: dicā recu
las. interdū cā cōtemptus. ut cū hoīem vocamus
homūtionem aut homollū aut homullulum. iterdū
etiā utimur dīnutiis quasi blādiētes. ut ego hoc lo
co feci cū dixi pdiolis: 7 pomariolis: 7 ouiculis. p
prediis: pomariis: 7 ouibus. Sic cicero blādiculā
spem vocitat. Sic Plautus sepe corculum dicit et a
nimulam: et molliculum caseum: p corde animo et
molli caseo. Hic notādum est. q sunt aliqua noīa
que diminutiva videntur et nō sunt. Diminutia. n.
sunt que dimīutionem significāt. ut corculum. cor
pusculum. passerulus. mendaciunculum. lucubra
ciuncula. recula. et similia. Que vero nō significāt
diminutionem sunt ista. auuncul⁹: qui nō est paru⁹
auus: sed frater matris. cuniculus: animal. muscu
lus: nō parvus mus: sed ossis genus i iuncturis.
pediculus siue peduncul⁹: animal. cucul⁹ auis. cicer
cla nomen legumis. nouacula: culter rōsozis. ānicu
lus ānicla āniculum. ut ānicul⁹ puer. ānicla puella.
āniculū mācipium. id est uni⁹ anni. sicut bin⁹ trinus

quadrinus. duorum trium quatuor annorum. nec de a
nimilibus tantum dicuntur: sed etiam de inanimatis. ut ani
culum vinum. bimum oleum. Ridiculus ridicula ridi
culum. id est dignum risu. et vernaculus la. lum. id
est domi nostre natum. Sunt preterea multa neutra
ut umbraculum. cenaculum. crepusculum. viculum
amiculum. pro quodam genere amictus instar palii.
Curriculum pro cursu et loco in quo currit. nonnumquam
etiam pro curru. ut Curtius. Aliorum tamen acti equi non
modo in voragines lacusque: sed etiam in amnem precipi
tante curricula. cubiculum quod non est dicendum diminuti
uum esse: cum in cubiculo sit cubile. Conuenticulum pro
conuentu. ut Cicero. Tum conuenticula hominum: que
ciuitates nominantur. Baculus: quod non est diminutiuum:
sed habet diminutiuum bacillum. reperitur etiam baculum
neutri generis. ut Ouidius libro decimoquinto. esse so
let baculumque tenens agreste. Notandum etiam quod sunt
aliqua diminutia recte formata: que tamen in signifi
catione differunt a suo primitiuo. ut a menta que est her
ba reddens odorem fit mentula: que significat virilia
Abos oris fit osculum: quod significat basium. Ab a
cu qua vestes sartiuntur fit acicula: qua mulieres ut
sunt ad capitis ornatum. Ab angue serpente fit an
guilla piscis. ab aure fit auricula: que non significat
aurem brutorum: ut quidam indocti dicunt. sed cartila
ginem illam: que est circum aurium concavitate. et fidicu
la hoc est cordula siue neruulus cithare fit a fide: que
ut Isestus Pompeius inquit est genus cithare ita dicta:
quod tantum inter se chorde eius quantum iter homines fi
des concordat. Quia mentio facta est de conuentu: Sci
endum est non absurde vocari a nostris puertus religi
osorum. ut puta conuentus monachorum. puertus heremitarum
Verum id vocabulum non domum siue habitaculum signifi

eat: ut pulgus sentit: sed ad ipsaz puetione 7 pgre-
gatione religiosoz. hoc e ipos religiosos. ut ego ha-
bui oratione in couentu religiosoz hoium. id est in
cogregatiõe 7 quasi corona religiosoz: qd significa-
tum habet ecclesia apud grecos. sed ignari homies
quẽadmodũ nomen puetus trãstulerũt. ad habita-
cula religiosoz viroz ita nomẽ ecclesie: qd cõtione
significat ad tẽpla. Templũ eĩz siue edes sacra: siue
edes in singulari dicitur locus deo dicatus: non ec-
clesia. sed errãt in hoc ut i aliis plerisqz. quippe clau-
strum barbare dicunt p atrio. sacristiã p sacrario.
beneficiũ pro sacerdotio. de iure patrõatus p genti-
lino. obseruatiam p obseruatiõe. missam p sacrifici-
o. cõtiteor p audio cõfessiões. cõfessorẽ p auditore
cõfutiũ. indulgentiam p venia. preterea isopum
pro isopo. heremũ pro eremo: sine aspiratiõe. cara-
cterẽ p caractere. iacobum p iacobo. mariã p ma-
ria. idolatriã pro idolatria. luciã p lucia. dolũ p do-
lo. iosaphũ p iosapho. salamonẽ p salamone. ada-
mãtinum p adamãtino. chzistallinũ p chzistallino.
cedrinum pro cedrino. myrrinũ p myrrino. et alia
huiusmodi p multa. Pomaliolum simlĩ dimiũtiũz
est a pomarium. Est autẽ pomariũz loc⁹ pomis cõ-
situs: siue locus in quo poma reponunt: q sit locus
pomis cõsitus: testat̃r Ouidi⁹. Id metuens solidis
pomaria clauserat Atlas. Menibus. q autẽ signifi-
cet locum ad reponẽdum poma: certum e. sic enim
dictũs tabulatum: in quo tabule hoc e instrumenta
et littere sacre reponũtur. Erariũz repositoziũz eris
armarium: ubi reponunt̃ libri. armẽtarium: ubi re-
ponuntur arma. ceteraqz huiusmodi.

Pomerium est ne idem qd pomarium: Minime.
Siquidẽ T. Liui⁹ scribit pomerium esse locuz apd

multos urbis siue oppidi : tā intra q̄z extra. in quo e
dificare nō licet. dictum pomerium : quasi post me
nium. hoc est post menia.

Quiciale simle diminiū est. hoc ē parue oues. U
bi cauēdum ne incidāus i errorem aliquoz : qui vi
cāt pecudes 7 oues idē significare. et hāc differētiā
inter pecus pecudis femīnum 7 pecus pecoris neu
trū. quia pecus pecudis ē que dat nobis agnos lanā
et lac. pecus vero pecoris significat omne aīal qđ hu
mana caret facie. Pecus pecudis 7 pecus pecoris
nihil differūt. significāt aut omne aīal quod sub ipe
rio hoīum: e pabulo terre pascitur. ut bos. equ⁹. asi
nus. mulus. camelus. et hec oīa armēta faciūt. q̄zq̄
aliqui dicāt armēta dūtāt bonū esse. ab arādo di
cta aramēta. deīde sublata tertia littera : armenta.
Preterea ouis que marē semināq̄z significat. capra
cum caper siue hircus. porcus 7 porca unde sūt gre
ges. Quidi⁹. Mille greges illi totidēq̄z armēta per
herbas pascebāt. Virgili⁹. Hoc satis armētis : supe
rat pars altera cure. lanigeros agitare greges. Idē
tamē de seruis dixit. hos tota armēta sequūtur. 7 d
bobus: greges : aut aliquā in magno seq̄tur grege.
Cicero etiā in philippicis. dixit. Cecidit greges ar
mentorum. quasi grex sit generalius nomen : ar
mentum vero specialius. Nec igr oīa 7 pecudes et
pecora dicūtur. Significat tū nōnūquā pecus peco
ris : multitudinē pecudū gregaliū poti⁹ q̄z armēta
liū. Virgili⁹. Dic mihi dameta cuiū pecus an me
libei : Infelix o semper ouis pecus. 7 alibi. Caprigenū
q̄z pecus nullo custode per herbā. Significat tamē
pecus pecoris oues. Quintiliāus. Cur in usum vesti
um sepe pecoz lane detrahūtur: pter pecudes: qua
drupedes fere sunt. licet prope dicātur fere q̄ māsu

efacte nō sunt. que vero sunt mansuefacte: dicuntur
 cicures. ut canis. elephas siue elephantis ad bella
 domitus. Alper. onager. ceruus. capreolus. dama
 caprea. leo. et quicquid deniqz cicurari potest. Cicura
 re ut varro inquit ē māsuefacere quod enī fero con
 trariū est: cicur dicit. et ideo dictum ē cicur īgeniū
 habeo. hoc est māsuetum. Al cico aut dictū cicur vi
 detur. Licū dicebāt veteres mēbranā tenuē: que est
 in malo punico. Cicero in tusculāis hāc varrōis o
 pinionē p̄rmat cū ait. nā alie sunt fere. alie cicures
 alie natātes: alie volucres. Illud postreō notādūz
 q̄ bos p̄prehēdit etiā taurū ⁊ vaccā. Equus ⁊ cabal
 lus differūt. q̄z caballus dicitur pon⁹ qui asinariā artē
 exercet. Mulus prope dicitur q̄ generat ex asino ⁊ e
 qua. nā qui ex equo ⁊ asina gignitur: himulus appel
 latur. quāuis aliqui bardonē nominēt. camelus cō
 mūis generis est. et tū nūquā in femīno repit: quē
 admodū bos. ut Virgili⁹. Ille meas errare boues.
 qđ nō est mirādum: cum lup⁹ apud veteres ī femi
 nino genere repitur. quāuis femīnum lupa.

Quomodo elegāter dicit. Cogliaria cō teco de
 le herbe. coglieria de luna. recoglieria dipō
 ni. seria p̄sente a la vindemia. veria a vedere el tor
 chio. gustaria el vino nouo del canale. ne me guar
 daria da quelle cose: che sole fare ogni homo de q̄
 sto tēpo. Legerē tecum oluscula. decerperē uuas.
 colligerē poma. adessē vindemie. inuiserē torculū
 mustum de lacu degustarem. et a cēsis que agere
 fere ōnes hoc tēpoze cōsueuerūt nō abstinērem.

Legere interdum significat ut lego
 librum. lego Priscianum. Unde fit frequētatiuum
 lectio. Interdū legere ē colligere. ut hoc loco. ⁊ Vir
 gilins. qui legitis flores: et humi nascentia fragra.

Legare vero est mittere : siue i testamēto relique-
re. Unde dicuntur legati hoc ē oratores. ⁊ legata hoc
est q̄ i testamēto relinquunt. ⁊ legatarii q̄ reliquūt .

Quādo cōponitur cū per fit plego. Est aut plegere
usqz ad finē legere. Lactāti⁹. Nō iniuste videoz pe-
tere. ut si q̄s erit q̄ iciderit in hec. si legit perlegat .
Sic differūt scribere ⁊ p̄scribere. unde dicitur ab in-
cio scribā ⁊ ab initio ad finē usqz p̄scripsi. Sic p̄ferre
est usqz ad p̄stitutū ferre. Cicero. sed nunciū ille q̄
litteras cepit ut ferret: non ptulit. Seneca i tragedi-
is. leue est miseria ferre: perferre est graue. id est
leue est p̄ aliq̄d spaciū tēporis esse in miseriis : s; in
his usqz ad finē vite p̄seuerare: intollerabile est. Sic
Martialis: nā v̄gilare leue est. puigilare graue. h⁹
est. partē noctis v̄gilare leue est: totā vero i somnē
ducere graue. unde idē est puigilare ⁊ p̄noctare. nisi
q̄ illud ⁊ noctu et interdū sit. hoc tātū nocte.

Algere reū est accusare. pagare reū est p̄dēnare.
Dicitur aut accusator reū condēnasse: qm̄ eum p̄dē-
nādum curauit. Perozare ē orādi finē facere. unde
perozatio dicit̄. Persuadere ē suadēdo i opinionē
siue sententiā suam iducere. Suadere ei ⁊ dissuade-
re i actu est. p̄suadere i affectu. unde male dicūt qui-
dā: dissuasi hoc illis. p̄renocauī eos ab op̄ione. de-
bet. n. dici. persuasi eis ne facerēt. sicut ecōtrario vi-
cimus. p̄suasi eis ut facerēt. quare ⁊ suasor dicit̄: qui
aliquid suadet aut dissuadet. et si nihil persuadeat.

Permanere ē ad finē usqz manere. Plini⁹. tūc de
mū lente cūctāterqz veniūt. nec tū p̄manēt: sed ante
finē recedūt. Cōponit etiā lego p̄me p̄iugatiōis cū
ab: ⁊ fit ablego: qd̄ est expello siue trāsmitto. Cōpōi-
tur etiā cū de. et fit de lego. Est autez delegare aliqd
faciēdum admīstrādumue iniūgere. ut pōtifex dele

ganit mihi hanc puiciā. impator delegauit mihi hanc curā. Quando aut lego est tertie coniugationis: fit delego: quod est eligo. quod similiter ex e et lego proponitur. Cum di compositum fit diligo. quod idem significat. Relego si a lego tertie coniugationis propositum sit: significat rursus lego si a lego legas: significat in exilium mitto. ut Galba multos ex ciuib⁹ relegauerat. Cum compositum lego legis compositum: fit colligo. ut colligo poma. Si vero lego legas cum compositum proponitur: fit collego. id est simul mitto. unde qui in eadem legatione similiter mittuntur. vel quib⁹ aliquid munus simul delegatum est: college dicuntur.

Que differentia est inter eligo et deligo? Deligere est magis idoneum ad rem agendam discernere. ut populus romanus delegit hunc sibi in impatorem. Imperator delegit sibi hos milites: non autem elegit. quia viri ad bellum gerendum discernuntur. Eligere vero est ad nostrum emolumentum vel ad eius qui eligit dignitatem. ut eligo mihi domum. eligo mihi equum. Et notandum quod deligo accusatum requirit sine propositione. ut populus Romanus delegit Cesarē impatorem. Eligo vero regit duos accusatos. alterum cum propositione. ut populus Romanus in principem elegit sibi Octavianum. Cicero. quos cesar in senatum elegerat inter pares siue collegas. Eligere dicitur cooptare. T. Lilius. M. Furius Caillo dictator magistrum equitum Lucium emylium cooptat. Cicero in Bruto a quo in collegium augurum fuerat cooptatus. Dicitur autem agere delectum. et facere delectum et habere delectum. que a deligere in hoc differunt. quod deligimus etiam unum. facere vero vel habere delectum semper ad multa refertur.

Tecum cur dicitur potius quam cum te: etiam mecum: secum nobiscum et vobiscum. Illa tria pronomen mei tui et sui: ita in plerisque similia sunt: ut quicquid uni peruenit: alia du

o exigere videatur. unde cum tecum non sine ratione dicatur potius quoniam cum te: cetera enim quasi quadam societate eodem modo in oratione collocari voluerunt. Tecum autem ideo dicitur: quia si huic pronomini preponeretur cum: in genio plurali fieret cacophaton: quod viciu epulis et in omni oratione soluta maxime vitandum est. Essetque longe turpius cacophaton: quoniam illud Virgilii. numerum cum navibus equat. Ceterum obtinuit usus etiam qui cum dicere minus in ablativo casu propter superdictorum monosyllaborum similitudinem.

Uua et poma quod proprie significant: Quid uua significet manifestum est. Illud autem notandum. quod iter acina et bacchas et poma et nuces differentia est. Acina inter fructus minores arborum fructuumque desine nascuntur. ut sunt uua: que cum acerba est: omphacium dicitur. unde oleum omphacinum hoc est ex uua acerba factum. Item grana hedere: grana sambuci: grana abuli: grana malorum. et quicquid est simile. Inter bacchas vero sunt fructus lauri. olivae. myrti. lentisci. et similia. Que supra hec sunt: poma dicuntur: quibus daturat vescuntur. ut sunt cerasum siue cerasium. prunum. mespilium castanea vero in nuces refertur. ut Virgilius. castaneasque nuces. sicut pinus: corylus: amygdalus: iuglans: et his similia. Mustum quod proprie significat: Mustus autem. idem est quod novus nova novum. Plautus mustam in uicem appellat. ideo dictum est vinum mustum id est novum: postea invaluit usus: ut mustum sine vino diceretur quasi mustum substantivum esset: non adiectivum: quemadmodum modum merus mera merum significat solum. Unde merula dicta est: quasi avis solitaria. et merum vinum dicitur: quando solum est. hoc est sine aqua. Obtinuit in usus: ut quando merum dicimus: vinum intelligimus. ut mero ingurgitatus. hoc est vino ingurgitatus. Quin

etiā cum dicāus: vinū merati⁹: hoc est magis purū.
qđ vernacula lingua dicūus: piu mōdo. et vinū lymp
phatius: in quo plus aque est. quod eadē lingua di
cimus: piu adaquato. nihilōminus etiā sine vino utrū
qz dicūus. ⁊ vinū intelligim⁹. ut ego meratius bibo
qz tu. hoc est magis purum vinum bibo qz tu. et tu
lymphatius bibis qz ego. hoc est vinū magis aqua
temperatum qz tu bibas.

De lacu hoc ē ex lacu. dicitur enī: de via te allo
cutus sum. hoc est ex via. de lacu ad me aqua deie
cta est. hoc ē ex lacu. Dicī aut lacus loc⁹ ille ī quem
torrens uis: vinū decidit. Itē audiui de patre meo.
i. audiui ex patre meo. qđ iui de te ianua. hoc ē ex ia
nua. Sed notādum. qđ de via ī aliū quoqz sensum
accipit. Cicero. cūqz de via languerē: ⁊ mihi met vi
splicerē. Et alibi. nisi de via fessus esset quasi de la
bore vie. Hic enī via significat iter: hoc ē actionē ā
bulādi. Illic significat locū quo ambulamus.

Nec a neqz dicī per apocopē. q. enī idē est qđ e. u.
itaqz ablatiis ex fine u. et e. remanet nec. Significāt
autē he due cōiūctiōes: et nō. ut ego non scribo: nec
vel neqz tu scribis. hoc est ⁊ tu non scribis. Interdū
nec capitur p nō etiā. ut Quinilianus. Persolui gra
tia non potest. nec malo patri. hoc est nec etiā malo
patri. Nota quaten⁹ ad elegātiā spectat. qđ et. ⁊ ne
qz: aliquādo confundūtur. ut et discere vis: nec tam
studes. itē nec studes: ⁊ tamē vis discere. itē ⁊ discere
nō vis: ⁊ tamen studes. item ⁊ studes: nec discere
tamē vis. Nec ⁊ neqz sequēte enī aut vero: pro
simplici non pposita negatione accipiūtur. item enī
sunt nec enī lego. neqz vero dixi. ⁊ nō autem dixi.

Cōmunamēte ogniomo. Laue ne dicas cōis oīs:

sed fere omnes. communiter enim non significat fere: ut bul-
gus accipit: sed pariter. ita omnes. ut communiter in hanc
rem concurrerunt. id est pariter omnes in hanc rem
concurrerunt.

Fere quod proprie significat: Aliquando idem quod pene. hoc
est paululum absuit quin. ut fere cecidit: id est parum
absuit: quin caderet. Aliquando significat quandam univer-
salitatem rei vel temporis vel loci. ut fere omnes ita loquuntur
.i. fere omnes homines ita loquuntur. fere utroque hac veste. .i. quod
si omni tempore et omni loco utroque hac veste. Romanus fere or-
bis subegerunt. hoc est. Romanus quasi totum orbem subegerunt.

Temere omnes fere docui post Cicerone: pro fere
acceperunt. Quintilianus. illud ingeniorum velut propter ge-
nus non temere nunquam pervenit ad frugem pro non fere unquam
Omnia distributio dictio est. et proplectitur quicquid sub-
stantivo est: cui iungitur. verbi gratia. omnes homines.
id est. quicquid hominum est. omne pecus. id est. quicquid
pecoris est. Sed diligenter advertendum est. ne inci-
damus in multorum errorem: qui dicunt quilibet omnem
significare: et similiter dictionem distributivam esse. volunt
quod quilibet homo currit et nullus homo currit per artem
esse: et omnis homo currit et nullus homo currit non esse
contraria. eo quod plus significet omnis homo currit: quam nullus
homo currit: siquidem omnis homo currit tam mares quam
feminas: hoc est omne humanum genus proplectitur. nullus
homo currit duntaxat mares. in utroque sane puerili-
ter saluntur: qui ita sentiunt. nam et omnis homo et nul-
lus homo plane per artem sunt. nec obstat quod omnis omnis
generis sit: nullus tantum masculini. Siquidem nullus
homo omne genus humanum proplectitur. et nullus bos
omne genus bouinum: cum homo et bos omnis generis sint:
et dictio distributio non impediat: quo minus tam ma-
res quam feminas significet. Eodem enim modo dicitur: nullus

homo currit: ac si diceretur: null⁹ hō siue mas siue
femīa currit. null⁹ bos siue mas sit: siue femīa arat.
Quilibet vero nō distributīa dictio est: sed parti-
cularis. significat enī unum ex multis indeterminate
ut si multi sint hic mecum pugnaturi: dicā. pdeat q
libet ⁊ mecum certet. hoc ē pdeat un⁹ quicūqz ille
sit. Quiniliāus. quāz nos una res quelibet nihil iter
mittētes fatigaret adeo facil⁹ ē: multa facere qz diu.
Hierōnimus. Ad unum quēlibet filioz Aaron.

Hec similiter notādum. qd aliqs ⁊ quidā differunt.
Aliquis. n. particularis dictio est: et significat aliquē
incertum. ut si dicā: aliquis pulsauit hostium. hoc ē
homo aliqs: quē nescius. Quidā vero ē dictio poti⁹
singularis: et significat aliquē certum ⁊ distinctum
hominem: licet nō nominatum. ut si dicam: vēit ad
me quidā amicus meus. hoc est un⁹: quē scio ⁊ nō
nōmo. nec liceret dicere: vēit ad me aliqs aīc⁹ me⁹.

Abstinerē ⁊ cōtinere differunt ne iter se. Differūt
sane. nā cōtinere fit cum quodā labore: cum scilicet
ratio obsistit sensui. hoc est sensus trahit hominem
in unam partem: ratio in aliam. Abstinerē vero si-
ne aliquo labore fit: cum scilicet ratio domiatur sen-
sui: et ab his temperat que viciosa sunt: firmato iā
habitu: et sine aliqua difficultate. Unde cōtinentia
non est virtus: sed dispositio ad virtutem et princi-
piū virtutis. et sic diffinitur. Continentia est per
quā cupiditas animi ratione ac cōcilio gubernatur.
Abstinerēia vero ē perfectā et absoluta virtus. ⁊ diffi-
nitur. Abstinerēia est rationis ad libidinē atqz alios
nō rectos impeditus animi firma et moderata dñā
tio. Tamē hec duo vocabula aliqñ apud scriptores
indifferenter capiuntur. Que res quemdam nostra
etate virum doctissimum in maximū traxit errorē.

ut in expositione eorum verborum longe a veritate
discesserit.

Quomodo eleganter diceretur: Io giocaria an-
chora alcune volte cō teo a giochi piaceuoli:
non i cāpo a saltare. o a la balla. o a scrimire. o ad
altri giochi: che sogliono a fatigare o stracchare li
corpi nostri. ma caminādo cō teo p le silue: e collis:
e valle e boschi: et portādo le toi operette in seno: cō
mouerā ācora le muse a giochare cō nui. nel quale
loco nō seria alcuno che te reprehēdisse de troppo
liberta. e si alcuno ce fosse: nui ce scusare ssemō p esse
re i loco solitario. Luderē ēt interī tecū ludis nō iio.
cūdis. nō scilicet i cāpo saltu: aut pila: aut gladiato-
riis ludis: siue aliis: que la ssum ac defatigatū redde-
re corpus cōsueuerūt. sed per syluas et colles: et sal-
tus et nemora tecū deambulās: ac lufos tuos sinu ge-
rēt. ipsas etiā camēas ad ludum excitare. ubi nemo
esset qui nos licētie accusaret. et si qd esset: facile ip-
sam solitudinē extusarēus.

Ludere et iocari differūt: Ludimus enī re. iocāur
verbis. Unde ludus i facto est. iocus i verbo. Ideo
dicim⁹. ioco ne an serio loqueris. Interdū tamē hec
duo verba pfundūtur. ut Iunēalis. Quonēs voluit
fortuna iocari: p ludere posuit. Quidi⁹ nos ignara
iocos tribuit natura puellis. Materia ludūt uberio-
re viri. Nulle fac esse iocos: turpe ē nescire puellā
ludere. Ludēdo sepe paratur amor. Cicero ioca p
iocos scripsit ad Atticum. itaqz ioca tua plēa faceti-
arū. Econtrario lufus pro ioco ponitur. Horati⁹.
Sed tamē a moto qramus seria ludo. Hinc ludere
pro iocari frequēter iuenitur. Plini⁹. ludere me pu-
tas. serio peto. Cicero. qui ita dicit: ludere videtur.
Unde et pposita a ludo potius ad verba qz ad actio

nem ptinent. ut eludo. Cicero. Sed ⁊ vos ab illo irri-
demini: ⁊ ipi illū vicissim eluditis. Ludere ēt dicius
versibus scribere. ū de ⁊ opuscula poetar: siue alioꝝ
versu scribētū ludi dicūtur. Alludere est cum aliud
dicius. ad aliud latēter referre sūiam. ut Virg. dum
narrat ludos enee: alludit ad augusti victoriā. Alti
caqꝫ iliadis celebrātis littoꝝa ludis. Ludū etiā appel-
lamus scholā. ū de ludi magister dicit. Et ē lud⁹ lu-
terarius schola grāmatice. Dicit ēt ludus cesarum
artiū sicut musice. ut apd Terentiū de fidicina: q̄ quo-
tidie discebat i ludo. Itē lud⁹ armoz: qui lud⁹ quo-
qꝫ gladiatoꝝ dicit. ludos m̄ gladiatorios frequēti⁹
qꝫ ludū dicius. quotiēs unū plurane paria gladiato-
rū ad spectaculū pugnatura pducūtur: que res mu-
nus gladiatorū dicit. et qui id spectaculū populo fa-
cit: numerari⁹. et qui gladiatores domi exercēt: et
postea vedit: lanista. Vocatur aut ludi gladiatorii:
sicut ludi Circēses. et Apollinares. et reliqui.

Interim nōnūquā significat interea. ut iterim venit
ad me socrates. id est interea cū hec agerētur. non
nūquam significat aliquādo. Quintiliā⁹. barbarissimi
ac soleocisimi feditas absit. Sed qꝫ interim excusan-
tur hec vicia. hoc est. aliquē excusantur.

Nota qꝫ elegāter dicim⁹ ludo ludis: ⁊ ludo ludos.
sed ludo ludis: est ludere ad aliqd gen⁹ ludi. ut lu-
do pila. ludo palestra.

Ludere ludos: est ludere quēadmodū dicius viuo
vitam: non morioꝝ mortē. In quo modo dicēdi mū-
tum est suauitatis. et significāt viuo ⁊ morioꝝ. Se-
cus dicit acta age. hoc enī puerbiū est: qd dici solet:
cū superuacuo dicim⁹ aut facim⁹ aliquid qd notūz
actum ne sit.

Non iniocundis: hoc ē iocūdis. Ubi ai adueriē. Iuz

est. q̄ cū positiuū exprimere volum⁹: lōge eleganti⁹
cū positiuo sibi cōtrario p̄posita negatiōe exp̄mim⁹
q̄zqm̄ aliqui m̄ius aliqd significet q̄z positiuū. ut si di
cā: homo nō improb⁹: hoc est satis p̄bus. et philoso
phus haud ignobilis. id est satis nobilis. Inter dnm̄
plus q̄z positiuū significat. ut si dicā nō illepide inge
poeta significat lepidissime. et nō insulsa oīo dicitur.
plurimū sit salis. ⁊ nō semel: id ē sepius. q̄zqm̄ non
semel significare ēt possit nūquā. ut nō semel ad me
vēit. i. sepe ad me vēit. ⁊ nō semel ad me vēit. i. nūq̄z
siue ne semel q̄dem ad me venit: ita eadē aliquādo
verba: duo plane iter se p̄traria significāt. ut sit eti
ā si dicā: adolescēs cui acutū est ingeniū: nullo labo
re fit doctus. ⁊ adolescēs cui obtusum ē ingenium:
nullo labore fit doctus. Prima q̄ppe oīo affirma
tiua est. ⁊ significat adolescētem boni īgenii sine ali
quo labore fieri doctū. Secūda vero negatiua est. ⁊
significat adolescētem obtusi ingenii cū quātocunq̄
labore nō doctum fieri. Ita hec verba nullo labōe
discis: duo cōtraria significāt. hoc est sine aliquo la
bore discis. et cū quouis labore nō discis. Tu īpari
senza alcuna fatica. Tu nullo labore discis. Tu nō
impara etiādio cōqualūche fatica. Tu nullo labo
re discis. Itē. io me mirauoglio grādissimamente.
duob⁹ modis iter se p̄trariis exp̄mitur. hoc est. non
possum satis mirari. ⁊ nō possum non satis mirari.
Eadem enī utrobiz sentētia est. et mirari me ve
hemēter significat. Quāq̄z illic dicat nō posse me tā
tum admirari: quin magis etiā admirādū esset: hic
nō posse me facere: quin admirer. Sic etiā dicimus
nō possum satis d̄flectere calamitatē nostrā. et nō pos
sum: nō satis d̄flectere calamitatē nostrā. Nō possum
satis queri: ⁊ nō possum nō satis queri. hoc ē lamē.

feri. et alia huiusmodi multa : que non veniunt mihi
nunc in mentem. ut est veni in opinionem: que oratio ali-
quando active accipitur et significat optor. Aliquando passi-
ve. et significat venio in extimationem. id est alio
pinatur de me.

Nota quod elegantissime dicitur. Non memini huius
rei. non venit mihi in mentem huius rei. et hec res ve-
nit mihi in mentem. et excidit mihi memoria huius rei: in
nitio. et hec res excidit mihi memoria: in ablatio. Dicitur
etiam. non occurrit mihi. non succurrit mihi. non subit mi-
hi. Virgilius. Subit chari genitoris imago. Q. Curti-
us hoc verbum cum accusatio coniungitur. Sera pnia sub
Scilicet significat certe hoc loco. ut in (it regem.
quarto eneidos Virgil. Scilicet is superis labor est
ea cura getos sollicitat. Scribit autem cum. c. quod propositum
fere est ex scire et licet. Interdum significat quod dicitur
id est. siue hoc est. ut si dicam: homo animal scilicet mortale
hoc est homo id est animal mortale. Eadem significatio
habet videlicet. et propositum ex videre et licet.

Campus quod proprie significat: Campus est grade atque
amplum spatium terre: que plana sit. unde aliquando spacio-
sas plateas campos vocamus. ut Rome campus martius
dicitur. Nam locus huiusmodi angustior area vocatur.
Differt autem campus ab agro. nam ager si cum nomine urbis
iungatur: territorium significat. ut ager viterbiensis. ager
faliscus. ager Sertinas. et tunc caret plurali. Alioquin
est locus ruri: sicut supra dictum est: quem colimus siue
arando: siue serando arbores. nam si terram seramus frugi-
bus: arum nominatur. et in hoc secundo significato habet
pluralium numerum. ut omnes agros viterbienses et fali-
scos et Sertinates depopulati sunt hostes. Priore au-
tem modo non recte diceremus: hostes depopulati sunt
agros viterbienses et Sertinates. non enim intelligeret de

territorio: sed dicendum est agros Uiterbienses et sen-
tinatam. Et capto autem dicta sunt capestria. hoc est
brache: quod ludentes in capis omnibus vestibus exueban-
tur. et nudi ludebant solis capestris tecum virilia. unde
et capestrati dicuntur: sicut tunicati et manicati. Dicunt
etiam femoralia siue femoralia a femoribus siue femoribus
nam femora parte illa exteriori significant: femora inte-
riori. Coxa autem pars illa est que est supra femora
Unde coxa viciata seu fracta dicitur: quando os illud
quod in vertebro voluit: fractum seu viciatum est. Saltus
a saltando dicitur. Saltare siue eius frequentationem salti-
tare interdum significat choream agere. et quod vulgo
dicunt tripudiare. unde et saltatio dicitur. et saltatricula
ut puella egregie saltat. et Plato aliquando saltavit. Scri-
psit autem Plato in libris de re. p. de diversis generibus
saltationis: modestis tamen et non qualia his temporibus
cernimus. Interdum significat salire. et tunc ab eo fit sal-
tus: qualis est ceruorum. Dicitur tamen aliquando salire hoc est
tripudiare. sed saltus pro saltatione nunquam ponitur.

Lassus: latus: et lapsus: quomodo differunt inter
se? Lassum dicitur tamen animo quod corpore defatigatum.
Latus vero non significat largum: ut quidam putant:
sed lentum molle: flexibile: nullam duriciem nullam rigi-
ditatem habens. et ad inaniata magis refertur. ut laxi ru-
dentes. laxi funes: et laxi vestes. Lapsus a labendo
dicitur. ut lapsus in errorem. hoc est quod cecidit in errorem.
Fessus idem est quod fatigatus siue animo siue corpore
Defessus defatigatusque is dicitur: quod ita fessus ac fati-
gatus est: ut ab opere desistat: quod instituerat. Cice-
ro de oratore eadem nunquam quiescat neque defatiga-
bor: donec precero.

Collis et mons in hoc differunt. quia mons est maior:
collis autem minor est et quasi monticulus quidam: siue

a monte separatus sit: siue pars montis. Iugū est ipsa
summitas montis siue etia collis. Elius est parvus
collis et facilis. ut elius capitolin⁹. Promontorium
mōs est in mare pminēs: quod grece dicitur
unde Sicilia dicta est Trinacria: q̄ habeat tria p
mōrota. Saltus aut dicunt. qui colles et sp̄s iterpo
sitis valliculis a saltādo dicti. Vallis dicitur: q̄ introi
tum ab una parte et ab altera exitū habet latius et pa
tentem. Cōuallis vero: que introitū duntaxat ha
bet erectum et difficilem. qualis ē introitus ad lacum
transuentum venientibus ex Ebuscia. quem locum p
metaphoram fauces dicimus.

Accusare est rē agere vlt̄ reprehendere. et semp iun
gitur cum g̃tio. ut accuso te insolētie. accuso te patri
cidii. Excusare vero significat i excusationē adduce
re. et requirit accusatum. ut excusat morbum: excu
sat imbrēm. id est in excusationē adducit vlt̄ morbū
vel imbrēm. Quintilianus. Tu tamē si interpellatus rē
pestantibus secus venisses. excusares mare et ābigu
os flatus. excusares dixit: hoc est i excusationē ad
duceres. Item excusare aliquādo est expurgare. ut
excusamus crimē obiectum. Quod cum videt̄ satis
purgatus dicitur: accipio excusationē: p eo q̄ vul
gus dicit. habeo te excusatum.

Nemo nō dicitur quasi nullus homo: ut aliqui exi
stimāt. Nā si ita esset nō iungeret̄ cum homo: ut Li
cero dixit: hōiēm adhuc vidi nēmēm. Verum ē qd̄
de hōibus solum dicit. et apd̄ poetas de diis siue de
abus. Ap̄te autem aliqui ponitur in fine clausule. ut
homo adhuc visus ē nemo. et hōiēm adhuc vidi ne
minem.

Quomodo elegāter dicem⁹. Na da poi che io
non posso venire da tēx cōdecēte cosa: che tu

torne a nui. la qual cosa se tu farai: io hauero i tutto
el desyderio mio. Concio sia cosa che io non posso
da hora inanze nō stare in melanconia di fatti coite
nō dubitare de te essendo tu ancoza giouenetto. oue
ro piu tosto fanciullino? Sed postqz venire ad te
ipse non possum: par est: ut tu ad nos reuertaris.
Quod si feceris: omnia nobis ex snia succedent. Ne
qz eni possum de ta absente posthac nō esse sollicit?
et a dolescēti tibi ne dicā puero: aliqui nō timere.

Postqz atqz dicamus: et posteaqz et anteaqz: iū
gatur autē plerūqz elegātissime cū indicatio. ut an
qz ad rem venio. et posteaqz ad hoc vent.

Ipsē oīum psonaz: et si cū pma psona verbi iūgat
idē significat qđ ego. ut queqz ipse miserrima vidi:
hoc est queqz ego vidi. Si cū secūda psona verbi iū
gatur: significat tu. ut sed celer ipse redi. i. tu redi.
Cū tertia vero psona ppruū habet significatū. Sed
notādum qđ ipse aliqui cū ego et tu et ille vñ cū nomīe
propō siml ponit. et habet maiorē expressionē. signi
ficatqz me te vñ illū nō p alium: sed p nos aliqd age
re vñ egisse vñ acturos esse. ut ego ipse iterfui. et tu
ipse vidisti. ille ipse sensit. Plato ipse testatur: quam
vim hnt hec pnoia: quādo met syllaba eis adiciūt.
ut egomet tumet ipemet. Huic vero pnoini tu iūgi
tur etiā te. ut tute id fecisti. id est tu ipse. Repit etiaz
apđ veteres ipsus ipa ipm. unde sit ipsior et ipsissim?
Par est p decēs est elegātissime dicit. Quicquid
si ppter matrimōia violata urbes euerse sunt: quid
queri adulterio par est. Sed nō min⁹ elegāter. pa
rē esse p sufficere pōimus: alicui operi siue resisten
do siue erequendo. Resistendo: ut repu gno fletui:
quoad possum. sed adhuc pares nō sum⁹. Jū nunc
infelix. par nō est dolozi: nūc nō inuenit ulla solacia.

In exequendo sic. aspicio par latozib⁹ corp⁹. Paria
facere est qđ nobis aliud prestium ē: aliud ppen-
sare. multūqz habet elegancie. Quātiliā⁹. paria tecuz
facio res. p. que ppter me unū ciuē perdideras. Et
alibi sic paria faciem⁹. Tu illic eris vicari⁹ me⁹. Se-
neca. ut statim tibi solvam qđ debeo: et quātum ad
hāc eplam paria faciāus.

Reuertor siue reuerto (utroqz eim modo Cicero
ntiur) interdū significat redeo. ut hoc loco. iterduz
significat venio. multūqz in eo verbo elegancie est.
Cicero de fato ad chrisyppei laqueos reuertamur.
cum nihil de chrisyppe locutus fuisset. In eadē sigi-
ficandē accipit reddo. Quātiliā⁹. si verū est post ve-
tusta secula et inamernbiles ānos reddi rursus ali-
is corporib⁹ aīas. Reddi dixit p dari. sicut Cicero
reuertamur pro veniamus.

Ex sentētia significat p desiderio nostro: et ad vo-
tum: additurqz aliqū animi. et dicim⁹ ex animi snia
Ubi notādum ē. qđ aliud est ex animo aliud ex āimi
sentētia. Quā ex animo significat qđ greci dicūt

hoc est ex corde: ut ex animo loquor.
quāqz in anio est: et cordi est sine diuersa. Quā i anio
est: significat in animo habeo. vlt anius est mihi: vlt
volo: vlt cōstituo. Cicero. in animo mihi erat mitte-
re ad dolobellā. Est cordi est: significat placet ac de-
lectat. Terentius. si tibi he nuptie sunt cordi. i. si tibi
iocūde sunt. Et alibi. quia uterqz utriqz ē cordi. hoc
est. uterqz alterū amat. Ex animi vero snia: est ex
voto vlt ad votū. ut duxi uxore ex āimi sentētia.

Notādū est huiusmodi ppositiōes e et ex magnā
habere elegantiā: si recte i oōe collocētur. Dicimus
e re publica. i. p re. p. vel ad utilitatē rei. p. Quātili-
an⁹. nemo dubitabit: ut saluos esse reos magis e re

publica sit: q̄z puniri. E regione: id est ex opposito
E diuerso. id est ex cōtrario. E re tua 7 e re nostra.
id est ad tuam 7 n̄ram utilitatē. Liuius. Peride ac
nō postulauerit: que e re sua essent: sed suaserit: que
nobis senserit utilia esse. Similr dignitate 7 utilita
te. ex usu Cicero. ex tua ac rei. p. dignitate facies. Et
alibi. Legem ut equuz ē ex dignitate rei. p. cōsidera
te cesar. utrū preliū cōmitti ex usu sit. Ex tēpoze di
cere: est ip̄onsum ac imp̄meditatū dicere. Nīc di
cit̄ extēporalis oratio: que non ē domi p̄meditata. q̄
ēt extēporaria dictio appellat̄. Ex tēpoze viuere di
cit̄ Persius. hoc est tēpozi se accōmodare. Itē dicit̄
Cicero ex tēpoze agere 7 ex tēpoze cōsiliū capere. 7
ex tēpoze officiū querit̄: quasi ex tēpōis p̄ditiōe. Itē
Cicero. e renib⁹ laborabat iquit. hoc est morbū i re
nibus patiebat̄. Ex vinctulis causaz dicere: ē vinctū
respōdere. ut ex equo pugnare: est equo icidētez pu
gnare. Opere p̄cium ē p̄mēozare quātā etiā elegatiā
in oīoe habeat pro p̄positio. Si quidē ut Al. Selli⁹
refert. aliter vicīus pōtifices p collegio decreuisse:
aliter quēpiam testē introductū p testīōio dixisse.
aliter p̄liuz factū depugnatūqz p castris. Aliter. n.
pro castris: alr p rostris: aliter p tribūali: aliter p
cōtione. aliter tribunū plebis p potestate interesse:
que oīa neqz paria sunt: neqz usquequaqz diuersa.
Succedere qd p̄prie significat: Succedere ē enēire
et capīt tam in malā q̄z in bonā partē. ut bñ successit
et male successit. Nīc dicit̄ successus: hoc ē rerum
euētus. Cōponit̄ aut succedo ex sub 7 cedo. b. muta
ta i. e. quēadmodū etiā cū aliis p̄positiōib⁹ cedo cō
ponit̄. ut cū ad accedo. qd interdū significat aduenio
interdū appropīquo. iterdū capitur p addit̄. ut ad
hoc accedit. i. ad hoc additur. Unde accessus aliqu

significat augmentum. Cū ante: antecedo. hoc ē pre
eo. Cū inter: intercedo. qđ verbū multe elegātie ha
bet. Significat enī interdū itercedit. hoc ē necessitu
do quedā inter nos est: que nos inuicem cōciliat. ut i
tercedit mihi tecū affinitas. intercedit tibi cū illo ai
cicia. intercedit illi cū utroq; necessitudo. Interduz
intercedit significat mediū se verbis 7 vi oppōit. ut
tribuni intercesserūt hoc est opposuerūt. Cū abo: ab
scedo. ad est recedo. ut abscede a me scelerate. Cum
de: decedo. qđ interdū est discedo sine recedo. ut cū
domo decederē. vñ cū ex urbe decederē. hoc ē disce
derē. Sed magis ppe decedere ē a mandato custo
die sue recedere. ut consules piores ceteriq; magi
stratus dicuntur e puicia decedere. Itē p̄sidia ex ur
bibus. et milites ex castris. Differt aut decedo qñ
discedo significat: a migro. Migrare enī est muta
re domiciliū: 7 alio se ad habitādūz cōferre. cui simi
lia sunt emigrare demigrare 7 cōmigrare. Remi
grare aut significat reuerti ī pristinū domiciliū. Trā
smigrare vero ē in locū magis remotū domiciliū
mutare. ut trāsmigravit ī Syriam. Immigrare est
in domū aliquā habitādi grā se pferre. ppter hoc q
moziūtur migrare dicuntur: sed cū appposito. ut Li
cero. Ante q; ex hac vita migro. Quiliā? Seu cū
ad infernas sedes anima migravit. decedo aut sine
appositōe potius significat moziōz. et eo modo di
citur decessit qui defunctus est. nō enī pōitur: sz intel
ligit vita. Cū ex: excedo: qđ aliqñ significat discedo
iterdum moziōz: sed semper cū appositōe. Licero.
subito excessit e vita. Cū pro: pcedo: qđ ē psequor
et profectū facio. ut pcedit opus. Cū pre: precedo.
quod ē antecedo. Cū in: incedo: qđ ē ambulo. unde in
cessus dicit quicūq; 7 qualiscūq; sit. pprie tñ graui

or quidam atq3 sublimior dicitur. Virgili⁹. et vera
incessu patuit dea: Optie omni⁹. Seneca hoc decla
rat dicens. Tenero ac molli passu suspēdim⁹ gradū:
nec ambulāus: sed incedim⁹. ut liceat diffinire. ince
dere est tenero ac molli passu ambulare. Lū dīo: vi
scedo hoc est abeo. Cum re: recedo: qđ simīl signifi
cat abeo. Cum se: secedo. id ē seorsum cedo. ut sece
de parūper. Lū cō: cōcedo. qđ aliqñ significat do seu
pmitto. ut cōcedo tibi librum. cōcedo qđ petis. aliqñ
indulgeo. ut concedo hoc lachrymis vidue. Nōnū
quā cōcedo est eo. ut cōcedo ī for: id est. eo ī forum
sicut cōuenio est alloquor. ut cōcessi ī for: ⁊ cōuēi
hominē: hoc est ui in for: ⁊ allocutus sum hominē
quāq3 conuēire alia quoq3 pmulta significet. Est et
simul venire. ut omes in unum locum conuenimus.
Est etiam decens aut pueniens esse. ut cōuenit hoc
mibi. conuenit hoc tibi.

Conuenire ē constare ⁊ cōtrouersia carere. ut con
uenit hoc inter nos cōuenit hoc mihi recum.

Nota qđ plurimū elegantie habet hic modus: nō
possum non legere. hoc est non possum facere qñ le
gam. non possum non esse sollicitus: p nō possum
facere quin sim sollicitus. nō possum non admirari.
nō possum non dolere. p non possum facere quin ad
mirer. non possum facere quin doleam.

Quid pprie significat sollicitus? Sollicit⁹ homo
prope dicit inqetus: anxius: curis plēus: inter spem
metumq3 cōstitutus. Unde sollicitare aliquē dicitur:
cum spē metumq3 ostēdimus. ut apđ Ciceronē repi
tut. sollicitare plebē. i. inquietare curāq3 inicere.

Absens ⁊ p̄sens sunt ne cōtraria: Quādo p̄sens su
ā ppriā significationē habz. significatq3 qđ adest: cō
traria sunt. ut modo p̄sens est modo absens. Inter

dum presens significat iminentem rem et iam instan-
tem ac non dilata in aliud tempus. ut Virgilius. Presen-
temque viris intentat omnia mortem. Iunialis. Pena
tamen presens: et presens ultio. Unde presentissimum pi-
culum. presentissima medicina. presentissimum remedium.
presentissimum venenum: quod etiam presentaneum dicitur.
Nec ideo dicunt presentissima: quia statim aut sanant:
aut occidunt. Presens etiam aliquando idem est quod presens
ut dicitur presens animus. presens cor. in rem presentem:
non tempus sed locum significat. ut Cicero. Si consti-
tueris cuipiam te in rem presentem esse venturum. id est
ad locum de quo controversia est. Valerius. Q. Fabius.
Iubeo arbiter a senatu constituendorum inter Nolanos et
Neapolitanos sinium dare: cum in rem presentem venisset:
utrosque separatim monuit. Sed illud in primis nota-
dum: quod presens non modo significat quod est huius tem-
poris: sed etiam alterius. ut Cicero. Ego icolumitati
civium primum: et postea dignitati. ille presenti potius
dignitati quam futuri consulabat. presenti dixit: non quod nunc
est: sed que tunc erat. Dicit autem non modo de pre-
terito: sed etiam de futuro. ut Oratius. Nec amet hec non
hec presens in tempus omittat. id est in id tempus: quod tem-
pus rei dicende erit. eodem modo in presentia et in presenti-
a capimus. hoc est tam in preterito quam in futuro. Qui-
ntilianus. quod pauci aderant: non putavit in presentia differen-
dum esse. Seneca. sed si calumpniator aderit: disse-
rendum in presentia erit. hoc est tunc differendum est. et
tunc differendum erit.

Posthac significat post hoc tempus: sicut antehac:
ante hoc tempus. Aliquando tamen recipitur significatio pro
illud vel ante illud tempus. Salustius. Sic erat accen-
sa libidine ut sepius peteret viros: quam peteret. sed ea
sepe antehac fide perdidit: creditum abiuraverat.

Suetōi⁹ de domitiāo. pari arrogātia cū pcuratorū
suoꝝ noīe formālē dictaret eplām: sic cepit. Dñs et
deus noster sic iubet fieri. unde īstitutū posthac. ut
ne scripto qdē ⁊ sermōe cuiusquā appellare^r aliter:
Et adolescētī tibi ne dicam puero: aliqñ nō timere.

Hic duo notāda sunt p̄cipue. p̄mo q̄ timere te et
timere tibi differūt. Timere te ē formidare te. neq̄
scilicet ex te quasi īmīco mali mibi cōtīgat. ut time
o hostes. timeo naufragiū. timeo serpētes. Timere
tibi est metuerē: nequid tibi tanq̄ amico aliūde ma
li cōtīgat. ut timeo patri. timeo amicis. timeo filiis
Secūdo q̄ duob⁹ modis elegātissime hoc dicimus
videlicet. adolescētī ne dicā puero. et adolescētī tibi
ne dicā puerū. Sed si p̄nomē postpōeretur: nō lice
ret dicere ī accusatio. nō enī recte dicerēus adolescē
tī ne dicā puerū te: sed dicēdum est adolescētī ne di
cā puero tibi. Cicero. crudelis castor ne dicā scelera
tū et impiū. sunt tamē qui volūt hanc regulā dūta
pat in recto seruari. ut si dicā homo supbus ne dicā
crudelis. vel homo superb⁹ ne dicā crudelē. in obli
quis vero idē accipe. ut hoc viuo: ne dicam consule
Milone. Diligens tamē lector aliqñ aliter inuenit.
Postremo etiā illud maxime aīaduertēdum est. q̄
mibi et tibi interdū non ad unū: sed ad omēs refert̄.
interdū ad nullū. ut si dicā: en tibi fores crepuerūt
tu mibi semp̄ dormis. oratio est sumpta de medio
nec ad me: nec ad te: nec ad quēq̄ refertur. Sicus
Cicero. hic mibi gloziatur se omēs honores sine re
pulsā obtinuisse. contra vero cū inquit Virgili⁹. hei
mibi tum molles libeat iacuisse p̄ herbas. neue tibi
ad solem vergat vineta cadentē. sed p̄ma ⁊ secūda
persona ad uniuersos p̄cipit. hoc frequētissimū est ī
omni genere scribēdi. ut si dicā: stultū est laborare

dum nihil p̄ficiat. id est ac si dicerē: stultū est hoīes
laborare dum nihil p̄ficiūt. et si tu hic sis aliter sen-
tias. id est si alii tales essent aliter sentirent.

Quomodo elegāter dicēus. che tu attēdi ogni
di piu a li studi de le bone littere. io me ne pi-
glio gran piacere: et allegromene cō te. e regrati
o dio che da picolino te ha cōcesso così fatto animo
e spero che tu farai p̄ modo: che non parerai idigno
de tuo padre e de tuo auo: li quali forono homini
excellēti. e da bene.

Quod i dies magis optiaz artiu studiis incūbas:
gaudeo mirū in modum. et tibi gratulor ac deo gra-
tias ago: q̄ talē tibi ab ineūte etate animū p̄stiterit
teq̄ spero non cōmissurum: ut patre atq̄ auo tuo
optimis ac clarissimis v̄ris idignus esse videare.

Quid pprie significat in dies? Quotidie. S3 no-
ta. q̄ in dies in hoc a quotidie differt. q̄ semp fere
cum quodā incremento dicūt. ideoq̄ plerūq̄ cū cō-
paratiuo pōitur. ut cū in dies malum arctius p̄me-
reret. et cū in urbe malū serperet: id est manaret in
dies latius: sine p̄paratio etiā dicūt: sed p̄ verbū signi-
ficās icremētū. Lini⁹. crescēte i dies mltitudie quo-
tidie aut et hoc mō dici pōt: et sine icremēto. ut quot-
tidie lego. quotidie scribo. nō in dies lego et in dies
scribo. Est ne differētia si quis dicat: i dies vel in di-
em? Maxima differētia est. Nā in diē aliqd agere:
ē p̄ntis diei h̄e rationē: nil cogitādo d̄ crastio. et fere
sp̄ iūgī cū h̄o verbo viuo. ut ego istar ferax et volu-
crū i diē viuo. Salusti⁹ dixit panē i diē mercari. S3
uti differūt i diē et i dies: sic differūt i horā et i horas
Liceō. nec q̄ i horā viuūt: nō mō d̄ fortūis ac bōis ci-
uiū: s3 d̄ utilitate qdē sua cogitarūt. Virg. Sallo cu-
ius aor mihi tātum crescit i horas. Prope diē dicūt

cum prope est dies. eo modo quo dicius: prope mo-
dū. quod significat pene v^l quasi.

Incumbere est toto pectore alicui rei faciēde insi-
stere. ut validis incūbite remis. quēadmodū ecōtra-
rio supini dicuntur: qui negligēter aliquid agūt. Sed
illud notādum. q^d qñ opus aliquod manuū signifi-
cat: cum dativo tātum iūgitur incūbo. ut incūbite
remis: non aut ad remos: vel in remos. cū autē ad-
hibetur ingeniū. dicius incūbo studiis: 7 in studia.
et ad studia. ac etiā in malā partē aliqñ accipit. ut i-
cūbit i ei⁹ pñiciē. Multa aut verba eodē modo diuer-
saz hñt pstructionē. et elegāt dicunt. ut iest huic lo-
co 7 inē i h^o loco. cōparo hāc rē illi: 7 cū illa. cōfero
te isti: 7 cum isto. Sū similis tibi: et sum similis tui
Hoc est cōmune oībus et oīum. hoc ē mihi cōe te-
cum 7 cū ceteris. ego sum particeps laboz tuoz. et
sum tibi in laborib⁹ particeps. Accedit huic rei: et
ad hāc rem. 7 huc v^l eo: v^l eodē. Respondeo tibi et
ad te. Rescribo tibi et ad te. Celo te hāc rem. celo tibi
hāc rem. celo te de hac re. Impendo curā v^l ope-
rā v^l laboz: vel studiū huic rei. et in hanc rē. et ad
hanc rē. Audiui a patre meo: de patre meo: 7 ex pa-
tre meo. Tu es natus laudi 7 ad laudē. Ascribo ad
ciuitatem: ascribo i ciuitatē. ascribo in ciuitate. ascri-
bo ciuitati. Meminit vadimōia: meminit iuriarū.
Verū in hoc verbo notādum ē. q^d aliqñ meminit ca-
pitur p mētionem fecit. et tūc oīno recusat accusati-
nū: exigitq³ gēitiuū v^l ablatiū cū ppositione de. ut
neq³ huius rei meminit Plato. Itē de qua re mihi
memierunt. Hic (ut nōnulli putāt) deriuat mentio
et mēs que oīum recordatur. et mētum: q² in mēti-
one faciēda hac parte p̄cipue utimur. Omnia ei aīa
lia mouent dūtaxat partē inferiorē: solo crocodillo

excepto : qui mouet dūtaxat superiores. Mentē tñ
Aurelius Augustinus vel a mēe : que grece signifi-
cat lunā dictā esse : ait. q̄ sicut luna crescit ⁊ decre-
scit : et varia vicissitudine cōmutat̄. in id tamē q̄ fu-
it perfectā quadam nouitate se restituit. sic mēs nunc
caput summis inserit : nunc decidit infirma. modo
ad corporalia deflectitur. modo sublimibus atq; e-
ternis rationibus adhaerescit. vel ab eminēdo. q̄ p̄e-
statioꝝ vis animi sit.

Quid interest inter gaudere et gratulari? Gaude-
re est letari. gratulari est verbis ostēdere gaudium
quod ex alicuius cōmodo : aut felicitate suscipias. a-
pud eū ipsum qui commodo siue felicitate affectus
est. ut gratuloꝝ tibi ob cōsulatum adeptum. gaude
o mihi q̄ sub tali p̄cipe educat⁹ sim. quod verna-
cula lingua dicius. Io me allegro. cō teco. io me al-
legro cō meco. Gratari videtur idē significare. Sz
dūtaxat poetis atq; historicis pmittitur. Virgil⁹.
Inueni germanā viam : gratare sorori. T. Linus
tuum sequētes currū iouis optimi maximi templū.
gratātes ouantesq; adire.

Quidam existimāt gratulari aliquādo accipi pro
gratias agere : cum scilicet diis imortalibus gratu-
lāur. Ego cēseo potius in p̄ori significato accipi : q̄ si
significatio sit voluisse nobis illos bñfacere. idq; asse-
ctos esse. Neq; hoc mirū est : cum etiā deos salute-
mus : quod hominib⁹ cōuenit : non diis. Quin etiā
in religione nostra lignū sacratissime crucis : quod
sensu caret salutari⁹ : dūtaxat ī significationē re-
uerētie. Gratū facere vero ⁊ gratificari : licet idem
plane esse videātur. nisi q̄ alterū cōpositum ē : alter
nō. tamē differūt. nam gratiam facere ē aliqd nūq̄

et significat obsequi. hoc est: qđ vernacula lingua
dicius cōpiacere. Gratificari vero est aliquid mai⁹
et significat benefacere: siue beneficia pferre. quēad
modū dī gratificātur hoībus. Unde possum⁹ vice
re. Se tu me farai del bene: me sarai cosa grata. Si
mibi gratificatus fueris: gratum facies. Et fieri po
test ut gratificemur alicui: et tamē displicāus poti⁹:
q̄z gratū faciāus. ut si egroto aquā negem⁹: gratifi
camur quidē: et tñ molesti poti⁹ sum⁹: q̄z gratū faci
Quid iterest iter agere grās: et hē: et refer (āus.
re. Agim⁹ grās verbo: quod vernacula ligua dici⁹
regratiare. Habēus grās animo: cū scilz mēores su
mus accepti bñficii. Referimus vero siue reddim⁹
grās facto. ut si a me bñficio aliquo honestat⁹ fue
ris: aut malo aliquo affectus: vicissim mihi aliquid
boni maline tribuas. ut quasi sit qđ supi⁹ dixim⁹ pa
ria facere. et qđ vernacula lingua dicius. Io te lo rē
dero. et in bonā et in malā partem. Seneca tñ vult
maloz reddi gratiam non referri. bonozum vero e
cōtrario referri: non reddi. Sed hanc differētiā sol⁹
ipse et cogitavit et fecit. Cicero nunquam fere aliter
dixit: q̄z referre grām siue in bonū siue in malum.

Quod autē hec differētia sit inter grās agere et re
ferre: apertissime declarat Plancus i eplis Cicero
nis. Immortales inquit ago tibi grās: agamqz duz
viuam. nam relaturū me affirmare nō possum. Tā
nō enī tuis officiis nō videoz mihi respōdere posse.
Ecce q̄ respōdere officiis: hoc ē satisfacere bñficiis:
est gratiam referre. quod aliqui et p̄sertim poete di
cunt persolvere.

Illud autē quo ad elegātiā notādum est. qđ dici
mus semp agere grās: habere gratiam et grās: et
referre gratiaz. Raro enī et fere nūquā repies refer

re gratias. Apud Licetone certe et Quintilianum place
nunquam. Itē illud aduertendum ē. qd dñs nunquā
referius grām : dicitur. Quis ei referre dñs gratiā
possit: Alginus grās dñs. dicim⁹ perraro. habem⁹
autem frequenter. . quotiens scilicet agnoscimus et
nobiscum fatemur beneficium nos ab illis accepisse
Ergo grates nunquāz fere : nisi apud poetas aut hi
stóricos reperitur.

Ab ineunte etate: qd pprie significat: A principio
etatis. hoc est a puericia. Maximā enī gratiā atqz
elegātiā habet hoc verbū in eo: a quo fit participiū
iniens ineuntis. Dicimus in eo sedus. in eo pacem. i
eo societatem. in eo bellum. in eo pugnam. in eo viā.
quasi ingredior et incipio. Ubi notandū qd semper
fere dicitur de re aliqua graui et magna. non enim
recte dicerem⁹ in eo opus: in eo librum. in eo prādiū
in eo cenam. Hinc fit initium : quod est principium
alicuius rei maioris. ut initium libri initium oratio
nis. quod aperte testatur Quintilianus. quod latine
inquit principium vñ exordiū dicitur. id maiori qua
dam ratione Greci videntur proemium nomīasse
quod a nostris modo initium dicitur. Propterea e
tiam huius verbi participium quando post se casus
non habet: cum maioribus quibusdam rebus poni
solet. ut ineunte puericia: ineunte adolescentia. ineū
te vere. ineunte estate. ineunte hyeme. ineunte no
uo anno. Nou autem diceremus : ineunte die ineū
te nocte. ineunte cōiugio. ineunte prello: sed ineunte
bello. et ineunte belli tempore. Rursus aduertē
dum est. qd in eo aliquando significat comparo siue
cōtraho. ut dicitur in eo grām. nō aut diceretur : in eo
amorē vñ bēuolētiāz: sicut ecōtrario dicitur: cōcilio
mibi amorē. pēcilio bēuolē. iā. nō aut concilio grāz.

Et tamen reconciliari ⁊ in gratiam redire idē sunt.
Quādo q fuerāt ex amicis facti inimici: iterū ī pri-
stinā redeunt beniuolentiam.

Dicimus autē redire in gratiā: etiā cum inanitas.
ut cum agello meo redii ī gratiā. Licero in gratia ⁊
cū voluptate redeāus. Preterea conciliam⁹ nobis
famā: honores: non autem inimus.

Cōponitur autē in eo: ex eo ⁊ in prepositiōe. quēad-
modū cum ad adeo. ut adeo Socratez. id est. eo ad
socratem. Cū ante: anteo: qd est pcedo. et iungitur
tā cum datiuo q̄s cū accusatiuo. ut anteo te ⁊ āteo
tibi. Cū circū: circūeo. quod iterdū significat ire cir-
cū aliquid. interdū circūdare est quasi obsidere. cir-
cūiuit militibus oppidū. hoc est circūdedit. Cum ob-
obeo. quod aliqñ significat exequor ⁊ perago. ut ob-
eo legationē. obeo munus mihi cōmissum. aliquādo
significat morior. q̄ qui moriū quasi exequat ⁊ per-
agat mortem. quēadmodū etiam dicius obuiisse ali-
quē diem suum: p̄ peregisse diē suum. ⁊ obūisse vi-
tam: id est peregisse vitā. Interdum repitur sine ac-
cusatiuo. obiit: id est mortuus est. Quēadmodum
etiā appetit dicius ⁊ intelligimus mortē. et defunct⁹
est: ⁊ intelligim⁹ vita. Dicit autē defunct⁹ a defūgor
Quippe fungor ē officiū ac mun⁹ aliqd ago. ut fun-
gor magistratu. fungor pretura. fungor munere iu-
dicis. Unde fungor vita. i. fungor mūere ⁊ admini-
stratiōe gubernādi corpus: et seruādi vitā. Qua p̄-
pter defunct⁹ officio dicī: qui finiuit officiū. nec am-
plius eam administrationē habet. unde dicī defunct⁹
munere p̄torio. defunct⁹ cura tribuna .i. qui finiuit
officiū p̄torium. et tribunicū mun⁹. Itē defunct⁹ pi-
culis: qui finiuit ⁊ iā est extra pericula. Virgili⁹. O
tādem magnis pelagi defuncte piclis. et corpora de

29

functa morbis: non mortua. sed que iā finierūt mor-
bos ⁊ sana sunt. T. Liuius. Defuncta morbis corpo-
ra salubriora esse incipere. Sic itaq; dicit: defunct⁹
vita. id est q; finiuit administrationē vite: ⁊ mortuus
est. Cū inter siml'r cōponit eo: ⁊ fit intereo. significat
q; morior. unde interitus mors. Cū per: pereō: qđ
etiā significat morior. ut perit. id est. extinctus est.
Itē in magnā aliquā calamitatē incido. ut perii nisi
me adiues. quod vernacula lingua dicit Io son dis-
fatto. Virgili⁹. Ut vidi ut perii: ut me malus abstu-
lit error. quod verbū si cum de cōponat: fit depereō
et exigit accusatiuū: significatq; flagro amore ali-
cuius. ut eā puellā deperibat. id est vehemēter ama-
bat. Cū ab: abeo. hoc est recedo. Cū ex: exeo. cui⁹
significatio māifesta est. Cū pre: preeo qđ ē antece-
do. et interdū apud poetas sepatur. Terēti⁹. I pre-
sequar. Cū sub: subeo. qđ significat suppono me a-
licui rei. ut subeo hāc puiciam. subeo hoc onus. In-
terdū sicut supra dictū est significat i mentē venio.
ut subiit chari gēitoris imago. Cū re: redeo d inter-
posita: euphonie grā. quēadmodū fit in redintegro
Significat aut redeo reuertor. Cū con: coeo abie-
cta n. qđ aliqñ significat piūgor. ut iter se coisse vi-
ros hoc ē iter se piūctos ⁊ qñ p̄mixtos esse. Aliqñ si-
gnificat ita misceri ut ex duob⁹ aut plurib⁹ fiat unū
ut due vocales coeunt inter se. i. ex duab⁹ fit una. ut
īprehēdo reprēdo. Interdū coire cōcūbere. unde vi-
ritur coitus: qđ ex duobus corporib⁹ unū quasi fiat
coeūdo. Iūgitur p̄terea eo cum inficias: et dicit infi-
cias eo: quod est nego. Itē cum obuiā. ut eo obuiā.
quod multis modis dicit. eo tibi obuiā. obuius tibi
sum. obuiio tibi. fero me tibi obuiam. obuium me ti-
bi fortuna obtulit. obuiam tibi processit.

Inter animū ⁊ animā qđ interest: Anima est qua
vivimus. Animus est quo sapiū. Sepe tñ alteruz
pro altero ponit. Plautus animam ponit pro statu
cum inquit. feret anima uxoris tue.

Prestare qđ pprie significat: Prestare aliquādo
est dare siue cōcedere. ut presta mihi opem. i. da mi
hi opem. et hoc loco deus p̄stitit talē animū: hoc ē
cōcessit. Aliquū p̄stare est exhibere. ut presta te virū
bonū. presta te fortem virū. hoc ē exhibe te virum
bonum ⁊ fortem. quod vernacula lingua dicimus. fa
che tu sis uno bono homo. fa che sis uno valēte ho
mo. Interdum p̄stare est antecellere. ut Terētiū.
Dū boni homo homini quid p̄stat. hoc ē quātuz ho
mo homini ātecellit. et habet nōnunquā abiciūz p̄
datiū. ut presto tibi doctrina. id est antecedo te do
ctrina. ⁊ doctrina tibi superior sum. hoc ē doctior te
sum. Interdum etiā p̄stare apđ iuriscōsultos ē pro
hibere ne alicui fiat aliquid incōmodi. et si nō prohi
buerit satisfacere. ut vēditor debet p̄stare viciū rei:
quā vendit. hoc est. prohibere atqz efficere ne ēptor
dāni quid faciat: alioquin satisfacere. Neqz id ī al
teram modum: verum etiā in nosip̄os. Cicero. cū
id qđ ab homīe nō potuerit p̄stari euenerit. id est id
quod nō potuerit caneri ⁊ p̄hiberi: propria autem
huius verbi significatio est. prestat. hoc est meli⁹ et
p̄stantius est. unde sit p̄stans et prestātia. Prestat
mori: q̄z in seruitute viuere. hoc ē. melius est. Cō.
poniturqz p̄sto ex pre ⁊ sto. significat autē pre val
de. sicut ī prepotēs: p̄cellus: preclar⁹: preualidus. et
similibus. et precor: fructus qui valde coci⁹ ac ma
turus est ante tēpus. Ubi notādum est. qđ pre maio
rē in cōpositiōe vim habet: q̄z per. plus enim ē pre
potēs: q̄z si dicerēus perpotēs. quāqz aliquū nullam

hec prepositio a suo positiuo diuersitatē faciat. ut p
cludo: premozio: pcingo. hoc est. claudio. mozio.
cingo. Lōponit etiā sto cū aliis ppositionibus. cum
ad: asto: quod significat assisto. ut asto tibi. id ē assi
sto tibi. presens sum ut astat. hoc est. adest ⁊ stat. ut
arrectisq; auribus astant. Lū ante: antesto. cuius si
gnificatio nota. Lū circum: circūsto. qđ similit̃ notā
habet significationē. Circūsto. n. est circūdo. et facit
p̃eritum circūsteti. sicut facit etiā circūstato: qđ sigi
ficat inuado: et cum terrore quodā aggredior. Vir
gili⁹. Circūstant anime dextra: leuaq; petētes. Nō
nonquā ecōtraria hortandi causa ponit. Celsar. Si
quis grauiori vulnere accepto deciderat circūstite
bant. hoc est hortabātur tela hostiū arcētes. Cum
ob: obsto: quod est cōtrauenio ⁊ impedio. ut illud
mibi obstat. id est illud impedit. Cum per: persto.
id est fixus sto. ut perstat i opinione. id est fix⁹ stat
et pmanet i opinione. Cum ex: exto. qđ verbum plu
rimum elegātie habet in oīoe. Quippe existit atq;
extat unum atq; idem p̃eritum habēt. et significāt
eminet siue superest. sed primum cum motu dicūt:
quasi p̃dit ṽl exurgit. hoc vero sine motu: quasi su
perstat. Cicero. Submersus equus voragibus nō
existit adhuc. Idez nec diu ulla vox extitisset. Idē
Anguē ab ara extitisse. De rebus quoq; que ad mē
tem pertinet̃ existere dicūt. Cicero. existit hoc lo
co questio difficilis. De extare. Virgili⁹. Stāt circū
fusa pruinis corpora magna boum cōsertoq; agni
ne cerui. Torpēt mole noua: ⁊ summis vix corni
bus extant. Hinc dicūt extant pauci libri varronis:
hoc est supersunt. Et sicut de homīe dicim⁹ superē
vel superstes ē: sic de reb⁹ extat. ut mēoria nō extat
extat oratio Cicerōis. Cum pro: pstat. hoc ē i pro

patulo est. unde dicuntur meretrices pistare. hoc est
in propatulo esse ad se oibus pituendum. Cum in-
instat: quod aliqui significat imminet. ut instat ver. in-
stat hyems. Aliqui urget. ut instat Pyrrhus ut scri-
bam. hoc est urget. Cum sub: et super. substat et super-
stat: quorum significatiões manifeste sunt. Cum di: di-
stat. hoc est differt siue remotum est. Cum re: restat
hoc est superest. Cum co: constat. hoc est manifestus
est. vel constat in proprio eius significato. ut tantum
constat quantum valet.

Sisto nescio an a sto compositum sit. significat autem
sistere representare. et habet preteritum steti: et supinum
statum. Dictumque ab eo est quod non tantum comparere quod
debet: sed etiam manere. unde de iudicio sisti: hoc est
desistendo aliquem in iudicio. Cicero ad Atticum. des-
opera: id quod mihi affirmasti: ut te ante kalendas
ianuarias ubicumque erim? sistas. Prope tam sistere
est retinere. et quod vernacula lingua dicimus fermare
ut siste gradum. siste fugam. siste lacrimas. Unde sic
stator. et iupiter stator dictus est. qui Romulus ro-
gantem ut fugam suam sisteret: exaudiuit.

Spero quot modis dicitur Spero: non despero. ma-
gna spe sum. non parua spe sum. capio spem de hac
re. concipio spem de hac re. duco in spem huius rei.
voco in spem. ingredior in spem. colloco spem. repo-
no spem. Spes fixa est. spes mihi est. non deest mi-
hi spes. non desino sperare. spes habeo. nec nulla nec
magna spe sum: inquit Cicero. Sed notandum hoc
loco diligenter. quod hec duo verba spero et confido usur-
pantur frequentissime a doctis viris: pro credo. et ideo
capiuntur non solum pro tempore futuro: sed etiam pro pre-
terito et presenti. Pro futuro: ut spero ita fore. et confido
ita fore. Pro preterito: ut sciti (ut spero) ante mortem

tulit. et facile (ut cōfido) eum laborē tolleravit. Pro
presenti: ut scribo rē (ut spero) nō inutilem: neq; i
dignam. et laboro i re (ut cōfido) non inutili.

Cōmissurū qd pprie significat: Cōmittere. aliquñ
est iniungere aliqd faciēduz: ut quasi cōmendare. ut
cōmisi tibi hoc negociū. hoc est mādaui. et cōmisi ti
bi ut ad me venires. Aliqñ cōmittere pcedere nega
tione et sequēte ut: vl: quāobrē: significat pmittere
et semper capit in malā partem. ut nō cōmittam ut
aliquis me laceret. Cicero. nō cōmittas ut cū omīa
tibi a nobis suppeditata fuerit: tu tibi defuisse vide
are. Item alibi. Nil tibi esse pmittedum conside
rare debes. quāobrem eoz quos laudas te nō simi
linū prebeas.

Ut quid pprie significat: Ut aliquādo ē coniuncti
o causalis. quēadmodū si dicāus. cōparo mihi diui
tias: ut alere familiam possim. hoc est ppter hanc
causam et hūc finē cōparo diuitias: ut possim alere
familiam. Aliqñ nullā talem vim habet: sed pōitur
dūtaxat elegātie causa. ut Cicero. inuitus feci ut. c.
Flaminiū de Senatu eiicerem. nihil enī aliud si
gnificat hec oō inuitus feci ut eiicerē: nisi inuitus eie
ci. Et Quiliāus. quis credat me fecisse ut stipē fili
o negarem: id est quis credat me negasse filio stipē
Sic hoc loco. spero te nō cōmissurū ut indignus vi
deare. idem est ac si diceret. spero q nō videberis i
dignus. Ut non nūquā significat postq̄m. ut apud
Virgiliū. ut vidi. id est postquā vidi. vl q̄zprimum
vidi. nōnūquā quomodo. ut apud eūdem. ut vidi: ut
perii: id est postq̄z vidi quō perii: Unde amicos si
ue hospites iūterrogāus. ut vales: hoc est. quō vales
Aliqñ etiā significat sicut. ut ego loquor ut rex. id ē
loquor sicut rex loquitur. Aliqñ velut. ut loquor ut

rex. id est pinde ac si essem rex. Aliquā ita. ut si dicā :
quotidie ad me hospites veniūt : ut incipiā iam sto-
machari tātam frequētiā. hoc est . ita ut incipias
stomachari. vel ppter qđ. vñ quapropi incipio stōa-
chari. Aliquā significat qđ. ut non ē opus ut fugias .
id est qđ fugias. Nō notādum qđ velut veluti ⁊ tā-
qz: differūt a sicut sicuti : ⁊ uti. qđ illa imaginē signi-
ficāt: hec similitudinē. Unde illa resoluūtur p substā-
tiū: hec per idē verbū. Nam si dico tu incedis velut
rex vñ tāquā rex: ita resoluitur. tanquā si esses rex.
vel quasi esses rex. Si vero dico: tu loqris sicut rex
et uti rex: pparat. i. sicut rex loqitur. vñ uti rex loqit.

Clarissimus qđ pprie significat: clarus: pclarus:
splēdidus: luculētus: ⁊ similia. improprie ⁊ per meta-
phorā dicūtur: pro eo qui tāquā fulgore quodā glo-
rie resplēdeat clarus poeta. splēdidus eques. pclar⁹
orator. luculētus homo. id est celebris ⁊ magni nois
ac glorie. Preclarus tñ aliquā p bonus a Cicerone
accipit. et luculētus p magnus. In philippicis. lucu-
lētum vulnus accipit. hoc ē magnū. et alibi. O pēla-
rū custode ouium (ut aiunt) lupum. pclarum id est
bohū. In custodē. n. bonitas potius qz fama req-
ritur. Et in Lelio. Cū illo vero quis neget actū esse
pclarē. hoc est optime. qđ ipse paulo post declarat
cū inquit. cum illo quidem ut supradixi actū optime
est. Nobilis aut ⁊ clar⁹ i hoc differūt. qđ clar⁹ sem-
per capitur i bonā partem. nobilis verō aliquā etiam
in malā. et a nosco dicit quasi notus. unde ⁊ nobi-
lis meretricis dicitur. et nobile scortum. et nobilis in-
iuria. quō etiā famosus accipit. aliquā scilicet i bonā
partē. ut apud Iuvenālem. famosos equitū cū dicta-
tore magistros. aliquā in malā: p infami ⁊ turpi. ut
famosa mulier ⁊ impudica. gloriosus etiā aliquādo

significat plenā glorie. ut gloriosa mors. gloriosa vi-
ctoria. aliqui ostētorē glorie. ut apud Plautū et Te-
rentiū. miles gloriosus dicitur. Itē ipiosus. qui forti aīo
exercet impiū. et q̄ ē ostētor ipiū. Unde Torquatus
dicitur ē ipiosus: q̄ filiū ob imperiū contēptū occidit.
Hoc loco notādū. q̄ a virtute nō dicitur virtuosus:
quo verbo ipiti utūtur. quēadmodū etiā greci

nō faciunt adiectiuū. sed cū virtute p̄-
ditū dicere volūt: dicunt. hoc est

studiosum. quos Cicero imitat in multis locis. ut ī
libris ad Terentiū. Ideoq; bonis viris et studiosis
amicus erat. i. virtute p̄ditis.

Videare cur potius dixisti q̄ videaris: Aliaduer-
tēdum est. q̄ non modo in eplis et soluta orōe: sed
etiā in carmine ubi maior licētia est: conari debent
scriptores: q̄ntū fieri pōt: evitare frequētiā littere
.s. nā in oratiōe quidē. r. littera sonoritatē quādam et
pulchritudinē affert. ut si dicā fundatores Romani
imperii Cæsarem. et apud Virgiliū. Tāte molis erat
romanā condere gentē. Unde graui animo Demo-
sthenes orator: q̄. r. litterā p̄ferre nature vicio. nō
posset. cum vero industria et exercitatiōe naturā su-
perasset: letus exclamauit.

quod latine dicitur. En tibi affe-
ro r̄ r̄torizatum. Ecōtrario vero .s. littera de hone-
stare (si frequēs sit) orationē videtur. nā si humili et
submissa voce p̄ferat: sibillū generat. quē ut evita-
ret Virgilius: dixit. iminis achilli p̄ iminis achillis
Sic hoc loco si diceret: optimis ac clarissimis viris
indignus esse videaris: nimia esset huius littere in-
culcatio. ideo videare potius dicēdum fuit. Sepenu-
mero tū cōtinget: ut etiā nulla causa intercedēte do-
ceare potius q̄ docearis. et intelligare q̄ intelligaris

dicatur. in qua re standum est soli aurum iudicio:
quēadmodū a principio diximus.

Quomodo latine dicēus et eleganter. Qui boza
mai laire e sano. Sia tre mexi nō glie morto
niuno di peste. Quasi tutti li citadini sono toznati a
la cita. Solo Mario: el quale io amo de po de te: e
ancora a fallera. Ma pure nui lo aspettamo doma
ne o laltro. Così me auiso hoggi e tre di el suo mae
stro: hauēdo mandato in quello de li suo cagnoli e
le sue bestiolette a casa. Ma questo nō aptiene a te.
Hic iam aer saluberrimus est. nemo iā tribus mēsi
bus pestilētia periit. ciues fere oēs in urbē redierūt
dūtaxat Marius (quē ego secundū te diligo) adhuc
phalerios incolit. eum cras aut perēdie expectam⁹.
Ita mihi nudius tertius⁹ pedagogus eius nūciauit. cū
eo die catulos eius et pullos domū misisset. Sed h⁹
nihil ad te.

Hic: id est in hac urbe. Significat enī hic quēad
modū supra euz de grāmatiche tractarēus. diximus
locum primū dicēti. istic locum primū audienti. et
illic locū remotum ab utroqz. Unde si volum⁹ dice
re: Qui laire e bono: dicemus. hic vñ in hac urbe sa
lubre est celū. Li sono piaceuolissimi prati. Istic vñ
in suburbano isto sunt amēissima prata. de salerius
vero ubi marius est loquētes. Coli e sempre gran
copia de ucelli e de bestie. Illic sine in illo oppido
magna semp multitudo auū atqz feraz. In h⁹ plu
rimi nostre etatis scriptores errāt: p ista istud
vñ istic: scribentes ille illa illud vñ illic. Nisi ad illā
ciuitatem dicētes: pro misi ad istā urbē. Urbs enī
locū significat. ciuitas multitudinem ciuium.

Iam qd ppte significat: Aliqn nunc pmū. et qd
vernacula lingua dicūo ormai. ut hic iā saluberris

mus est aer. Aliquā accipit p tunc. Cicero. ipsa verba cōpone: et quasi coagmenta: qđ ne greci quidez factitauerunt: iā neminē anteponebat Catoni. Aliquā significat pterea. Cicero. Jam quis parentis sui singularem erga me beniuolentiā explicet: qđ idē efficit iunctum cū vero. ut iā vero urbibus constitutis. Jā iam de futuro sātum dicit. id est mox. et licet reperiātur cum p̄senti. ut iā iamqz manu tenet et p̄mit hasta. resoluitur tamen ad futurum. i. iā iā tenebit et p̄met. Aliquā p indignationē dicit. ut apud Virgilium. Jā iā nec maxia iuno: nec saturnius hec oculis pater aspicit equis. Itē per p̄miserationē Salustius. Jā iam animo meo charissime frater: qz qm tibi imaturo: et unde nūme decuit: vita erepta est. tamē letādum magis qz dolendū puto. Itē p exortationē. ut Livius. Jā iam erigite aīos: tela sumite. obuiam ite hostibus: habetis ī māibus victoriā.

Que differētia est inter salubrē et sanū? saluber siue salubris dicit. qđ saluti cōducit: ut aer: cibus: potus: exercitatio: et similia. sanus vero: cui sal⁹ inest. ut homo et aīalia. salubre ē qđ dat: sanū qđ accipit salutē. quē admodum differunt p̄sper et felix. qz p̄sper dicit: qui dat p̄speritatē. felix qui accipit. ut sidus p̄sperum dicit: sub quo natus est: qui felix significatur futurus. Felix igit homo dicit: dū autem pon⁹ p̄speri. siml^r loca: actiōes: successus p̄speros dicimus. Aliquā tamē p̄fundūtur. ut Suetonius p̄sperā Cæsaris valitudinē dicit. et Virg. sis felix nostrū qz lenes quēcūqz laborem. sic etiā dicitur interdum sanum cibum: sanum potū. et Salustius dicit. Senus boīum salubri corpore. in eplis tamē seruāda in primis est verborū p̄prietas. Notādum autē qz capī aliqū celū p̄ aere. unde dicere possumus. hic iā

aer saluberrimus. hic saluberrimum est celum. hic est celi
siue aeris salubritas. Celum est clementius solito et similia
¶ Nemo iam tribus mensibus pestilentia perit: liceret ne di
cere: nemo iam tres menses pestilentia perit. An est aliquid
differetia: si tempus in ablativo et in accusativo ponatur.
Ineruditi dicunt per ablativum significari tempus interrup
tum et non continuatum. ut si dicamus magni estus fu
erunt hoc anno: cum non toto anno: sed aliqua anni
parte fuerit. Per accusativum vero significatur tempus
continuum sine interruptioe. ut Cicero. quinquam te marce
fili annu iam audientem Cratippum. quod mare integrum
annu hoc est singulis diebus et sine intermissione Cra
tippum audisset. Frustra excogitata est hec differetia
cum falsa sit. Nam si in accusativo significaretur tempus
continuum: non oporteret addere vel potius non lice
ret addere continuos. At Cicero pro lege Manlia inquit
At hercule aliquot annos continuos ante legem Sabiniam
ille populus romanus cuius usque ad nostram memoriam
nomen inuictum in navalibus pugnis permanserat. ac
multo maxima parte non modo utilitatis: sed digni
tatis atque imperii caruit. et Virgilius. Nunc iam tertius
totos regnabit annos. Si per accusativum tempus mi
nime interruptum significaretur: non oportebat ad
dere totos. Dicendum est igitur: quod indifferenter utitur
ablativo more latino: et accusativo instar grecorum.
nihilque differt si dicamus audiui Platonem decem annis
et decem annos audiui Platonem. sed illud fortasse ve
rius perciperetur. cum de parte non de toto tempore lo
quimur. non licere per accusativum loqui: sed per ablati
vum. quale est ego hoc anno ad te veniam. id est. aliquo tem
pore istius anni. quod non recte diceret hunc annum. Illud
propterea notandum. quod dictus proximis diebus venimus
in affricam. et Cicero. quod his paucis diebus pontifex

factus est. et in futuro: paucis diebus erā domesticos tabellarios missurus. et triduo aut ad summū quatrduo periturum. et Salusti⁹. legati triduo nauim cōscendere hec oīa nō per superiores dies: et p triduum: et per paucos dies exponenda sunt. sed intra supiores dies: intra paucos dies: intra triduum aut quatrduum. Illud quoqz aduertēdum qd aliqñ i hoc genere sermōis omittius postq̄m vlt̄ ate ut triduo postqz ad te vēi p̄feci ōne negociū. i. triduo qz ad te vēi p̄feci ōe negociū. et decē diebus qz ad te vēirem acceperam a cesare lras. hoc ē decē diebus atēquā ad te vēirem. In urbē redierūt. h^o ē reuersi sunt. Possum⁹ etiā elegātissime dicere reuerterūt. Secundum te qd pprie significat: Post te. Secundū. n. multa significat. Primo habet notissimū illū sensum. ut secūdum platonē loquor. secūduz pythagorā disputo. aliqñ significat iuxta. Virgili⁹. Dulcibus illa quidem illecebris et plēa secūdum flumina Sulpitius. duo vulnera accepisse unū in stomacho alterū in capite secūdum aurem: et secūduz flumina. i. iuxta aurē 7 iuxta flumina: qd ea ratioe sit qz qd secūdum a primo est: iuxta est aliqñ significat post ob eandē rationē. ut hoc loco secundum te. i. post te Quiniliāus. Nā qd unū mihi secūdu patre fortuna videbatur parasse presidium: id ego superare i illa sorte non poterā. Cicero. Proxime autē secunduz deos hoīes maxie utiles esse. Secundū etiā accipit pro eo qd est p. ut secundū te litez do. Sin me iudica id est. do litem p te. 7 tu iudica p me. et pro in. ut secūduz getem. id ē inter dormiēdū. Cicero. Secūdu quietem. visus est repente adesse. i. in quiete.

Incolit. i. habitat. et de exteris dūtaxat dicit. Nunc dicitur inglini 7 incole. Sūt autē icole 7 inglini: qui

alieno habitāt oppido. oppidani vero q̄ habitant in
suo. Eū cras aut pendie expectam⁹. Quid signifi-
cat perēdie? Id qđ vulgares dicūt post cras. Dicit
enī pendie de die sequēti crastinū diem. dictūqz est
(ut qdā putāt) q̄si pēpto die uno. Cicero ad Atticū.
Facies igr̄ cras: ut ad summū pendie. Hic dicit dies
perēdin⁹. h⁹ ē dies ab hic tertiu⁹. Cesar ī cōmētariis
Quod si per te liceat pendino die cū priis hybernis
cōiuncti: cōmunē cū reliquis belli casum sustineant.
Unde cōpendiare apud aliquos reperitur. id ē ī lōgū
de die ī diem differre. Prīdie vero ⁊ postridie qua-
si idē significāt qđ heri ⁊ cras. dictūqz est prīdie: q̄si
priori die. et postridie: quasi posteriori die. Sz nota
qđ magnā elegātiā hnt hec duo vocabula. Prīdie
enī nō significat heri a die p̄nti. neqz postridie signi-
ficat cras a die p̄nti: sed ab altero quodā die. Unde
prīdie dicit nō solum de tēpore p̄terito: sed etiā dē fu-
turo. et postridie nō solū de futuro: sed etiā de p̄teri-
to. hoc est. utrūqz dicit tā de p̄terito qz de futuro.
De p̄terito sic. prīdie qz Cesar urbē intraret: p̄se-
eti sunt ei obuiā patres. De futuro sic. prīdie qz iter
ingrediamur: petam⁹ a Cesare p̄meatū. i. die p̄cedē-
ti. quo Cesar urbē intrauit: et nos iter igrediemur.
Item postridie de p̄terito sic. postridie qz Cesar ur-
bē intrauit: oēs legati discesserūt. Et de futuro. Po-
stridie qz Cesar discesserit: mihi quoqz erit abeūdū
Iūgūtur hec aduerbia aliquādo cūz ḡtio ut prīdie
eius diei. et postridie ei⁹ diei. Aliqñ nec qz hnt nec
ḡtium. sed itelligit ḡtius vlt qz. ut venit ad me cre-
mes postridie clauitās. hoc ē postridie ei⁹ diei: quo
hec gesta sunt. vel postridie qz hec gesta sunt. ⁊ cū
domū tuā venissem: ut te cōuenirem: audiui te p̄die
discessisse. id est prīdie eius diei: quo ad te veni. vlt

pridie q̄z ad te veni. Dicimus tamē p̄die kalendas
et pridie nōas et p̄die ludōz Lircēsum. 7 postridie
nūdinaz. Essendo iō andato a casa per parlarglie :
me disse. torna domane da me. Cum domū ut eum
cōuenirem iuissem: dixit mihi. postridie redeas: ma
le dicitur. debet enī dici: cras redeas. Nūquā enī di
cūs postridie v̄l pridie huius diei: sed cras v̄l heri
sicut cras 7 heri nō dicim⁹ de diebus iā p̄teritis aut
futuris atē v̄l post p̄imum. Dicēdum itaqz fuit.
dixit mihi: cras redeas. v̄l dixit mihi: ut postridie
redirē. et nō ut cras redirē dixit. Intelligeret enim
cras de die: hūc quo loquor sequēti. et nō d̄ crastio
illius diei quo domū iui. Ex p̄die fit denōtiatiū nō
mē pridians p̄diana pridianum: qđ dicit nō modo
de die p̄senti hodiernū: sed de quolibet die aliquem
diē p̄cedēti. in quo significato accipit etiā hesternus
hesterna hesternū. Terēti⁹ iure hesterno panē atrū
vorāt. nō de hesternio die dixit. sed de quouis die al
terū p̄cedēte. Suetōi⁹ in vita Tiberii. Solēnib⁹ ipe
cenis 7 p̄diana sepe 7 semela obsonia apposuit. Idē
i vita Caii. marcēte iā stomacho p̄diani cibi onere :
iuriscōsulti nostri tēporis mltū a veterib⁹ illis diffe
rētes exponūt postridie post tertiū diem. et p̄die p̄
eo qđ est nuper siue p̄imis dieb⁹. Atqz huius tam
insignis erroris mltos seq̄ces hnt. cuius erroris au
ctor fuisse videtur cōterrane⁹ noster. et fere ex ma
tre gētilis bartolus. Atqui postridie non format de
notiatiū postridians: sicut p̄die pridians. Sed pro
postridiano utimur hoc vocabulo crastin⁹ crastina
crastinū. qđ significat nō modo diē sequētez hodie
rū: sz etiā quēlibz aliū diē sequēte. Uirg. Si veō ad
solē rapidū lūasqz seq̄ntes: ordie respicies. nūqm̄ te
crastia fallat hōa: neqz insidiis noctis capiere serene.

Nūdiustertius qđ pprie significat: Nūdiustertius dicitur de die ātecedēte diē hesternū: sicut nūdius quartus de die ātecedēte diē tertiu. ut si hodie kalē de sint: et dicā nūdiustertius ad te veni: intelligit tertio kalēdas. et si nūdius quartus: quarto kalēdas.

Cur ita dicūtur nūdiustertius et nūdiusquartus? Dieta sunt q̄si nūc de die tertio: et nūc de die quarto.

Procedius ne amplius et dicius nūdiusquintus: nūdius sextus: et reliqua. Mime. licet plautus plicentia his aliquñ usus fuerit. nā qđ i philippicis legi nūdius et tertius dicius: error ē. Dicius itaqz nūdiustertius et nūdiusquartus tantum: sicut biduo triduo quadriduo o tantum. et binotio trinotio quadrinotio tantum. Cur nō dicius et nūdiussecundus: quēadmodū tertius et quartus: sicut dicius biduo triduo et quadriduo. binotio trinotio et quadrinotio? Quia p nūdiussecundus habēus heri: ideo nec secūdo kalēdas dicius qz p secūdo habēus p̄die. et dicius p̄die kalēdas.

Pedagogus dicit nō ludi magister: sed is quē domi tenēus: ad sequēdos erudiēdosqz pueros nrōs.

Est autē grecum vocabulū dictū

hoc est a pueroꝝ educatione.

Nūciare qđ pprie significat: Nunciare est verbis alicuius absentis aliquid significare. et qđ triviali lingua dicitur: mādare adire. Verbi gratia. Mario te manda adire che presto sera qua. Marius nūciat tibi se p̄p̄diē affuturū. Et tā is qui nūcio rē p̄mittit quā ipse nūcius nūciare dicit. ut si Helius Perottus libertus noster nūcius a mario veniēs dicat: nuntio tibi Pyrrhe: verbis marii. et marius nūciat tibi verbis meis. Al nūcio nūcias dicitur nūcius. et tā eum qui nūciat significat: qm id quod nunciatur. ut venit ad me nūcius tuus Helius perottus libertus noster.

Et non potui non cōmoueri ob infelicē nuncium de
obitu Camille sororis tue . hoc ē ob infelix nouum
Seruius grāmaticus scribit p nouo nūcium ī terti
o genere dici. Sed ubi id reperit: ipse si pōt dicat.

Catuli et pulli qui pprie sunt: Catuli licet a cāib⁹
dicti esse videātur: significāt tñ nō solum filios canū
sed ōnium feraz. Unde 2 muriū catulos legiūs. pul
li vero pecudū dicūtur. ut pulli equoz: muloz: asi
noz: et similiū. 2 fetus auū: siue pisciū. qzqm hoc ul
timū general⁹ nomē sit. Unde fetificare accipim⁹
pro parere. 2 feturā pro partu: que ad oīa animalia
muta pertinet Ceruoz: Capreaz. Capreoloz: dā
maz: lepozqz. et similiū. Minulos diciūs serpētū
catulos. ut Virgili⁹. De colubro catulos tectis atqz
oua reliquens. Dicūtur etiā catuli immaniū pisciūz
qui oua non edunt. Repitur tamē aliqñ pullos de a
uibz dici. A. Seliūs. pullis iā plumātibus. Idem
pulli enā tūc in volucres erāt. Unde pullastra apd
Uarronē dici⁹: que ē parua adolescēs qz gallia. No
mina vero ī aster: diminiutua sunt sepenūro. ut sur
daster: qui male audit: nō tamē oīno surdus ē. 2 re
caluaster: q nō solo capite: sed sola fronte caluus est
Nihil ad te qd pprie significat: Aliqñ intelligi pti
net. sicut hoc loco. et significat nihil ad te ptiēt. Ali
quādo significat nihil ē in pparatiōe tui. et qd verna
cula lingua diciūs: nō ha a fare niēte cō teco. ut si di
cā. Quītiliano e eloquēte: ma nō ha a fare niente cō
Tulio. Quītiliāus est eloquēs: sed nihil ad Cicero
nē. Helia perotto e bella: ma nō ha a fare niēte con
Penelope perotta. Helia perotta ē pulchra: s3 nihil
ad Penelopē perottā. Cicero. Luciū volo: quē co
gnouimus virū bonū et nō illitteratū. sed nihil ad
Persium. id est. nihil in cōparatione persui. Teren

tius. Est ne Thais ut fertur forma: Sane. sed nihil
ad nostrā hāc. hoc ē. nihil fere ad pparationē nostre

Quomodo latie dicēus. Attēdi a star sano. 7 a
parechiāte a tornare. O beato e iocundo quel
di: nel quale te porremo abziare e basiare. Cura
ut valeas: teqz ad reditū para. O felicē illum 7 vere
iocūdum diē: quo te amplecti osculariqz poteris.
Vale. Cura ut valeas: hoc ē da operā ut valeas.
Interdū dicis: cura valitudinē tuā. Dicis etiā
Cure tibi sit valitudo tua. 7 curā habeas valitudis
tue. Curare autē a cura dicit. qd ea q curāus cū qua
dā animi sollicitudinē agere videamur. Est enim cu
ra: āimi sollicitudo dicta quasi corura. qd scilicet cor
urat. Pōitur tamen cura pro studio 7 diligentia. ut
studis litteraz omni cura atqz industria incumbo
O felicē illum 7 vere iocūdum diem. Cur potius in
accusatio dicis: qz in vocatio: cū o adverbio sem
per soleat iungi vocatiu. Multis modis solemus
ponere o adverbii. Aliqñ cum nōio. Virgili. O for
tunati quoz iam menia surgunt. Aliquādo cum ac
cusatiuo. ut o fortunatos nimium sua si bona noz
Agricolos. Iungimus etiā o cum pima 7 secunda
persona. ut O me miserum. O te infelicē. Aliquādo
cum nōiatiuo. ut ego infelix: qui alioz culpa hic re
dactus sum. Aliquādo o pmittitur: et tamē sermo
eandem vim habet: ut indignum facin? p eo qd est
o indignum facin? Et Cicero. hominem nequā: p
o hominem nequam.

Et notādum. qd non est adverbium vocandi in his
locis: sed vel miserādi vel indignandi.

Osculari ab osculo dicit. Osculū aut interdū signi
ficat parvū os. Est enim dimiutiuuz huius nomis
os oris. Interdū significat qd basium dicim?. eo qd

Dicitur me iocundus / stabem ad me

basiantes restriguntur labia: et os dimittitur. hoc autem osculum et basium interest. quod osculum pii amoris est et caritatis. sine aliqua cogitatione libidinis. ut patris in filium et filii in patrem. Basium vero lascivum est et inter amatores. Eadem quoque differentia est inter basiare et osculari. Quamquam osculari et osculum aliquando est in lasciviam capiatur. Suaviare etiam et dissuaviare significat osculari. et in utraque parte accipitur. et suavius dicitur basium. a suavitate (ut opinor) dictum. et ideo magis proprie in lasciviam partem accipiendus est. Plautus meum suaviolum dixit. Meum suaviolum. mea suavitas.

Quomodo latine dicemus. Data in viterbo a divitino de octobris. mille quatuorcento sexaginta octo. Viterbii quarto kalendas novembriis. Anno salutis Millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo. Cur potius Viterbii quam viterbis scribendum est? utroque modo scribi potest recte. Et propositum aliquando hoc verbum date: subintelligiturque littere. Quod si date non ponatur: nihilominus intelligitur id verbum. itaque littere traduntur tabellario in urbe Brundisii in castris in litore: apud Ephesum. in Tusculano. Et sicut dicere possumus accepi litteras tuas: quas Rome siue in urbe liberto meo dedisti. Ita possumus in calce litterarum scribere Rome: hoc est date sunt littere Rome: in urbe: in castris: et reliqua. Sic etiam quemadmodum dicere possumus. Accepi litteras quas liberto nostro ad me ex urbe siue ex castris: siue Brundisio dedisti. Ita possumus dicere: date ex castris. ex urbe. Brundisio. Roma. Itaque potes si velis potere. Date siue scripture. et potes et omittere nomina oppidorum. unde scribunt in genitivo: siue ablativo potere potes. hoc est cum significatione in loco aut de loco. vel in dativo et in ablativo si sine tertie declinationis: quod si tamen plerumque declinatur: in ablativo tantum.

Si vero cōposita sunt in abltio cū ppositiōe in vlt a.
pud vlt ex. ut i mōte alto. apud mōtem altā. ex mō-
te alto. Potes etiā scribere: domi: ruris: militie: belli
et domo: rure: militia: bello.

Quarto. kal. nouēbris qd pprie significat. aut que
sunt kal. 7 ūde dicūtur: Quarto kal. nouēbris signi-
ficat ātepenultimū diē octobris. Unusq; enī mē-
sis dimidiū in kal. nonas 7 idus. Primus dies uniuscu-
iusq; mēsis dicit kalēde i plurali. Dicte aut kalēde:

: quod ē voco. qd eo die minor pōti
sep calata. i. vocata i capitolū plebe: iuxta curiā ca-
labrā: que edib? Romuli ppinqua erat. quot dies a
kalēdis ad nonas supessent pñtiabat. unde et ipsa
curia calabre nomē accepit: et classis appellata: qd
nis in eā populus vocaretur. Dies vero q ē āte kal-
hoc ē ultius dies pcedētis mēsis: dicit p die kal. qsi
primo die āte kal. Qui vero āte hūc diē ē: dicit ter-
tio kalēdas. qd ternus sit a kal. Sic pcedēs hūc: quar-
to kal. Et hūc rursus pcedēs: quito kal. quousq; ad
idus pueneris. None vero q dies sunt: aut ūde di-
cūtur. Ex duodecim mēsis: in quos ānus distribui-
tū. quatuor nonas habēt octauo die mēsis. scilicet
Martius. Maius. Iulius. 7 October. Reliqui vērō
mēses nonas hnt quito die. Unde 7 quatuor mēsis
in pdictis primus dies ē kalēde. secundus sexto nonas
Tertius quito nōas. quartus: quarto nōas. quintus:
tertio nonas. sextus: pridie nōas. septimus: none. In
ceteris vero mēsis: prius dies kalēde. secundus q-
rto nonas. Tertius tertio nōas. quartus p die nonas
quintus nonis. Notādum. n. qd quēadmodū nō dici-
m? nudus? secundus: sed heri nudius tertius? 7 nudius
quartus: ita nō dicū: secūdo kal. secūdo nōas: se-
cūdo idus: sed pridie kal. pridie nōas. pridie idus.

et postea tertio nōas. tertio kal. tertio idus. et sic de
reliquis. Dicuntur autē none: quasi noue. q̄ ideo mi-
nor pōtīfex nūerum dieꝝ: qui ad nonas superāt ca-
lādo hoc est vocādo populū p̄debat. q̄ post nouam
lunā: oportebat nonaz die: populares q̄ i agris erāt
in urbē cōfluere: causas feriaz a rege sacroz accipe-
re: et qd̄ eo mēse faciēdum esset intelligere. unde no-
ne dicte sunt: quasi noue initium obseruatōis. vlt̄ q̄
ab eo die ad idus: semper nouē dies p̄putātur. Id̄
qui sunt aut unde dicuntur? Unusq̄q̄ mensis habet
octo idus. Unde in supioribz quatuor mētibz. Mar-
tio. Maio. Julio. ⁊ Octobze: qui sex hnt nonas: id̄
est quītodecīo die mēsis. In ceteris vero qui q̄tuor
hnt nonas: die tertiodecīo. Unde in illis quatuor: o-
ctauo die icipimus dicere: octauo idus. ⁊ sequēti di-
ce: septio idus. et sic deinceps. vi. v. iiii. tertio idus et
idibus. In ceteris vero mētibz a sexto die icipimus
dicere. viii. idus. et septimo die septio id̄. et octauo
die sexto idus. et sic deinceps. finitis idibz. Si sine
mēses ianuarii vlt̄ Augusti vlt̄ Decēbris: qui hi mē-
ses hnt unū ⁊ triginta dies. et dūtaxat quatuor nōas
dicīus statim. xix. kalēdas septēbris. Si augustus sit
vlt̄ ianuarii: si sit mensis decēbris. vel februarii: si sit
mēsis iāuarii. Quippe is dies est decīus octauus ā-
te kalēdas: et cū ultīus dies dicat̄ pridie kal. penul-
tim⁹: tertio kal. āte penultīus: quarto kal. ⁊ sic de ce-
teris: merito hic erit. xix. kl. Si vero sit mēsis febru-
arii: statim post idus dicīus sextodecīo kal̄ martii
nisi forte sit bisextus. tūc enī q̄ februiarius habz no-
uē et viginti dies. et quatuor nonas dūtaxat statim
post idus: dicīus. xvii. kal. martii. Si autē sine mē-
ses aprilis: Iunii: septēbris: ⁊ nouembz: q̄ triginta
dies habent et dūtaxat quatuor nōas: statim si

nitis idibus: dicius. xvii. kl. Junii vñ augusti vñ no-
 uēbris vñ decēbris. Quod si reliqui mēses fuerit: h^o
 est martius: maius: Iuli⁹: et october: qui dies unū
 ⁊ triginta hñt: et nonas sex: statim post idus dicius
 .xviii. kl. aprilis: aut iunii: aut augusti: aut nouē-
 bris. Quod ut summati colligat: sit hec regula. Mē-
 ses qui unū ⁊ triginta dies habēt: si quatuō nonas ha-
 beāt: incipiūt a .xix. kal. Si sex habeāt nōas a .xviii
 kl. february⁹ semp a .xvi. kl. incipit: nisi sit bisext⁹
 Reliqui mēses a .xviii. kal. incipiūt. Idus autē no-
 men a thuscis trāslatum est. Dicūt enī illi itē: quod
 verbum interpretatur ionis fiducia. Nā cū iouē acci-
 piāus pro lucis actore: unde Luceti⁹ a salis vocat⁹
 et cretenses vocitāt. Romāi quoq³
 dies pitrē diei patrē appellarūt. optio iure is dies itis
 hoc est ionis fiducia vocat⁹. cui⁹ lux nō finitur cum
 solis occasu: sed splendorē diei ⁊ noctis pñuat pp-
 ter claritatem lune: quod semp in penultio: hoc est
 medio mensis fieri solet. Alii existimāt idus quasi
 tidus: a viden do dictas esse. u. littera detracta: q³
 tñc plena luna videat⁹. Melius tamen diceret⁹
 derivari. quod significat videre. ⁊ hic
 tractū est video: addita u cōsonāte. Sūt qui existi-
 māt idus dici hoc est a spe-
 cie: q³ eo die luna plenissimā speciem ostendat. alii
 censent ab ioue idus dici: q³ omībus idib⁹ ioui imo-
 latur. hñc idulā tusci vocāt. Nōnulli q³ verissimil⁹
 est: opinātur idus vocari. q³ is dies diuidat menses
 Iduare enī etrusca lingua est diuidere. unde vidua
 dicta est quasi viro diuisa. Hoc loco notādum est
 q³ hac mensium diuisiōe soli latini utūtur. Letere e-
 nim natiōes duntaxat in dies ⁊ septianas menses
 distinguunt. Unde Cesar augustus ut erat faceto in

genio: cum aliquos non soluturos existabat: ad kalendas grecas soluturos aiebat .i. nunquam soluturos cum mille sint apud grecos kalende. Illud quoque notandum est. quod dicitur tertio kalendas idus et nonas. Tertio kalendarum iduum et nonarum. Item pridie kalendas. Item pridie kalendarum. postridie kalendas et postridie kalendarum. Item tertio calend. et ad tertium calend. quarto calend. et ad quartum calend. Hoc tamen interstiter tertio calend. et ad tertium calend. et similia. quia per tertium calend. quarto calend. et huiusmodi: determinamus dies. et certus significat: qui est tertius et quartus aut quartus a calend. Per illud vero quod dicitur ad tertium aut ad quartum calend. non intelligitur ipsum tertium diem aut quartum a calend. nec aliquem tertium diem: sed diem aliquem illi propinquum. et perinde est dicere ad tertium calend. ac si dicerem circiter tertium calend. Potest tamen aliquando poni ad tertium siue quartum calend. per ipsum diem tertio aut quarto calend. ut si dicatur ab hoc die iusque ad quartum idus decem dies intersunt.

Nec illud pretermittendum est. quod dicitur kalendas ianuarii et ianuaras. februarium et februaras. Martii et martias. Aprilis duntaxat et non aprilas. Maii et maias. Junii et iunias. Iulii et iulias et quintilis. Augusti et augustias: et sextilis. septembris et septembrias et septembres. Octobris et octobrias et octobres. Nouembris nouembrias et nouembres. Decembris decembrias et decembres.

Cur Iulius et Augustus dicuntur quintilis et sextilis Rogare potest debuisse: cur quintilis et sextilis Iulius et Augustus dicatur. Illa enim horum mensium propria nomina fuere: hec postea imposita sunt. Vestes duntaxat decem menses habuere. eratque apud eos annus trecentorum quatuor dierum. Sex. n. menses: id est A.

pril is. Junius. Septilis. Septēber. Nonēber. Decē
 ber singuli triginta dies habebāt. Reliqui vero q̄tuō
 hoc est Martius. Maius. Quītilis. October unus
 et triginta dies singuli cōtinebāt. Hāc anni ordiati
 onē prius Rōulus fecit. et primū mēsez genitori sit
 o Marti dicauit. et ab eius noīe martiū appellauit.
 Secūdum vocauit Aprilēz vel a spuma quā greci
 vocāt. unde Venus dicit q̄ ex
 ea orta credatur. 7 sic cū aspiratiōe scriberet Ἀπριλ
 lis. Quippe ex venere natus est Eneas. et ideo pri
 mi duo mēses āni iure vidētur dicati marti 7 vene
 ri geminis Romane urbis p̄cōditorib⁹. Ut aprilē
 dixit quasi aperilē. eo q̄ hoc mēse et celū: qđ nubib⁹
 obductū fuerat: 7 mare: qđ clausum fuerat nauigā
 tibus. 7 terre quasi imbres niues glacies p̄teperant
 apiātur. quētiā arbores frugesqz parturiāt. Unde
 Virgili⁹ inquit. Et nūc oīs ager nunc oīs parturit
 arbos. Nūc frōdent silue nūc formosissim⁹ annus.
 Tertium mensem 7 quartū Romul⁹ maiū 7 Juni
 um appellauit. q̄ cū populū Romanū in maiores
 iunioresqz diuisisset: ut illi cōsilio: hi armis rē. p. nī
 tarētur i honore utriusqz partis duos mēses cēsuit
 nominādos esse. Aliqui tamē putāt Maiū a maia
 Mercurii matre ita dici. q̄ hoc mēse mercatores o
 nes maie mercurioqz sacrificabāt. Junium vero di
 ctū esse p̄mo iunoniū. deinde post lōgū tēpus detra
 cta no. iuniū dictum est. siue q̄ edes iunoni monete
 Kal. iunii dedicata ē. siue q̄ hic mēsis iunoni sit sa
 cer. Alii tamen existimāt iuniū a iunio Bruno ap
 pellatū esse qui prim⁹ Rome cōsul fuit. q̄ kal. iulii
 expulso: Tarqnio sacrū i monte celio fecerit. kalēde
 June dicte sunt fabarie. qz hoc mense adulte fabe
 sacrificiis adhib: nī. hinc sequitur q̄ntilis sic dicit⁹ et in

ordine quintus sit. Deinde sextilis: quod sit sextus. Post
ea septembris october nouēber et decembris. quod sint se
ptimus octauus nonus et decimus. Ceterum quintili
Iulii nomen in hominem Iulii cesaris positum fuit: legem
ferente M. Antonio consule. quod eo mense percreatus
esset Iulius cesar. Similiter sextilis appellatus est au
gustus: senatu ei hunc honorem decernente. quod eo me
se primum consulatum intuisset. triumphos tres in urbe itu
lisset. et Egyptum in potestate populi Romani redegis
set. Statuerat etiam Domitius: ut nomine suo october
vocaretur. Sed post mortem eius id nomen tanquam in
faustum: ex omni ere et saxo deletum est. Post Romu
lum Numa Pompilius aliquanto peritior: huic anno
quingenta dies addidit: quibus adiecit alios sex: re
tractos ex illis sex mensibus: qui. xxx. habebant. Et ex
his constituit duos alios menses: quos his decem pro
posuit. Vocauitque primum ianuarium: tanquam bicipitis
diei mensem respiciente et prospiciente tractati anni
finem: et futuri principium. Secundum dicauit februo
deo lustrationum. vocauitque februarium: quod ciuitas
eo mense lustrabat. Postremo Caius cesar. ccclxxv.
dierum annum constituit. quo spacio addito quadrante
sol zodiacum circuit. et ne quadrans deesset: constituit
ut quarto quoque anno sacerdotes: qui curam de mensi
bus ac diebus habebant: unum intercalarent diem:
ante quique ultimos menses februarii dies. idque bise
xtum nominauit.

Unde dicitur mensis. Breue vocabulum est. Illi
enim dicunt.

Annus uide dicitur. Quidam existimant ab an vi
ctum esse. quod verbum antiqui dicebant per circum.
unde dicitur ambio. id est circumdo. et Lato an terminum
dixit per circum terminum. quod annus in seipsum reuoluatur.

quia sol semp ab eodē ad eundē terminū reuoluitur
Unde Virg. Interea magnū sol circūuoluit ānum.

Annū salutis dictus : quo deus optim⁹ maxim⁹
humanū gēus: legato filio suo : a perpetuo exilio li-
berauit. et quēadmodum veteres olim p olympia-
des : et Romani p cōsules tempora distigebāt. ita
nos p annos: qui ānum salutis sequūtur distigūus
a quo tempore agitur nūc annus millesim⁹ quadri-
gentesimus sexagesimus octauus .

Quā nūc totam epistolam: Nicolaus Perottus
Pontifex Sypōtinus. Pyrrho. Perotto fra-
tris filio sal. plu. d. Reddite mihi fuerunt littere tue
que magnā nobis voluptatē attulerūt. Ex his enim
intelleximus ⁊ tibi bene esse : et me abs te nō modo
diligī : sed etiam vehemēter amari. Ego quoq; mi
Pyrrhe amo te mutuo. teq; nō secus ac vitā ppri-
am charum habeo. et cum sine te sum: dimidio ani-
me mee carere video. Quod nisi dignitatis mee ra-
tionē haberē: aduolarē mox ī suburbanū tuū. meq;
una tecū cum prediolis tuis et pōariolis ⁊ ouiculis
oblectarē. Legerem tecū oluscula: decerperē uuas:
colligerē poma: adessē vīdemie: mustū de lacu d-
gustarem. nec ab his que agere fere omnes hoc tē-
pore cōsueuerunt : abstinērem. Luderē etiā interīz
tecum ludis non iniocūdis. non scilicet in cāpo: saltu
aut pila: aut gladiatoris ludis : siue aliis: q lassum
ac defatigatum reddere corpus cōsueuerunt. s; per
siluas: ⁊ per colles et saltus: et nemora tecum deā-
bulās: ac lusus tuos sinu gerens. ipsas etiā camēas
ad ludum excitarem: ubi nemo esset qui nos licētia
accusaret. Et si quis esset: facile ipsam solitudinem
accusarem. Sed postquāz venire ad te ipse non

possum: par est ut tu ad nos reuertaris. Quod si fe-
ceris: omnia nobis sentētia succedent. Neq3 enim
possum de te absente posthac non esse sollicitus: 7 ti-
bi adhuc adolescēti (ne dicam puero) aliquādo non
timere. Quod in dies magis optimaz artium studi-
is incumbas: gaudeo mirum ī modum. et tibi gra-
tulor: ac deo gratias ago: q3 talem tibi mentē pre-
stiterit. Teq3 spero non cōmissuruz: ut patre atq3
auo tuo: optimis ac clarissimis viris: indign⁹ esse
videare. Nūc iam aer saluberrimus est. Nemo iam
tribus mēsis pestilentia periit. Ciues fere ōnes ī
urbem redierunt. Marius dūtaxat: quē ego secun-
dum te diligo adhuc Phalerios incolit. eum tamē
cras ac perēdie expectamus. ita mihi nudius tert⁹
pedagogus eius nunciauit. cum eo die catulos eius
et pullos domum misisset. Sed hoc nihil ad te. Lu-
ra ut valeas: teq3 ad reditum para. O felicē illum
et vere iocundum diem: quo te amplecti osculariq3
poterimus. Vale. Date Viterbii: quarto kalendas
nouembriis. Anno salutis. M^o. cccc^o. lxxviii^o.

Fratri filius potest ne recte nepos appellari? Ne-
pos pprie dicitur filii aut filie filius. unde auus et ne-
pos sunt relatiua. et sicut nepotis filius dicitur prone-
pos: 7 pnepotis filius abnepos: ita aui pater dicitur
proauus. et paui pater abauus. Tamē Aureli⁹ au-
gustinus 7 Hieronim⁹ et alii recētiores alioquin do-
cti 7 excellētes viri: usurpant nepotē p filio fratris
eumq3 ex fratre siue sorore nepotē vocant. quos e-
go ut in aliis plerisq3: ita in hoc libēter sequor. cum
id nequaq3 alienū esse a ratiōe videatur. qñquidem
patrui fratru filios diligūt instar nepotū: suntq3 q̄
si auoz loco: unde fratres matrū dicuntur auunculi:

Anno salutis. Milleſimo. quadrigenteſimo. octua-
quod verbum certe ab auo diminutiuū eſt. q̄ ſi pa-
rētum fratres auunculi ſunt: p̄fecto ſozoz filii ſunt
nepotes. Licet itaqz mihi te appellare modo fratris
filii: modo ex fratre nepotē.

Illud poſtremo Quātiani in calce operis ponendū
exiſtimaui plurima a nobis p̄ mutationem figurari
debere. ut ſcio: non ignoro. nō me fugit: nō me p̄e-
terit. quis neſcit: nemini dubium eſt. etiā ex p̄mo
mutuari licere. Nā et intelligo ⁊ ſentio: et video et
proſpicio ſepe idem valent quod ſcio.

Peroratio.

Ed ſatis ſupqz euagata eſt oratio noſtra. Tē-
pus eſt ut receptui canamus. Habes Pyrrhe
ſili: quē maxime ōnium et quō imitari debeas. Ha-
bent tua quoqz cauſa p̄ceptores: quā in erudiendis
pueris atqz adoleſcētib⁹ viā tenere: quomodo eos
docere: quō examinare: et que meliora ſunt i p̄mis
tradere debeant. Supeſt ut cōſiliūz meū toto āimo
ſequaris. et quātum fieri poteſt nitaris ad optima.
Quod ſi (ut ſpero) feceris: non dubito te breui tem-
pore (ſuperis iuuentibus) in ſummū virū euāſurūz.

Vale.

Anno ſalutis. Milleſimo. quadrigenteſimo. octua-
geſimo quinto. Quarto idus ſeptēbris.

Berardus de Flandria dilige-
ntiſſime impreſſit.

Vini.

Jeronimo Conta-
reno: p̄ Illuſtriſſimo Veneto
rum Dominio: in Iulii ſoro: locūtenē-
te Digniſſimo.

Cartatum presentis operis registrum.

Nicolai pe
sybili et
De dictione
Infinitum

Datiuus et
Quius nūeri
huic poete
Octaua regula

Quot sunt
pimitium
Que est
mutata i

quod non
qđ facit
et caret aliquo
et addita

perfecte
Et plr sui
Impatiuo
Q do es est

pluraliter
Secūdi modi
Mens tuus
et nulla alia

Repello
hoc est
Do das
Est enim

dubitare
Absorbeo
anno amos
quia cogitatio
Laleo per

amicicia illi
transitiua
Que sunt
Regredior

ant z rideat
transitum
Quando io
sine multa
videtur

pro hic
ab eneades
Et Junēalis
maior z mi

Cesares
Os ois oia
Linus de la
apud poetas

rologia
Emphasis
Periodus
Propertii

afficit me
Reperitur
q tu mihi
El maestro

Ego quoqz
meam pinde
duobz modis
salutis

o epigere
sed fere
ut in expositi
est q cum

Suetonius
cum prope
et significat
Et tamen

aer saluber
alieno habi
Nudiusterti
rui. Est ne
Si vero cō

